

การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้
ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

นายธีระพงศ์ นุศรากุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A PROPOSED DEVELOPMENT PROGRAM FOR THAI MUSLIM STUDENTS
FROM THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES STUDYING
IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Mr. Theerapong Budsarakoon

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Higher Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
โดย	นายธีระพงษ์ บุศรากุล
สาขาวิชา	อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.อัจฉรา ไชยูปถัมภ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ศาสตราจารย์ กิตติคุณ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิภา ปรัชญพฤทธิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.อัจฉรา ไชยูปถัมภ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ศาสตราจารย์ กิตติคุณ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ศรเนตร อารีโสภณพิเชษฐ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ)

ธีระพงศ์ บุศราภูล : การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (A PROPOSED DEVELOPMENT PROGRAM FOR THAI MUSLIM
STUDENTS FROM THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES STUDYING IN HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.อัจฉรา ไชยูปถัมภ์, อ.ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม: ศ.กิตติคุณ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 356 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ 2) ศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทย
มุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ และ 3) สร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมใน
สถาบันอุดมศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด
ชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 849 คน ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จำนวน 12 คน และกลุ่มทดลอง
จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เนื้อหา แบบสอบถามเชิงสำรวจแบบ
สัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบประเมินผล แบบสังเกต และแบบบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา
และสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ มีการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา
จากชื่อเสียงของสถาบัน มีสาขาที่ต้องการจะศึกษา และระยะทางในการเดินทาง ในเรื่องปัญหาที่นิสิตนักศึกษาไทย
มุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ประสบในสถาบันอุดมศึกษาได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนและการสรุปประเด็น
สำคัญ ปัญหาในการฟังภาษาไทย และปัญหาในการเข้าใจคำศัพท์และประโยคต่างๆที่ใช้ในการสนทนากับผู้อื่น และ
สิ่งที่ต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาจัดบริการรองรับได้แก่ การจัดบริการห้องสำหรับทำพิธีกรรมทางศาสนา (ห้อง
ละหมาด) และห้องอาบน้ำละหมาด อย่างเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา ศูนย์ที่ปรึกษาทางด้านการเรียนและการใช้ชีวิตใน
สถาบันอุดมศึกษา

2. การพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษานั้นจะต้องมีการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ การ
พัฒนาทางด้านวิชาการ (การใช้ภาษาไทย) การพัฒนาด้านสังคมและวิถีชีวิต การพัฒนาด้านทัศนคติและกระบวนการ
เรียนรู้ การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ และการพัฒนาด้านพหุวัฒนธรรม

3. กิจกรรมที่ใช้ในโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมให้มีการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมการ
ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อม กิจกรรมการใช้ภาษาไทยทางการเขียน กิจกรรมสังคมและวิถีชีวิตใน
สถาบันอุดมศึกษา กิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทในการเข้าสังคม กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรม
บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมพหุวัฒนธรรม กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง และกิจกรรมการปัจฉิมนิเทศ

ภาควิชา	นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทาง	ลายมือชื่อนิสิต
	การศึกษา	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก
สาขาวิชา	อุดมศึกษา	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม
ปีการศึกษา	2557	

5284280827 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEYWORDS: DEVELOPMENT PROGRAM FOR / THAI MUSLIM STUDENTS FROM THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES

THEERAPONG BUDSARAKOON: A PROPOSED DEVELOPMENT PROGRAM FOR THAI MUSLIM STUDENTS FROM THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES STUDYING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. ADVISOR: ATCHARA CHAIYOOPATHAM, Ph.D., CO-ADVISOR: PROF. WALLAPA DEVAHASTIN NA AYUDHYA, Ph.D., pp.

The purposes of this research were to: 1) analyze principles, concepts, development methods for Thai Muslim students from three southern border provinces studying in higher education institutions, 2) study state, problems, and obstacles of Thai Muslim students from three southern border provinces studying in higher education institutions, and 3) create and test the development program for Thai Muslim students from three southern border provinces studying in higher education institutions. There were totally 12 informants, 849 Thai Muslim students from three southern border provinces studying in higher education institutions were the sample group, and 30 students were the experiment group. The data was gathered by content analysis from, survey questionnaire form, interview form, test form, evaluation form, observation form, and recording form. The data was analyzed by content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation. The results showed as follows.

1. Thai Muslim students from three southern border provinces decided to pursue studying in higher education institutions because of reputation of the institutions, programs, and distance. The problems that they faced were learning contents and understanding, listening to Thai language, and making understand vocabularies and sentences used in conversations. What they required the higher education institutions provided were sufficient rooms for religious ceremony (worship of the Allah's kindness), bathrooms, and consulting rooms for studying and living in the higher education institutions.

2. The development for Thai Muslim students from three southern border provinces studying in higher education institutions must be done based on the 5 aspects, covering development of academic affairs (Thai usage), development of society and lifestyle, development of attitude and learning process, development of leadership, and development of multi cultures.

3. The activities used in the development program for Thai Muslim students from three southern border provinces studying in higher education institutions must be done based on the 5 aspects, covering the activity of orientation to get ready, the activity for Thai usage in terms of writing, the activity for society and lifestyle in higher education institutions, the activity for personal development and social manners, the excising activity, the charitable activity, the activity for multi cultures, the activity for promoting citizenship, and the post training activity.

Department: Educational Policy, Management, 356
Leadership

Student's Signature
Advisor's Signature
Co-Advisor's Signature

Field of Study: Higher Education

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร. อัจฉรา ไชยบุปถัมภ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ซึ่งให้คำปรึกษา ข้อคิด และคำแนะนำด้วยความห่วงใย และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมาเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา ถ่ายทอดความรู้ และให้ความรักช่วยเหลือลูกศิษย์ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิภา ปรัชญพฤทธิ อาจารย์ ดร.ศรเนตร อารีโสภณพิเชษฐ อาจารย์ ดร.ศราวุฒิ อารีย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ ที่กรุณาให้คำแนะนำช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จริยาภรณ์ รุจิโมระ อาจารย์ ดร.ธรรมาภรณ์ ณ สุนทร อาจารย์ ดร.พีรเทพ รุ่งคุณากร อาจารย์ ดร.ประเสริฐ สุขศาสตร์วิน อาจารย์ ดร.ปกรณ ดันสกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุปราณี ดาราฉาย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาไทยมุสลิม จากสถาบันเทคโนโลยีแห่งอิสยาที่กรุณาให้ความร่วมมือ ข้อมูล ทดลอง และตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มอบทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิตทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ประจำปีงบประมาณ 2556

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ฉลอง อาจารย์จันทนา บุศราภูล บิดามารดาของผู้วิจัยที่เป็นกำลังใจในการดำรงชีวิตอยู่กับปัจจุบันจนประสบความสำเร็จในครั้งนี้ ขอขอบคุณพี่ น้อง เพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยให้กำลังใจเสมอมา และขอขอบคุณคณาจารย์และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ทุกคนที่ให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัยจนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามในการวิจัย.....	13
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	13
ขอบเขตของการวิจัย	13
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	14
กรอบแนวคิดในการวิจัย	15
แนวคิดในการวิจัย	17
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	24
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนา	27
ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบที่เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา.....	32
ตอนที่ 3 การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการพัฒนานิสิตนักศึกษา มุสลิมของไทยและต่างประเทศ	81
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม	87
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	94

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	105
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	105
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	110
การเก็บรวบรวมข้อมูล	120
การวิเคราะห์ข้อมูล	122
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	127
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	243
สรุปผลการวิจัย	244
อภิปรายผล.....	255
ข้อเสนอแนะ	264
รายการอ้างอิง	267
ภาคผนวก.....	273
ภาคผนวก ก รายนามผู้ให้สัมภาษณ์.....	274
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ	277
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	280
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	289
ภาคผนวก จ แบบสังเกตพฤติกรรมและเกณฑ์ในการให้คะแนนระดับคุณภาพ	331
ภาคผนวก ฉ ประมวลภาพการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จากสาม จังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	335
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	356

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาประจำปี 2554 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555)	106
ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ (จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) ที่เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาประจำปี 2554 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555).....	108
ตารางที่ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ (จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) จำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา(สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555).....	109
ตารางที่ 4 ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาของกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	116
ตารางที่ 5 ผลความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	117
ตารางที่ 6 ตารางแสดงกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	118
ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาและเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด วิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ	127
ตารางที่ 8 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษา	133
ตารางที่ 9 การสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย	135
ตารางที่ 10 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 849)	138
ตารางที่ 11 สถานภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินการจัดบริการให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	141
ตารางที่ 12 ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา (n = 849).....	143

ตารางที่ 13 ตารางแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมใน สถาบันอุดมศึกษา	146
ตารางที่ 14 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษา ที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงลักษณะทางด้านกายภาพ	148
ตารางที่ 15 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษา ที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงลักษณะทางด้านการจัดกิจกรรม	149
ตารางที่ 16 การวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยในตัวของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	150
ตารางที่ 17 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษา ที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงกิจกรรมภายในสถาบัน	151
ตารางที่ 18 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษา ที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงกิจกรรมภายนอกสถาบัน	152
ตารางที่ 19 สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ที่ปรึกษาในเรื่องการพัฒนานิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้	169
ตารางที่ 20 สรุปผลจากการสัมภาษณ์ประธานชมรมมุสลิมในเรื่องการพัฒนานิสิตนักศึกษา ไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้	190
ตารางที่ 21 ผลการทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยกับกลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสาม จังหวัดชายแดนใต้	205
ตารางที่ 22 ผลการทดสอบก่อนและหลังการเรียนในเรื่องการเขียนภาษาไทย	210
ตารางที่ 23 กิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	216
ตารางที่ 24 แบบประเมินคุณสมบัติความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	231
ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด ชายแดนใต้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	235
ตารางที่ 26 ตารางสรุปผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จากสามจังหวัดชายแดนใต้หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ...	239

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	16
แผนภูมิที่ 2 ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของซิกเกอริงและไรเซอร์	66
แผนภูมิที่ 3 ทฤษฎีการคงสภาพการเป็นนิสิตนักศึกษาของตินโต	70
แผนภูมิที่ 4 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	126

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมาชิกของสังคมให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนการเข้าใจสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ นอกจากนั้นการศึกษายังเป็นเครื่องมือที่หล่อหลอมจิตใจและความรู้สึกของคนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ให้มีความผูกพันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้จะแตกต่างกันทางด้านศาสนา ภาษา ประเพณีและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีปัญหาความไม่เข้าใจกัน ทั้งในเป้าหมายและวิถีทางในการดำเนินชีวิตในสังคม (ศุภชัย มุสลิมศึกษา, 2549: 47) ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงมีบทบาทในการพัฒนาประเทศดังเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) ได้กำหนดเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ที่มุ่งเน้นให้ 1) พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ 2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมसानชนันท์และเอื้ออาทรกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 9)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละภาคและแต่ละกลุ่มล้วนมีวัฒนธรรมวิถีชีวิตของตนเองที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น การวางระบบการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่าง และต้องทำให้ความต่างนั้นมีความปรองดองกัน เกิดเป็นเอกภาพในสังคมไทยโดยเฉพาะจังหวัดสามชายแดนใต้ของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษมากกว่าท้องถิ่นอื่นๆทั้งในแง่ของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ประชากรมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายมลายูซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามไม่ใช่ศาสนาที่สอนให้ศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น แต่ศาสนาอิสลามเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับทุกคน ศาสนาอิสลามมีลักษณะแตกต่างจากศาสนาอื่นอยู่หลายประการ ประการที่สำคัญคือเป็นศาสนาที่มีบทกำหนดความเชื่อและการปฏิบัติเกือบทุกแง่มุม มีคำสอนที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ จริยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ ฯลฯ มีคำสอนทั้งในระดับหลักการ ทัวไปและในระดับการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีคำสอนเกี่ยวกับด้านวัตถุและด้านจิตใจ แทบจะเรียกได้ว่าไม่มีพฤติกรรมหรือแนวความคิดใดของมนุษย์จะพ้นจากขอบข่ายของ

ศาสนาอิสลามไปได้ ดังนั้นการเข้าใจอิสลามจะต้องเข้าใจใน 3 ข้อคือ อิสลามในฐานะเป็นศาสนา อิสลามในฐานะที่เป็นระบอบการปกครองและการเมือง และอิสลามในฐานะที่เป็นวัฒนธรรม (ศุญญ์มุสลิมศึกษา, 2539: 21) และวัฒนธรรมอิสลามคือแนวทางการดำรงชีวิตของสังคมหรือของกลุ่มแต่ละกลุ่มที่สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมคือสิ่งที่สังคมแต่ละสังคมถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเป็นแบบฉบับของชีวิต ซึ่งคนส่วนมากหวงแหนและปกป้องรักษา สำหรับชาวมุสลิมนั้นวัฒนธรรมกับศาสนาเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก เพราะศาสนาอิสลามคือ แนวทางของการดำรงชีวิตของมุสลิมเป็นเนื้อหนึ่งเนื้อเดียวกัน (ศุญญ์มุสลิมศึกษา, 2539: 71 - 72)

อิสลามมาจากคำว่า อัลละมะ ในภาษาอาหรับ แปลว่า สันติ การนอบน้อม การยอมจำนนโดยสิ้นเชิง (ศุญญ์มุสลิมศึกษา, 2539: 20) และการมอบหมายในความหมายของศาสนาอิสลาม หมายถึง การนอบน้อมต่อมตนยอมมอบตนต่อพระประสงค์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งมุสลิมทุกคนรู้จักในนามว่า อัลลอฮฺ เงื่อนไขความยึดมั่นนี้ต้องเป็นความรู้สึกในรูปแบบความคิดอิสระในการเลือกสรรและยอมรับ มิใช่เพราะถูกบังคับเพราะบุคคลที่จะเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามและเป็นมุสลิมได้นั้นต้องสมัครใจ มีความศรัทธาอย่างจริงจังและจริงใจ (มัจนนา คูปตะพันธ์, 2533: 2)

มุสลิมหรือคำที่เรียกชื่อผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีได้เป็นของชาติหนึ่งชาติใดโดยเฉพาะ แต่เป็นศาสนาสากลสำหรับมนุษยชาติที่มีผู้นับถือทุกชาติ ทุกทวีป ทุกสีผิวทั้งในยุโรป อเมริกา เอเชียตะวันออกหรือตะวันออกกลาง โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชีย ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีประชากรประมาณ 243 ล้านคน นับถือศาสนาอิสลามคิดเป็น 85.2 เปอร์เซ็นต์ของประชากร (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2555: ออนไลน์) ศาสนาอิสลามจึงเป็นศาสนาหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อโลกในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (มัจนนา คูปตะพันธ์, 2533: 3)

ระบบการศึกษาของศาสนาอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นส่วนไหนของโลกจะมีลักษณะเด่นและเป็นเอกลักษณ์ร่วมอย่างหนึ่ง คือ ระบบการศึกษาอิสลามจะยึดโยงหลักคำสอนของศาสนาอย่างแยกไม่ออก เพราะศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญต่อความรู้และการศึกษา ผู้ที่เป็นมุสลิมทุกคนจะต้องแสวงหาความรู้อันเป็นหน้าที่หลักที่ไม่สามารถละเลยได้ เพื่อที่จะใช้ในการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของศาสนา การที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ มุสลิมจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาอาหรับเพื่อที่จะสามารถอ่าน อัล-กุรอาน และอัล-หะดิษได้ด้วยตนเอง หรือรับฟังคำสอนหรืออ่านงานของผู้รู้อื่นที่ได้อธิบายเนื้อหาของคัมภีร์ อัล-กุรอาน และอัล-หะดิษในภาษาของตนเองได้ (ศุญญ์มุสลิม, 2549: 91)

ฉะนั้นการศึกษาของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดสามชายแดนใต้ของประเทศไทย โดยทั่วไปจะเน้นไปในด้านศาสนาอิสลามและการเรียนภาษาอาหรับมาแต่สมัยโบราณเหมือนกันกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ดังที่บีมูฮัมมัดได้ทรงกล่าวเกี่ยวกับการศึกษาว่า การศึกษาหาความรู้ นั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิง และนอกจากนี้ในบทบัญญัติของคัมภีร์ อัล-กุรอานได้มีการกล่าวถึงการศึกษาของมุสลิมว่า มุสลิมทุกคนจำเป็นต้องศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ที่จำเป็นต้องศึกษาทางโลก ก็เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อจะได้สามารถประกอบอาชีพและดำรงตนอยู่ในโลกนี้ด้วยความผาสุก และจำเป็นต้องศึกษาทางธรรมนั้นก็เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับศาสนา จะได้ประกอบศาสนกิจได้ถูกต้อง ตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ประพฤติตนในทางที่ดีที่ชอบ สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้ เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และประกอบคุณงามความดี เพื่อเป็นเสบียงสำหรับความผาสุกในโลกหน้า (สัญญา ของบุศย์, 2550: 19)

ความจำเป็นของชาวมุสลิมในการแสวงหาความรู้ตามธรรมเนียมชีวิตและตามบทบัญญัติของพระคัมภีร์อัล-กุรอาน ทำให้เกิดสถาบันการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ปกครองชาวมุสลิมนิยมส่งบุตรหลานของตนให้ศึกษาทางด้านวิชาการและศาสนาควบคู่กันไป โดยในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสามชายแดนภาคใต้ สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภทคือ (มูฮัมมัดรูยานี บากา, 2548: 4; อ้างถึงใน ศูนย์มุสลิมศึกษา, 2549: 49)

1. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
2. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
3. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ
4. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา)
6. การฝึกอบรมเด็กตามแนวทางอิสลามในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด (เราญะฮ์)

การศึกษาของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เป็นการจัดการศึกษาที่ผสมผสานระหว่างวิชาทางศาสนาและวิชาสามัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้วิชาการทางศาสนาพร้อมๆ กับวิชาสามัญและวิชาชีพ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาส่วนที่นอกเหนือจากสถานศึกษาอื่นๆ โดยทั่วไปโดยต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะมาเป็นผู้รับบริการทางการศึกษา และเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาเอกชน, 2542) และการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างศาสนาและวิชาสามัญ
นี้เอง ทำให้เกิดปัญหาในการเรียนการสอนขึ้นสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายทำให้การจัดการศึกษาหลายด้านมีความ
ซ้ำซ้อน กระบวนการจัดการศึกษาบางด้านขาดประสิทธิภาพ มีการออกกลางคัน ขาดความ
ยืดหยุ่น ขาดความเชื่อมโยง และไม่สามารถเทียบโอนระหว่างกันได้ เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา
ซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องเรียนซ้ำ เสียเวลา บางส่วนไม่ได้เรียนด้านวิชาที่เป็นพื้นฐานในการประกอบ
อาชีพ รูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนของรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของ
ประชาชน ทำให้โรงเรียนของรัฐไม่เป็นที่นิยมของประชาชนในท้องถิ่น และยังส่งผลให้เด็กไทย
พุทธและมุสลิมบางส่วนขาดการเรียนรู้อารมณ์ร่วมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548: 8)

2. คุณภาพการศึกษาในพื้นที่ได้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับการศึกษา
ในส่วนอื่นของประเทศ ทั้งนี้ด้วยสาเหตุหลายประการ นักเรียนที่มาจากครอบครัวไทยมุสลิม
จำนวนไม่น้อยยังขาดโอกาสที่จะได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา
ทำให้เสียเปรียบโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านภาษา ความยากจนและความจำเป็นที่ต้องย้ายถิ่น
ฐานเพื่อหางานทำกับครอบครัว ทำให้มีอัตราขาดเรียนสูง นักเรียนมีภาระหนักที่จะต้องเรียนสาย
สามัญ และเรียนทางศาสนาคู่ขนานและแยกส่วนจากกันตั้งแต่วัยเด็ก ทั้งยังได้รับผลกระทบจาก
ความไม่สงบ ทำให้ต้องปิดเรียนเป็นระยะ ๆ และครูจำนวนไม่น้อยขอย้ายจากพื้นที่ (สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา, 2548: 1 – 3)

3. ปัญหาการจัดการสอนด้านอิสลามศึกษา เนื่องจากโรงเรียนสอนศาสนามีความ
หลากหลาย ในปัจจุบันมีทั้งโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนา รวมถึงสถาบันศึกษาปอเนาะ ศูนย์
การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่แม้จะมีการสอนศาสนาอิสลามแต่ก็ยังคงมีความ
หลากหลายด้านคุณภาพและมาตรฐานการเรียนรู้อันหลากหลาย ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างโรงเรียนที่
สอนศาสนาด้วยกัน เด็กจำนวนมากจบในโรงเรียนสอนศาสนาแห่งหนึ่ง แต่ไม่สามารถเทียบวุฒิ
ผลสัมฤทธิ์กับอีกโรงเรียนได้ ทำให้ต้องเรียนซ้ำ ขณะที่ตัวหลักสูตรแม้จะมีความพยายามปรับปรุง
หลักสูตรอิสลามศึกษาให้มีหลักสูตรกลางที่ทันสมัย แต่ก็ยังมีปัญหาในช่องว่างของการถ่ายโอน
หลักสูตรอิสลามศึกษา 2546 สู่การนำไปใช้ในโรงเรียนและการจัดระบบการเรียนที่พอเพียง
ท่ามกลางสถานการณ์โรงเรียนที่เปิด ๆ ปิด ๆ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนใน
แนวทางจัดการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มสถาบันศึกษาปอเนาะ ซึ่งผ่านมามีการจัดระเบียบ
และขึ้นทะเบียนสถาบันศึกษาปอเนาะอย่างเป็นทางการ แต่ก็มีการประมาณการว่ามีสถาบัน
ศึกษาปอเนาะอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่ขึ้นทะเบียนและไม่สามารถตรวจสอบแนวทางการจัด

การศึกษาและรับรองคุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการจัดการศึกษาที่ไม่เหมาะสม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. มปป.: 5 – 10)

4. ปัญหาการออกกลางคันที่มีสูงทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ปัญหาอัตราการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และปัญหาความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เด็กมุสลิมมีโอกาสเรียนต่อระดับสูงค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. มปป.: 5 – 10)

นอกจากนี้เมื่อเด็กมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้แล้วนั้นแต่ก็มีปัญหาในการศึกษาต่อและการปรับตัวตลอดจนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาเช่นกัน ดังรายงานการวิจัยต่อไปนี้

จากรายงานวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: 222 – 225) พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาในภาคใต้นั้น มีเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาสูงมาก ประมาณร้อยละ 90 แต่โอกาสเรียนคณะดี ๆ มีน้อย ซึ่งสาเหตุมาจากนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญค่อนข้างอ่อนในวิชาสามัญ โดยเฉพาะปัญหาด้านการเรียนรู้ภาษาไทย เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่น ในชีวิตประจำวันใช้ภาษาไทยน้อยมาก ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาไทย ทั้งทักษะการพูด การอ่าน การเขียน และการฟัง ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาสามัญ ทำให้กระทบต่อการเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย เพราะเมื่อสอบได้คะแนนโอเน็ต (O – NET) คือ แบบสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน เป็นการวัดผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับในช่วงชั้นที่ 4 จัดสอบ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์

3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) อยู่ในระดับต่ำ และพบว่าในปี พ.ศ. 2553 คะแนนเฉลี่ยโอเน็ตของนักเรียนชั้น ม. 6 ในจังหวัดนราธิวาสมีคะแนนเฉลี่ย 27.55% จังหวัดปัตตานีมีคะแนนเฉลี่ย 27.93 % และจังหวัดยะลามีคะแนนเฉลี่ย 28.93 % (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2554) ทำให้นักเรียนมีโอกาสที่จะได้เรียนต่อในคณะดี ๆ ได้ยากหรือไม่มีเลย เมื่อเด็กเรียนต่อในคณะดี ๆ ไม่ได้ ทำให้จบมาแล้วส่วนใหญ่ไม่มีงานทำ และมีนักเรียนที่เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เรียนอ่อนและออกกลางคันกันมาก ตลอดจนคุณภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้ามาเรียนลดลง แต่อัตราการสอบตกของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพิ่มขึ้น ถึงแม้จะมีการจัดกลุ่มติวให้ระหว่างพื้กับน้อง แต่

คุณภาพก็ยังลดลงและนักเรียนที่มีคุณภาพในพื้นที่ที่จะเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่น้อยลง นักเรียนในพื้นที่ที่มีคุณภาพจะไปเลือกสอบในสวนกลางมากกว่า ซึ่งสาเหตุของปัญหาโดยตรง คือปัญหาเรื่องความปลอดภัย ถ้าเลือกได้ผู้ปกครองอยากเลือกให้ลูกตัวเองอยู่ในที่ที่ปลอดภัยสูงสุด

นอกจากนี้สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการสรุปสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่

เพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาการอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีสาระสรุปดังต่อไปนี้ (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, 2550: 1-3)

1. ความหลากหลายในรูปแบบการจัดการศึกษาก่อให้เกิดความซ้ำซ้อน กระบวนการศึกษาทางด้านขาดประสิทธิภาพ มีการออกกลางคัน ขาดความยืดหยุ่น ขาดความเชื่อมโยงและไม่สามารถเทียบโอนระหว่างกันได้ และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษทั้ง 5 จังหวัด ประมาณร้อยละ 60 เป็นสถานศึกษาที่สอนเฉพาะศาสนาอิสลาม ทำให้นักเรียนมีพื้นฐานด้านวิชาสามัญที่จะสามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศค่อนข้างต่ำ

2. การแบ่งแยกของนักเรียนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในระหว่างเรียน โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากเมื่อนักเรียนทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนของรัฐบาล ซึ่งนักเรียนไทยมุสลิมมักจะไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากขึ้น ขณะที่นักเรียนไทยพุทธก็อาจไปศึกษาต่อในโรงเรียนของรัฐบาลและเอกชนประเภทสามัญที่มีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเมื่อเป็นเช่นนี้นักเรียนชาวไทยพุทธและนักเรียนที่เป็นชาวไทยมุสลิมก็เริ่มที่จะแยกออกจากกันจนถึงระดับอุดมศึกษาและอาจแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิงในที่สุด

3. คุณภาพการศึกษาในวิชาสามัญ เป็นปัญหาของระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษฯ ทั้ง 5 จังหวัด ผลลัพธ์ของปัญหาการด้อยคุณภาพในวิชาสามัญก็คือนักเรียนบางส่วนต้องออกจากระบบการศึกษาไป เนื่องจากไม่สามารถเรียนวิชาสามัญต่อไปได้ จนนำไปสู่ปัญหาการว่างงาน ผลสืบเนื่องจากปัญหาคุณภาพทักษะในวิชาสามัญที่ต่ำของนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คือนักเรียนเหล่านี้ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โดยเฉพาะที่จบจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในแต่ละปีมีจำนวนมาก แต่โอกาสทางการศึกษาของนักเรียนเหล่านี้ที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาในพื้นที่นั้นค่อนข้างจำกัด จึงต้องออกไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษานอกพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อนักศึกษาไทยมุสลิม เช่น มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มักมีคาบเรียนตอนเที่ยง นักศึกษาไม่สามารถไปละหมาดได้ตามเวลา นอกจากนั้นแล้วด้วยคุณภาพในวิชา

สามัญของนักเรียนในพื้นที่อยู่ในระดับต่ำกว่าพื้นที่อื่น ๆ จึงทำให้นักเรียนเหล่านี้ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพทั้งของรัฐและเอกชนได้

ด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีประชาชนที่เป็นมุสลิมมากเป็นอันดับสองของประเทศ ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาการศึกษาของประชาชนในสามจังหวัดภาคใต้ ให้เยาวชนได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักศึกษาใหม่ที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาประจำปี 2554 มีจำนวนมากขึ้น โดยแยกตามจังหวัดดังต่อไปนี้ จังหวัดนราธิวาส มีนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 7,910 คน แบ่งเป็นเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ 932 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 197 คน มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ 669 คน มหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับ 2,420 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏ 3,408 คน และสถาบันการศึกษาเอกชน 284 คน จังหวัดปัตตานี มีนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 4,287 คน แบ่งเป็นเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ 596 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 229 คน มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ 514 คน มหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับ 1,428 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏ 1,251 คน และสถาบันการศึกษาเอกชน 269 คน และจังหวัดยะลา มีนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 3,166 คน แบ่งเป็นเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ 503 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 127 คน มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ 449 คน มหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับ 1,057 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏ 834 คน และสถาบันการศึกษาเอกชน 196 คน รวมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาประจำปี 2554 ทั้งหมด 15,363 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555) ทำให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชนเกือบทุกแห่งจะต้องมีนิสิตนักศึกษาที่เป็นมุสลิมจำนวนหนึ่งร่วมศึกษาอยู่ในสถาบันเหล่านั้น แต่จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้าง และสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีโปรแกรมที่จะสนับสนุนหรือพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ใช้ชีวิตอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยโปรแกรมดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมด้านวิชาการหรือด้านกิจการนิสิตนักศึกษา ก็ยังไม่สนับสนุนต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ดังจะเห็นได้จากประเด็นปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาดังต่อไปนี้

1. จากข้อมูลสถิติของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในปี พ.ศ. 2555 พบว่ามีนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้วยุติการศึกษาหรือออกกลางคันมีจำนวน 49 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555)

2. ด้านกิจการนิสิตนักศึกษาพบว่า การทำกิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์ร่วมกับนิสิตนักศึกษาไทยพุทธ โดยมีข้อปฏิบัติและข้อจำกัดในด้านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การละหมาด การถือศีลอด การคลุมผ้าของสตรี การห้ามบริโภคอาหารบางประเภท การห้ามเข้าร่วมในประเพณีวัฒนธรรมหรือกิจกรรมบางอย่าง เช่นการเข้าร่วมพิธีไหว้ครู การเข้าร่วมกิจกรรมรับน้องร่วมกับเพื่อน ๆ สิ่งเหล่านี้จะขัดต่อศาสนาและวิถีชีวิตของชาวมุสลิม แต่สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นหรือกลุ่มคนอื่นที่ไม่ใช่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกันอันอาจนำมาสู่ปัญหาการอยู่ร่วมกัน และอาจก่อให้เกิดความไม่ลงรอยกันได้ระหว่างผู้ที่เป็นมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม (รณชัย จุกทอง, 2555: ออนไลน์)

3. ด้านการจัดบริการรองรับและสภาพแวดล้อม พบว่า ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาในพื้นที่ได้นั้น จำเป็นต้องออกไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษานอกพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งแวดลอมที่เอื้อต่อนิสิตนักศึกษามุสลิม เช่น มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มักมีคาบเรียนตอนเที่ยง นักศึกษาไม่สามารถไปละหมาดได้ตามเวลา ปัญหาเรื่องห้องละหมาด การรับประทานอาหาร เป็นต้น (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, 2550: 2) และสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีนิสิตนักศึกษาไทยพุทธและไทยมุสลิมเรียนรวมกัน แต่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะมีพฤติกรรมกระทำการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติที่แตกต่างกับนักศึกษาไทยพุทธ เพราะวิถีชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะขึ้นอยู่กับศาสนา ศาสนาอิสลามจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต รวมทั้งทางด้านการศึกษา ซึ่งในทัศนะของศาสนาอิสลาม มุสลิมที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและการรู้จักศาสนาควรจะต้องผ่านกระบวนการศึกษา ซึ่งต้องเป็นการศึกษาด้านอิสลามที่มีความเข้มข้น มีคุณภาพและเป็นการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตตามวิถีทางศาสนาได้อย่างเคร่งครัด ดังจะเห็นได้จากนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะต้องทำการละหมาด 5 ครั้งใน 1 วัน การรับประทานอาหารที่มีตราสัญลักษณ์ฮาลาล เพราะมุสลิมจะรับประทานอาหารได้เฉพาะที่หลักศาสนาบัญญัติไว้ เช่น ห้ามรับประทานเนื้อสุกร รับประทานสัตว์ปีกหรือสัตว์ปีกได้เฉพาะที่ผ่านการเชือดตามกระบวนการศาสนาบัญญัติ การห้ามเสพของมีนเมาและยาเสพติดทุกชนิด ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาศรัทธาที่มีต่อพระเจ้าคือ องค์อัลลอฮ์ ส่วนพิธีกรรมในศาสนาอื่นนั้น มุสลิมจะไม่สามารถเข้าร่วมได้ด้วยเหตุผลสำคัญทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีข้อปฏิบัติอีกมากที่ได้ถูกบัญญัติไว้ในคัมภีร์อัล-กุรอาน และ อัล-หะดีษ เพื่อเป็นแนวทางให้มุสลิมได้ถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

4. ในเรื่องทุนสนับสนุน ในสมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้กำหนดนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้มีการมอบทุนอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น โดยมีแนวทางการดำเนินงานคือให้แต่ละมหาวิทยาลัยจัดสรรโควตาให้แก่เยาวชนภาคใต้ แห่งละ 10 – 15 ที่นั่ง โดยยกเว้นค่าหน่วยกิตการเรียน แต่ถ้ามหาวิทยาลัยใดสามารถสนับสนุนหรือจัดหาที่พักให้แก่นักศึกษาได้ก็ให้ดำเนินการในส่วนนี้ด้วย โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) รับผิดชอบดูแลงบประมาณ ซึ่งได้กำหนดค่าใช้จ่ายในการเรียน 40,000 บาทต่อคนต่อปี จนสำเร็จการศึกษา โดยเริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2550 แต่พบว่า รุ่นที่ 1 เยาวชนเข้าร่วมโครงการ 133 คน คงสภาพนักศึกษา 106 คน รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ. 2551 เยาวชนเข้าร่วมโครงการ 448 คน คงสภาพนักศึกษา 416 คน รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ. 2552 เยาวชนเข้าร่วมโครงการ 448 คน คงสภาพนักศึกษา 442 คน รุ่นที่ 4 ปี พ.ศ. 2553 เยาวชนเข้าร่วมโครงการ 750 คน คงสภาพนักศึกษา 440 คน ซึ่งจากจำนวนนักศึกษาคงสภาพลดลงจากที่เข้าร่วมโครงการนี้ พบว่า เยาวชนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ต้องการไปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จึงทำให้มีผู้รับทุนไม่เดินทางไปตามเป้าหมายที่กำหนด และนักศึกษาผู้ได้รับทุนไม่สามารถปรับตัวในการเรียนในระดับอุดมศึกษาตลอดจนสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยในระหว่างการศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างจากภูมิลำเนาเดิม จึงทำให้นักศึกษามีผลการเรียนต่ำและบางคนต้องพ้นสภาพนักศึกษา (สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2553: 13 – 14)

จากความเป็นมา ความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นนี้เอง ประกอบกับยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่อง โปรแกรมพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร การจัดกิจกรรม การให้บริการและสวัสดิการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในสถาบัน อุดมศึกษาให้เหมาะสมกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน และมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข สร้าง

ความเจริญให้กับชุมชน ท้องถิ่นและสังคมโดยรวม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 9)

ในสถาบันอุดมศึกษา บุคคลที่มีบทบาทสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการช่วยให้นิสิตนักศึกษาสามารถศึกษาได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและสามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุถึงความเป็นคนที่สมบูรณ์ตามแนวคิดของ ชิกเกอร์ริงและไรเซอร์ (Chickering & Reisser, 1993 อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2552) ได้เสนอข้อค้นพบจากการวิจัยตั้งแต่ ค.ศ. 1969 และได้พัฒนาปรับเปลี่ยนในปี ค.ศ. 1993 ว่า นิสิตนักศึกษาที่เรียนในสถาบันอุดมศึกษา 4 ปี นั้น มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนา 7 ด้าน คือ

1. ด้านการพัฒนาสมรรถภาพ (Developing Competence)
2. การจัดการด้านอารมณ์ (Managing Emotions)
3. ความเป็นอิสระในตนสู่การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Moving Through Autonomy Interdependence)
4. การพัฒนาด้านวุฒิภาวะและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Developing Mature Interpersonal Relationships)
5. การสร้างเอกลักษณ์ (Establishing Identity)
6. การพัฒนาเป้าหมายที่ชัดเจน (Developing Purpose)
7. การพัฒนาความมีคุณธรรมจริยธรรม (Developing Integrity)

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้รับผิดชอบในภารกิจดังกล่าวจะต้องรู้จักนิสิตนักศึกษาว่า นิสิตนักศึกษาที่มาจากศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยม แบบแผนการดำเนินชีวิต แนวคิดและความเชื่อที่แตกต่างกันมีความต้องการอะไรตลอดระยะเวลา 4 ปีในรั้วสถาบันอุดมศึกษา

นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งสามารถนำโปรแกรมการพัฒนานี้มาประยุกต์กับบริบทในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเพื่อรองรับกับการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาและการรวมตัวของประชาชาติในอาเซียน และการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้การเคลื่อนย้ายกำลังคน นักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสะดวกขึ้น และในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามโดยจากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรและผู้ที่มีนับถือศาสนาจากประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่า มีจำนวนผู้ที่มีนับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมาก 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย มีประชากรประมาณ 28.9 ล้านคน นับถือศาสนาอิสลามคิดเป็น 60 เปอร์เซ็นต์ของประชากร สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีประชากรประมาณ 243 ล้านคน นับถือศาสนาอิสลามคิดเป็น 85.2 เปอร์เซ็นต์ของประชากร ประเทศบรูไนดารุสซาลาม มีประชากร

ประมาณ 414,000 คน นับถือศาสนาอิสลามคิดเป็น 67 เปอร์เซ็นต์ของประชากร (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2555: ออนไลน์) โดยจะเห็นได้ว่าทั้ง 3 ประเทศนี้มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ดี ประชาชนภายในประเทศมีศักยภาพในการสนับสนุนให้เยาวชนเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษามากขึ้น และจากการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาจะส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ ภาษาและวัฒนธรรมระหว่างกัน ฉะนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีนโยบายที่จะรับนิสิตนักศึกษาจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนจะต้องปรับตัวเพื่อให้พร้อมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปหลังจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 นี้โดยเฉพาะ การพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม และจากการศึกษาค้นคว้าจากผู้วิจัย พบว่า ในต่างประเทศได้มีการให้บริการรองรับและสนับสนุนนิสิตนักศึกษามุสลิมที่เข้ามาศึกษาในประเทศนั้น อาทิเช่น

มหาวิทยาลัยซาลส์สตรัท (Charles Sturt University: CSU) ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม โดยจัดตั้งศูนย์อิสลามศึกษา (Islamic Study Centre) ซึ่งเป็นศูนย์ที่ให้บริการกับนิสิตนักศึกษามุสลิมจากทั่วโลกที่เข้ามาศึกษากับมหาวิทยาลัย โดยภายในศูนย์นี้จะประกอบด้วย ห้องละหมาด การจัดหาอาหารที่มีตราสัญลักษณ์ฮาลาล การจัดหาที่พัก กิจกรรมการสอนทางด้านอิสลาม การให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ การเขียน การปรับตัว และเป็นสถานที่แรกในการจัดการปฏิสัมพันธ์ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างนิสิตนักศึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น (Charles Sturt University, 2012: online)

มหาวิทยาลัยกิปฟิท (Griffith University) ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดตั้ง Griffith University Muslim Students Association (GUMSA) โดยมีการให้บริการกับนิสิตนักศึกษามุสลิมดังต่อไปนี้ 1) มีการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามุสลิมที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความรักสามัคคี มีความเป็นพี่น้องในกลุ่มมุสลิม 2) จัดตั้ง Multi - Faith Centre Prayers ซึ่งเป็นสถานที่อำนวยความสะดวกให้กับนิสิตนักศึกษามุสลิมในเรื่องต่าง ๆ อาทิ ห้องละหมาด 3) จัดหาผู้นำศาสนาหรือผู้ที่มีความรู้ในเรื่องศาสนาอิสลามมาอบรมสั่งสอนให้กับนิสิตนักศึกษามุสลิม 4) ร่วมมือกับฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนด้านการเรียน การจัดทำตารางสอน การจัดกิจกรรม การบริการต่าง ๆ ให้กับนิสิตนักศึกษามุสลิม 5) จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคีระหว่างนิสิตนักศึกษามุสลิมกับนิสิตนักศึกษาต่างศาสนา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความศรัทธาในศาสนาที่แตกต่างกัน (Griffith University, 2012: online)

มหาวิทยาลัยลาโทรบ (La Trobe University) ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดบริการและพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมในเรื่อง การให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียน การปรับตัว ภาษา การช่วยแก้ปัญหาตลอดจนมีการจัดตั้งศูนย์ภาษาและวัฒนธรรม (Language and Cultural Exchange: LACE) เป็นการจัดโปรแกรมให้กับนิสิตนักศึกษาที่มีภูมิหลังทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน (La Trobe University, 2012: online)

มหาวิทยาลัยแอดดิเลด (The University of Adelaide) มหาวิทยาลัยเซาท์ออสเตรเลีย (The University of South Australia) มหาวิทยาลัยเฟนเดอร์ (Flinders University) และมหาวิทยาลัยคาร์นิกีเมลลอน (Carnegie Mellon University) มหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่งนี้ ตั้งอยู่ที่เมืองแอดดิเลด ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดทำคู่มือ Muslim students' guide of Adelaide สำหรับให้นิสิตนักศึกษามุสลิมจากทั่วโลกที่มาศึกษาในเมืองนี้ โดยในคู่มือจะประกอบด้วย ข้อมูลมหาวิทยาลัยในเมืองแอดดิเลด โดยมหาวิทยาลัยจะมีสโลแกนว่า เคารพในขอบเขตของศาสนา ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดก็ตาม (respect a range of religious background) (The University of Adelaide, 2012: online)

สำหรับในประเทศไทยนั้น มหาวิทยาลัยที่มีนิสิตนักศึกษามุสลิมเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยฟาฏอนี (มหาวิทยาลัยอิสลามยะลาเดิม) มหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งนี้ตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานี โดยสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมแล้ว นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าศึกษาจะสามารถใช้ชีวิตและปรับตัวเข้ากับมหาวิทยาลัยได้ดี และมหาวิทยาลัยได้จัดระบบบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักของศาสนาอิสลามได้เป็นอย่างดี เช่น มีห้องละหมาด ห้องอาบน้ำละหมาดที่เพียงพอ มีสถานที่ละหมาดรวมในวันศุกร์ เพื่อร่วมสถาบันส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม แต่ก็มีนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวนมากที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยที่อยู่ต่างภูมิภาค ที่มีสิ่งแวดลอมไม่เอื้อต่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ท้ายสุดแล้วผู้วิจัยได้นำเสนอโปรแกรมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้ศึกษาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ การจัดการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ตลอดจนจัดกระบวนการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่จะให้นิสิตนักศึกษาได้ใช้ชีวิตอยู่ในรั้วสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีความสุข ลดอัตราการออกกลางคัน และสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามปรัชญาของแต่ละสถาบันต่อไป

คำถามในการวิจัย

1. สภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นอย่างไร
2. มีวิธีการอย่างไรที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ให้ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา
3. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนา มีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. วิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ
2. ศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคของ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
3. สร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยเรื่อง โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในครั้งนี้ ครอบคลุมเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นการแบ่งจังหวัดตามข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ศึกษาชั้นปีที่ 1 ของหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิตภาคปกติในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่เป็นของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. ในด้านการศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาผู้วิจัยศึกษาเฉพาะสภาพ ปัญหา และอุปสรรคที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ประสบและมีปัญหาในด้านการเรียน ด้านการปรับตัว ด้านกิจการ

นิสิตนักศึกษา ด้านทุนสนับสนุนและ ด้านการจัด บริการรองรับและสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษาที่นิสิตนักศึกษามุสลิมผู้นั้นศึกษาอยู่

3. เหตุผลที่เลือกนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เนื่องจาก นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นชั้นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะจากการเป็นนักเรียนในโรงเรียนที่ต้องอยู่ในกฎระเบียบ อยู่ในโอวาทและคำสั่งของพ่อแม่และครู มาสู่วัยมหาวิทยาลัยที่บุคคลจะต้องควบคุมตนเองให้อยู่ภายใต้กฎระเบียบของสังคม รวมทั้งสังคมได้คาดหวังว่า นิสิตนักศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อตนเองและโดยเฉพาะต่อสังคม ดังนั้นการกระทำสิ่งใดจึงควรเป็นการกระทำเพื่อให้คนอื่นได้ประโยชน์หรือการกระทำเพื่อสังคมส่วนรวมให้มากยิ่งขึ้น (ดูเดือน พันธุมนาวิน, 2550: 93) และจากทฤษฎีการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของตินโต (Tinto, 1987) ได้กล่าวถึงนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 (freshman) ว่าขั้นการเปลี่ยนแปลงจากสภาพจากนักเรียนสู่การเป็นนิสิตนักศึกษา โดยที่นิสิตนักศึกษาใหม่ยังไม่ได้รับเอาแบบแผนการดำเนินชีวิตในสถาบันการศึกษา (norms) การสร้างบุคลิกความเป็นนิสิตนักศึกษา และการรวมกลุ่มเป็นหนึ่งเดียวกันในสังคมสถาบันการศึกษานอกจากนี้นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะมีภูมิหลังหรือพื้นฐานที่แตกต่างกัน บางครั้งค่อนข้างยากในเรื่องการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ทั้งเรื่องแบบแผนการดำเนินชีวิต ค่านิยมและพฤติกรรมใหม่ในสถาบันการศึกษา ทำให้มีปัญหาในการปรับตัวและการดำเนินชีวิตในสถาบันการศึกษานั้นเมื่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาในชั้นปีที่ 1 ได้รับการพัฒนาในด้านวิชาการ กิจกรรม นิสิตนักศึกษา ตลอดจนสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาได้เป็นปกติอย่างดีแล้ว พวกเขาจะสามารถที่จะใช้ชีวิตทั้งทางด้านการเรียน กิจกรรม การเข้ากลุ่มเพื่อนในระดับชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 4 ได้อย่างมีคุณภาพ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ในเรื่อง โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้นิยามคำศัพท์เฉพาะเพื่อใช้ในการศึกษา ดังนี้

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่เป็นคนไทยนับถือศาสนาอิสลามมีภูมิลำเนาอยู่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา และลงทะเบียนเรียนในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

การวิเคราะห์ หมายถึง การศึกษาแนวคิดในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในแต่ละแนวคิดร่วมกันโดยประมวลเป็นองค์ประกอบเข้าด้วยกันมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้อย่างเหมาะสม

โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ และการดำเนินกิจกรรมในการสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้พัฒนาความสามารถของตนเองในด้านวิชาการ ด้านการดำรงชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา ด้านความเป็นผู้นำ และด้านพหุวัฒนธรรม โดยมีองค์ประกอบดังนี้ วัตถุประสงค์ ผู้เรียน ผู้สอน กิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลา แหล่งความรู้ สื่อการเรียนรู้ สภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล โดยการจัดโปรแกรมนี้เป็นลักษณะโปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program) ของบอยล์ (Boyle, 1981) มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรม 2) ระบุเนื้อหาวิชา 3) กำหนดการเรียนการสอน 4) การนำแผนการสอนไปปฏิบัติ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ หมายถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ดำเนินการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมจะมีโอกาสได้พัฒนาสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย ได้แก่ กิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านสังคมและวิถีชีวิต 3) ด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านความเป็นผู้นำ และ 5) ด้านพหุวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา แนวคิด ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้รวบรวมนำมาเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วยรายละเอียดดังแผนภูมิที่ 1 ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดในการวิจัย

สรุปมโนทัศน์ที่ใช้อธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัย สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน

สามจังหวัดชายแดนใต้ยังคงมีปัญหาด้านคุณภาพทางการศึกษาซึ่งส่งผลกระทบต่อตรงต่อตลาดแรงงานในพื้นที่ แม้จะมีการพัฒนาในด้านจำนวนปีการศึกษาของแรงงานเพิ่มมากขึ้นแต่ในเชิงคุณภาพของการศึกษาแล้ว ยังคงพบผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน อาทิ การพูดและการเขียนภาษาไทยที่ไม่ถูกต้อง คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในระดับต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ (ปภัสร์ ชัยวัฒน์, 2555: 93) และรัฐบาลทุกสมัย ได้กำหนดนโยบายส่งเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้มีการมอบทุนอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น โดยมีแนวทางการดำเนินงานคือให้แต่ละมหาวิทยาลัยจัดสรรโควตาให้แก่เยาวชนภาคใต้ แต่ก็ยังคงมีปัญหาอยู่ว่า เยาวชนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ต้องการไปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ จึงทำให้มีผู้รับทุนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และนักศึกษาผู้ได้รับทุนไม่สามารถปรับตัวในการเรียนในระดับอุดมศึกษาตลอดจนสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยในระหว่างการศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างจากภูมิลำเนาเดิม จึงทำให้นักศึกษามีผลการเรียนต่ำและบางคนต้องพ้นสภาพนักศึกษา (สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2553: 13 – 14) ตลอดจนเมื่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาแล้ว ก็พบว่า มีปัญหาในด้านการดำเนินชีวิตในสถาบัน เช่น ด้านการทำกิจกรรมและใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา ระเบียบประเพณีและข้อปฏิบัติที่ขัดต่อหลักวิถีของศาสนาอิสลาม กิจกรรมการรับน้อง ประชุมเชียร์ เสี่ยงอันตราย การติดเวลาละหมาด การถูกเนื้อตัวระหว่างนิตินักศึกษาชาย - หญิง กิจกรรมการจี้ค้ายที่มีขของมีนเมา การทำบุญทางศาสนาพุทธ การคบเพื่อน (สมือนาวาออตอานา, 2554: ออนไลน์) นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางด้านการเรียนรู้ภาษาไทยและวิชาสามัญ ปัญหาด้านการออกกลางคัน ปัญหาด้านคุณภาพการเรียนลดลงและอัตราการสอบตกของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพิ่มขึ้น ปัญหาการแบ่งแยกของนักเรียนชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม ปัญหาสิ่งแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่เอื้อต่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2552; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550; อะห์มัด ยี่สุนทอง, 2546)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 และมาตรา 7 ได้กำหนดให้ การจัดการศึกษาต้องเน้นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ ให้ความสำคัญต่อนักศึกษาเป็นสำคัญ โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเป็นคนที่สมบูรณ์ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและในหลักสูตรจะต้องเน้นให้เกิดการบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ให้เข้ากับเพื่อความเป็นคนที่สมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

2. แนวทางการพัฒนาการอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล

แนวทางการพัฒนาการอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาลได้กำหนดไว้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาเด็กเยาวชนและนักศึกษา พัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะภาษาไทย ภาษามลายูกลางและอินโดนีเซีย ทักษะด้านวิชาการและวิชาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเยาวชนเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและเข้าใจในสันติศึกษา 2) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรในพื้นที่ 3) ด้านการสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันอุดมศึกษา แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับโลกมุสลิม 4) ด้านการพัฒนาการศึกษาสู่ภูมิภาคอาเซียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 53 – 54) นอกจากนี้ภาครัฐจะต้องพัฒนากระบวนการด้านคุณภาพทางการศึกษา อาทิ การมีหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นการพัฒนาการใช้ภาษาไทยเพื่อธุรกิจให้กับแรงงาน การเปิดโอกาสในการศึกษาโดยมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติในพื้นที่ที่มีการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษามลายู และการเสริมสร้างความเป็นศูนย์กลางในการศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีของศาสนาอิสลาม (ปัทม ชัยวัฒน์, 2555: 96)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 ทฤษฎี และ 1 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวคิดของ ชิกเกอร์ริงและไรเซอร์ (Chickering & Reisser, 1993 อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2552) ได้กล่าวถึงทิศทาง 7 ด้านที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนและพัฒนานิสิตนักศึกษา คือ 1) ด้านการพัฒนาสมรรถภาพ (Developing Competence) 2) การจัดการด้านอารมณ์ (Managing Emotions) 3) ความเป็นอิสระในตนเอง

การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Moving Through Autonomy Interdependence) 4) การพัฒนาด้านวุฒิภาวะและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Developing Mature Interpersonal Relationships) 5) การสร้างเอกลักษณ์ (Establishing Identity) 6) การพัฒนาเป้าหมายที่ชัดเจน (Developing Purpose) และ 7) การพัฒนาความมีคุณธรรมจริยธรรม (Developing Integrity) นอกจากนี้ซีกเกอร์ยังได้กล่าวถึงปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้ประสบความสำเร็จทั้ง 7 ด้านนั้น ขึ้นอยู่กับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของสถาบัน ขนาดพื้นที่ของสถาบัน ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาแต่ละคณะ หลักสูตร การสอนของอาจารย์ ความมีมิตรภาพและสังคมนิสิตนักศึกษา และการจัดโปรแกรมการพัฒนาและการบริการนิสิตนักศึกษา

2. ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวคิดของตินโต (Tinto's Theory of freshman development) ตินโต (Tinto, 1987) ได้กล่าวถึงการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงระดับขั้นของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่บูรณาการระหว่างการดำเนินชีวิตและความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา และได้กล่าวถึงกระบวนการของนิสิตนักศึกษาในการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย มีลักษณะ 3 ขั้น ดังต่อไปนี้ 1) ขั้นการแยกตัว (Separation Stage) เป็นขั้นที่นิสิตนักศึกษาได้แยกตัวจากการเป็นสมาชิกของชุมชนเดิมในระดับมัธยมศึกษา จากบ้าน จากเพื่อนสนิทในระดับมัธยมศึกษาซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ปีสุดท้าย ในระดับมัธยมศึกษา เริ่มปฏิเสธค่านิยมของครอบครัว ของชุมชน เพื่อปรับเข้าสู่ค่านิยมที่คิดว่าเหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษา 2) ขั้นการปรับเปลี่ยนจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ (Transition Sage) นิสิตนักศึกษายังไม่ได้สร้างค่านิยมใหม่ที่ในการเชื่อม ผสมผสานกับค่านิยมของชุมชนในสถาบัน นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่างมาจากพื้นฐานที่ต่างกัน บางครั้งค่อนข้างยากต่อการปรับตัวให้เข้ากับค่านิยมและพฤติกรรมใหม่ ๆ เช่น นิสิตนักศึกษาจากต่างถิ่นต่างภูมิภาค นิสิตนักศึกษาที่มีอายุมาก นิสิตนักศึกษาจากครอบครัวที่ยากจน หรือมาจากชนบท เป็นต้น 3) ขั้นการรวมกลุ่ม (Incorporation Stage) นิสิตนักศึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพอย่างเต็มที่ ทั้งด้านสังคมกับด้านวิชาการกับกลุ่มเพื่อน หรือคณาจารย์ บุคลากรของสถาบัน โดยมีความสัมพันธ์ด้านสังคมเป็นจุดเริ่มต้น ความล้มเหลวในการสร้างสัมพันธภาพทางด้านสังคมและด้านวิชาการอาจนำไปสู่การออกจากสถาบันในที่สุด

3. รูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่มีเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ (racial and cultural identity development: RCID) model ของซูและซู (Sue and Sue, 2003) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่มีเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ไว้ 5 ขั้นได้แก่

1) **ขั้นความสมานฉันท์ (Conformity)** นิสิตนักศึกษาจะมีอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและมีทัศนคติในเรื่องเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ของกลุ่มที่ตายตัว และไม่ปรารถนาที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ 2) **ขั้นความขัดแย้ง (Dissonance)** นิสิตนักศึกษาจะมีประสบการณ์ส่วนบุคคลที่ขัดแย้งกับโลกทัศน์ โดยนิสิตนักศึกษาจะเริ่มค้นหาคำถามในเรื่อง การครอบงำทางวัฒนธรรม และสนใจที่จะเรียนรู้ทางด้านเชื้อชาติของตนเองและชาติพันธุ์กลุ่มเพิ่มมากขึ้น 3) **ขั้นต่อต้านและหมกมุ่น (Resistance and immersion)** นิสิตนักศึกษาจะมีความหยั่งถึงจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเชื้อชาติหนึ่งเดียวและกลุ่มชาติพันธุ์ และบางทีก็สามารถที่จะละทิ้งวัฒนธรรมรูปแบบเก่า ๆ และเสาะแสวงหาอัตลักษณ์ใหม่ ๆ 4) **ขั้นการพิจารณาตนเอง (Introspection)** นิสิตนักศึกษาจะยึดความเป็นส่วนตัวและค้นหาความสมดุลระหว่างวัฒนธรรมที่ถูกครอบงำและวัฒนธรรมที่อยู่นอกชาติพันธุ์ของตน และในที่สุดความต่อเนื่องในการค้นหาทั้งสองจะนำไปสู่ขั้นที่ 5 คือ **ขั้นรับรู้ เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา (Synergistic articulation and awareness)** คือขั้นที่นิสิตนักศึกษารู้จักการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม ความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการที่จะยอมรับเพื่อน ๆ ที่มีเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเอง การชื่นชม ในเชื้อชาติและชาติพันธุ์กลุ่มอื่น ๆ ตลอดจนรักษาสมาคมดุลในการยอมรับอัตลักษณ์ความเป็นเชื้อชาติและชาติพันธุ์ของตนเองและของกลุ่มอื่นได้เป็นอย่างดี

4. ภูมิหลังนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้วัฒนธรรมอิสลาม ในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมอิสลามและวัฒนธรรมมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ นั้นจะต้องเข้าใจความหมายของวัฒนธรรมอิสลามในเบื้องต้นก่อน ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมอิสลาม ดังต่อไปนี้

เสาวนีย์ รุจิระอัมพร จิตรหหมวด (2522: 12) ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมอิสลาม หมายถึง การดำเนินชีวิตหรือรูปแบบพฤติกรรม (แนวปฏิบัติ) ตลอดจนสิ่งสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่นำมาจากหรืออยู่ในขอบข่ายของคัมภีร์อัล - กุรอานและซุนนะฮ์ (คำสั่งสอน) ของศาสดามุฮัมมัด

อารง สุทธาศาสตร์ (2555: ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมอิสลาม หมายถึง การดำเนินชีวิต หรือรูปแบบของพฤติกรรม (แนวปฏิบัติ) ของมุสลิมผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งล้วนมีส่วนผูกพันกับข้อปฏิบัติทางศาสนาอิสลามอย่างใกล้ชิด เนื้อหาของวัฒนธรรมอิสลามแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมอิสลามประเภทที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ซึ่งมีการระบุแน่นอนตายตัวไว้ เป็นกฎข้อบังคับ เช่น การนมาสการหรือการละหมาดวันละ 5 เวลา การถือศีลอด (ปอซอ) ในเดือนรอมฎอน การต้องไปจารึกแสวงบุญที่เรียกว่า ประกอบพิธีฮัจญ์ ณ อัลกะอับะฮ์ (Al - Kaabah) นคร

มักกะฮ์ (Mecca) ประเทศซาอุดีอาระเบีย ณ อย่างน้อย 1 ครั้งในชีวิต หรือ การที่มุสลิมต้องรับประทานทานอาหารที่ได้ตรารับรองสัญลักษณ์ฮาลาล

2. วัฒนธรรมอิสลามประเภทที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งมักจะระบุไว้กว้าง ๆ หรือไม่ระบุเลยทั้งจากคัมภีร์อัล-กุรอาน และวจนะของศาสดา แต่ให้มุสลิมใช้วิจารณญาณว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรเลือกปฏิบัติ เช่น การเลือกอาชีพ การเลือกที่พำนักอาศัย การเลือกระบบการศึกษา การเลือกลักษณะการให้ความช่วยเหลือ การเลือกสวมใส่เสื้อผ้าตามความเหมาะสมกับภูมิประเทศและวิถีชีวิตความเป็นท้องถิ่น โดยจะต้องอยู่ในหลักการที่ศาสนาอิสลามให้การยอมรับ

หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม หลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาอิสลามจะเน้นเรื่องความศรัทธาหรือความเชื่อโดยปราศจากการระวางสงสัยและการปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดดังต่อไปนี้

รูกนอีมาน (หลักศรัทธา) มี 6 ประการคือ 1) ศรัทธาในการมีและความเป็นเอกภาพของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของคือ ศรัทธาในอัลลอฮ์ เพียงองค์เดียวและไม่ยกย่องสิ่งใดเท่าเทียมพระองค์ 2) ศรัทธาในบรรดามลาอิกะฮ์ ของอัลลอฮ์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างอัลลอฮ์กับศาสดาทั้งหลาย 3) ศรัทธาในคัมภีร์ของอัลลอฮ์ 4) ศรัทธาในบรรดานบีและรَسُولของอัลลอฮ์ ผู้ซึ่งได้มาประกาศศาสนาแห่งอัลลอฮ์ 5) ศรัทธาในวันสุดท้ายและการฟื้นคืนชีพว่ามีจริง 6) ศรัทธาในกฎแห่งการกำหนดสภาวะของอัลลอฮ์ คือ มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงกฎตายตัว (เกาะฎอฮ์) ที่อัลลอฮ์ ได้ทรงกำหนดไว้แล้วและมนุษย์มีอิสระที่จะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ดีหรือชั่ว ตามดุลยพินิจแห่งสติปัญญา (เกาะดัร) ของตน

รูกนอิสลาม (หลักปฏิบัติ) มี 5 ประการคือ 1) กล่าวคำปฏิญาณยืนยันศรัทธามั่นว่า ไม่มีพระเจ้าองค์อื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัด เป็น رَسُول (ศาสดา) ของอัลลอฮ์ 2) การทำละหมาด คือ การแสดงความเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ทั้งร่างกายและจิตใจวันละ 5 เวลา 3) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน คือ เริ่มถือศีลอด ตั้งแต่รุ่งอรุณไปจนถึงตะวันตกดิน ในช่วงเวลานั้นงดกิน งดดื่ม งดเสพเมถุน และหลีกเลี่ยงการทะเลาะทู่เถียง วิวาท และนินทา 4) จ่ายซะกาต คือ การจ่ายทานบังคับจากผู้มีทรัพย์สินให้แก่คนที่มีสิทธิรับ ซะกาตตามอัตราที่กำหนด 5) ไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ อัลกะอับะฮ์ (Al-Kaabah) นครมักกะฮ์ (Mecca) ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในช่วงชีวิตพึงไปประกอบพิธีอย่างน้อย 1 ครั้ง หากมีความสามารถ โดยมีเงื่อนไขว่า 1) สุขภาพสมบูรณ์ 2) มีทุนทรัพย์สำหรับใช้สอยของผู้อยู่เบื้องหลัง (ครอบครัว) เพียงพอและ 3) หนทางที่จะผ่านไปมาปลอดภัย นอกจากรูกนอีมานและรูกนอิสลามแล้ว ศาสนาอิสลามยังมีคำสอนเกี่ยวกับคุณธรรมอื่น ๆ อีก เช่น การมีความสำนึกผิด ความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ความสันโดษ ความอดทน ความ

บริสุทธิ์ใจ ความไว้วางใจพระเจ้า ความรัก ความยินดี ความขอบคุณ และความระลึกถึงความตาย ฯลฯ (ปกรณัม ตันสกุล 2554: 52 - 53)

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

จากความหมายของโปรแกรม ผู้วิจัยรวบรวมความหมายของโปรแกรมจากนักวิชาการทางด้านการจัดโปรแกรม 3 คนได้แก่ บอยล์ (Boyle, 1981) ให้ได้คำจำกัดความของโปรแกรมว่า โปรแกรม หมายถึง ผลรวมของความร่วมมือระหว่างนักการศึกษากับผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมดังกล่าวได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เข้าร่วมโปรแกรม การวางแผนการเรียนการสอน การประเมินผลและการรายงานผล ไทเลอร์ (Tyler, 1986) ได้ให้คำจำกัดความของโปรแกรมว่า โปรแกรม หมายถึง โครงร่างของงานที่จะกระทำหรือการจัดเตรียมแผนการที่จะทำ หรือชุดเหตุการณ์ที่รวบรวมไว้ ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมทุกอย่างที่กระทำในค่ายหรือศูนย์ต่าง ๆ เป็นต้น และ คาฟฟาเลอรา (Caffarella, 1994) ได้ให้ความหมายของโปรแกรม คือการตอบสนองความต้องการของบุคคล กลุ่มบุคคลและชุมชนในการแก้ปัญหา และให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ในการจัดโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยจะใช้การจัดโปรแกรมของ บอยล์ (Boyle, 1981; อ้างถึงในอุ้นตา นพคุณ, 2546: 28) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การจัดโปรแกรมทางการศึกษาของ บอยล์ (Boyle) มี 3 ประเภท ได้แก่ โปรแกรมเชิงพัฒนา (Development Program) โปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program) และโปรแกรมเชิงสารสนเทศ (Information Program) โดยงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program) เพราะมีลักษณะสำคัญกับกลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ คือ ความมุ่งหมายให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้พัฒนาความสามารถพื้นฐานของปัจเจกบุคคล เช่น การคิดเป็น การสื่อสารเป็น นอกจากการพัฒนาปัจเจกบุคคลแล้ว โปรแกรมเชิงสถาบันจะให้ความสำคัญเนื้อหาสาระทางวิชาการเพื่อพัฒนาสติปัญญาและการมีเหตุผลของผู้เรียน

โปรแกรมประเภทสถาบันให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาตัวบุคคล จึงเน้นการวิเคราะห์ตัวผู้เรียนเป็นหลักมากกว่าการวิเคราะห์สถานการณ์ในกลุ่มหรือสังคมดังนั้นในการวางแผน ความจำเป็นจึงอยู่ที่การเลือกเนื้อหาทางวิชาการที่เหมาะสมและการจัดให้มีความต่อเนื่อง (Continuity) การเรียงลำดับ (Sequence) และการผสมผสาน (Integration) โดยขั้นตอนในการวางแผนโปรแกรมเชิงสถาบันมีดังต่อไปนี้ (อุ้นตา นพคุณ, 2546: 76-77)

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรม กำหนดว่าใครจะเป็นผู้เข้าร่วมโปรแกรม / ศึกษาวิเคราะห์ภูมิหลังของกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมว่ามีความต้องการ คุณลักษณะ ความสามารถ ปัญหา อะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 2 ระบุเนื้อหาวิชา เปรียบเทียบระดับความสามารถของผู้เรียนกับเนื้อหาที่สอน ซึ่งอาจจะใช้วิธีการทดสอบก่อนการเรียนการสอน ศึกษาประสบการณ์ และภูมิหลังของกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมในด้านการศึกษา สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ประสบการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโปรแกรมต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนการสอนไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโปรแกรม

6. หลักการจัดกิจกรรม

หลักการจัดกิจกรรมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (อุ้นตา นพคุณ, 2527)

1. รูปแบบการจัดกิจกรรม โดยผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้เกิดจากการเรียนรู้ภายในของแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันเนื่องมาจากประสบการณ์เดิม ทักษะ ทักษะคิด และค่านิยม

2. กลยุทธ์ในการจัดกิจกรรม เน้นที่ความต้องการของผู้ร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมเป็นหลัก โดยผู้จัดกิจกรรมมีหน้าที่หลักดังนี้

2.1 ทำหน้าที่สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้

2.2 ทำหน้าที่ช่วยให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในเป้าหมายของการเรียนรู้และความต้องการของตนเอง

2.3 ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2.4 ทำหน้าที่ในหลายบทบาท เช่นเป็นผู้ช่วยสังเกตการณ์ และเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจของผู้ร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

3. การวางแผนการจัดกิจกรรม โดยให้ผู้ร่วมกิจกรรมวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง แล้วนำมาวางแผนด้านเนื้อหา กระบวนการดำเนินกิจกรรมและการประเมินผล

4. การจัดกิจกรรมบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ทุกคนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง สมควรที่จะได้รับความเคารพและการยอมรับจากผู้จัดกิจกรรม

5. การจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

5.1 เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถค้นหาความหมาย ค่านิยม ทักษะ และวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อนำไปใช้ต่อไปในการเรียนรู้

5.2 เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองและพัฒนาความเห็นคุณค่าในตัวเอง ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาขึ้นมาจากแบบสอบถามเชิงสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละภูมิภาคและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และประธานชมรมนิสิตนักศึกษามุสลิมต่อกระบวนการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม นำผลการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม และนำเสนอเป็นโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการในการพัฒนา การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผลการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยแบบประเมินและแบบวัดต่าง ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ไปกำหนดเป็นนโยบาย แนวทางบริหารจัดการ และแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าศึกษาในสถาบันในด้านวิชาการ ด้านสังคมและวิถีชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา ด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ ด้านความเป็นผู้นำและด้านพหุวัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนาทางด้านกายภาพเพื่อรองรับกับความต้องการของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

2. สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำหลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศนำไปประยุกต์ใช้กับบริบทในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งได้ เพื่อรองรับการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 นี้ ที่มีนิสิตนักศึกษามุสลิมจากกลุ่มประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซียมาแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และการขับเคลื่อนทางวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นโอกาสอันดีที่สถาบันอุดมศึกษาได้รับนิสิตนักศึกษามุสลิมเข้ามาศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของตนเองมากขึ้น

3. จากโปรแกรมการจัดกิจกรรมนี้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างความเป็นพหุวัฒนธรรมให้นักศึกษาในสถาบันของตนเองได้ เพราะนิสิตนักศึกษาจะเกิดความเข้าใจและยอมรับในความเป็นพหุวัฒนธรรม ยอมรับความแตกต่างทั้งเชื้อชาติ ศาสนา และความเสมอภาค อันจะนำไปสู่ความสามัคคี ความปรองดองของคนในประเทศ

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเพื่อรวบรวม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนา

1.1 ความหมายของโปรแกรมการศึกษา

1.2 ประเภทของโปรแกรม

1.3 กระบวนการในการพัฒนาโปรแกรม

ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบที่เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา

2.1 ความหมายของนิสิตนักศึกษาและลักษณะของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2.2 แนวคิดและความหมายของการพัฒนานิสิตนักศึกษา

2.3 เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

2.4 ลักษณะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา

2.5 การจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา

2.6 การพัฒนากิจกรรมนิสิตนักศึกษา

2.7 ประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

2.8 ทฤษฎีและรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ตอนที่ 3 การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมของไทยและต่างประเทศ

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม

4.1 หลักสำคัญของศาสนาอิสลาม

4.2 ลักษณะเด่นของศาสนาอิสลาม

4.3 ข้อห้ามในศาสนาอิสลาม

4.4 วันสำคัญทางศาสนาอิสลาม

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนา

1.1 ความหมายของโปรแกรมการศึกษา

ความหมายของโปรแกรมการศึกษา ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษาของไทยและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการศึกษาไว้หลายประการ ซึ่งอาจคล้ายกันและแตกต่างกันตามแนวคิดของแต่ละคน ดังต่อไปนี้

บอยล์ (Boyle, 1981) ได้ให้ความหมายของโปรแกรม หมายถึง ผลรวมของความร่วมมือระหว่างนักศึกษามืออาชีพกับผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมดังกล่าวได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผนการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ การประเมินผล และการรายงานผล

บูน (Boone, 1992) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมที่ใกล้เคียงกับ Boyle แต่ใช้คำว่า การวางโปรแกรม (programming) โดยกล่าวว่า การวางแผน คือ ความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับองค์กรทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในการวางแผนการสร้างแผนการเรียนการสอน การปฏิบัติงานการเรียนการสอน การประเมินผลและความรับผิดชอบต่อโปรแกรม

ประภาศรี รอดสมจิตร (2542: 18) ได้ให้คำจำกัดความว่า รายละเอียดของโปรแกรม ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรม การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโปรแกรม วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลโปรแกรม

อุ้นตา นพคุณ (2546: 8) ได้สรุปความหมายของโปรแกรมว่า เป็นงานประจำที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ระยะเวลาจึงจำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาประเมินผลเพื่อการคงอยู่ของกิจกรรมเป็นปัจจัยสำคัญของโปรแกรม

คมสัน สุขมาก (2553: 32) ได้ให้ความหมายของโปรแกรม หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนที่จัดให้กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ กางวางแผน การออกแบบการสอน และการประเมินผล

สรุปได้ว่า โปรแกรม หมายถึง กระบวนการในการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นทั้งในระยะสั้นหรือระยะยาว เพื่อพัฒนาให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมหรือกลุ่มเป้าหมายได้ประโยชน์ในเรื่องนั้น ๆ โดยรูปแบบของโปรแกรมเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดการพัฒนา โดยโปรแกรมจะต้องประกอบด้วย 1) การกำหนดกลุ่มเข้าร่วมโปรแกรม 2) การระบุเนื้อหา 3) การกำหนดการเรียนการสอน 4) การนำแผนการสอนไปปฏิบัติ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

1.2 ประเภทของโปรแกรม

ประเภทของโปรแกรมนั้น ผู้วิจัยได้นำประเภทของโปรแกรม (Program Types) ที่ บอยล์ (Boyle, 1981 อ้างถึงในอุ๋นตา นพคุณ, 2546: 26 – 29) ได้แบ่งประเภทของโปรแกรมไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. โปรแกรมเชิงพัฒนา (Development Program)
2. โปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program)
3. โปรแกรมเชิงสารสนเทศ (Information Program)

1. โปรแกรมเชิงพัฒนา (Development Program)

โปรแกรมเชิงพัฒนามีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การช่วยให้ผู้เข้ารับบริการสามารถตอบสนองความต้องการและสามารถแก้ปัญหาในสังคมได้ โปรแกรมนี้มีความสำคัญมากในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและบุคคลในทุกกลุ่มในทุกสังคมที่จำเป็นจะต้องได้รับความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติใหม่ ๆ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลก

จุดเริ่มต้นของโปรแกรมจะเกิดขึ้นจากผู้เข้าร่วมโปรแกรมพอจะรู้ว่ามีปัญหาอะไรบ้าง แต่ยังไม่รู้ว่าจะดำเนินการแก้ปัญหาในสิ่งใด อย่างไร ผู้ที่จัดโปรแกรมเชิงพัฒนาจะต้องให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมร่วมมือพิจารณาและกำหนดว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไร และควรแก้ไขปัญหานั้นด้วยวิธีการใดที่จะเหมาะสมที่สุดในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น โปรแกรมนี้มีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรม ตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ประสงค์ของโปรแกรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อกำหนดแนวทางแก้ปัญหา และขั้นตอนการประเมินผลโปรแกรมว่าผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความพึงพอใจในโปรแกรมมากน้อยเพียงใด ตัวบ่งชี้วัดว่าโปรแกรมประสบความสำเร็จหรือไม่ คือ ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมว่าโปรแกรมได้ช่วยให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้รับการตอบสนองความต้องการ และสามารถแก้ปัญหาได้

ผู้จัดโปรแกรมเชิงพัฒนาจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องการประเมินผล คือ ในกระบวนการของโปรแกรม ผู้เรียนหรือผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้แสดงความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และปฏิบัติกิจกรรมในด้านการวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโปรแกรมหรือไม่

2. โปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program)

โปรแกรมเชิงสถาบันมีลักษณะสำคัญ คือ มุ่งที่จะให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้พัฒนาความสามารถพื้นฐานของปัจเจกบุคคลหรือตัวตน เช่น การคิดเป็น การสื่อสารเป็น นอกจากการพัฒนาปัจเจกบุคคลแล้ว โปรแกรมเชิงสถาบันจะให้ความสำคัญในเนื้อหาสาระทางวิชาการเพื่อ

พัฒนาสติปัญญา และการมีเหตุผลของผู้เรียน การนิยามโปรแกรมว่าเป็นโปรแกรมเชิงสถาบันนั้น เพราะต้องการให้เห็นชัดว่าโปรแกรมเชิงสถาบันมีความสัมพันธ์อย่างมากกับองค์กรหรือสถาบันที่เป็นผู้พัฒนาโปรแกรม ความแตกต่างที่สำคัญของโปรแกรมเชิงพัฒนากับโปรแกรมเชิงสถาบัน คือ โปรแกรมเชิงพัฒนาจะกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมจากความต้องการและการวิเคราะห์ปัญหาของบุคคลและสังคม แต่โปรแกรมเชิงพัฒนาจะกำหนดวัตถุประสงค์จากเนื้อหาสาระของวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลสาระจากรายงานผลการวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารขององค์กรวิชาชีพนั้น ๆ โดยตัวสถาบัน องค์กร จะเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ ตัวอย่างของการกำหนดวัตถุประสงค์จากเนื้อหาทางวิชาการในโปรแกรมเชิงสถาบัน เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลโปรแกรมเชิงสถาบัน คือ เกณฑ์เกี่ยวกับความรู้ ความชำนาญการทางเนื้อหาวิชาการ ที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าโปรแกรมเชิงสถาบันจะมีลักษณะว่าเป็นโปรแกรมที่มุ่งการเปลี่ยนแปลงในปัจเจกบุคคล แต่ในบางโปรแกรมเชิงสถาบันจะมีลักษณะช่วยแก้ปัญหาในชุมชนและของกลุ่ม เช่น เรื่องยาเสพติด จะเป็นปัญหาของทั้งตัวปัจเจกบุคคลและกลุ่ม เช่น ตัวเยาวชน กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มผู้พิทักษ์กฎหมาย และกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพราะการแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดจะต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดในทางที่ถูกต้องจากทุกกลุ่มในชุมชน

3. โปรแกรมเชิงสารสนเทศ (Information Program)

ลักษณะที่สำคัญของโปรแกรมเชิงสารสนเทศ คือ การแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างผู้จัดโปรแกรมกับผู้รับบริการ คือผู้รับบริการจะไปพบนักการศึกษา นักวิชาการ หรือผู้ที่ให้ข้อมูลในเรื่อง นั้น ๆ และถามคำถามหรือขอข้อมูล เมื่อได้รับคำตอบแล้วผู้รับบริการก็จะจากไป ตัวอย่างเช่น การให้ข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้ที่เข้าชมอุทยานแห่งชาติ การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ หรือการโทรศัพท์ไปขอข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย นอกจากนี้จะให้ความรู้และสารสนเทศในเรื่องทั่วไปแล้ว โปรแกรมเชิงสารสนเทศมีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะให้ข้อมูลสารสนเทศใหม่แก่ประชาชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิจัย สารสนเทศเกี่ยวกับกฎหมายใหม่ ๆ เป็นต้น

โปรแกรมเชิงสารสนเทศแตกต่างไปจากโปรแกรมเชิงพัฒนาและโปรแกรมเชิงสถาบันในเรื่องการประเมินผล คือ โปรแกรมสารสนเทศจะประเมินผลเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ ส่วนมากจะประเมินเพียงว่ามีจำนวนผู้มารับบริการเท่าใด จำนวนชั่วโมงที่โปรแกรมให้บริการ

โปรแกรมเชิงสารสนเทศส่วนมากจะเป็นส่วนย่อยของทั้งโปรแกรมเชิงพัฒนาและโปรแกรมเชิงสถาบัน ในอีกเรื่องคือเรื่องผู้กำหนดเนื้อหาหรือความต้องการของผู้รับบริการ โปรแกรมสารสนเทศจะให้นักการศึกษาเป็นผู้ตัดสินใจว่าผู้มารับบริการจะต้องการข้อมูลข่าวสารสนเทศในเรื่องใดบ้าง และคำตอบที่ดีที่สุดคืออะไร

สรุปได้ว่า ประเภทของโปรแกรม หมายถึง ลักษณะเฉพาะแต่ละอย่างในกระบวนการให้บริการที่ขึ้นอยู่กับบริบทสังคม ลักษณะส่วนบุคคล และความต้องการของผู้มารับบริการ โดยโปรแกรมเชิงพัฒนา จะเน้นให้ผู้รับบริการจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยผู้รับบริการรู้ในปัญหาแต่ไม่รู้ว่าจะดำเนินการแก้ปัญหาอย่างไร โปรแกรมเชิงสถาบัน จะเน้นให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้พัฒนาความสามารถพื้นฐานทางปัจเจกบุคคล ส่วนโปรแกรมเชิงสารสนเทศ จะเน้นให้ความรู้ข้อมูลที่เป็นจริงแก่ผู้รับบริการเป็นการแลกเปลี่ยนสารสนเทศกัน

โดยผู้วิจัยนำรูปแบบของโปรแกรมเชิงสถาบัน มาใช้ในการจัดโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพราะโปรแกรมเชิงสถาบันจะเป็นโปรแกรมที่มุ่งการเปลี่ยนแปลงในตัวปัจเจกบุคคล และแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้นั้น โปรแกรมที่จัดจะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับตัวนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ซึ่งไม่ใช่เฉพาะตัวนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเพียงอย่างเดียว แต่จะรวมไปถึง ผู้บริหาร อาจารย์ นิสิตนักศึกษาต่างศาสนา จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับโปรแกรมเชิงสถาบันกันทั้งหมด

1.3 กระบวนการพัฒนาโปรแกรม

ในเรื่องกระบวนการพัฒนาโปรแกรมนั้น ผู้วิจัยขอนำเสนอเฉพาะกระบวนการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบัน เพราะเป็นโปรแกรมที่จะใช้พัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ดังต่อไปนี้ (อุ้นตา นพคุณ, 2546: 76 – 77)

กระบวนการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบันมีรูปแบบที่เป็นทางการมากกว่าโปรแกรมเชิงพัฒนา ด้วยเหตุที่เป็นโปรแกรมที่ริเริ่มจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้จัด การวิเคราะห์ความต้องการหรือเนื้อหาดำเนินการตามหลักวิชาการและพื้นฐานทางองค์ความรู้ โปรแกรมประเภทสถาบันจำนวนมากมีวัตถุประสงค์ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลเพื่อพัฒนาความสามารถของปัจเจกบุคคล ดังนั้นองค์กรหรือสถาบันจะเป็นผู้พิจารณาว่าควรปรับปรุงพัฒนาด้านปัญหาด้านทัศนคติ และด้านทักษะ หรือสมรรถภาพได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง

การจัดโปรแกรมประเภทสถาบันให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาตัวบุคคล จึงเน้นการวิเคราะห์ตัวผู้เรียนเป็นหลักมากกว่าการวิเคราะห์สถานการณ์ในกลุ่มหรือสังคมดั่งนั้นในการวางแผน ความจำเป็นจึงอยู่ที่การเลือกเนื้อหาทางวิชาการที่เหมาะสมและการจัดให้มีความต่อเนื่อง (Continuity) การเรียงลำดับ (Sequence) และการผสมผสาน (Integration) ขั้นตอนในการวางแผนโปรแกรมสถาบันมีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรม

กำหนดว่าใครจะเป็นผู้เข้าร่วมโปรแกรม /ศึกษาวิเคราะห์ภูมิหลังของกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมว่ามีความต้องการ คุณลักษณะ ความสามารถ ปัญหาอะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 2 ระบุเนื้อหาวิชา

เปรียบเทียบระดับความสามารถของผู้เรียนกับเนื้อหาที่สอน/ศึกษาประสบการณ์ และภูมิหลังของกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมในด้านการศึกษา สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ประสบการณ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโปรแกรมต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนการสอนไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโปรแกรม

สรุปได้ว่า ผู้วิจัยจะนำกระบวนการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบันมาใช้ในการจัดโปรแกรมพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยกำหนดเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรม ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้แก่ กลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ระบุเนื้อหาวิชา ได้แก่ การพัฒนาด้านวิชาการ (ทักษะในการใช้ภาษาไทย) การพัฒนาด้านสังคมและวิถีชีวิต การพัฒนาด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ และการพัฒนาด้าน พหุวัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 3 กำหนดการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนการสอนไปปฏิบัติทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโปรแกรม ซึ่งทั้ง 5 ขั้นตอนของโปรแกรมเชิงสถาบันนี้ ผู้วิจัยจะนำไปใช้ทดลองโปรแกรมเป็นระยะเวลา 1 เดือนและมีการประเมินผลโปรแกรมต่อไป

ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบที่เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา

2.1 ความหมายของนิสิตนักศึกษาและลักษณะของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 3-4) ได้ให้ความหมายและทัศนะในเรื่อง นิสิตนักศึกษาว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2460 เรียกที่ผู้ศึกษาในมหาวิทยาลัยว่า นิสิต ซึ่งหมายความว่า เป็นผู้นั่งแล้วเป็นประจำ หมายถึงผู้ที่มาศึกษาหาความรู้เป็นประจำ หลังจากนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เปิดเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งที่สองในปี พ.ศ. 2477 ได้เรียกที่ผู้ศึกษาในมหาวิทยาลัยว่า นักศึกษา จึงสันนิษฐานว่า โดยเหตุที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีลักษณะเป็นมหาวิทยาลัยเปิด คือ รับจำนวนไม่จำกัด และให้ไปศึกษาเล่าเรียนเอง เมื่อถึงเวลาก็มาสอบในวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในหลักสูตร โดยผู้เรียนไม่ต้องมานั่งเป็นประจำเหมือนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงเรียกผู้เรียนว่า นักศึกษา และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ซึ่งตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2486 เป็นสถาบันที่ให้ผู้เรียนอยู่ประจำในมหาวิทยาลัย ก็เรียกผู้เรียนว่า นิสิต เช่นกัน ต่อมาได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ไม่ได้คำนึงถึงชื่อที่เคยเรียกกันไว้แต่เดิม จึงเรียกที่ผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาว่า นักศึกษา ดังนั้นเพื่อให้ครอบคลุมผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดจึงควรเรียกว่า นิสิตนักศึกษา เพราะคำในภาษาไทยมีหลายคำไม่น้อยที่มีลักษณะซ้อนความหมาย ดังนั้นคำว่า นิสิตนักศึกษา จึงเป็นคำที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา และคำนี้ในภาษาอังกฤษจะตรงกับคำว่า College student หรือ University student

นอกจากนี้ คอฟแมน (Kauffman, 1971 อ้างถึงในวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543: 34 – 36) ได้กล่าวถึง การแบ่งกลุ่มลักษณะของนิสิตนักศึกษา ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มนิสิตนักศึกษา (Collegiate) ลักษณะกลุ่มนี้เป็นแบบชอบสมาคมมักจะเป็นนักศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวมีเงินหรือคนชั้นกลาง (Middle Class) กลุ่มนี้สนใจชีวิตในสังคม การกีฬา การบำเพ็ญประโยชน์ สำหรับนักศึกษาในสหรัฐอเมริกา กลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่ มักจะอยู่ตามบ้านของสังคมที่มีอักษรกรีกตัวย่อเป็นเครื่องหมาย เช่น กลุ่มชนิษฐาชน (Sorority) และ ภราดรชน (Fraternity) พวกนี้บางครั้งอาจจะต่อต้านอาจารย์ที่เน้นความต้องการที่จะพัฒนาสติปัญญา ส่วนนักศึกษาไทยจะพบว่าเป็นกลุ่มที่มาจากครอบครัวคนชั้นกลางหรือสูง เป็นครอบครัวที่มาจากสังคมดี เศรษฐกิจดี จะเป็นกลุ่มที่เรียนทางด้านรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ลักษณะทั่วไปจะเป็นคนที่มีน้ำใจช่วยเหลือสังคมได้ดี

2. กลุ่มอาชีพ (Vocational) กลุ่มนี้มักสนใจการฝึกฝนอาชีพโดยเฉพาะ ครอบครัวของกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานของชนชั้นกรรมาชีพ (Working Class) พ่อค้า นักศึกษากลุ่มนี้จะมี

ทัศนคติว่าอุดมศึกษาคือ สถาบันที่ให้โอกาสแก่เขาในการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และยกสถานะทางสังคมให้ตน ฉะนั้นกลุ่มนักศึกษาเนี่ยมักจะเลือกสาขาวิชาทางวิศวกรรม ศาสตร์ บริหารธุรกิจ การบัญชี คุรุศาสตร์ และสาขาทางด้านเทคโนโลยี สำหรับนิสิตนักศึกษาในประเทศไทยกลุ่มเนี่ยจะสนใจวิชาเรียนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการงานที่จะประกอบต่อไปในอนาคต และกลุ่มเนี่ยมักจะมาจากครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจการค้าขาย ลูกจ้าง บริษัท ซึ่งมีฐานะครอบครัวปานกลาง

3. กลุ่มวิชาการ (Academic) กลุ่มนักศึกษากลุ่มเนี่ยมักจะมุ่งด้านสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวชั้นกลาง และมีพ่อแม่ที่มีการศึกษาดี มักจะสนใจการศึกษา และเลือกสถาบันที่ดี มีชื่อเสียงเข้าได้ยาก เพื่อจะแข่งขันทางประสิทธิภาพทางการเรียน กลุ่มเนี่ยพยายามเรียนเพื่อให้ได้ปริญญาสูง ๆ ในสาขาที่ตนสนใจ มักไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับคนในสังคม มีเพื่อนน้อย บางครั้งอาจจะมึนงงเห็นแก่ตัวมุ่งผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าที่จะช่วยเหลือสังคมและคนอื่น ๆ ในสังคม

4. กลุ่มนอกรูปแบบ (Non Conformist) กลุ่มนักศึกษากลุ่มเนี่ยจะไม่ยอมรับค่านิยมใด ๆ ของนักศึกษาทั้งสามกลุ่มดังกล่าวมาแล้ว เพราะกลุ่มเนี่ยจะสนใจเรื่องความคิด และอุดมคติอย่างลึกซึ้ง และมักจะมีลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันและระบบต่าง ๆ กลุ่มเนี่ยรวมทั้งกลุ่มที่เป็นนักกิจกรรมนิยม (Activist) บุปผาชน (Hippy) และกลุ่มที่ชอบการแตกแยก ซึ่งบางครั้งก็จะเป็นกลุ่มที่อยู่เฉย ๆ แต่เมื่อไม่พอใจจะเบียดต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยก็มักจะรวมตัวต่อต้านได้อย่างรวดเร็ว กลุ่มเนี่ยมักจะกลายเป็นผู้นำของสังคมนิสิตนักศึกษา และมักจะมีวิธีการที่จะทำให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ทำตามใจตนเองได้ เนื่องจากกลุ่มเนี่ยจะคิดอะไรได้ฉับไว เจียบคม และมีทักษะการใช้ภาษาดี

วอลซ์ (Walsh, 1973; อ้างถึงในทองเรือน อมรัชกุล, 2525: 34 – 38) ได้กล่าวถึงกลุ่มของนิสิตนักศึกษาที่มีพฤติกรรมและทัศนคติที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยที่เรียกว่า Student Subculture และได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. The Clark and Trow Subculture Model แบ่งลักษณะของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1.1 กลุ่มนักวิชาการ (Academic Subculture) นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ขยันขันแข็งหมกมุ่นอยู่กับวิชาการ มักชอบแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในเชิงวิชาการ และชอบเข้าไปร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยอยู่เสมอ กลุ่มนี้ชอบทำงานหนัก ได้รับความสำเร็จในทางวิชาการ มีเกรดเฉลี่ยสูง และมักพูดคุยแต่วิชาการนอกห้องเรียนเป็นประจำ โดยทั่วไปแล้วนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้มุ่งศึกษาหาความรู้ จริง ๆ ลักษณะที่เห็นได้ง่ายก็ ได้แก่ การชอบเข้าไปศึกษาหาความรู้ในห้องสมุด

ห้องปฏิบัติการ และเข้าในการสัมมนาทางวิชาการ ระดับความมุ่งหวังของนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้คือการได้เข้าไปศึกษาต่อในระดับหลังปริญญาตรี หรือเข้าศึกษาต่อในสถาบันอาชีวศึกษาชั้นสูง พฤติกรรมของนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้ก็เพื่อความเป็นนักการศึกษาและนักวิทยาศาสตร์ที่แท้จริง ดังเช่นครูอาจารย์ทั่วไป โดยสรุปนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้เห็นว่า มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมสติปัญญา และเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้อย่างเต็มที่

1.2 กลุ่มต่อต้านรุกราน (Nonconformist Subculture) นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความคิดอ่านในเชิงวิชาการและสติปัญญาดี แต่มักไม่ยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย คือ ปลีกตัวออกห่าง โดยทั่วไปแล้ว นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะแสวงหาสิ่งที่มีความหมายเฉพาะต่อชีวิตของตนเท่านั้น มีความสนใจในเรื่องการประกอบอาชีพเพียงเล็กน้อย และไม่ชอบร่วมกิจกรรมลักษณะเด่นของนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้คือ การแสดง ความก้าวร้าวไม่เห็นด้วย (Aggressive Nonconformist) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อการบริหารมหาวิทยาลัย และมักไม่ยุ่งกับกิจการของมหาวิทยาลัยรวมทั้งครูอาจารย์ กล่าวโดยสรุป นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้ชอบดำเนินชีวิตที่เป็นแบบฉบับของตนเอง มุ่งสร้างเสริมอัตลักษณ์ของตนเองโดยเฉพาะมีความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) รวมทั้งมีความไม่พึงพอใจต่อองค์กรที่ตนสังกัดอยู่ ลักษณะนิสิตนักศึกษาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้จะรวมถึงพวกที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปทัสถานของกลุ่มด้วย เช่น ฮิปปี (Hippies) พวกชอบใช้ชีวิตสนุกสนาน (Bohemians) พวกชอบเล่นการเมือง (Political Activists) พวกหัวกบฏ (Rebels) พวกวางเฉย (Apathetic Students) และพวกนิสิตนักศึกษาที่มีลักษณะแปลกไม่เหมือนนิสิตนักศึกษาทั่วไป (Alienated Students)

1.3 กลุ่มที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย (Collegiate Subculture) นิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่จงรักภักดีต่อมหาวิทยาลัย และปฏิบัติตนสอดคล้องกับความต้องการของมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามนิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้จะไม่หมกมุ่นในเรื่องวิชาการแต่อย่างใด แต่จะนิยมใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ชอบเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตรทุกอย่างรวมทั้งกีฬา ชอบรวมกลุ่มอยู่และมีเพื่อนสนิทมิตรสหายมากมาย เนื่องจากนิสิตนักศึกษาเหล่านี้ต้องไปเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย ครูอาจารย์ ดังนั้นการอุทิศตนเองเพื่อการศึกษาเล่าเรียนจึงมีน้อยไป สรุปว่านิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้ชอบสังคมและเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ

1.4 กลุ่มตั้งใจศึกษาอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ (Vocational Subculture) นิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้โดยปกติแล้ว ไม่ชอบการศึกษาเล่าเรียนในทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้สติปัญญา และในขณะเดียวกันก็ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัย แต่นิสิตนักศึกษาประเภทนี้ยอมรับว่า การศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นการฝึกฝนทางอาชีพ (Off-the-job

Training) อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ปริญญาบัตร และเพื่อการปรับปรุงอาชีพหรืองานที่ทำให้ดีขึ้น
เหนือสิ่งอื่นใด นิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้จะไม่ใส่ใจกับการแสดงความคิดเห็น การเรียนรู้ในเชิงวิชาการ
กิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมนอกหลักสูตร โดยสรุปแล้วนิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้ มุ่งฝึกฝนเพื่อ
ตนเองจะได้ออกไปประกอบอาชีพให้ได้ผลดีในอนาคต

2. The Newcomb Subculture Model แบ่งประเภทและลักษณะเฉพาะของกลุ่มของนิสิต
นักศึกษาหญิง (Student Types and Subcultures) ที่ Bennington College ได้จำแนกนิสิต
นักศึกษาหญิงออกตามคุณลักษณะเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 กลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Individualists) นิสิตนักศึกษาหญิง
ประเภทนี้มองตนเองว่า ตนมีสติปัญญา มีทุกสิ่งทุกอย่างเหนือนิสิตนักศึกษาคนอื่น โดยทั่วไปแล้ว
นิสิตนักศึกษาพวกนี้มักจะยึดถือความคิดดังกล่าวพร้อมทั้งปฏิบัติจริงจังโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่
ยอมรับของสังคมหรือไม่ นิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้เป็นผู้มีจินตนาการสูง มีความคิดอิสระและอุทิศ
ตนเพื่อการเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์อย่างแท้จริง นิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้มักจะเรียนวิชาเอก
ทางนาฏกรรม (Drama) ศิลปะ (Art) หรือวรรณคดี (Literature)

2.2 กลุ่มต่อต้านอนุรักษ์นิยม (The Wild Ones) นิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้มีลักษณะ
พิเศษ คือ มีความเป็นอิสระ ต่อต้านคนที่มีความคิดไปทางอนุรักษ์นิยม และไม่ชอบทำงานหนัก
ตรงกันข้ามนิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้ชอบความสนุกสนานและชีวิตที่ตื่นเต้น โดยทั่วไปแล้วนิสิต
นักศึกษากลุ่มนี้จะมีลักษณะไม่เรียบร้อย อยู่ไม่สุข และเปิดเผย ชอบงานรื่นเริง ทำตนเด่นอยู่
เสมอและเป็นคนหลงตนเอง

2.3 กลุ่มนักวิชาการ (Scholars) นิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้ให้ความสนใจกับการ
เรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอ เอาใจใส่รับผิดชอบต่อการปรับปรุงตนเองและมักจะ
ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในห้องสมุด โดยทั่วไปแล้ว นิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้จะเป็นคนมีเหตุมีผลรู้จัก
การวิเคราะห์ แต่จะไม่ค่อยมีสังคมและเพื่อน

2.4 กลุ่มชอบออกงานสังคม (The Social Groups) นิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้ให้
ความสนใจกับงานสังคม แต่ในขณะที่เดียวกันก็ทำงานหนักเพื่อเรียนรู้ นิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้จะ
เป็นคนรักสนุก ชอบมีนัดกับเพื่อนต่างเพศเสมอ เนื่องจากเป็นคนชอบสังคม และเป็นคนที่รู้จักกัน
ทั่วไป ซึ่งมีผลทำให้เป็นอุปสรรคต่อความเจริญทางด้านสติปัญญา

2.5 กลุ่มที่ชอบทำตนเป็นหัวหน้า (Leaders) นิสิตนักศึกษาหญิงประเภทนี้มีความ
สนใจเป็นพิเศษในองค์การนิสิตนักศึกษา (Student Government) และมักจะเข้าไปมีตำแหน่งต่าง

ๆ ในองค์การดังกล่าว รวมทั้งในชุมชนหรือกลุ่มนิสิตนักศึกษาประเภทต่าง ๆ ลักษณะที่เห็นได้ชัดเด่นก็คือการทำตนเป็นผู้รอบรู้และชอบทำตัววุ่นวายในเรื่องการทำกิจกรรมต่าง ๆ

2.6 กลุ่มที่มีหัวรุนแรงทางการเมือง (Political Activist) นิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้มีจิตใจและวิญญานของการเป็นนักปฏิรูป (Civic minded Reformist) สนใจในเรื่องการเมืองในระดับมหาวิทยาลัย ระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ ลักษณะพิเศษที่สำคัญของนิสิตนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้คือ ชอบการแข่งขัน การให้ความสนใจกับงานที่ติดต่อประชาชน (Public Affairs) สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองรวมทั้งนโยบายหรือประเด็นต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของประชาชนทั่วไป

นอกจากนี้ ทองเรียน อมรัชกุล (2525: 38 – 40) ได้เสนอลักษณะของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยจำแนกเป็นชั้นปี ดังต่อไปนี้

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นี้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อหวัง 1) ความสำเร็จในเชิงวิชาการ สนใจในการศึกษาหาความรู้ความคิดต่าง ๆ 2) ต้องการเข้าใจตนเอง 2) เข้าใจปัญหาของโลก รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตน 3) แสวงหาฐานะส่วนตัว 4) มีความเป็นมิตร ผูกพันอยู่กับเพื่อนและชอบรวมอยู่ในกลุ่มและ 5) เป็นผู้ที่มีมนุษยธรรมสุภาพเรียบร้อย ให้ความคุ้มครองและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรู้สึกทั่วไปของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นี้ในการเข้าไปศึกษาในมหาวิทยาลัยคือมีความรู้สึกกระหวังความกลัวและความตื่นเต้นที่จะใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2 นี้มักจะเกิดความไม่พอใจในมหาวิทยาลัย แต่ในบางกรณี นิสิตนักศึกษาก็จะมีความรู้สึกเบื่อและรู้สึกเฉย ๆ ไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ก็เพราะกลุ่มนี้ถูกทอดทิ้งและไม่ได้รับการเอาใจใส่ จนกระทั่งนิสิตนักศึกษาเกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า ตนเองเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นทางออกของนิสิตนักศึกษาเหล่านี้คือการริเริ่มสร้างเสริมความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้นมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น (Peer Culture)

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3

อันเนื่องมาจากความเป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มาแต่เดิม นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในลักษณะที่สูงมาก สำหรับในกลุ่มนิสิตนักศึกษาปีที่ 3 ด้วยกันเองจะมีความคิดเห็นแตกแยกออกไปน้อยมาก กล่าวคือมีความคิดไปในแนวเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน และทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ลักษณะที่คล้ายกับนิสิตนักศึกษาปีที่ 2 คือ ความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยอย่างรุนแรง

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 นี้จะมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจกิจกรรมภายนอกมหาวิทยาลัย และจะเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ไม่สนใจวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษา (Student Culture) รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิตนักศึกษาด้วยตนเอง โดยส่วนใหญ่แล้วจะสนใจกับเรื่องส่วนตัว เฉพาะอย่างยิ่งชีวิตภายหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีไปแล้ว

สำหรับข้อสังเกตที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งคือความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4 นั้นจะพบว่าเป็นได้ทั้งมิตรและศัตรูต่อกัน ส่วนนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 มักจะเป็นเพื่อนฝูงกันก็ต่อเมื่อเรียนวิชาที่เหมือน ๆ กัน และอยู่ในชั้นเดียวกันเท่านั้น อย่างไรก็ตามนิสิตนักศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 3 ส่วนใหญ่ก็ต่างคนต่างอยู่และไม่มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งต่อกันและกัน

ลำเนา ขจรศิลป์ (2537) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิสิตนักศึกษาตามขั้นพัฒนาการดังต่อไปนี้

นิสิตนักศึกษาโดยทั่วไปที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เมื่ออายุ 17 - 19 ปี ต้องใช้เวลาศึกษาจนครบหลักสูตรปริญญาตรีอย่างน้อย 4 ปี นักศึกษาส่วนใหญ่จึงอยู่ในช่วงอายุ 17-22 ปี ในช่วงอายุดังกล่าว เมื่อพิจารณาทางพัฒนาการของวัยแล้ว นักศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยที่ต่อเนื่องจากเด็กสู่ ผู้ใหญ่ เป็นระยะที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจต่อจากวัยรุ่นจึงเป็นวัยที่มีความสับสนช่วงหนึ่ง ซึ่งมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังนี้

การพัฒนาการทางกาย

การเจริญเติบโตของบุคคลในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นนี้ เป็นช่วงที่บุคคลมีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย อย่างรวดเร็ว ทั้งน้ำหนัก และส่วนสูง บุคลิกลักษณะใบหน้ามักมีสีวขึ้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนในร่างกาย สายตาใช้การได้ดีมากกว่าวัยเด็ก ผู้ชายมักจะมีกระดูกเห็นได้ชัดเจน อวัยวะเพศจะเจริญเต็มที่ กระดูกจะหยุดการเจริญเติบโต เมื่ออายุประมาณ 18 ปี สำหรับผู้หญิง และ 19 ปี สำหรับผู้ชาย กล่าวมานี้ตามส่วนต่าง ๆ เช่น แขน ขา หน้าอก จะเจริญเติบโตเต็มที่ เมื่ออายุประมาณ 19 ถึง 20 ปี ในช่วงแรกของวัยนี้ คือ เมื่อบุคคลมีอายุ 17 - 19 ปี ถ้าได้รับการเอาใจใส่ในเรื่องอาหาร การออกกำลังกาย และการพักผ่อน จะช่วยให้ร่างกายได้รับการพัฒนาสมบูรณ์ที่สุด สถาบันอุดมศึกษา จึงควรจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ จัดที่จำหน่ายอาหารที่สะอาดและมีอาหารที่มีคุณภาพดี ไว้จำหน่ายให้นักศึกษาในราคาที่ไม่แพง

จัดบริการอนามัย เพื่อการป้องกัน รักษา และส่งเสริมสุขภาพของนิสิตนักศึกษา ก็จะช่วยให้พัฒนาการทางร่างกายของนิสิตนักศึกษามีความสมบูรณ์ถึงที่สุด

พัฒนาการทางอารมณ์

ในวัยรุ่นตอนต้น บุคคลมักจะมีอารมณ์รุนแรงแทบทุกชนิดเช่น โกรธ รัก กลัว และ เจ้าคิดเจ้าแค้น เป็นต้น และมักจะมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์บ่อยครั้ง จนขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งเกิดจากสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และสภาพแวดล้อมทางสังคม ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย หรือผู้ใหญ่ตอนต้น บุคคลจะมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ที่ดีขึ้น แต่อารมณ์ที่วัยรุ่นตอนปลายยังแสดงออกได้แก่ อารมณ์โกรธเมื่อมีปัญหา อุปสรรค เกิดขึ้นในวัยนี้ บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ที่จะอดกลั้น อารมณ์โกรธ จึงทำให้มีอารมณ์โกรธตกค้างนานกว่าบุคคลในวัยรุ่นตอนต้น อารมณ์ที่มีปัญหาเกิดในช่วงวัยนี้ อีกสองประการ คือ ความตึงเครียดและความวิตกกังวล ความตึงเครียดนั้น จะเริ่มเกิดกับบุคคลในวัยรุ่นตอนปลาย เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และถ้าปัญหามีมากก็จะเกิดความตึงเครียดมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ยังก่อให้เกิดความวิตกกังวลใจ ซึ่งจะมีมากขึ้นในวัยนี้ นอกจากนั้น ความรู้สึกที่ไม่ตัดเทียมกับคนอื่นทางด้านส่วนตัว และทางด้านสังคมยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลวัยนี้เกิดความวิตกกังวลใจด้วย

พัฒนาการทางสังคม

วัยรุ่นตอนปลาย เป็นช่วงวัยที่ชอบทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักรับผิดชอบงาน ขณะเดียวกันก็ชอบอิสระ เริ่มหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ การคบเพื่อนโดยทั่วไปจะเลือกคบเพื่อนที่มีบางสิ่งบางอย่างคล้าย ๆ กัน เช่น มาจากท้องถิ่นเดียวกัน อยู่คณะวิชาเดียวกัน ในวัยนี้ส่วนมากจะใช้เวลาร่วมกับเพื่อนต่างเพศมากกว่าการคบเพื่อนเพศเดียวกัน วันรุ่นตอนปลายมีประสบการณ์ทางสังคมพอสมควร จึงพอเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมในสังคม มีความระมัดระวังเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อตนเองมากขึ้น สามารถมองเห็นการปรับปรุงตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมในแง่ที่ตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น นอกจากทักษะทางสังคมที่ได้กล่าวมาแล้วบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ควรได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการที่เกี่ยวกับทักษะในการปรับตัว ความจริงใจ ความสนใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การนับถือตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงตำแหน่ง และบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคม เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับกิจกรรมและแนวปฏิบัติของกลุ่ม และของสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

วัยรุ่นตอนปลาย เป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางด้านสมองสูงสุดจัดเป็นวัยที่มีความสามารถหลายอย่าง มีความสามารถในการจำได้ดีมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทั้ง

ทางรูปธรรมและนามธรรมได้ดีจึงเป็นวัยที่มีความเหมาะสมในการศึกษาเล่าเรียนวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับวัยผู้ใหญ่แล้ว วัยรุ่นตอนปลายยังมีประสบการณ์ไม่มาก การคิดวิเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ จึงยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าผู้ใหญ่

นอกจากนี้ สี่เนาว์ ขจรศิลป์ (2537) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า ถึงแม้ว่านิสิตนักศึกษาซึ่งอยู่ในวัยรุ่นตอนปลายเหมือนกัน ศึกษาอยู่ในสถาบันเดียวกัน อยู่ในคณะเดียวกัน หรืออยู่ในสาขาวิชาเดียวกัน แต่นิสิตนักศึกษาแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันหลายด้าน เช่น ด้านสติปัญญา สังคมอารมณ์ ร่างกาย ทักษะคิด และระดับคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น ความแตกต่างดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ

ประการแรก เกิดจากพันธุกรรม ซึ่งเด็กได้รับการถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ มาจากบิดามารดา ซึ่งมีความแตกต่างกัน

ประการที่สอง เกิดจากสภาพแวดล้อมของเด็กแต่ละคน ซึ่งย่อมมีความแตกต่างกัน สภาพแวดล้อมที่สำคัญของเด็ก ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และสังคม สภาพแวดล้อมที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็ก คือ ครอบครัวซึ่งมีความแตกต่างกันมาก บางครอบครัวอาจมีความพร้อมทั้งในด้านทรัพย์สินเงินทอง และความมุ่งในการเลี้ยงดูเด็ก จึงสามารถให้ความรักความอบอุ่นและดูแลส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ แต่บางครอบครัวอาจขาดแคลนหลาย ๆ ด้าน เช่น ขาดปัจจัยขั้นพื้นฐานของการดำรงชีพ ขาดความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็ก หรืออาจเกิดปัญหาการหย่าร้างในครอบครัว ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเด็กหลายประการ จึงทำให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กไม่ดีเท่าที่ควร และอาจทำให้เป็นเด็กมีปัญหาด้วย เมื่อเด็กเข้าศึกษาในโรงเรียน ทั้งระดับประถม และมัธยมศึกษาโรงเรียนก็มีความแตกต่างกันอีก โรงเรียนบางแห่งอาจมีความพร้อมทั้งในด้านครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถ มีอุปกรณ์ งบประมาณ และสถานที่ดี ที่สามารถให้การศึกษามีคุณภาพดีแก่เด็ก แต่บางโรงเรียนอาจไม่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน จึงไม่สามารถให้การศึกษที่ดีแก่เด็กได้นอกจากนั้น สังคมในภาคต่าง ๆ ก็ยังมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะสังคมชนบท ก็ย่อมต่างจากสังคมเมืองมาก สภาพแวดล้อมในสังคม เป็นทั้งสิ่งที่ส่งเสริม และสิ่งที่ทำลายพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กเมื่อเด็กแต่ละคนอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่ต่างกัน ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนที่ต่างกัน และอยู่ในสังคมที่แตกต่างกัน จึงทำให้เด็ก ซึ่งกำลังเจริญเติบโตเป็นวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันหลาย ๆ ด้านด้วยกัน

การคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาในสถาบันต่าง ๆ โดยการสอบคัดเลือก ก็เป็นการทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านสติปัญญา และทักษะในการศึกษาเล่าเรียนของนิสิตนักศึกษาในสถาบัน และในคณะวิชาต่าง ๆ สถาบันที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ก็สามารถคัดเลือก

นิสิตนักศึกษาที่มีชื่อเสียง ในทำนองเดียวกัน สาขาวิชา หรือคณะวิชาที่เป็นที่นิยม เช่นคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ก็สามารถคัดเลือกนักศึกษาที่มีระดับสติปัญญา และทักษะในการศึกษาตลอดจนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการศึกษาเล่าเรียนได้ดีกว่าคณะวิชาอื่น ๆ ความแตกต่างของนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษหลายฝ่าย เช่น บริหารการศึกษา อาจารย์ และ บุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา ซึ่งต้องทราบความแตกต่างของนิสิตนักศึกษาดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษา การสอนและการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลดีตามความมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษา

กล่าวโดยสรุป ลักษณะและวัฒนธรรมของนิสิตนักศึกษาในปัจจุบันจะมีความแตกต่างจากอดีตไปมาก เพราะในยุคปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ลักษณะและวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาจะเปลี่ยนไป การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีความง่ายขึ้น นิสิตนักศึกษาในยุคนี้จะมีการแข่งขันสูง ได้โอกาสในการนำเสนอผลงาน โครงการต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่ตนเองเรียนมาผ่านหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน นิสิตนักศึกษามีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น มีแรงบันดาลใจจากคนเก่ง ๆ ในสังคม นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะมีการเตรียมตัวที่ดีว่าจะเลือกดำเนินชีวิตอย่างไรก่อนเข้ามามหาวิทยาลัยมาแล้ว เพราะฉะนั้นในการเข้ามามหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะไม่มีปัญหาในปรับตัวมากนัก ในช่วงแรกจะคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย และการปฏิสัมพันธ์กับรุ่นพี่ มีความเกรงใจรุ่นพี่ การปรับตัวจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าสู่มหาวิทยาลัย การมีกลุ่มเพื่อนจะสำคัญที่สุดและมีความศรัทธาในมหาวิทยาลัยที่ตนเองศึกษาอยู่ ส่วนในชั้นปีที่ 2 เริ่มที่จะศึกษาวิชาการอย่างจริงจังเพื่อรักษาระดับเกรดเฉลี่ยให้ได้ตามที่คาดหวัง นอกจากนี้ในชั้นปีที่ 2 ยังให้ความสำคัญกับระบบรุ่นพี่รุ่นน้อง เริ่มแสดงความรักความหวังดีกับรุ่นน้องปีที่ 1 หาแรงบันดาลใจในการเรียน แต่ยังคงสนุกสนานกับการคบเพื่อนใหม่ในคณะเดียวกันหรือต่างคณะกัน สำหรับนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3 นั้น จะเริ่มเตรียมตัวและให้ความสำคัญกับชีวิตหลังจากจบการศึกษา นิสิตนักศึกษาชั้นปีนี้มักจะมีตนเองว่า สาขาที่เรียนสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับชีวิตการทำงานได้อย่างไร แสวงหาแหล่งทุนที่จะนำผลงานในสาขาที่เรียนมาเสนอ เริ่มมองหาทุนในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จะเริ่มออกไปหาประสบการณ์นอกรั้วมหาวิทยาลัยมากขึ้น มีการชักจูงเพื่อนให้ไปหาแรงบันดาลใจในการทำงาน การเริ่มเข้าสู่ระบบสหกิจศึกษาหรือระบบการทำงานในระหว่างเรียน นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 นี้จะให้ความสำคัญกับการเข้าทำงานในองค์กรที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาในยุคปัจจุบันจะให้ความสำคัญหรือสนใจคนรอบข้างน้อยลง แต่จะให้

ความสำคัญกับเพื่อนในสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่านิสิตนักศึกษายุคนี้จะมีโทรศัพท์มือถือที่เป็นสมาร์ตโฟน (Smart Phone) มากขึ้น และในชีวิตประจำวันก็ทำกิจกรรมในสังคมออนไลน์ (Social Online) หรือสังคมแห่งโซเชี่ยลมีเดีย (Social Media) ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวและการดำเนินชีวิต และขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมแห่งความเป็นจริง

2.2 แนวคิดและความหมายการพัฒนา นิสิตนักศึกษา

สำหรับแนวคิดและความหมายของการพัฒนา นิสิตศึกษานั้น ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษาของไทยและต่างประเทศ ได้ให้แนวคิดและความหมายของการพัฒนา นิสิตศึกษาไว้หลายประการ ซึ่งอาจคล้ายกันและแตกต่างกันตามแนวคิดของแต่ละคน ดังต่อไปนี้

คิง และ ฟิลด์ส (King and Fields, 1980) ได้กล่าวว่าการพัฒนา นิสิตศึกษาเป็นด้านหนึ่งของกระบวนการพัฒนามนุษย์ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการพัฒนา นิสิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

โรดเจอร์ (Rodgers, 1990) ได้ให้ความหมาย การพัฒนา นิสิตศึกษา หมายถึง การที่นิสิตนักศึกษาแต่ละคนมีการเจริญเติบโต มีความก้าวหน้า หรือมีสมรรถนะเชิงพัฒนาการ (Developmental capacities) ที่เพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ทางการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา

มิลเลอร์ และ วินสตัน (Miller and Winston, 1991) ได้ให้คำจำกัดความว่า การพัฒนา นิสิตศึกษาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลง นิสิตศึกษา ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินงานด้านกิจการนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

คิง (King, 1994) ได้นำเสนอทัศนะเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความของ การพัฒนา นิสิตศึกษาว่า การพัฒนา นิสิตศึกษาเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญที่สะท้อนแนวความคิดรวมเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา (Unifying educational purposes) แต่มีความหมายที่หลากหลาย โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือบุคคลผู้ให้ความหมาย

แอสติน (Astin, 1993) ได้แสดงความเห็นไว้ว่าผลการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา (Student outcomes) นับเป็นผลลัพธ์ส่วนหนึ่งของการพัฒนา นิสิตศึกษา เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยผ่านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสถาบัน

ลำเนาวัลย์ ขจรศิลป์ (2538: 3) ได้ให้ความหมายของ การพัฒนา นิสิตศึกษา หมายถึง ความพยายามใด ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 57) ได้เสนอประเด็นในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ว่า ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีช่องว่างระหว่างการบริหารวิชาการและการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งควรที่จะกำหนดอย่างชัดเจนว่า ในส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของนิสิตนักศึกษาขณะกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษามีส่วนใดบ้าง และส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ควรทำหน้าที่พัฒนานิสิตนักศึกษาในประเด็นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตนักศึกษา เกิดความตระหนักในความสำคัญของการสร้างบัณฑิตที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิต อารมณ์ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ความสามารถ การคิดที่รอบคอบและตัดสินใจที่มีเหตุผลและการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เมื่อทุกฝ่ายตระหนักในความสำคัญของการพัฒนานิสิตนักศึกษาแล้ว ก็ควรจะต้องพัฒนารูปแบบของความร่วมมือในหน่วยงานต่าง ๆ ว่าจะมีวิธีการที่จะวางเป้าหมายร่วมกันให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้

สุชาติ สุธรรมรักษ์ (2553: 95) ได้รวบรวมแนวคิดและความหมายของนักการศึกษาต่างประเทศ และได้อธิบายเกี่ยวกับ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ว่าคำว่าการเรียนรู้ การพัฒนาในด้านลักษณะส่วนตัว และการพัฒนานิสิตนักศึกษา จึงเป็นคำที่นักวิชาการส่วนใหญ่นำมาใช้ร่วมกันหรือแทนที่กัน จนไม่สามารถแยกกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยไม่กล่าวถึงอีกเรื่องหนึ่งได้ และการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา จึงควรจะต้องครอบคลุมงานที่สำคัญสองส่วน คือ การพัฒนานิสิตศึกษาด้านวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร การเรียนการสอนที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นงานการพัฒนานิสิตศึกษาด้านความรู้เป็นหลัก และการพัฒนานักศึกษาจากกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่เป็นการพัฒนานิสิตศึกษาด้านที่เน้นลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของนักการศึกษาในเรื่องการพัฒนานิสิตศึกษานั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษา คือ กระบวนการที่ทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ ด้านกิจกรรม การปรับตัว ตลอดจนการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา และเมื่อจบการศึกษาแล้วจะได้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านความรู้และทักษะทางปัญญา คุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบ และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขในสังคม โดยการพัฒนานิสิตศึกษานั้น ไม่ใช่จะพัฒนาทางด้านวิชาการ ได้คะแนนสูง หรือจบมาได้เกียรตินิยม แต่จะต้องพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาได้เป็นผู้มีความรู้คู่กับคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถเผชิญกับอุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิตได้

2.3 เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

สำเนา ขจรศิลป์ (2538: 3-4) ได้กล่าวไว้ว่า เนื่องจากการพัฒนานิสิตนักศึกษาได้มีมาเป็นเวลานานแล้ว เป้าหมายของการพัฒนานิสิตนักศึกษาในแต่ละยุคจะมีความแตกต่างกัน เช่น มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศอังกฤษคริสต์ศตวรรษที่ 12 ถึง 19 และมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ถึง 19 ซึ่งส่วนใหญ่รูปแบบของมหาวิทยาลัยจากประเทศอังกฤษ เน้นเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา 3 ประการ คือ

1. ทางด้านสติปัญญา โดยเน้นเรื่องการใช้ความคิดการวิเคราะห์ด้วยเหตุผล
2. ทางด้านศีลธรรมโดยให้ยึดมั่นในความเชื่อ และแนวทางปฏิบัติของคริสต์ศาสนา
3. ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ

ต่อมาเมื่อสภาการศึกษาอเมริกัน ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาที่เรียกว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการนักศึกษา ขึ้นใน ปี ค.ศ. 1937 และแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1949 เป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเน้นการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความสมบูรณ์ ดังนี้

1. ด้านสติปัญญาโดยเน้นเรื่องการใช้ความคิด การวิเคราะห์ด้วยเหตุผล
2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการสร้างทักษะในการติดต่อระหว่างบุคคล
3. ด้านอารมณ์ โดยเน้นให้มีวุฒิภาวะในด้านอารมณ์
4. ด้านจิตใจ โดยเน้นเรื่องค่านิยมในการปฏิบัติที่ดี มีคุณธรรม ยึดมั่นในศาสนา และปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
5. ด้านอาชีพและเป้าหมายของชีวิต โดยเน้นการเลือกอาชีพการสร้างเป้าหมาย และการวางแผนสู่เป้าหมายของชีวิต

ภายหลัง ปี ค.ศ. 1970 เมื่อที่ประชุมของสมาคมกิจการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอปรัชญาการศึกษาอีกฉบับหนึ่งที่เรียกว่า การพัฒนาและบริการนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงได้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนานักศึกษามาก นักวิชาการที่มีชื่อเสียงหลายคนได้เสนอเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาไว้ดังนี้

ชิกเกอร์ริงและไรเซอร์ (Chickering & Reisser, 1993 อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2552) ได้เสนอข้อค้นพบจากการวิจัยตั้งแต่ ค.ศ. 1969 และได้พัฒนาปรับเปลี่ยนในปี ค.ศ. 1993 ได้เสนอเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา 7 ประการ คือ

1. ด้านการพัฒนาสมรรถภาพ (Developing Competence)
2. การจัดการด้านอารมณ์ (Managing Emotions)

3. ความเป็นอิสระในตนเองและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Moving Through Autonomy Interdependence)

4. การพัฒนาด้านวุฒิภาวะและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Developing Mature Interpersonal Relationships)

5. การสร้างเอกลักษณ์ (Establishing Identity)

6. การพัฒนาเป้าหมายที่ชัดเจน (Developing Purpose)

7. การพัฒนาความมีคุณธรรมจริยธรรม (Developing Integrity)

คิง และ ฟิลด์ส (King and Fields, 1980; อ้างถึงในสำเนาฯ ขจรศิลป์, 2538: 5) ได้เสนอเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ 4 ประการคือ

1. การพัฒนาด้านสติปัญญา ซึ่งเน้นความสามารถในการเป็นนักคิด เป็นผู้เรียนรู้และการรวบรวมข้อมูลให้ได้ความหมายที่เป็นประโยชน์

2. การพัฒนาเอกลักษณ์ เป็นการพัฒนาความรู้สึกที่มีต่อตนเองให้มีความเข้าใจความสามารถ และข้อจำกัดของตนเอง การตั้งเป้าหมายในอาชีพและเป้าหมายของชีวิต การควบคุมอารมณ์และการพัฒนาความรู้สึกที่ดีกับตนเอง

3. การพัฒนาทักษะในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนการสร้างความใกล้ชิด และความรัก

4. การพัฒนาค่านิยม ซึ่งเน้นค่านิยมที่เป็นคุณธรรมในการดำเนินชีวิตของตนเอง บราวน์ (Brown, 1972; อ้างถึงในสำเนาฯ ขจรศิลป์, 2538: 5) ได้เสนอเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ 5 ประการดังนี้

1. การพัฒนาเอกลักษณ์ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาระบบค่านิยมการพัฒนาคุณธรรม และการพัฒนาเป้าหมายในอาชีพ

2. การพัฒนาทักษะในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ทักษะในการสื่อความหมาย การพัฒนาความเข้าใจ และความเห็นใจกับผู้อื่น (โดยเฉพาะบุคคลที่มีความแตกต่างในด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม)

3. การพัฒนาทักษะในด้านการเรียนและสติปัญญา ซึ่งจะช่วยให้เป็นบุคคลที่มีความสนใจ และทำการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ตลอดชีวิต

4. การพัฒนาทางด้านสุนทรียภาพ คือ การพัฒนาความเข้าใจ เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในธรรมชาติ และศิลปะ ตลอดจนการพัฒนาทักษะในการสร้างสรรค์ในงานศิลปะ

5. การพัฒนาด้านร่างกาย และทักษะในด้านนั้นนันทนาการ คือ การพัฒนาความเข้าใจ เห็นคุณค่า และบูรณาการกิจกรรมนันทนาการเข้ากับลักษณะการดำรงชีวิตของตน

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 27) ได้ถอดกลอนของพระองค์เจ้ารัชนีแจ่มจรัส ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของคึกษิต (Scholar) หรือลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นกาพย์ยานี ดังต่อไปนี้

ภาษาดีประพฤติดี	อีกทั้งมีรสนิยม
ความคิดไตร่ตรองคม	มั่นคงตรงไม่แปรผัน
ค้นคว้าก้าวหน้าสู้	คิดค้นอยู่ทุกคืนวัน
สมองไวคิดได้พลัน	ปฏิบัติกันอย่างมั่นใจ

ลักษณะ 6 อย่างได้แก่ ภาษาดี ประพฤติดี รสนิยม ความคิดไตร่ตรองหรือคิดแบบ วิจาร์ณญาณ ความรักความก้าวหน้า และความสามารถในการนำความรู้ไปปฏิบัติ เป็นลักษณะ ของบัณฑิตและเป็นลักษณะของคนดีที่พึงประสงค์ในสังคม ดังนั้น อาจารย์และผู้บริหารพึง พยายามอำนวยความสะดวกประกอบที่จะช่วยสร้างสรรคัลักษณะนิสิตนักศึกษาทุก ๆ ด้าน โดยคุณสมบัติ ดังกล่าวเป็นคุณสมบัติที่มหาวิทยาลัย หรือ สถาบันอุดมศึกษาต้องการที่จะสร้างเสริมและเป็น แนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้มีลักษณะของผู้ที่มีความรู้ ความคิด รักความก้าวหน้า มี คุณค่าต่อสังคม

นอกจากนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 33) ได้กล่าวถึง บัณฑิตที่มี คุณลักษณะเป็นที่ต้องการของสังคมควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ คือคุณลักษณะที่ตรงกับสายงานที่จะประกอบอาชีพนั้นๆ เช่น เลขานุการก็ควรจะมีพินิจได้ ขวเลขได้ ติดต่อบริการงานเป็น จดบันทึกการประชุมเป็น สามารถใช้ภาษาได้ดี

2. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ งานบางลักษณะอาจจำเป็นต้องพิจารณาบุคลิกภาพ เป็นสำคัญ เช่น ผู้ที่ทำงานประชาสัมพันธ์อาจจะต้องเป็นผู้ที่หน้าตาดี พูดจาไพเราะ ยิ้มแย้ม แจ่มใส ผู้ที่ทำงานบนเครื่องบินอาจจะต้องมีความสูงพอสมควร

3. คุณลักษณะด้านความประพฤติ คนเก่ง ทำงานเก่ง อาจจะเป็นที่ต้องการของสังคม แต่คนเก่งที่มีความประพฤติน่ารังเกียจ เช่น ไม่สุจริต ชอบพูดปด ชอบเอารัศเอาเปรียบ เห็นแก่ ตัว ให้ร้ายผู้อื่น ย่อมสร้างปัญหาให้แก่หน่วยงานอย่างมาก ฉะนั้นบัณฑิตที่พึงประสงค์จะต้องมี ความประพฤติที่ดีงาม มีวินัย ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ อดทน เสียสละ ขยันขันแข็ง ไม่ทำถ้อย เข้ากับผู้อื่นได้ดี

4. ความสามารถในการจัดการ นอกจากคุณลักษณะทั้งสามด้านแล้ว บัณฑิตควรมีความสามารถในการมองเห็นปัญหา มองเห็นวิธีการแก้ปัญหา มองเห็นวิธีการทำงาน ซึ่งพูดในลักษณะรวม ๆ คือ ความสามารถในการจัดการ สามารถทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จไปได้ด้วยดี

การที่จะให้บัณฑิตมีคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่จะจัดการเรียนการสอน จัดสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรม และส่งเสริมส่วนอื่น่อำนวย ทำให้อาจารย์สามารถจะหาทางปลูกฝัง อบรม สั่งสอน ให้นิสิตนักศึกษาที่มีลักษณะต่าง ๆ นั้นได้ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา เมื่อได้รับกระบวนการพัฒนาอย่างถูกต้องจะสามารถพัฒนาได้ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ เอกลักษณ์ การเลือก จุดหมายปลายทางของชีวิต วุฒิภาวะและอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

ลำเนาวิ ขจรศิลป์ (2537) ได้กล่าวถึงปัญหาของนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษามีดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการเลือกสาขาวิชา

นักเรียนที่จบการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายยังไม่รู้ว่าตนเองมีความถนัดและความสามารถในด้านใด บางครั้งการเลือกเรียนจะเลือกเรียนตามเพื่อนและเลือกเรียนตามกระแสนิยม และเมื่อได้ศึกษาเล่าเรียนไปแล้วก็พบว่าตนเองไม่ชอบ หรือ ไม่มีความถนัดในการศึกษาในสาขานั้นจึงทำให้มีปัญหาในการศึกษาเล่าเรียน นิสิตนักศึกษาบางคนอาจมีความสามารถในการศึกษาในสาขานั้น แต่ก็อาจไม่ชอบอาชีพในสาขานั้น จึงทำให้นิสิตนักศึกษาขาดแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียน ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ

2. ปัญหาการปรับตัว

เมื่อนิสิตนักศึกษาสามารถสอบผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้แล้ว ปัญหาแรกที่นิสิตนักศึกษาส่วนมากต้องประสบ คือ การปรับตัวเข้ากับระบบงานของสถาบันอุดมศึกษาและสภาพแวดล้อมใหม่ ระบบงานที่มักก่อให้เกิดปัญหากับนิสิตนักศึกษา คือ ระบบการลงทะเบียนเรียนวิชาต่าง ๆ ซึ่งหลายสถาบันมักมีระบบการลงทะเบียนที่มีความสลับซับซ้อนมาก เมื่อนิสิตนักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนแล้ว ระบบการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาก็มักแตกต่างกับระบบการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา นิสิตนักศึกษาเป็นจำนวนมากยังขาดทักษะในการเรียน เช่น การจดคำบรรยาย การค้นคว้า และศึกษาด้วยตนเอง ตลอดจนการแบ่งเวลาในการศึกษาเล่าเรียนที่ถูกต้อง

ปัญหาการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่มีความสำคัญมาก นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนิสิตนักศึกษาที่พักอาศัยภายนอกสถาบันอุดมศึกษา ต้องเดินทางไปกลับระหว่างที่พักและสถาบันอุดมศึกษาทุกวัน เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษามีจำนวนน้อยกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา

มาก และตั้งอยู่ห่างไกลจากบ้านนิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษาจึงต้องเดินทางเป็นระยะทางมากขึ้น ต้องใช้เวลาเดินทางมากขึ้น ต้องออกจากบ้านตั้งแต่ตอนเช้าตรู่ และกลับถึงบ้านเวลาค่ำ นิสิตนักศึกษาส่วนมากก็ต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ นอกจากนั้น สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ยังมีระบบการประชุมเพื่อซ้อมเพลงเชียร์ และการต้อนรับน้องใหม่ ที่นิสิตนักศึกษารุ่นพี่ใช้การบังคับขู่เข็ญนิสิตนักศึกษาใหม่ด้วยวิธีรุนแรง เช่น การขู่ตะคอก การบังคับให้วิ่ง และการลงโทษ นิสิตนักศึกษาใหม่ด้วยวิธีการต่าง ๆ การประชุมเพื่อซ้อมเพลงเชียร์ และการต้อนรับนิสิตนักศึกษาใหม่ด้วยวิธีดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหากับนิสิตนักศึกษาใหม่ทั้งทางด้านสุขภาพ ร่างกาย ปัญหาสุขภาพจิต และปัญหาการศึกษาเล่าเรียนจึงทำให้นิสิตนักศึกษาใหม่มีปัญหาในการปรับตัวมากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาด้านที่พักอาศัย

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย บางสถาบันที่มีหอพักให้นิสิตนักศึกษาพักอาศัย บางแห่งมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของนิสิตนักศึกษา ทำให้นิสิตนักศึกษาต้องอยู่กันอย่างเบียดเสียดมาก ปัญหาด้านที่พักอาศัยของนิสิตนักศึกษา จึงมีแทบทุกสถาบัน โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะมีหอพักให้นิสิตนักศึกษาน้อยมาก นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จึงต้องพักอาศัยนอกสถาบัน จึงทำให้ขาดบรรยากาศการใช้ชีวิตในสถาบัน (Campus Life) ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ช่วยในด้านการเรียนการสอน และการพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นอย่างดี นอกจากนั้นการที่นิสิตนักศึกษาต้องพักอาศัยภายนอกสถาบัน ยังก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสวัสดิภาพของนิสิตนักศึกษา และปัญหาอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น ต้องเสียเวลาเดินทางมาก ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ตลอดจนปัญหาที่เกี่ยวกับสุขภาพที่เกิดมลภาวะ

4. ปัญหาที่เกี่ยวกับครอบครัว

นิสิตนักศึกษาเป็นจำนวนมาก มีความวิตกกังวลใจกับปัญหาของครอบครัวทางบ้าน ซึ่งมีหลายประการด้วยกัน บางครอบครัวอาจมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งต้องหาเงินส่งให้นิสิตนักศึกษาเล่าเรียน บางครอบครัวอาจมีปัญหาค่าใช้จ่ายระหว่างบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างนิสิตนักศึกษากับบิดามารดา หรือ ระหว่างบิดากับมารดาก็ย่อมมีผลกระทบต่อนิสิตนักศึกษา หากความขัดแย้งระหว่างบิดามารดา มีความรุนแรงมากถึงขั้นการหย่าร้าง ซึ่งปัจจุบันมีมากขึ้นก็ย่อมมีผลกระทบต่อนิสิตนักศึกษา ทั้งทางด้านความรู้สึกเสียใจ และด้านการเงินที่ต้องใช้ในการศึกษาเล่าเรียน บางครอบครัวก็มีปัญหาที่เกี่ยวกับความเจ็บป่วยของบิดามารดา ถ้าความเจ็บป่วยนั้นมีความรุนแรงถึงขั้นบิดาหรือมารดาต้องเสียชีวิต ก็ย่อมเกิดปัญหากับนิสิตนักศึกษา ทั้งทางด้านความรู้สึกเสียใจและด้านการเงินที่เป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาด้วย

5. ปัญหาด้านสุขภาพ

โดยทั่วไปนิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นคนวัยหนุ่มสาวที่มีร่างกายแข็งแรงแต่ก็มีนิสิตนักศึกษาเป็นจำนวนหนึ่งก็ยังคงมีความเจ็บป่วยอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิตคน นอกจากนั้น การศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นสูงต้องใช้ทั้งสติปัญญา และความวิริยะอุตสาหะมาก จึงทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดความอ่อนเพลียเมื่อยล้า บางครั้งก็มีความกดดัน และความเครียดมากเป็นเวลานาน ก็อาจทำให้เกิดความเจ็บป่วยขึ้นได้ ปัญหาด้านสุขภาพ จึงเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของนิสิตนักศึกษา

6. ปัญหาที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

นิสิตนักศึกษากลุ่มที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย เป็นกลุ่มที่ชอบทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาประเภทต่าง ๆ เช่นกิจกรรมส่วนกลาง กิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม กีฬา และ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้มีสัดส่วนน้อยลง ทำให้นิสิตนักศึกษาที่ทำกิจกรรมมีจำนวนน้อยลง นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการชมรม กิจกรรมจึงต้องทำงานมากขึ้น ต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมมาก นิสิตนักศึกษาบางคนก็ให้ความสำคัญกับกิจกรรมมากจนทำให้มีปัญหาทางด้านการเรียน

7. ปัญหาด้านการเรียน

นอกจากปัญหาที่เกี่ยวกับทักษะในการเรียนในระดับอุดมศึกษาแล้ว ปัญหาด้านการเรียนยังอาจเกิดจากปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งย่อมทำให้เกิดปัญหาด้านการเรียนกับนิสิตนักศึกษา คือ ทำให้ผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาตกต่ำลงได้ ถ้า นิสิตนักศึกษามีปัญหาใดปัญหาหนึ่งอยู่ในระดับมาก หรือมีปัญหหลายปัญหาในขณะเดียวกัน ก็จะมีผลกระทบทำให้นิสิตนักศึกษาต้องจัดให้มีฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา เพื่อจัดบริการต่าง ๆ ให้นิสิตนักศึกษาเพื่อช่วยลดหรือขจัดปัญหา ให้นิสิตนักศึกษามีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างมีคุณภาพคือ ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งมีผลผลักดันให้นิสิตนักศึกษาได้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการ ด้านการดำเนินชีวิตต่าง ๆ สภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษาถือว่าสำคัญมาก โดยสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษาจะรวมทั้งสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลสร้างขึ้น สิ่งที่มีชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาได้แก่ ต้นไม้ สัตว์ ระบบนิเวศ มนุษย์ และ สิ่งไม่มีชีวิตนั้นมีหลายอย่าง เช่น อาคาร สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนขนาดและสถานที่ตั้งของอุดมศึกษา ส่วนสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลสร้างขึ้น เช่น ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ กฎ ระเบียบ นโยบาย สภาพสังคมและวัฒนธรรมภายในสถาบัน

ตลอดจนบรรยากาศที่บุคคลกลุ่มต่าง ๆ สร้างขึ้น ซึ่งทุกส่วนถือเป็นองค์ประกอบในการนำพาให้นิสิตนักศึกษาได้เกิดการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียนตลอดจนมีความสุขในการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย

2.4 ลักษณะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา

เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษามาก ได้มีนักวิชาการและนักจิตวิทยาหลายคนจึงให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่น ฮีบเนอร์ (Huebner, 1983; อ้างถึงใน สำเนา ขจรศิลป์, 2538: 78 - 80) ได้รวบรวมลักษณะต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาและช่วยสนับสนุนนิสิตนักศึกษาที่ปรากฏอยู่ในทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหลากหลายกับความเป็นลักษณะเดียวกัน (Heterogeneity/Homogeneity)

สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษานั้นมีความหมายรวมทั้งสิ่งที่มีชีวิต ได้แก่ พืช สัตว์ และมนุษย์ และสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ และสภาพการณ์ที่บุคคลสร้างขึ้น สภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย (Heterogeneity) หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยสภาพแวดล้อมย่อย ๆ ที่มีความแตกต่างกันมาก เช่น มหาวิทยาลัยที่ประกอบด้วยคณะต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งลักษณะเนื้อหาของวิชา วิธีการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนความสนใจของอาจารย์และนิสิตนักศึกษา เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น ส่วนสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นลักษณะเดียวกัน (Homogeneity) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมย่อยที่มีความแตกต่างกันน้อยมาก ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง เช่น สถาบันการพลศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และวิทยาลัยพยาบาล เป็นต้น

เนื่องจากบุคคลเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญ ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคลเพียงปัจจัยเดียว จะเห็นได้จากมีสถาบันการศึกษาที่มีความหลากหลายของนิสิตนักศึกษาที่เข้าศึกษา เช่น สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC) ซึ่งประกอบด้วยนิสิตนักศึกษาที่มาจากหลายประเทศ หลายเชื้อชาติ มีวัฒนธรรมหลากหลาย ก็จะมีสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย

แนวคิดที่เกี่ยวกับความหลากหลายและความเป็นลักษณะเดียวกัน มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมของนักศึกษาในสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นลักษณะเดียวกัน นักศึกษาจะพยายามเลือกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของ

สภาพแวดล้อมนั้น และพยายามปรับตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมนั้นด้วย เช่น บุคคลที่มีฝีมือทางศิลปะก็อาจเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยศิลปากร พยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้นด้วย เมื่อนิสิตนักศึกษาที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมแล้วก็จะพยายามรักษาพฤติกรรมและความเชื่อของตนเอง ซึ่งมูส (Moos, 1976) เรียกแนวโน้มนี้ว่า การปรับให้มีความสอดคล้องมากยิ่งขึ้น (Progressive Conformity)

โดยทั่วไปนิสิตนักศึกษาจะมีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีขนาดใหญ่ เพราะนิสิตนักศึกษาสามารถแสวงหาสภาพแวดล้อมย่อย (คณะหรือสาขาวิชา) ที่มีความสอดคล้องกับตนเอง และมีโอกาสแสวงหาเพื่อนฝูงที่มีความคล้ายคลึงกับตนเองได้

2. ความสมดุลระหว่างการสนับสนุนกับการท้าทาย (Support/Challenge Balance)

การสนับสนุน (Support) หมายถึง ความสัมพันธ์หรือประสบการณ์ที่ช่วยบรรเทาความตึงเครียด หรือการเสริมสร้างประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ตัวอย่างของการสนับสนุน ได้แก่ การให้ความเห็นอกเห็นใจ การดูแลเอาใจใส่ การได้รับความอบอุ่นจากผู้อื่น เป็นต้น นิสิตนักศึกษาอาจได้รับการสนับสนุนจากการอยู่อาศัยกับบุคคลที่มีค่านิยมและลักษณะการดำรงชีวิตคล้ายคลึงกันมาก การเรียนวิชาที่มีระดับความยากง่าย ที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียนและเป็นวิชาที่ผู้เรียนมีความชอบความสนใจก็ถือว่าเป็นการสนับสนุนอย่างหนึ่ง ส่วนการท้าทาย (Challenge) นั้นหมายถึง สภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด การท้าทายบางระดับก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น สภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดการท้าทายนั้นรวมถึง ความเข้ม ความยุ่งยากสลับซับซ้อน ความคลุมเครือ ความเข้าใจได้ยาก ความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการท้าทายที่มีความเหมาะสมจะช่วยในการพัฒนา นักศึกษา ส่วนการท้าทายมากเกินไป อาจทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ เกิดความตึงเครียด เกิดความยากลำบากในการศึกษาเล่าเรียน ตัวอย่างของสภาพแวดล้อมที่มีการท้าทายมากเกินไป ได้แก่ การต้อนรับน้องใหม่ของนิสิตนักศึกษาที่มีลักษณะที่รุนแรง คือ มีการขู่มั่นค้ำให้น้องใหม่ปฏิบัติตามคำสั่งรุ่นพี่ มีการขู่ตะคอกน้องใหม่ด้วยเสียงดัง ซึ่งย่อมก่อให้เกิดปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

3. การสนับสนุนจากสังคม (Social Support)

การสนับสนุนจากสังคมนั้นมีความหมายกว้างซึ่งรวมถึงมิตรภาพ ความผูกพัน การรวมตัวของบุคคล ตลอดจนแหล่งทรัพยากรในสังคมที่สามารถให้การสนับสนุนแก่บุคคล เพช (Pace, 1984) กล่าวว่าในสถาบันอุดมศึกษาทุกประเภท สิ่งที่ทำให้นิสิตนักศึกษาที่มีความพึงพอใจ

มากที่สุดคือ สภาพแวดล้อมที่ทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดความรู้สึกว่ามีความเป็นมิตร ให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือกัน

4. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง อาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้างทั้งหมด สิ่งก่อสร้างที่มีอิทธิพลต่อนิสิตนักศึกษามากที่สุด ได้แก่ หอพักนิสิตนักศึกษา เพราะเป็นที่พักอาศัยซึ่งนิสิตนักศึกษาต้องใช้เวลาอยู่ในหอพักมากกว่าอาคารอื่น ๆ หอพักนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น สามารถแบ่งตามอายุและขนาดได้ 2 สมัย คือ หอพักสมัยเก่า ซึ่งสร้างก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นหอพักขนาดกลาง มีความสูง 2 ถึง 4 ชั้น สามารถรับนิสิตนักศึกษาเข้าพักอาศัยได้ประมาณ 200 คน ส่วนหอพักสมัยใหม่ที่สร้างในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นหอพักขนาดใหญ่ มีความสูง 5 ถึง 25 ชั้น สามารถรับนิสิตนักศึกษาเข้าพักอาศัยได้มากกว่า 1,000 คน ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศไทยหลายแห่ง ได้สร้างหอพักนิสิตนักศึกษาขนาดใหญ่ขึ้น คือ มีความสูงมากยิ่งขึ้น สามารถรับนิสิตนักศึกษาเข้าพักอาศัยได้มากกว่า 1,000 คน

ปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สำคัญที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่ การระบายอากาศ ทิศทางลม ทิศทางของแสงแดด สถานที่ตั้งของอาคาร ความสะอาด และมาตรการการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในบริเวณที่มีอากาศร้อน อาคารบางหลังอาจมีปัญหาที่เกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้าง เช่น การระบายอากาศ ทิศทางลม ทิศทางของแสงแดด ซึ่งทำให้ภายในห้องมีอากาศร้อนอบอ้าว จึงทำให้มีผลกระทบต่อการทำงาน และการพักผ่อนของบุคคล นอกจากนั้นอาคารที่ตั้งอยู่ใกล้กับถนนที่มีการจราจรหนาแน่น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น เสียง อากาศเป็นพิษ ซึ่งมีผลต่อสภาพร่างกาย และประสิทธิภาพการทำงานของบุคคล สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการอาคาร อันได้แก่ การรักษาความสะอาด และมาตรการรักษาความปลอดภัยเป็นปัญหาที่สำคัญ หอพักบางแห่งขาดการดูแลในเรื่องความสะอาด ทั้งห้องน้ำ และห้องนอน ย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพของนิสิตนักศึกษา นอกจากนั้น หอพักที่มีขนาดใหญ่มีความสูงมาก โดยทั่วไปยังขาดมาตรการที่เกี่ยวกับการเตือนภัยในกรณีที่เกิดอัคคีภัย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อชีวิตของนิสิตนักศึกษา

สรุปจากลักษณะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้นจะต้องมีความสมดุลและความหลากหลายในบริบทเดียวกันกล่าวคือ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีความเป็นพหุวัฒนธรรมที่จะมีนิสิตนักศึกษาที่มีความหลากหลายในเชื้อชาติ ศาสนา มาเรียนรวมกันเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียน การคบ

เพื่อน สามารถเปิดโลกทัศน์จากความหลากหลายนี้ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ผู้บริหารจะต้องทราบถึงความต้องการของนิสิตนักศึกษา เช่น ถ้าเป็นนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนั้น ในการเลือกสถานที่เรียนจะต้องคำนึงถึง ห้องละหมาดและร้านอาหารมุสลิมเป็นอันดับแรก เพราะเมื่อรู้ว่า มีห้องละหมาดที่ใดในมหาวิทยาลัยนั้นแล้ว นิสิตนักศึกษาจะได้เตรียมตัวที่จะ ดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นแบบแผน เพราะในการดำเนินชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะมี ศาสนาอิสลามเข้ามาทุกเวลาในชีวิต อาทิ การละหมาด 5 ครั้งใน 1 วัน นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จะได้รู้ว่า ห้องละหมาดอยู่อาคารใด ใช้เวลาเดินทางอย่างไร และในวันศุกร์ซึ่งเป็นวันละหมาด รวม จะตัดสินใจอย่างไร ตารางสอนจะเป็นอย่างไร ซึ่งทุกอย่างจะต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติ กิจของศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้แล้วในเรื่องปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งที่มีชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ต้นไม้ สัตว์ ระบบนิเวศ มนุษย์ นั้น สถาบันอุดมศึกษาควรจัดให้มีความร่มรื่น เพราะ นิสิตนักศึกษาจะเกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ได้นั้นไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องเรียน แต่จะเกิดการเรียนรู้สิ่ง ใหม่ ๆ จากนอกห้องเรียน ค้นหาแรงบันดาลใจจากนอกห้องเรียน ฉะนั้น ผู้บริหารควรมีนโยบาย ในการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความสมดุลที่เอื้อต่อการเรียนและการพัฒนานิสิตนักศึกษา เช่น ปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น จัดระบบนิเวศให้สวยงามสมดุลกันระหว่างต้นไม้และสัตว์ที่มาอาศัย และ สภาพแวดล้อมสิ่งไม่มีชีวิตนั้นในเรื่อง อาคารควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร เช่น ทางเดินสำหรับนิสิตนักศึกษาที่พิการ การจัดให้มีซุ้มที่นิสิตศึกษามานั่งพบปะพูดคุยหรือ แลกเปลี่ยนความรู้ในวิชาที่เรียน การจัดร้านค้าขายอาหารและเครื่องดื่ม ร้านถ่ายเอกสาร ตลอดจนขนาดและสถานที่ตั้งของอุดมศึกษา ซึ่งบางสถาบันอุดมศึกษามีสภาพคับแคบ แต่ ผู้บริหารก็จะสร้างอาคารเรียนสูง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้บรรยากาศภายในสถาบันรู้สึกอึดอัด อากาศไม่ถ่ายเท เพราะอาคารสูงบดบัง

ในส่วนของ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ กฎ ระเบียบ นโยบาย สภาพสังคมและ วัฒนธรรมภายในสถาบันนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันประสานงานกันทุกฝ่าย ในการที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษา การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงสภาพ สถาบัน วัฒนธรรมของสถาบันและนิสิตนักศึกษาที่เข้ามาศึกษา เพราะแต่ละสถาบันจะมี นิสิต นักศึกษาที่มีความหลากหลายไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้น การกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึง ประสงค์ของแต่ละแห่งจะไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่สถาบันจะสนับสนุนให้นิสิต นักศึกษาว่าเป็นอย่างไร

2.5 การจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา

เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษามีอิทธิพลต่อการพัฒนาของนิสิตนักศึกษา สภาพแวดล้อมที่ดีจะมีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา เช่น มีระบบการสนับสนุนการเรียนและ กิจกรรม ความเป็นมิตร ความช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา หรือรุ่นพี่กับรุ่นน้อง ส่วนสภาพแวดล้อมที่ให้โทษต่อนิสิตศึกษานั้น ได้แก่ ขาดการสนับสนุน ขาดความอบอุ่น ไม่เป็นมิตร ทำให้เกิดความสับสน และความตึงเครียด จึงมีความจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการศึกษาและการพัฒนานักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา มีหลายรูปแบบ รูปแบบที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป คือ รูปแบบระบบนิเวศ (Ecosystem Model) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการเพื่อการอุดมศึกษา ระหว่างรัฐภาคตะวันตกในประเทศสหรัฐอเมริกา (Western Interstate Commission for Higher Education) ในปี ค.ศ. 1973 (สำเนาวิ ขจรศิลป์, 2538: 85 – 87) การจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา ตามรูปแบบระบบนิเวศนี้มีหลักการจัด 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารและคณะกรรมการในการออกแบบสภาพแวดล้อมของสถาบันจะต้องวางแผนว่า เป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของสถาบันเป็นอย่างไร จะผลิตบัณฑิตในสาขาอะไร ตลาดแรงงานเป็นอย่างไร นิสิตศึกษามีค่านิยมที่จะเรียนในสาขาใด
2. แปลงค่านิยมทางการศึกษา (จากขั้นที่ 1) เป็นเป้าหมายในการจัดสภาพแวดล้อมให้ชัดเจน
3. ออกแบบสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา โดยให้มีกลไกต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายในขั้นที่ 2
4. ให้นิสิตนักศึกษาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ได้ออกแบบเพื่อแก้ไขแล้ว (ในขั้นที่ 3)
5. ประเมินความรู้สึก ความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมที่สถาบันได้ออกแบบไว้
6. ประเมินพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมของสถาบัน
7. นำผลการประเมินพฤติกรรม (จากขั้นที่ 6) และผลการประเมินความรู้สึก ความพึงพอใจ (จากขั้นที่ 5) ส่งกลับไปให้ผู้บริหารและคณะกรรมการในการออกแบบสภาพแวดล้อมของสถาบัน (ในขั้นที่ 1) เพื่อใช้ปรับปรุงออกแบบสภาพแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษาต่อไป

การประเมินความรู้สึกของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมและการประเมินพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษา ยังทำให้ทราบว่าเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของสถาบันที่ตั้งไว้เดิมนั้น อาจไม่

มีความเหมาะสม คุณสมบัติเฉพาะด้านวิชาชีพ ซึ่งอาจขาดคุณสมบัติด้านอื่น เช่น ด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ ในกรณีนี้กลุ่มผู้ประเมินและกลุ่มผู้ออกแบบสภาพแวดล้อม ควรส่งข้อมูลดังกล่าวนี้ให้คณะกรรมการสภาของสถาบันพิจารณาต่อไป ความสำเร็จของการจัดสภาพแวดล้อม โดยใช้รูปแบบระบบนิเวศนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักสองประการ คือ กลุ่มผู้ออกแบบสภาพแวดล้อมและการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน เนื่องจากการออกแบบเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมก็มีผลกระทบต่อบุคคลหลายฝ่าย จึงมีความจำเป็นต้องมีตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้ง ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนิสิตนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบสภาพแวดล้อม สำหรับการดำเนินงานนั้น ควรมีบุคลากรที่มีความรู้ในด้านนิเวศวิทยา การพัฒนา นิสิตนักศึกษา และการวิจัยร่วมกันดำเนินงานให้ได้ผลดีที่สุดทุกขั้นตอน

สรุปการจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา นั้น ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม รูปแบบระบบนิเวศ เป็นรูปแบบที่จะช่วยให้เกิดความหลากหลายกับความเป็นลักษณะเดียวกัน ความสมดุลระหว่างการสนับสนุนกับการท้าทาย การสนับสนุนจากสังคม และสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับนิสิตนักศึกษา ซึ่งมีผลทั้งการแก้ไขพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาและการพัฒนานิสิตนักศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมการศึกษาของนิสิตนักศึกษา ซึ่งจะสังเกตเห็นว่า สถาบันการศึกษาที่จัดสภาพแวดล้อมดี มีระบบนิเวศที่เหมาะสม มีความร่มรื่น นิสิต นักศึกษาก็จะมีการพัฒนาทางด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ดีขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ตั้งอยู่ริมดอยสุเทพ มีสภาพบรรยากาศที่ร่มรื่นเหมาะแก่การเรียน มหาวิทยาลัยบูรพาที่ตั้งอยู่ริมชายทะเลบางแสน มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่อยู่เชิงดอยและมีการจัดทัศนียภาพที่ร่มรื่นแต่ติดอันดับมหาวิทยาลัยที่มีบรรยากาศสวยที่สุด หรือแม้กระทั่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งตั้งอยู่ใจกลางย่านธุรกิจในกรุงเทพมหานคร แต่ยังคงรักษาระบบนิเวศ บรรยากาศไว้อย่างร่มรื่น มีระบบสนับสนุนนิสิตนักศึกษาที่ดี เช่น อาคารเรียนที่ทันสมัย สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สาย สถานที่ให้นิสิตนักศึกษาได้พักผ่อน และจัดนันทนาการ ระบบการลงทะเบียน ระบบงานวิชาการ ระบบงานกิจการนิสิต เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นแรงบันดาลใจให้นิสิตได้ใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข และนำไปสู่ผลการเรียนที่ดี นิสิตนักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่มหาวิทยาลัยต้องการ

2.6 การพัฒนากิจกรรมนิสิตนักศึกษา

อุ้นตา นพคุณ (2527) ได้ให้แนวคิดในการหลักการจัดกิจกรรมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการจัดกิจกรรม โดยผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้เกิดจากการเรียนรู้ภายในของแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันเนื่องมาจากประสบการณ์เดิม ทักษะ ทักษะ ทักษะ และค่านิยม

2. กลยุทธ์ในการจัดกิจกรรม เน้นที่ความต้องการของผู้ร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมเป็นหลัก โดยผู้จัดกิจกรรมมีหน้าที่หลักดังนี้

2.1 ทำหน้าที่สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้

2.2 ทำหน้าที่ช่วยให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในเป้าหมายของการเรียนรู้และความต้องการของตนเอง

2.3 ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2.4 ทำหน้าที่ในหลายบทบาท เช่นเป็นผู้ช่วยสังเกตการณ์ และเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจของผู้ร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

3. การวางแผนการจัดกิจกรรม โดยให้ผู้ร่วมกิจกรรมวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง แล้วนำมาวางแผนด้านเนื้อหา กระบวนการดำเนินกิจกรรมและการประเมินผล

4. การจัดกิจกรรมบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ทุกคนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง สมควรที่จะได้รับความเคารพและการยอมรับจากผู้จัดกิจกรรม

5. การจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

5.1 เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถค้นหาความหมาย ค่านิยม ทักษะ และวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อนำไปใช้ต่อไปในการเรียนรู้

5.2 เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองและพัฒนาความเห็นคุณค่าในตัวเอง ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ธิดารัตน์ บุญนุช (2543) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา หมายถึง งานทุกประเภทที่นิสิตนักศึกษาจัดขึ้นนอกเวลาเรียน ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน โดยทั่วไปจะไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนในหลักสูตรโดยตรง ไม่มีการให้คะแนนไม่มีการบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ก็ได้กิจกรรมจัดขึ้นเพื่อความสนุกสนาน เพื่อความรู้และสนองความต้องการและความสนใจของนิสิตนักศึกษาเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้นำความรู้ความสามารถของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นงานหนึ่งของ

กิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกแห่งจัดขึ้น เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้ เลือกร่วมกิจกรรมความถนัดและความสนใจทั้งนี้เพราะเป็นที่ทราบกันดีถึงประโยชน์ที่นิสิตนักศึกษา จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม กิจกรรมนิสิตศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษาที่ร่วมกันทำกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการและสติปัญญา

กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนการเรียนในชั้น ถ้ามีการจัด กิจกรรมให้ดีแล้ว ก็จะสามารถนำเอาความรู้จากชั้นเรียนมาประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมนอกชั้น เรียนได้ เช่น นิสิตนักศึกษาสาขาวารสารศาสตร์อาจจัดทำหนังสือพิมพ์ของสถาบัน นิสิตนักศึกษา สาขาดนตรีก็จัดกิจกรรมประเภทแสดงดนตรี เป็นต้น ตัวอย่างเหล่านี้เป็นการนำการเรียนหรือ ความรู้จากห้องเรียนไปประยุกต์กับกิจกรรมนอกชั้นเรียนกิจกรรมแบบนี้จะช่วยให้ นิสิตนักศึกษาได้ ความรู้ที่แตกฉานและได้ประสบการณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งทำให้เข้าใจบทเรียนในชั้นได้ดียิ่งขึ้น ด้วย กิจกรรมบางอย่างยังเป็นการผสมผสานความรู้หลาย ๆ ด้านของนิสิตนักศึกษา อาทิเช่น ถ้านิสิต นักศึกษาจะออกสิ่งพิมพ์ด้านนิเวศวิทยา นิสิตนักศึกษาจะต้องนำความรู้ด้านภาษา หนังสือพิมพ์ และวิทยาศาสตร์มาประยุกต์เข้าด้วยกัน

2. ด้านสังคม

กิจกรรมนิสิตนักศึกษาจะช่วยสอนและฝึกทักษะพิเศษในการติดต่อกันในสังคม ให้แก่นิสิตนักศึกษา จะช่วยนิสิตนักศึกษาให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความเกี่ยวพันกันใน สังคมช่วยให้นิสิตนักศึกษารู้จักการปรับตัวและหาโลกของตนเองได้ การแข่งขันในสังคมนั้น สามารถเรียนได้ทั้งจากในและนอกชั้นเรียน แต่โอกาสที่จะได้สัมผัสจริง ๆ กับการแข่งขันนั้นจะมีได้ มากกว่าโดยการทำกิจกรรม กิจกรรมเป็นห้องปฏิบัติการที่มีค่ายิ่งของการใช้ชีวิตในสังคมและ กิจกรรมช่วยให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจถึงอิทธิพลและแรงผลักดันของสังคมและวัฒนธรรมต่อทัศนคติ คุณธรรมและการแสดงออกของแต่ละคนและกลุ่มนิสิตนักศึกษาในสังคมมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ความต้องการพื้นฐานด้านการสนับสนุนค้ำเค้นเคयरคอบหาสมาคม และความปรารถนาดีต่อกันยัง เป็นสิ่งที่พบได้ในกิจกรรมนิสิตศึกษา ก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งด้วย

3. ด้านการอยู่ร่วมกัน

กิจกรรมช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กันเองช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้ เรียนรู้ถึงกาอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ประชุมร่วมกัน ฝึกหัดประสานงานกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้กิจกรรมยังช่วยให้นิสิตนักศึกษามีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิก

ของกลุ่ม เมื่ออยู่ในกลุ่มนิสิตนักศึกษาจะลดความห่างเหินระหว่างบุคคลกันไปเอง จะพัฒนาความเข้าใจต่อคนอื่นที่ลึกซึ้งและยังเกิดความพอใจที่รู้สึกรู้ว่าเป็นคนของกลุ่มด้วย

4. ด้านพัฒนาการในตัวนิสิตนักศึกษา

กิจกรรมเป็นสิ่งที่จะช่วยให้งานด้านพัฒนาการในตัวนิสิตนักศึกษาบรรลุผลจากการที่ทราบลักษณะและภูมิหลังของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับความสนใจสุขภาพร่างกาย และพื้นฐานทางสังคมก็สามารถที่จะจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาในแต่ละชั้นได้ เพราะนิสิตนักศึกษาแต่ละคนมีระดับของวุฒิภาวะทางสังคมที่ต่างกัน มีพัฒนาการด้านร่างกายและคุณธรรมที่ต่างกันความเจริญทางสมองที่ต่างกัน ความต้องการที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้นิสิตนักศึกษาแต่ละคนมีพัฒนาการแตกต่างกันออกไป ถ้านิสิตนักศึกษามีโอกาสได้แสดงออกก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาทางบุคลิกภาพแล้วนิสิตนักศึกษายังได้พัฒนาด้านคุณธรรมด้วยเพราะคุณธรรมเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ภายนอกชั้นเรียน และจากการประยุกต์กับสภาพการณ์บางประการ สิ่งเหล่านี้ล้วนได้มาจากกิจกรรมเพราะฉะนั้น กิจกรรมจึงช่วยนิสิตนักศึกษาได้ปรับตนเอง ฝึกฝนตนเองเพื่อชีวิตในอนาคต

5. ฝึกการเป็นผู้นำและการใช้ชีวิตในระบบประชาธิปไตย

จุดมุ่งหมายของการศึกษาก็คือ การสร้างพลเมืองที่ดีของประเทศ กิจกรรมก็มีส่วนช่วยในเรื่องนี้ คือ ช่วยเตรียมนิสิตนักศึกษาเพื่อการมีชีวิตในสังคมระบอบประชาธิปไตย ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีนั้นเป็นอย่างไร ให้โอกาสได้พัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตามช่วยพัฒนาความกล้าหาญที่มีคุณธรรมประกอบและรู้จักรักษากฎระเบียบต่าง ๆ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวกิจกรรมนิสิตนักศึกษาก็จำเป็นต้องยึดหลักของประชาธิปไตย คุณธรรมและมาตรฐานต่างในสังคมด้วยและเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมได้ตาม ความสนใจ ความสามารถ และทักษะของแต่ละบุคคล

6. เกิดความรักสถาบันและรักการให้บริการชุมชน

กิจกรรมที่จัดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาเกิดการรวมตัวกันเป็นเอกภาพในสถาบัน จากการได้ติดต่อกันฉันท์เพื่อน ระหว่างอาจารย์กับศิษย์และบุคลากรอื่น ๆ ในสถาบันทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน กิจกรรมช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้รู้จักที่มีส่วนให้แก่สถาบันหรือ ชุมชนที่ตนอยู่ร่วมด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การให้กับสังคม หรือบริการแก่สังคมต่อไปด้วย

7. ระบายพลังของนิสิตนักศึกษา

การเรียนในมหาวิทยาลัยนั้นต่างจากโรงเรียนมัธยม นิสิตนักศึกษามีเวลามากขึ้น และอาจจะใช้เวลาว่างไปในทางที่ไร้ประโยชน์และเป็นโทษต่อตนเองและสังคมได้ กิจกรรมนิสิตนักศึกษาจะช่วยให้นิสิตนักศึกษาใช้เวลาว่างไปในการสร้างสรรค์ได้รู้จักใช้พลังที่มีอยู่ในตนไปในทางที่ถูกที่ควรกิจกรรมนิสิตนักศึกษาไม่สามารถจะยังประโยชน์ด้านต่าง ๆ ให้แก่นิสิตนักศึกษาดังกล่าวมาข้างต้นได้ หากผู้บริหารและอาจารย์ไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนิสิตนักศึกษาและยังคงปล่อยให้นิสิตนักศึกษาทำกิจกรรมกันเองโดยขาดการชี้แนะบ้างถึงการส่งเสริม ซึ่งกันและกันของกิจกรรมที่ประกอบการเรียนในชั้นกับกิจกรรมจัดนอกเวลาเรียน

สรุปการพัฒนากิจกรรมนิสิตนักศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อให้นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น กิจกรรมเพื่อการพัฒนาขึ้นจะต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่พัฒนาทางด้านทักษะทางวิชาการ กิจกรรมที่พัฒนาทัศนคติต่อการเรียนในมหาวิทยาลัย และกิจกรรมที่พัฒนาทางด้านการมีส่วนร่วมกับมหาวิทยาลัย ซึ่งรวมถึงกิจกรรมภายนอกสถาบันที่นิสิตนักศึกษาได้ใช้ความรู้ไปช่วยเหลือสังคม

2.7 ประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

ธิดารัตน์ บุญนุช (2543) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษาตามลักษณะของกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาทำและตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของกิจกรรมเหล่านั้น ได้ 6 ประเภท คือ

1. กิจกรรมด้านการปกครอง

ในสถาบันอุดมศึกษาจะมีสโมสรนิสิตนักศึกษา องค์การบริหารกิจกรรมนิสิตนักศึกษา สภานิสิตนักศึกษา คณะกรรมการนิสิตนักศึกษา เป็นหน่วยงานที่จะให้นิสิตนักศึกษาได้ทำกิจกรรม โดยกิจกรรมด้านการปกครองนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นห้องปฏิบัติการให้นิสิตนักศึกษาได้ฝึกการเป็นผู้นำ ฝึกการทำงานร่วมกันและใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์ เป็นกระบอกเสียงให้กับนิสิตนักศึกษา เป็นตัวแทนให้เพื่อนนิสิตนักศึกษา นายกสโมสรหรือนายกองค์การนิสิตนักศึกษาจะศึกษาความต้องการและความสนใจของเพื่อนนิสิตนักศึกษาที่พวกเขาเป็นตัวแทนเพื่อให้เป็นข้อมูลประกอบในการวางนโยบายหรือตัดสินใจในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลได้ ผลเสียของเพื่อนนิสิตนักศึกษา และให้บริการแก่เพื่อนนิสิตนักศึกษา งานให้บริการนี้อาจเป็นงานที่เสริมงานของหน่วยงานอื่น ๆ ของสถาบันที่ดำเนินอยู่ ชนิดของงานที่ให้บริการขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรขององค์กร งานที่ให้บริการอาจเป็นงานประเพณีประจำปี หรืองานตาม

เทศกาลสำคัญ ๆ หรือการจัดบรรยายพิเศษ เป็นต้น และเป็นผู้ประสานงานและสื่อสารข่าวระหว่างอาจารย์ ผู้บริหารและนิสิตนักศึกษาที่ทำงานในองค์การจะยังขาดประสบการณ์และด้วยคุณวุฒิภาวะที่จะแก้ปัญหาของสถาบันก็ตามแต่สติปัญญา ความคิดฝัน และความคิดสร้างสรรค์ของพวกเขาจะช่วยทำให้สถาบันมีหูตาที่กว้าง ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสถาบันให้มองปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

2. กิจกรรมด้านวิชาการ

กิจกรรมด้านวิชาการเป็นกิจกรรมที่มุ่งเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาการให้แก่นิสิตนักศึกษานิสิตนักศึกษาอาจจะจัดกิจกรรมตามวิชาเอกที่ตนเรียน เช่น ชมรมวิทยาศาสตร์ ชมรมคณิตศาสตร์ ชมรมถ่ายภาพ บุคลากรนิสิตนักศึกษาและนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษามีความเห็นว่าการผสมผสานหลักสูตรและกิจกรรมนอกหลักสูตรเข้าด้วยกันจะเป็นประโยชน์แก่นิสิตนักศึกษามากเพราะถ้าจัดกิจกรรมวิชาที่ให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาโดยเชิญให้อาจารย์เป็นผู้บรรยายปัญหาทั้งในและนอกสาขาที่อาจารย์สอนจะช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ให้แก่นิสิตนักศึกษามากขึ้น

3. กิจกรรมกีฬา

กิจกรรมกีฬา เช่น ฟุตบอล วอลเลย์ บาสเกตบอล ว่ายน้ำ รักบี้ กิจกรรมเหล่านี้มุ่งพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนจรรยาบรรณในการกีฬา การฝึกซ้อม นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วย ในระดับอุดมศึกษากิจกรรมกีฬาก็จัดเป็นกิจกรรมที่นิยมแพร่หลายในหมู่นิสิตนักศึกษามากประเภทหนึ่งเพราะนอกจากเป็นการเสริมสร้างพลานามัยและผ่อนคลายความตึงเครียดแล้วยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่สถาบันอีกด้วย

4. กิจกรรมอาสาพัฒนา

กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และการออกค่ายอาสาพัฒนาสังคมของนิสิตนักศึกษา รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาปัญหาสังคมและแหล่งเสื่อมโทรม กิจกรรมประเภทนี้เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้ใช้วิชาความรู้ของตนในการพัฒนาชุมชน ได้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และผลจากการร่วมกิจกรรมอาสาพัฒนาทำให้นิสิตนักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงอันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในสภาพที่แท้จริงของสังคมในเมืองและชนบท เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษา ประชาชนและข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ได้รู้วิธีการแก้ปัญหาจากสภาพความเป็นจริง ได้เผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของ สถาบัน และเกิดความสามัคคีในหมู่นิสิตนักศึกษา

5. กิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม

กิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้ และประสบการณ์ให้แก่นิสิตนักศึกษาด้านศิลปะและวัฒนธรรม ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสสัมผัสกับศิลปะและวัฒนธรรมด้วยการปฏิบัติจริง และเป็นการทำนุบำรุงส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอีกด้วย กิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือการจัดงานประเพณี เทศกาล และวันนักขัตฤกษ์ การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น ดนตรี ละคร และการจัดนิทรรศการพื้นฐานทางวัฒนธรรม เช่น บทกลอน การปักทอ

6. กิจกรรมด้านการเมือง

กิจกรรมด้านการเมืองเป็นกิจกรรมที่สอนนิสิตนักศึกษาถึงเหตุการณ์เรื่องราวของโลกและสังคมกิจกรรมนี้เกิดขึ้นเนื่องจากนิสิตนักศึกษามีส่วนที่รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติข้อจำกัดของกิจกรรมด้านการเมืองก็คือ นิสิตนักศึกษาที่สนใจกิจกรรมด้านนี้ มักจะถูกเพ่งเล็งว่าเป็นพวกหัวก้าวหน้า หรือนักปฏิรูปสังคม เป็นพวกที่ชอบประท้วงหรือก่อความวุ่นวายของในสายตาผู้บริหารสถาบัน นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อการแทรกแซงจากกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ภายนอกสถาบัน ฉะนั้นภายหลังจากที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้มีคำสั่งที่ 42/2519 เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาและนักเรียนเป็นต้นมา กิจกรรมการเมืองก็ไม่ได้มีการบรรจุไว้ในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาแต่ก็ยังมีนิสิตนักศึกษาบางกลุ่มที่สนใจการเมืองและสังคมและกิจกรรมออกมาในลักษณะงานบำเพ็ญประโยชน์และพัฒนาสังคม หรืองานวิชาการซึ่งก็ไม่ได้รับการขัดขวางจากสถาบัน ถ้ากิจกรรมเหล่านี้ไม่ขัดต่อความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ

2.8 ทฤษฎีและรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยได้พบว่า มีทฤษฎีและรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม 2 ทฤษฎีและ 1 รูปแบบ ได้แก่

7. ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวคิดของ ชิกเกอร์ริงและไรเซอร์ (Chickering & Reisser, 1993; อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2552) ชื่อทฤษฎีว่า Chickering's Theory of Identity Development ได้กล่าวถึงทิศทาง 7 ด้านที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนและพัฒนา

นิสิตนักศึกษา คือ 1) ด้านการพัฒนาสมรรถภาพ (Developing Competence) 2) การจัดการด้านอารมณ์ (Managing Emotions) 3) ความเป็นอิสระในตนเองสู่การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Moving Through Autonomy Interdependence) 4) การพัฒนาด้านวุฒิภาวะและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Developing Mature Interpersonal Relationships) 5) การสร้างเอกลักษณ์ (Establishing Identity) 6) การพัฒนาเป้าหมายที่ชัดเจน (Developing Purpose) และ 7) การพัฒนาความมีคุณธรรมจริยธรรม (Developing Integrity) นอกจากนี้ซีกเกอร์ยังได้กล่าวถึงปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้ประสบความสำเร็จทั้ง 7 ด้านนั้นขึ้นอยู่กับ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของสถาบัน ขนาดพื้นที่ของสถาบัน ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาแต่ละคนะ หลักสูตร การสอนของอาจารย์ ความมีมิตรภาพและสังคม นิสิตนักศึกษา และการจัดโปรแกรมการพัฒนาและบริการนิสิตนักศึกษา

8. ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวคิดของตินโต (Tinto, 1987) ชื่อทฤษฎีว่า Tinto's Theory of freshman development) ได้กล่าวถึงการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงระดับขั้นของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่บูรณาการระหว่างการดำเนินชีวิตและความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา และได้กล่าวถึงกระบวนการของนิสิตนักศึกษาในการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย มีลักษณะ 3 ขั้น ดังต่อไปนี้ 1) ขั้นการแยกตัว (separation stage) เป็นขั้นที่นิสิตนักศึกษาได้แยกตัวจากการเป็นสมาชิกของชุมชนเดิมในระดับมัธยมศึกษา จากบ้าน จากเพื่อนสนิทในระดับมัธยมศึกษาซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ปีสุดท้าย ในระดับมัธยมศึกษา เริ่มปฏิเสธค่านิยมของครอบครัว ของชุมชน เพื่อปรับเข้าสู่ค่านิยมที่คิดว่าเหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษา 2) ขั้นการปรับเปลี่ยนจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ (transition stage) นิสิตนักศึกษายังไม่ได้สร้างค่านิยมใหม่ที่ในการเชื่อม ผสมผสานกับค่านิยมของชุมชนในสถาบัน นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่างมาจากพื้นฐานที่ต่างกัน บางครั้งค่อนข้างยากต่อการปรับตัวให้เข้ากับค่านิยมและพฤติกรรมใหม่ ๆ เช่น นิสิตนักศึกษาจากต่างถิ่นต่างภูมิภาค นิสิตนักศึกษาที่มีอายุมาก นิสิตนักศึกษาจากครอบครัวที่ยากจน หรือมาจากชนบท เป็นต้น 3) ขั้นการรวมกลุ่ม (incorporation stage) นิสิตนักศึกษาจะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพอย่างเต็มที่ ทั้งด้านสังคมกับด้านวิชาการกับกลุ่มเพื่อน หรือคณาจารย์ บุคลากรของสถาบัน โดยมีความสัมพันธ์ด้านสังคมเป็นจุดเริ่มต้น ความล้มเหลวในการสร้างสัมพันธ์ภาพทางด้านสังคมและด้านวิชาการอาจนำไปสู่การออกจากสถาบันในที่สุด

9. รูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่มีเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ (racial and cultural identity development: RCID) model ของซูและซู (Sue and Sue, 2003) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่มีเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ไว้ 5 ขั้นได้แก่

1) **ขั้นความสมานฉันท์ (conformity)** นิสิตนักศึกษาจะมีอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและมีทัศนคติในเรื่องเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ของกลุ่มที่ตายตัว และไม่ปรารถนาที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ 2) **ขั้นความขัดแย้ง (dissonance)** นิสิตนักศึกษาจะมีประสบการณ์ส่วนบุคคลที่ขัดแย้งกับโลกทัศน์ โดยนิสิตนักศึกษาจะเริ่มค้นหาคำถามในเรื่อง การครอบงำทางวัฒนธรรม และสนใจที่จะเรียนรู้ทางด้านเชื้อชาติของตนเองและชาติพันธุ์กลุ่มเพิ่มมากขึ้น 3) **ขั้นต่อต้านและหมกมุ่น (Resistance and immersion)** นิสิตนักศึกษาจะมีความหยิ่งถึงจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเชื้อชาติหนึ่งเดียวและกลุ่มชาติพันธุ์ และบางครั้งก็สามารถที่จะละทิ้งวัฒนธรรมรูปแบบเก่า ๆ และเสาะแสวงหาอัตลักษณ์ใหม่ ๆ 4) **ขั้นการพิจารณาตนเอง (introspection)** นิสิตนักศึกษาจะยึดความเป็นส่วนตัวและค้นหาความสมดุลระหว่างวัฒนธรรมที่ถูกครอบงำและวัฒนธรรมที่อยู่นอกชาติพันธุ์ของตน และในที่สุดความต่อเนื่องในการค้นหาทั้งสองจะนำไปสู่ขั้นที่ 5 คือ **ขั้นรับรู้ เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา (synergistic articulation and awareness)** คือขั้นที่นิสิตนักศึกษารู้จักการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม ความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการที่จะยอมรับเพื่อน ๆ ที่มีเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเอง การชื่นชม ในเชื้อชาติและชาติพันธุ์กลุ่มอื่น ๆ ตลอดจนรักษาสมดุลในการยอมรับอัตลักษณ์ความเป็นเชื้อชาติและชาติพันธุ์ของตนเองและของกลุ่มอื่นได้เป็นอย่างดี

ซึ่งทั้ง 2 ทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. **ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวคิดของซิกเกอร์ริงและไรเซออร์ (Chickering & Reisser, 1993; อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา, 2552)** ชื่อทฤษฎีว่า Chickering's Theory of Identity Development ได้กล่าวถึงทิศทาง 7 ด้านมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนานิสิตนักศึกษา คือ

1. การพัฒนาสมรรถภาพ (Developing Competence) ด้านสมรรถนะนี้ ซิกเกอร์ริงอธิบายว่า การที่คนจะพัฒนาความสามารถด้านนี้ได้จะต้องบรรลุ 3 องค์ประกอบคือ

1.1 มีสติปัญญา ความคิด วิจรรณญาณ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ต่อสู้ อดทนด้านวิชาการอย่างไม่เบื่อง่ายให้ออกอัย มีความมานะพยายามบากบั่น อยากจะเรียนรู้ อยากจะทำงานให้เสร็จอย่างสมบูรณ์ที่สุด ลงทุนเพื่อการศึกษา กล้าแสดงความคิดเห็น สนใจการอภิปรายโต้แย้ง เสนอเหตุผล รับฟังเหตุผล กระตือรือร้นที่จะแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

1.2 สมรรถนะทางกายและทักษะ ทางกายทำอะไรด้วยมือเป็นครบสมบูรณ์ ด้านนี้หมายถึงการที่นิสิตสามารถจะรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ความสามารถป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ อันอาจส่งผลกระทบต่อไปสู่อการเรียน หรือการทำงานใน

อนาคตนอกจากสุขภาพทางกายแล้ว ต้องมีความคล่องตัวในการใช้มือหยิบจับทำงานต่าง ๆ ได้ ด้วยมือของตนเองอีกด้วย

1.3 สมรรถนะทางสังคม มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ เข้าสังคมเป็นการสื่อสารกับผู้อื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

2. การจัดการด้านอารมณ์ (Managing Emotions) คือการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเอง ควบคุมอารมณ์เป็น แสดงอารมณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เคารพและยอมรับอารมณ์ของคนอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเรื่องอารมณ์นี้ เป็นเครื่องแสดงความเป็นเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่ของตนได้อย่างชัดเจน การที่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาดี จะรู้จักวิธีการแสดงอย่างเหมาะสม เช่น เมื่อโกรธก็จะแสดงกิริยาจากหยาบคาย มีสติที่จะรู้ว่าขณะนั้น สถานการณ์นั้น ๆ ควรจะปฏิบัติตน หรือแสดงพฤติกรรมอย่างไรจึงจะถูกต้อง ซึ่งเรื่องนี้ทางพุทธศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมไทยได้สอนไว้มากให้คนรู้จักระงับอารมณ์ และมีสติที่จะควบคุมอารมณ์ได้

3. ความเป็นอิสระในตนเองสู่การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Moving Through Autonomy Toward Interdependence) ชิคเกอร์ริง อธิบายว่า ความคล่องตัวคือการพึ่งพิงคนอื่นในขณะที่การพึ่งพากัน เป็นความอิสระในการพึ่งตนเอง (Autonomy is dependence on others, while interdependence is dependence on one's self) แต่หลังจากผ่านความเป็นอิสระ คล่องตัวแล้ว นิสิตนักศึกษาจะต้องเรียนรู้ว่าในอนาคต จะต้องสูญเสียการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน พ่อแม่ หรือ อาจารย์ ดังนั้นนิสิตนักศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความเป็นผู้ใหญ่ขึ้น โดยการรู้จักการพึ่งตนเองให้มากขึ้น ยืนอยู่บนขาของตนเองได้ คล่องตัวในการคิด ตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไม่ต้องพึ่งพ่อแม่เพื่อนฝูงมากนัก เช่น จะเรียนวิชาอะไร บางครั้งนิสิตนักศึกษาก็จะต้องพึ่งเพื่อน ถ้ายังมีเพื่อนเรียนจึงจะเรียนด้วย ถ้าเพื่อนไม่เรียนก็เรียนไม่ได้กลัวไม่มีเพื่อนทั้ง ๆ ที่ใจอยากเรียน ถ้ายังมีลักษณะเช่นนี้อยู่แสดงว่านิสิตนักศึกษาผู้นั้นยังพัฒนาความเป็นอิสระได้น้อย ความเป็นอิสระนี้รวมไปถึงเรื่องของการใช้จ่ายการเงินด้วย การรู้จักใช้เงินตามที่ผู้ปกครองให้อย่างระมัดระวังตามกระเป๋าที่มีก็เป็นส่วนของการพัฒนาความคล่องตัวหรือความเป็นไทแก่ตน ไม่สร้างหนี้สินที่อาจจะติดนิสัยนี้ไปในอนาคตได้

4. ความมีวุฒิภาวะในสัมพันธภาพระหว่างบุคคลพัฒนาอย่างมีวุฒิภาวะ (Developing Mature Interpersonal Relationships) เมื่อนิสิตนักศึกษาเริ่มเปลี่ยนแปลงจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ย่อมพัฒนาความมีอิสระในการเลือกคบคน หรือมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล ตัดสินใจตามความคิดของตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งแต่เดิมอาจจะเพียงตามเพื่อนไป โดยไม่ได้คิดว่าควรจะมีสัมพันธภาพกับใคร ในฐานะใด ในระยะที่นิสิตนักศึกษาพัฒนาขึ้น จะยอมรับบุคคลอื่น

ที่มีความแตกต่างจากตน เรียนรู้ที่จะอดทนต่อความไม่เหมือนและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของผู้อื่น เปิดใจกว้าง ยอมรับเป็นมิตร เข้าใจ คนที่มีความแตกต่างมากขึ้น มีความเห็นของตัวเองมากขึ้น

5. การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน (Establishing Identity) ตามปกติวัยรุ่นมักจะลอกเลียนพฤติกรรม บุคลิกลักษณะจากบุคคลรอบข้างที่ตนศรัทธา นิสิตนักศึกษาก็เช่นกัน ก่อนที่จะพัฒนาตนให้มีเอกลักษณ์เฉพาะนั้น เขาจะพัฒนาจากการเลียนแบบ บุคลิกภาพ วิธีการคิด วิธีการพูด การวางท่าทาง การแต่งกายจากบุคคลแวดล้อมที่เขารัก ศรัทธาหรือผู้ที่เป็นบุคคลในฝันของเขา ผู้นั้นอาจจะเป็น บิดา มารดา อาจารย์ หรือ ดารา นักร้อง นักแสดง ก็ได้ แต่ 4 ปีในรั้วมหาวิทยาลัยเอกลักษณ์ที่นิสิตนักศึกษาพัฒนาคือต้องพอใจกับหน้าตาบุคลิกตามธรรมชาติที่เป็นอยู่ สบายใจกับเพศของตน รับรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ ตระหนักรู้ตนเอง ในบริบทสังคม และประวัติศาสตร์ มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับตนเองในบทบาทและวิถีชีวิต รู้ตนในการตอบสนองต่อคำติจากผู้ที่เห็นคุณค่ายอมรับตัวเอง และภูมิใจในตัวเอง มีความเชื่อมั่น มีความมั่นใจในตนเอง พัฒนาบุคลิกภาพเฉพาะตนได้อย่างถาวร และมีบูรณาการสมบูรณ์

6. การพัฒนาเป้าหมายชัดเจน (Developing Purpose) ในระยะที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยนี้ นิสิตนักศึกษาจะค่อย ๆ มีความชัดเจนในเป้าหมายชีวิตของตนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของงานในอนาคต อยากมีอาชีพใด ๆ อยากเป็นอะไร อยากมีสถานะในสังคมอย่างไร นอกจากความกระจ่างชัดในเป้าหมายชีวิตของการทำงานแล้ว ก็ยังมีเป้าหมายอื่นอีก เช่น เรื่องการแต่งงาน จะแต่งงานหรือจะอยู่เป็นโสดดี การใช้ชีวิตในสังคมจะชอบสังคมกลุ่มเพื่อนกลุ่มใด จะมีอุดมการณ์หรือมุ่งเพิ่มชีวิตของตนไปอยู่ที่ทิศทางใดนั้น 4 ปีของการศึกษาในรั้วอุดมศึกษาทำให้นิสิตนักศึกษามีความกระจ่างในเป้าหมายชีวิตของตนเองเด่นชัดขึ้น การตัดสินใจขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะสร้างความสมดุล ระหว่างเป้าหมายอาชีพในอนาคต กับความฝันของตนเอง และพันธภาวะ (Commitment) ต่อ บิดามารดา ครอบครัว และชีวิตของตน

7. การพัฒนาความมีบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม (Developing Integrity) เมื่อนิสิตนักศึกษาได้ก้าวจากปี 1 ไปสู่ปีที่ 4 ของการศึกษาคงจะได้พัฒนาตนเองรอบด้าน อันประกอบเป็นตัวนิสิตนักศึกษาที่สมบูรณ์ เช่น เรื่องของความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยม ซึ่งในอดีตอาจจะยังไม่มีแน่นอน เมื่อศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาก็จะพัฒนามาสู่จุดที่ค่อนข้างมั่นคง ระยะ 4 ปี ของการปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อในรั้วมหาวิทยาลัยนี้ นิสิตนักศึกษาได้รับการพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์ในตนเองมากที่สุด บูรณาการแห่งตนนี้ได้รับการ

พัฒนาไปสู่ความพร้อมไปด้วยการมีอุดมการณ์ การมีค่านิยมเป็นของตนเอง มีความคิด ความเชื่อถือในสิ่งใดที่ตนยอมรับ เต็มใจที่จะเก็บรักษาความนับถือตนเอง มีความซื่อสัตย์ ควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ตลอดจนสามารถที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การพัฒนา 7 ด้านดังกล่าวที่ ชิคเกอร์ริง ได้วิจัยค้นคว้าและสร้างทฤษฎีขึ้นนั้น ก็มีผู้นำไปศึกษาค้นคว้าพิสูจน์ต่อไป บางหัวข้อค่อนข้างจะเป็นนามธรรมที่ยังไม่อาจหาอะไรมาวัดได้นอกจากให้ผู้เรียนรายงานเองว่า เขาได้พัฒนาเอกลักษณ์เฉพาะตนได้แล้ว แต่อีกหลาย ๆ ด้านแห่งการพัฒนานั้นสามารถวัดได้ โดยเครื่องมือที่นักการศึกษาคนอื่น ๆ ได้คิดค้นขึ้นเช่น การวัดความสามารถทางสติปัญญา ก็ใช้แบบทดสอบความถนัด หรือแบบสอบวัดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา ซึ่งอาจวัดในชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 จากคน ๆ เดียวกัน มีคะแนนสูงขึ้นในภาพรวมก็ปรากฏชัดว่ามีการพัฒนาขึ้น หรือจากที่นิสิตนักศึกษาได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยมา 4 ปี มีการจัดเก็บข้อมูลพร้อมกัน ได้เปรียบเทียบคะแนนพบว่าชั้นปีที่สูง มีคะแนนที่สูงกว่า

จากทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ Chickering & Reisser นี้เอง ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของซิกเกอร์ริงและไรเซอร์
(Chickering & Reisser, 1993; อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2552)

นอกจากนี้ พลาสคาเรลล่า และเทรนซินี (Pascarella and Terenzini, 1991: 23; อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2552) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ 6 ประการคือ

1. ความชัดเจนของจุดประสงค์และนโยบายที่แน่นอน รวมทั้งการปฏิบัติกร และกิจกรรมต่าง ๆ
2. ขนาดของสถาบัน

3. หลักสูตร การสอน และการประเมินผล ได้แก่ ความยืดหยุ่นของหลักสูตร ความหลากหลายของรูปแบบ และวิธีการสอนของสถาบัน การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาในการเรียนรู้และผลกระทบจากการประเมินผล

4. การจัดระเบียบห้องพัก ที่อยู่อาศัย มิตรภาพที่ใกล้ชิดของนิสิตนักศึกษา กับบุคลากรของสถาบัน และทัศนคติและค่านิยมของบุคลากรมีผลต่อการพัฒนาของนิสิตนักศึกษา

5. คณะที่เรียนและการบริหาร การติดต่อกับนิสิตนักศึกษา โดยใช้หลักจิตวิทยา และการเข้าถึงผู้ใหญ่ของนิสิตนักศึกษามีผลต่อการพัฒนา

6. กลุ่มเพื่อน พัฒนาการของนิสิตนักศึกษาจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับกลุ่มเพื่อน เป็นเรื่องที่สำคัญมาก

2. ทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวคิดของตินโต (Tinto's Theory of freshman development)

ตินโต (Tinto, 1987) ได้กล่าวถึงการพัฒนาของนิสิตนักศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงระดับขั้นของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่บูรณาการระหว่างการดำเนินชีวิตและความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา และได้กล่าวถึงกระบวนการของนิสิตนักศึกษาในการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย มีลักษณะ 3 ขั้นดังต่อไปนี้

1. ขั้นการแยกตัว (Separation stage) เป็นขั้นที่นิสิตนักศึกษาได้แยกตัวจากการเป็นสมาชิกของชุมชนเดิมในระดับมัธยมศึกษา จากบ้าน จากเพื่อนสนิทในระดับมัธยมศึกษาซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ปีสุดท้าย ในระดับมัธยมศึกษา เริ่มปฏิเสธค่านิยมของครอบครัว ของชุมชน เพื่อปรับเข้าสู่ค่านิยมที่คิดว่าเหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษา

2. ขั้นการปรับเปลี่ยนจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ (Transition Stage) นิสิตนักศึกษา ยังไม่ได้สร้างค่านิยมใหม่เต็มที่ในการเชื่อม ผสมผสานกับค่านิยมของชุมชนในสถาบัน นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่างมาจากพื้นฐานที่ต่างกัน บางครั้งค่อนข้างยากต่อการปรับตัวให้เข้ากับค่านิยมและพฤติกรรมใหม่ๆ เช่น นิสิตนักศึกษาจากต่างถิ่นต่างภูมิภาค นิสิตนักศึกษาที่มีอายุมาก นิสิตนักศึกษาจากครอบครัวที่ยากจน หรือมาจากชนบท เป็นต้น

3. ขั้นการรวมกลุ่ม (Incorporation Stage) นิสิตนักศึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพอย่างเต็มที่ ทั้งด้านสังคมกับด้านวิชาการกับกลุ่มเพื่อน หรือคณาจารย์ บุคลากรของสถาบัน โดยมีความสัมพันธ์ด้านสังคมเป็นจุดเริ่มต้น ความล้มเหลวในการสร้างสัมพันธภาพทางด้านสังคมและด้านวิชาการอาจนำไปสู่การออกจากสถาบันในที่สุด

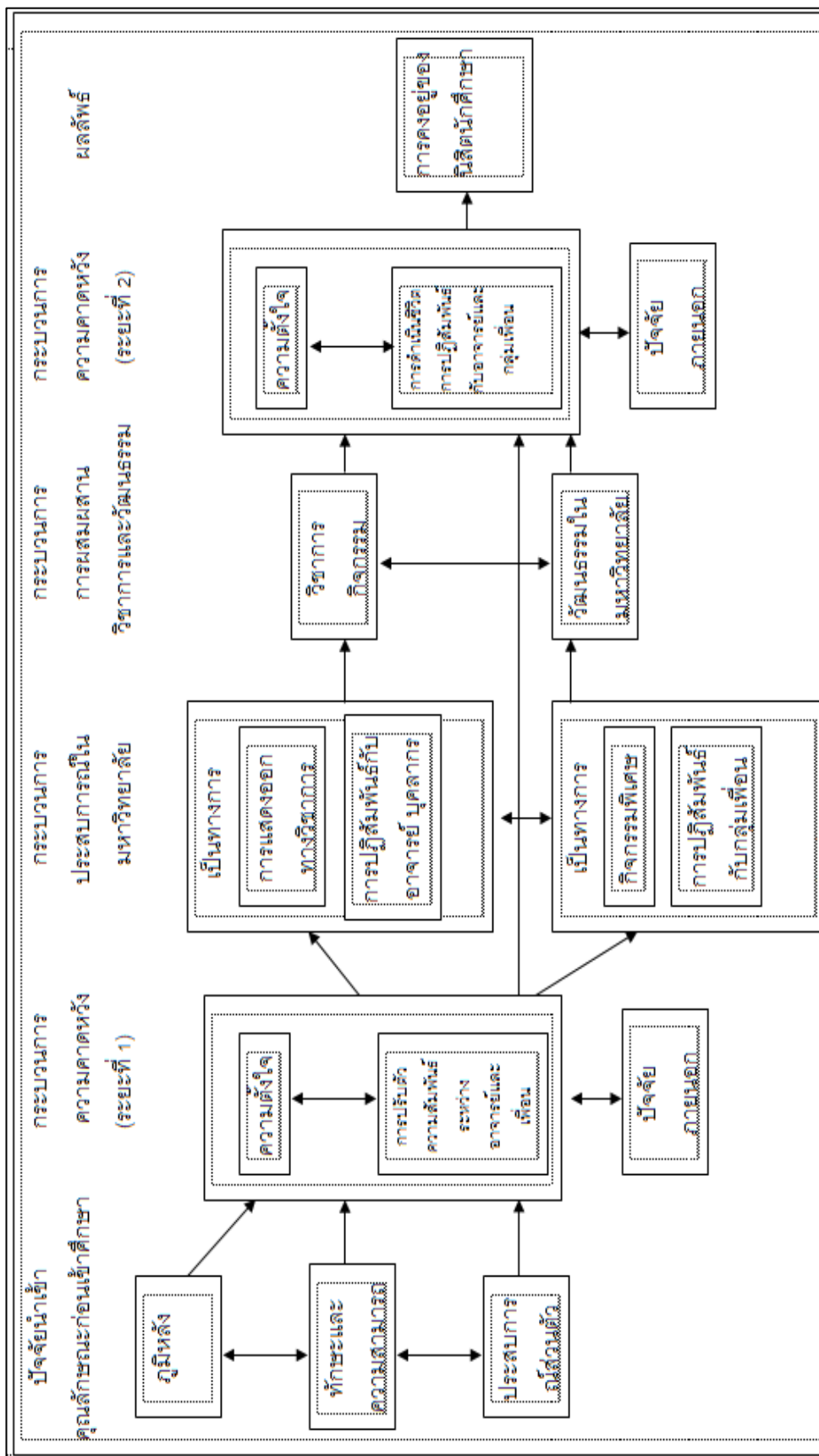
แนวคิดนี้ ดินโต ได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนิสิตนักศึกษา ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นว่าการจัดบริการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เป็นเรื่องที่สำคัญ เช่น การสัมมนา ปฐมนิเทศ การสนับสนุนให้มีเพื่อนที่ดี การให้ความรู้เกี่ยวกับการให้บริการในด้านต่าง ๆ ทั้งเรื่องทั่ว ๆ ไปและเรื่องวิชาการของสถาบัน อย่างน้อยที่จะต้องจัดขึ้นคือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับคณาจารย์หรือบุคลากรของสถาบัน ระบบสังคมในสถาบันอุดมศึกษาที่มีโครงสร้างระบบทางสังคมและค่านิยมในสถาบันอุดมศึกษาเป็นของตนเอง และนิสิตนักศึกษาคงไม่มีใครหนึ่งที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ก็จะตัดสินใจออกกลางคันจากสถาบันนั้น บรรยากาศของสถาบันอุดมศึกษา จะต้องประกอบด้วยระบบสังคมและระบบวิชาการ รูปแบบของดินโต (Tinto, 1975) ได้กล่าวถึง กระบวนการของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออกจากสถาบันอุดมศึกษา (A Conceptual Schema for Dropout from College) และได้พัฒนามาจนเป็นรูปแบบการออกกลางคันจากสถาบันการศึกษา (Tinto's Model of Institutional Departure, 1993) ดินโตได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการพันสภาพของการเป็นนิสิตนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา เป็นลักษณะนิสิตศึกษาก่อนเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ด้านภูมิหลังทางครอบครัว เช่น สถานะทางสังคม การศึกษาบิดามารดา ขนาดของ ชุมชน ด้านคุณลักษณะของนิสิตนักศึกษา เช่น เพศ เชื้อชาติ สภาพของร่างกาย ด้านทักษะของนิสิตนักศึกษา เช่น สถิติปัญญาของนิสิตนักศึกษา สภาพทางการเงิน ด้านจิตใจของนิสิตนักศึกษา ได้แก่ แรงจูงใจ ความชอบ และด้านภูมิหลังกับโรงเรียนเดิม เช่น ผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่เพียงแต่มีผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการเรียนในสถาบันอุดมศึกษา แต่มีผลต่อการตั้งใจในเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้มีผลต่อการศึกษาในจุดแรกเริ่มของการเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษาทั้งต่อเป้าหมาย (Goal) และต่อสถาบัน (Institutional) ซึ่งจะช่วยสร้างภาวะเริ่มแรกของความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาแต่ละคนกับบุคคลในสถาบันด้วย (Tinto, 1993: 115)

2. ปัจจัยในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษาแล้วนั้น ประสบการณ์ในสถาบันอุดมศึกษาที่นิสิตนักศึกษาสามารถสัมผัสได้ มี 2 ระบบได้แก่ ระบบวิชาการได้แก่ การแสดงออกทางวิชาการและความสัมพันธ์กับอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในสถาบัน เช่น การให้คำปรึกษาทางวิชาการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระบบสังคมได้แก่ การทำกิจกรรมความสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการจัดกิจกรรมที่สถาบันจัดไว้ให้ และความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันทั่วไป นอกจากนี้ดินโตได้ให้

ความสำคัญว่าถ้าระบบวิชาการและระบบสังคมในสถาบันอุดมศึกษามีการผสมผสานซึ่งกันและกันจะช่วยให้นิสิตนักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน และจะก่อให้เกิดการตัดสินใจเพื่อคงสภาพการเป็นนิสิตนักศึกษาต่อไป รูปแบบของดินโตได้มีการพิสูจน์และได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายโดยใช้เป็นทฤษฎีในการศึกษาการคงสภาพและการฟื้นสภาพการเป็นนิสิตนักศึกษา และได้รับการยอมรับ (Tinto, 1998) เพื่อใช้เป็นทฤษฎีการคงสภาพการเป็นนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอรูปแบบการพัฒนา นิสิตนักศึกษาตามแนวคิดของดินโต (Tinto's Theory of freshman development) (Tino, 1993: 114; 1998: 52 อ้างถึงในนิดา วุฒิวัย, 2544: 34) ดังแผนภูมิที่ 3 ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 ทฤษฎีการคงสภาพการเป็นนิสิตนักศึกษาของตึนโต (Tinto's Theory of Student Persistence) (Tino, 1993: 114; 1998: 52 อ้างถึงในนิดา ภูผวิทย์, 2544: 34)

นอกจากนี้ในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาบัณฑิตศึกษานั้นในแต่ละสถาบันอุดมศึกษาจะแสดงมาในลักษณะของพันธกิจและเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของแต่ละสถาบัน ผู้วิจัยได้รวบรวมพันธกิจและเป้าหมาย ตลอดจนคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษา ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556) ดังต่อไปนี้

1. บัณฑิตจะต้องมีความรู้ ทั้งรู้รอบ คือ มีความรู้ในหลายสาขาวิชาและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และรู้สึก คือมีความรู้ความเข้าใจในสาขาวิชาที่เรียนอย่างถ่องแท้และเป็นระบบ ทั้งหลักการ ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้ มีความรู้ที่ทันสมัยในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

2. มีคุณธรรมและจริยธรรม ศรัทธาในความดี มีหลักคิดและแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความดีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบมีศีลธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติ และมีจรรยาบรรณ มีระเบียบวินัยและเคารพกฎกติกาสังคม ประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

3. คิดเป็น มีความสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและคิดแบบองค์รวม และสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์จากพื้นฐานของความรู้ที่เรียน ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบโดยประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนมา

4. ทำเป็น มีทักษะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพติดตามความก้าวหน้าในศาสตร์ รู้วิธีแก้ปัญหาและต่อยอดองค์ความรู้ได้ และมีทักษะทางการสื่อสาร โดยใช้ภาษาไทยได้ดีมากทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน เพื่อการสื่อสารให้เหมาะกับสถานการณ์ และใช้ภาษาอังกฤษได้ในระดับดีในการอ่าน และสามารถสื่อสารด้วยการพูด และเขียนในระดับดีพอสมควร ตลอดจนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการสื่อสารและค้นคว้าข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะทางคณิตศาสตร์และสถิติในระดับพื้นฐานและสามารถวางแผนและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายมีมนุษยสัมพันธ์ดีและทำงานเป็นหมู่คณะ

5. ใฝ่รู้และรู้จักวิธีการเรียนรู้ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ รู้จักเทคนิควิธีและกระบวนการในการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม

6. มีภาวะผู้นำ มองการณ์ไกล กล้าแสดงออก กล้าหาญ อดทน หนักแน่น รู้จักเสียสละ ให้อภัย และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สุขภาพ สามารถประสานความคิดและ

ประโยชน์ด้วยหลักแห่งเหตุผลและความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม รักองค์กร เป็นผู้นำกลุ่มกิจกรรมได้ในระดับและสถานการณ์ที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม

7. มีสุขภาพ ตระหนักถึงความสำคัญ รู้จักวิธีการและดูแลสุขภาพกายและจิตของตนเองมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม ปรับตัวได้ ทดสภาพกดดันได้

8. มีจิตอาสาและสำนึกสาธารณะ มีจิตสำนึกห่วงใยสังคม สิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติมีจิตอาสา ไม่ดูตาย มุ่งทำประโยชน์ให้สังคม

9. ดำรงความเป็นไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ สำนึกในคุณค่าแห่งตน คุณค่าแห่งความเป็นไทย รู้จักกำหนดบรรทัดฐานแห่งความเหมาะสมพอดีในการครองชีวิต รวมทั้งตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและรู้เท่าทันการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางบริบททางสังคม เพื่อสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างโดยยังดำรงความเป็นตัวของตัวและทะนุบำรุงสืบสานวัฒนธรรมไทยได้อย่างมีอิสระยั่งยืนและมีสันติสุข

มหาวิทยาลัยมหิดล ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยบัณฑิตมหิดล มุ่งประโยชน์สุขเพื่อมวลมนุษยชาติ (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556) ไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นคนดี คือ คิดดี พูดดี ทำดี มีจรรยาบรรณและจิตสำนึกต่อสังคม
2. มีปัญญา คือ เรียนรู้ตลอดชีวิต รอบรู้ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก มีภาวะผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์และทักษะในการทำงาน
3. นำพาสุข คือ สร้างความสุขภายในตนเองและขยายความสุขให้ผู้อื่นได้ และยอมรับในความหลากหลายและดำรงความเป็นไทย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเป็นลักษณะกรอบ 4 ด้าน (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556) ได้แก่ มีธรรมประจำใจ มีความรู้ มีความสามารถในการทำงานและมีความเป็นธรรมศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มีธรรมประจำใจ
 - 1.1 มีความซื่อสัตย์ และเป็นธรรม
 - 1.2 มีวินัย และรู้จักกาลเทศะ
 - 1.3 มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม
 - 1.4 มีน้ำใจ และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
 - 1.5 รู้จักใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข
 - 1.6 มีจริยธรรมวิชาชีพ และในการประกอบอาชีพ

2. มีความรู้
 - 2.1 มีความรู้ และทักษะในสาขาวิชาที่ศึกษา
 - 2.2 มีความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และรู้รอบเพื่อเชื่อมโยงกับสังคม
 - 2.3 มีความรู้ และทักษะในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. มีความสามารถในการทำงาน
 - 3.1 การทำงานร่วมกับผู้อื่น
 - 3.2 ความสามารถในการจัดการ วิเคราะห์และแก้ปัญหา
 - 3.3 สามารถบูรณาการความรู้เพื่อใช้ในการทำงาน
 - 3.4 ความสามารถในการสื่อสาร
 - 3.5 วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัวและมีความอดทน
 - 3.6 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - 3.7 ใฝ่รู้ ติดตามและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
 - 3.8 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
 - 3.9 การคิดในเชิงบวก
 - 3.10 ความเป็นผู้นำ
4. ความเป็นธรรมศาสตร์
 - 4.1 เคารพสิทธิของผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
 - 4.2 กล้าทำ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องดีงามและเรียกร้องเพื่อความเป็นธรรมของสังคม
 - 4.3 การมีหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย
 - 4.4 4.4 ถำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ประกอบด้วยคุณลักษณะ 9 ประการ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2556) ดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ หลักคิด ทักษะทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพ ในศาสตร์ที่ตนศึกษาสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสรรพวิทยาการอื่น ตลอดจนสามารถนำหลักคิดและประสบการณ์ทางวิชาการมาปรับและประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงภายใต้บริบทของสังคมไทย

2. มีความรู้เท่าทันต่อกระแสความเคลื่อนไหวและกระแสการเปลี่ยนแปลงในระดับประเทศและระดับโลก

3. มีทักษะภาษาต่างประเทศที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ทางวิชาการในระดับสูง

4. มีประสบการณ์ทางวิชาชีพที่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและมีแนวคิดในการสร้างงานด้วยตนเอง

5. มีศักยภาพในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ ตลอดจนมีความคิดในการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

6. มีค่านิยมที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต ได้แก่ การยึดมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การยึดมั่นในวิถีทางประชาธิปไตย การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการรู้จักการพึ่งพาตนเอง

7. มีบุคลิกภาพและการแสดงออกในแนวทางที่เหมาะสม ได้แก่ การแสดงออกด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านภาวะอารมณ์ ด้านการมีสัมมาคารวะ ด้านการสื่อข้อความ และด้านกาลเทศะ

8. มีจิตสำนึกด้านคุณธรรมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต และแสดงออกในการประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง การยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ความซื่อสัตย์สุจริต การหลักหนักอบายมุข และการมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมและสังคม

9. มีความสามารถในการรักษาสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของตนเอง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2556) ตามปณิธานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้กำหนดให้บัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พึงฝึกฝนในการฝึกตนเป็นผู้รู้จริง คิดเป็น ปฏิบัติได้ สามารถครองตนครองคน ครองงาน ด้วยมโนธรรมและจิตสำนึกต่อสังคม เพื่อให้เป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไว้ดังต่อไปนี้

1. มีคุณธรรมจริยธรรม
2. มีคุณภาพทางวิชาการ วิชาชีพ
3. มีความรักชาติ รักองค์กร
4. รู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง รู้จักเสียสละ
5. มีความอดทน อ่อนน้อมถ่อมตน สัมมาคารวะ
6. เป็นผู้นำทางสังคม ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างดีเยี่ยม
7. มีความรักในบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมในสังคม

8. ใช้ปัญญาในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ มีวิจรรณญาณในการตัดสินใจเลือกรับสิ่งที่ดี

9. มีความทันสมัย มีความรอบรู้ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้

ทั้งนี้จะเป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาให้นักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพอเพียง และมีความสุขที่ยั่งยืน และเป็นทุนมนุษย์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชาติ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556) ไว้ดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ทางวิชาการอย่างมีเหตุผล
2. มีจริยธรรม คุณธรรมและความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ
3. มีความรับผิดชอบต่อสังคมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
4. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
6. มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับสื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษา
7. มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
8. สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้
9. มีจิตสำนึกในการใฝ่ศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง
10. มีวิจรรณญาณและความสามารถในการแก้ปัญหา
11. มีวินัยและค่านิยมที่ดี
12. เสียสละ อุทิศตนและเห็นประโยชน์ส่วนรวม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่มีนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะวิทยาเขตปัตตานี ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเป็น 3 ด้าน (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2556) ได้แก่ ด้านทักษะพื้นฐาน ด้านความสามารถทางวิชาชีพและความสามารถทางสังคม โดยการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตดังกล่าว ได้คำนึงถึงคุณลักษณะพื้นฐานในความเป็นท้องถิ่น และนำกระแสพระราชดำริของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศ อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ว่า ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง มาประกอบการพิจารณากำหนดคุณลักษณะบัณฑิตทั้ง 3 ด้านได้แก่

1. ด้านทักษะพื้นฐาน (Foundation Skills) ประกอบด้วย
 - 1.1 มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ (Thinking Skills)
 - 1.2 มีทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) หมายถึง การอ่าน การเขียน การฟังการพูดและการสรุป เน้นภาษาต่างประเทศ
 - 1.3 มีทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer Competence) และมีทักษะในการลำดับข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์
 - 1.4 มีทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และเข้าใจสารสนเทศ (Information Literacy)
 - 1.5 มีทักษะในการจัดการ(Management Skills)
 - 1.6 มีทักษะในการวิเคราะห์และสังเคราะห์
 - 1.7 มีทักษะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
 - 1.8 มีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างที่ตนเองและผู้อื่นมีความสุข
2. ด้านวิชาชีพ
 - 2.1 มหาวิทยาลัยให้แต่ละคณะพิจารณากำหนดตามความเหมาะสมของวิชาชีพ
3. ด้านสังคม
 - 3.1 มีวินัยและปฏิบัติตามกติกาของสังคม
 - 3.2 มีความรับผิดชอบ
 - 3.3 มีความสามารถที่จะรับผิดชอบต่อพันธกิจขององค์การ
 - 3.4 มีความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
 - 3.5 มีความห่วงใยและเสียสละเพื่อสังคม
 - 3.6 มีความเข้าใจในวิถีชีวิตในชนบท
 - 3.7 มีทักษะในการแสดงความคิดเห็น
 - 3.8 ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่มีนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก และเพื่อให้การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเป็นไปตามเป้าหมายและปณิธาน งานวิชาการมุ่งการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ภายใต้อพันธกิจอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ว่า ราชภัฏยะลา ทรงภูมิปัญญา ภูมิธรรม และภูมิฐาน โดยกำหนดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ไว้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2556) ดังต่อไปนี้

1. ภูมิปัญญา จะต้องมีทักษะในการเรียนรู้ ทักษะการคิด การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ มีความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและสืบค้น

2. ภูมิธรรม จะต้องมีความมีวินัยในตนเอง มีคุณธรรมตามกรอบวิชาชีพ มีน้ำใจ อุทิศตนและคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติและมีวิถีประชาธิปไตย

3. ภูมิฐาน จะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษามลายูกลาง มีสุนทรีย์และค่านิยมที่ดี มีความสามารถในการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม และมีความภูมิใจในตนเอง สถาบัน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งเป็นอีกมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่มีนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก ได้กำหนดอัตลักษณ์ วิสัยทัศน์และพันธกิจ (มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 2556) ดังต่อไปนี้

อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยคือ บัณฑิตมีความเป็นพหุวัฒนธรรม วิสัยทัศน์คือ การพัฒนาคน สังคม ภายในพหุวัฒนธรรมให้มีความรู้ คู่คุณธรรม สู่สากลมุ่งเน้นอาเซียน โดยมีพันธกิจดังต่อไปนี้

1. ผลิตบัณฑิตทุกระดับที่มีคุณภาพ
2. ผลิตผลงานวิชาการ งานสร้างสรรค์และงานวิจัย
3. บริการวิชาการและวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพทุกภาคส่วน
4. ทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรม
5. การบริหารและการจัดการ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดของประเทศไทย ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556) ดังต่อไปนี้

1. เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและพัฒนาตนเองอย่างมีศักยภาพที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. เป็นบัณฑิตที่มีวินัย ขยัน อดทน และมีความรับผิดชอบในตนเองและสังคม
3. เป็นบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม
4. เป็นบัณฑิตที่พัฒนาตนให้มีความรู้ความสามารถในภาษาต่างประเทศ เพื่อการสื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษา
5. เป็นบัณฑิตที่มีเจตคติ วิสัยทัศน์ และแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์ โดยใช้เหตุผลในการวินิจฉัยปัญหา

6. เป็นบัณฑิตที่มีเจตคติที่ดีเป็นพื้นฐานในความเข้าใจเกี่ยวกับชาติภูมิ ในการดำรงเอกลักษณ์และความมั่นคงของชาติ

7. เป็นบัณฑิตที่รู้จักอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีความเข้าใจในความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ

8. เป็นบัณฑิตที่มีความรู้และความเข้าใจในสภาพการณ์ทางวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม ทั้งในเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์

มหาวิทยาลัยบูรพา ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556) ดังต่อไปนี้

1. มีความใฝ่รู้และสามารถที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต
2. มีความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
3. มีคุณธรรมและจริยธรรมในตน ในวิชาชีพและในสังคมโดยสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์
4. มีความรู้ ความสามารถอย่างลึกซึ้งตามสาขาวิชาชีพ
5. มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำและมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล
6. มีสมรรถภาพและสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ
7. มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อการรักษาสมดุลของสังคมและสิ่งแวดล้อม การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาและตระหนักในสิทธิมนุษยชน
8. มีศักยภาพในการใช้ปัญญา เพื่อคิดแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์
9. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
10. มีสุนทรียารมณ์ ตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่หลากหลายและดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทย

มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต (มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556) ดังต่อไปนี้

1. เก่งงาน หมายถึง บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพได้อย่างสร้างสรรค์ เป็นผู้มีความรับผิดชอบในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เป็นแบบอย่างที่ดี มีองค์ความรู้ที่กว้างขวางและเป็นระบบ รู้หลักและทฤษฎีที่สัมพันธ์กันตระหนักในองค์ความรู้และทฤษฎีในสาขาที่เกี่ยวข้อง การนำการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาและต่อยอดองค์ความรู้ และปรับปรุงให้ทันตามกาลเวลา สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูดและการเขียน รู้จัก

เลือกและใช้รูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสม ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสม

2. เก่งคน หมายถึง บัณฑิตสามารถสื่อสารกับคนอื่น และทำงานร่วมงานกับคนอื่นได้ รู้จักคบเพื่อน มีสังคม และมีมิตร เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก การช่วยเหลือผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ แสดงออกถึงภาวะผู้นำ รู้จักใช้นวัตกรรมใหม่ ในการแก้ปัญหา รู้จักคบเพื่อน อย่างมีวิจารณญาณ รู้จักการสื่อสารกับผู้อื่น อย่างเหมาะสม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3. เก่งคิด หมายถึง บัณฑิตเป็นผู้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์และคิดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักเหตุและรู้จักผล มีจิตสำนึกสาธารณะ รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จ เห็นความสำคัญและศรัทธาและเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. เก่งครองชีวิต หมายถึง บัณฑิตมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น มีวินัย รู้จักบริหารจัดการตนเอง และมีความอดทน สามารถเลือกใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับค่านิยมของสังคม แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรม รู้จักการบริหารจัดการชีวิต รู้จักหลีกเลี่ยงจากอบายมุขทั้งปวง

5. เก่งพิชิตปัญหา หมายถึง บัณฑิตเป็นผู้มีทักษะในการแก้ปัญหา นำหลักธรรมและค่านิยมพื้นฐานมาใช้ในการดำรงชีวิต รู้จักการใช้ข้อมูลในการแก้ไขปัญหา มีความริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมสำหรับตนเองและผู้อื่น

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2556) ไว้ดังต่อไปนี้

1. ทักษะความเป็นผู้นำ คือ การพัฒนาบัณฑิตให้มีความสามารถในการเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงได้ ประกอบด้วย ความมีพลังและมุ่งมั่นผลสัมฤทธิ์ ความปรารถนาที่จะนำผู้อื่น ความซื่อสัตย์มีจริยธรรมยึดมั่นหลักการ ความเชื่อมั่นและการสร้างแรงจูงใจในตนเอง ความเฉลียวฉลาด ความรอบรู้ในงาน และความสามารถที่จะจัดการกับความขัดแย้งและคลี่คลายปัญหา

2. ทักษะการวิเคราะห์และแก้ปัญหา คือการพัฒนาบัณฑิตให้รู้จักคิดเชิงระบบ มีทักษะการวิเคราะห์ มองเหตุผล และมองเห็นหรือคาดการณ์ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ และสามารถสังเคราะห์กระบวนการที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการได้

3. การมุ่งเน้นรายละเอียดเชิงวิชาชีพ คือการพัฒนาบัณฑิตให้มีความรอบรู้ในเชิงรายละเอียดของแต่ละวิชาชีพ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

4. ความสามารถเรียนรู้งานที่หลากหลาย คือ การพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทั้งในวิชาชีพของตนและวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำความรู้ที่ได้มาบูรณาการกับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย การพัฒนาบัณฑิตให้ตระหนักถึงความเป็นผู้ใฝ่รู้ ค้นหา ติดตามความรู้โดยเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ และการดำรงชีวิตในแต่ละเรื่องอย่างแท้จริง และสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง ถูกเวลาและเหมาะสม สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) อันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และไม่สิ้นสุด

มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต (มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต, 2556) ดังต่อไปนี้

1. ความรู้และทักษะทางปัญญา บัณฑิตจะมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจและทักษะในสาขาวิชาที่ศึกษา สามารถประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติและแก้ไขปัญหาได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาตนเองให้ทันสมัย เพื่อสร้างงานที่สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล มีลักษณะเป็นผู้นำ ที่สามารถพัฒนาสังคม

2. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตมีความสามารถในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี มีการตัดสินใจจากการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบจากฐานข้อมูลด้านต่างๆ และข้อมูลเชิงตัวเลข

3. คุณธรรมและจริยธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต จิตอาสาพัฒนาสังคม มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์และแข็งแรง สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสง่างาม

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักกาลเทศะ กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นนิสิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสง่างาม โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมพร้อมทั้งอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทย

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี (มหาวิทยาลัยอิสลามยะลาเดิม) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม และมีจำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเป็นจำนวนมาก ตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานี ได้กำหนดพันธกิจและเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ (มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 2557) ดังต่อไปนี้

พันธกิจของ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี คือ ผลิตบัณฑิตที่เปี่ยมคุณธรรม มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีภาวะความเป็นผู้นำใฝ่สันติ โดยมีเป้าหมายที่จะผลิตบัณฑิตดังต่อไปนี้

1. มุ่งผลิตบัณฑิตที่ยึดมั่นตามอัล – กุรอาน และซุนนะฮ์ ผ่านการวินิจฉัยของนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับ
2. มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการนำหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี
3. มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีบุคลิกภาพสมบูรณ์แบบ พร้อมเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว และสังคม
4. มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ
5. มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีทักษะในการประยุกต์และพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง
6. มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีภาวะการณืเป็นผู้นำ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถชี้นำสังคมสู่แนวทางที่ถูกต้อง
7. มุ่งผลิตบัณฑิตที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมสันติ สามารถดำรงตนในสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลางกระแสโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง
8. ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการจัดการศึกษา
9. ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งส่งเสริมการศึกษาอิสระและการค้นคว้าวิจัยของนักศึกษา
10. ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
11. มีการพัฒนาหลักสูตรที่มีระบบ

ตอนที่ 3 การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมของไทยและต่างประเทศ

โนลส์ (Knowles, 1970: 3-4) ได้กำหนดขอบข่ายในการดำเนินงานบริการด้านกิจการนิสิตนักศึกษาออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. หน้าที่เกี่ยวกับการให้สวัสดิการ (Welfare Functions) หมายถึง หน้าที่ในด้านให้ความช่วยเหลือ รักษาและคุ้มครองในด้านต่าง ๆ จนนิสิตเกิดบูรณาการในตนเองพร้อมที่จะเจริญก้าวหน้างานที่ควรจะทำให้มีตามหน้าที่นี้ ได้แก่ การให้คำปรึกษาสุขภาพ การให้

ความช่วยเหลือในด้านการเงิน การทดสอบ การบริการจัดวางตัวบุคคลและการให้บริการทั่วไปแก่นิสิตนักศึกษาเก่า

2. หน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม (Control Function) หมายถึง หน้าที่ในการปกครองให้นิสิตนักศึกษาได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และประเพณีอันดีงามของมหาวิทยาลัย งานที่ควรจัดให้มีตามหน้าที่ในขั้นนี้ ได้แก่ การรับนิสิตนักศึกษา การเก็บระเบียบ ระเบียบวินัย ความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษา และกิจการหอพัก

3. หน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร หมายถึง หน้าที่ในด้านความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตร ซึ่งได้แก่ การจัดให้มีองค์การนิสิตนักศึกษา พร้อมทั้งให้ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม และให้บริการชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ

4. หน้าที่เกี่ยวกับการสอน หน้าที่ตามข้อนี้เป็นงานบริการนิสิตนักศึกษาที่เกิดขึ้นภายหลัง ทั้งนี้อาจจะมีเนื้อหาที่แตกต่างออกไปจากการสอนในห้องเรียน แต่มีความมุ่งหมายเพื่อความเจริญงอกงามของนิสิตนักศึกษาแต่ละคนเป็นส่วนรวมดังกล่าวมาแล้ว งานตามหน้าที่เกี่ยวกับการสอน ได้แก่ การจัดปฐมนิเทศ บริการสอนซ่อมเสริมทางด้านวิชาการ แนวโน้มในปัจจุบันก็คือ บริการสอนซ่อมเสริมมักจัดขึ้นในหอพัก โดยใช้นิสิตนักศึกษาด้วยกันเองเป็นผู้ดำเนินการที่สำคัญ

สมาคมสถาบันการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Institution of Higher Learning, 1969: 86 - 90) ได้กล่าวถึง การบริการให้นิสิตศึกษามหาวิทยาลัยในอาเซียน ดังต่อไปนี้

1. การบริการสวัสดิการให้นิสิตนักศึกษา (Student Welfare Service)
2. การทดสอบทางด้านจิตวิทยา (Psychological testing)
3. การให้คำปรึกษา (Counselling)
4. การสอนเสริม (Remediation)
5. การจัดสวัสดิการด้านทุนการศึกษา การหางานพิเศษ (Placement)
6. การบริการด้านสุขภาพ (Health Service)
7. ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา (Faculty advising)
8. โปรแกรมด้านศาสนา (Religious Programme)
9. การควบคุมดูแลนิสิตนักศึกษา (Student Control Services)
10. วินัยนิสิตนักศึกษา (Discipline)
11. การเข้าศึกษา (Admission)
12. ข้อมูลนิสิตนักศึกษา (Record Keeping)

13. การบริการที่พักอาศัย (Housing)
14. การบริการอาหาร (Food Service)
15. คุณลักษณะนิสิตนักศึกษา (Coordination of Student Personnel Service)

การจัดการและบริการในด้านการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับนิสิต นักศึกษามุสลิมของมหาวิทยาลัยในประเทศและต่างประเทศ ได้จัดระบบการบริหารอยู่ใน โครงสร้างการบริหารงานของฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา ฝ่ายบริหาร และฝ่ายวิชาการ โดยมุ่งเน้น การพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อประโยชน์สูงสุดของสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอตัวอย่างการ วางนโยบายและการ ปฏิบัติงานการให้บริการหรือการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับต่อ พัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิม และมีการเผยแพร่แนวทางการปฏิบัติออกสู่มวลชน โดยผ่านเอกสาร ข้อมูล เทคโนโลยี และเว็บไซต์ ดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยชาลส์สตัด์ (Charles Sturt University: CSU) ประเทศออสเตรเลีย ได้ จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ดังต่อไปนี้

- 1.1 จัดตั้งศูนย์อิสลามศึกษา (Islamic Study Centre) ซึ่งเป็นศูนย์ที่ให้บริการกับนิสิต นักศึกษามุสลิมจากทั่วโลกที่เข้ามาศึกษากับมหาวิทยาลัย โดยภายในศูนย์นี้จะประกอบด้วย ห้องละหมาด การจัดอาหารที่มีตราสัญลักษณ์รับรองฮาลาล การจัดหอพัก กิจกรรมการสอน ทางด้านอิสลาม การให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ การเรียน การปรับตัว และเป็นสถานที่แรก ในการจัดการปฏิสัมพันธ์ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างนิสิตนักศึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น

- 1.2 ร่วมมือกับ Islamic Sciences and Research Academy of Australia (ISRA) และ Muslim Association of Riverina Wagga Australia (MARWA) จัดโปรแกรมอิสลาม ศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ในเรื่อง เทคโนโลยี การปฏิบัติตนของมุสลิมเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในประวัติศาสตร์ ปรัชญาร่วมสมัย และจิตวิญญาณ ความศรัทธาในพระเจ้า และสนับสนุนในเรื่องการให้คำปรึกษา ทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน ครอบครัว และการใช้ชีวิตในประเทศออสเตรเลีย (Charles Sturt University, 2012: online)

2. มหาวิทยาลัยกิปฟิท (Griffith University) ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดตั้ง Griffith University Muslim Students Association (GUMSA) โดยมีการให้บริการกับนิสิตนักศึกษา มุสลิมดังต่อไปนี้

- 2.1 มีการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามุสลิมที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความรัก สามีคคี มีความเป็นพี่น้องในกลุ่มมุสลิม

2.2 จัดตั้ง Multi - Faith Centre Prayers ซึ่งเป็นสถานที่อำนวยความสะดวกให้กับนิสิต นักศึกษามุสลิมในเรื่องต่าง ๆ อาทิ ห้องละหมาด

2.3 จัดหาผู้นำศาสนาหรือผู้ที่มีความรู้ในเรื่องศาสนาอิสลามมาอบรมสั่งสอนให้กับนิสิต นักศึกษามุสลิม

2.4 ร่วมมือกับฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนด้านการเรียน การจัดตารางสอน การจัดกิจกรรม การบริการต่างๆ ให้กับนิตินักศึกษามุสลิม

2.5 จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคีระหว่างนิตินักศึกษามุสลิมกับนิตินักศึกษาต่างศาสนา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความศรัทธาในศาสนาที่แตกต่างกัน (Griffith University, 2012: online)

3. มหาวิทยาลัยแอดดิเลด (The University of Adelaide) มหาวิทยาลัยเซาท์ออสเตรเลีย (The University of South Australia) มหาวิทยาลัยเฟนเดอร์ (Flinders University) และมหาวิทยาลัยคาร์นิกี เมลลอน (Carnegie Mellon University) มหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่งนี้ ตั้งอยู่ที่เมืองแอดดิเลด ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดทำคู่มือ Muslim students' guide of Adelaide สำหรับให้นิสิตนักศึกษามุสลิมจากทั่วโลกที่มาศึกษาในเมืองนี้ โดยในคู่มือนี้จะประกอบด้วย ข้อมูลมหาวิทยาลัยในเมืองแอดดิเลด โดยมหาวิทยาลัยในเมืองนี้จะมีสโลแกนว่า เคารพในขอบเขตของศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดก็ตาม (respect a range of religious background) โดยได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นิสิตนักศึกษามุสลิมดังต่อไปนี้

3.1 สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านศาสนา เช่น จัดห้องละหมาดในทุกมหาวิทยาลัย

3.2 จัดผู้นำศาสนาอบรมสั่งสอนในเรื่องศาสนา

3.3 จัดตารางเรียนและตารางสอนให้อำนวยกับนิตินักศึกษามุสลิมที่จะต้องทำพิธีละหมาดในวันศุกร์

3.4 จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยในการตอบคำถามในเรื่องศาสนา วัฒนธรรม การเรียน โดยร่วมมือกับสมาคมนิตินักศึกษามุสลิม (Islamic student associations)

3.5 จัดบริการอาหารที่ได้ตรารับรองฮาลาลทั้งในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย

3.6 จัดบริการที่พักอาศัยที่แบ่งแยกระหว่างชายหญิง และใกล้กับมหาวิทยาลัย

3.7 บริการข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลสถานที่ตั้งมัสยิดสำหรับนิตินักศึกษาทำพิธีละหมาด

3.8 บริการร้านเสื้อผ้าสำหรับมุสลิม

3.9 บริการด้านสถานพยาบาล

3.10 บริการด้านข้อมูลเกี่ยวกับสมาคมมุสลิมที่คอยให้ความช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาทั้งในมหาวิทยาลัยและนอคมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังมีการส่งเสริมการทำกิจกรรมในด้านการปรับตัวและไม่มีการแบ่งแยกศาสนาทำให้นิสิตนักศึกษามุสลิมที่มาเรียนที่รัฐสก็มีความสุขในการดำเนินชีวิตและการเรียน (The University of Adelaide, 2012: online)

4. มหาวิทยาลัยลาโทรบ (La Trobe University) ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดบริการและพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมในเรื่อง การให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียน การปรับตัว ภาษา การช่วยแก้ปัญหาตลอดจนมีการจัดตั้งศูนย์ภาษาและวัฒนธรรม (Language and Cultural Exchange: LACE) เป็นการจัดโปรแกรมให้กับนิสิตนักศึกษาที่มีภูมิหลังทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้เข้ามาเรียนรู้อารมณ์ร่วมกัน นอกจากนี้ยังจัดทำโปรแกรมการพัฒนาความเป็นผู้นำของนิสิตนักศึกษามุสลิม (Muslim Leadership Program: MLP) ซึ่งเป็นการจัดโปรแกรมร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยลาโทรบกับสมาคมอิสลามแห่งรัฐวิกตอเรีย เพื่อจัดโปรแกรมการพัฒนาความเป็นผู้นำของนิสิตนักศึกษามุสลิมที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหลักสูตร 1 เดือน ในการพัฒนาศักยภาพ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเอเชีย ออสเตรเลีย เพื่อให้เกิดการเป็นประชาคมอันหนึ่งอันเดียวกัน ทางมหาวิทยาลัยได้รวมกลุ่มประชาคมนิสิตนักศึกษามุสลิมเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และการพัฒนากัน อาทิ รวมประชาคมกับ RMIT University, Swinburne University, University of Melbourne, Victoria University และ Monash University เป็นต้น มหาวิทยาลัยลาโทรบยังได้จัดตั้ง La Trobe University's Islamic Society (LTUIS) ขึ้นเพื่อบริการให้กับนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในเรื่อง การเรียนการสอนในหัวข้อศาสนาอิสลาม การทำละหมาด วันสำคัญต่าง ๆ ของศาสนาอิสลาม กิจกรรมการถือศีลในเดือนรอมฎอน การร่วมจัดกิจกรรมทางด้านศาสนาอิสลามกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ซึ่งหน่วยงาน LTUIS นี้ จะเป็นศูนย์รวมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนิสิตนักศึกษามุสลิม เช่น ห้องละหมาด ห้องอาบน้ำละหมาด ซึ่งนิสิตนักศึกษามุสลิมสามารถเข้าไปใช้ห้องละหมาดซึ่งรองรับเพียงพอ และมีบริการชา กาแฟ ขนมปังให้กับสมาชิก รวมทั้งในห้องละหมาดจะแบ่งเป็นห้องปรับอากาศ ห้องพัดลม หรือห้องที่มี heaters ตลอดจนมีมุมนักกาแฟ มีตู้เย็น ไมโครเวฟ ที่สำหรับอ่านหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้ และที่นอนพับได้ ใ้บริการอีกด้วย โดยบริการทุกอย่างนี้จะไม่เสียค่าบริการแต่อย่างใด (La Trobe University, 2012: online)

5. มหาวิทยาลัยฟาฏอนี (มหาวิทยาลัยอิสลามยะลาเดิม) ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี (มหาวิทยาลัยอิสลามยะลาเดิม) เป็นมหาวิทยาลัยที่ริเริ่มจัดตั้งโดยมติที่ประชุมสันนิบาตมุสลิมโลก และได้รับการสนับสนุนเบื้องต้นจากธนาคารอิสลามโลก เพื่อการพัฒนาและองค์การสงเคราะห์มุสลิมนานาชาติ เป็นมหาวิทยาลัยอิสลามที่มีลักษณะเด่นดังต่อไปนี้

5.1 มหาวิทยาลัยเป็นสมบัติของชุมชนที่เป็นผลแห่งความร่วมมืออย่างจริงจัง และต่อเนื่องของบรรดานักวิชาการและผู้นำทุกภาคส่วนในพื้นที่และเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนอิสลามที่มีได้หวังผลกำไรเชิงธุรกิจและมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมและคุณภาพ

5.2 เป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกของสมาพันธ์มหาวิทยาลัยอิสลามโลกซึ่งมีมหาวิทยาลัยอิสลามชั้นนำทั่วโลกกว่า 160 สถาบันสมาชิก

5.3 เป็นศูนย์รวมนักวิชาการมุสลิมคุณภาพที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พร้อมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในหลากหลายสาขาวิชา

5.4 เป็นมหาวิทยาลัยมีหลักสูตรมาตรฐานเชิงสหศาสตร์ สามารถบูรณาการความรู้และศาสตร์ต่างๆ อย่างกลมกลืน สามารถผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้นำได้ มีจิตสาธารณะพร้อมเป็นกำลังหลักในการสรรค์สร้างประชาชาติที่ดีเลิศ

5.5 มหาวิทยาลัยให้การดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดผ่านการศึกษาระบบกลุ่ม (Group Study) เพื่อให้นักศึกษาได้เติบโตเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพในทุกมิติชีวิต

5.6 มหาวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น ห้างไกลอบายมุข สามารถสนับสนุนให้นักศึกษาใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข

5.7 จัดโครงการทักษะการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยสำหรับนักศึกษาใหม่เป็นระยะเวลา 10 วัน โดยหัวข้อโครงการจะประกอบด้วย การใช้ชีวิตในหอพัก การรู้จักใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย กฎระเบียบของมหาวิทยาลัย การเรียนวิชาปรับพื้นฐาน เป็นต้น

5.8 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษา ได้แก่ ห้องละหมาด ร้านอาหารที่มีตรารับรองฮาลาล เป็นต้น (มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 2557: ออนไลน์)

6. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมศึกษามากเป็นอันดับ 1 ซึ่งข้อมูลจำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีจำนวนทั้งสิ้น 7,960 คน (งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา, 2555) มหาวิทยาลัยได้มีการจัดการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมดังต่อไปนี้

- 6.1 จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพนักศึกษามุสลิมะฮ์
- 6.2 จัดสถานีความรู้ (Islamic Studies Circle: ISC)
- 6.3 จัดกิจกรรมการฝึกอ่านคุตบะฮ์และสุนทรพจน์
- 6.4 การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังได้มีหน่วยงานที่สนับสนุนและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้แก่

งานแนะแนวการศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการเสริมสร้างคุณภาพ ศักยภาพ และพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย รวมทั้งมีหน้าที่ในการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษา ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย

งานบริการและสวัสดิการนักศึกษา เน้นในด้านการจัดการและให้บริการแก่นักศึกษา นักเรียนโรงเรียนสาธิตฯ บุคลากร ตลอดจนสร้างเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม แก่ผู้ที่ใช้บริการ มีขอบข่ายความรับผิดชอบ ดังนี้ 1) หน่วยหอพัก เน้นการจัดหอพักแบบรวมศูนย์ที่พักอาศัย เพื่อการศึกษาและปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อม โดยแยกเป็นหอพักชายและหอพักหญิง ให้นักศึกษารู้สึกตระหนักว่าหอพักมิใช่เป็นเพียงที่อยู่อาศัย ที่กินนอน ที่อำนวยความสะดวกสบายและปลอดภัยเท่านั้น แต่ควรจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศของหอพักให้เป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และสนับสนุนกิจกรรมซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาทางสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ ตลอดจนการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วยกัน 2) หน่วยสวัสดิการอาหาร มีเป้าหมายให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ได้บริโภคอาหารที่สะอาด ถูกหลักสุขาภิบาลอาหาร และมีราคาที่เหมาะสม 3) หน่วยบริการด้านสุขภาพและอนามัย มีเป้าหมายเพื่อให้นักศึกษาและนักเรียนมีสุขภาพดี คือ มีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมตามสภาวะต่าง ๆ มี 4) หน่วยไปรษณีย์ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2557: ออนไลน์)

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม

4.1 หลักสำคัญของศาสนาอิสลาม

ปกรณัม ตันสกุล (2554: 52 - 53) ได้รวบรวมและนำเสนอหลักสำคัญของศาสนาอิสลาม โดยสรุปดังต่อไปนี้ ศาสนาอิสลามมีลักษณะเป็นเอกเทวนิยม คือให้นับถืออัลลอฮ์เพียงองค์เดียว ะหีย์ (คำสั่ง) ที่อัลลอฮ์ ทรงประทานแก่คนป็นมุฮัมมัดรวมทั้งสิ้น 114 สุเราะฮ์ (บท) แบ่งออกเป็น 6,666 อายะฮ์ (โองการ) เรียกว่า คัมภีร์อัล - กุรอาน มุสลิมเชื่อว่าสรรพสิ่งในสากลจักรวาลนี้ อัลลอฮ์ สร้างขึ้นมาและดำเนินไปตามธรรมชาติภายใต้กฎเกณฑ์ที่อัลลอฮ์ได้กำหนดไว้ อัลลอฮ์เป็น

ผู้สร้างและผู้อภิบาลให้อยู่ในระบบและธรรมชาติ แต่พระองค์ไม่ทรงปรากฏให้เห็น ซึ่งถือว่าพระองค์เป็นผู้ทรงให้บังเกิดมนุษย์ที่มีความคิด อิสระ ที่จะเลือกทำความดีหรือความชั่วก็ได้ รวมทั้งอิสระที่จะพูดดี พูดร้าย พูดจริง พูดเท็จ มนุษย์จึงเป็นผู้รับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง เชื่อว่าการมีชีวิตในโลกนี้มีเพียงครั้งเดียว เมื่อถึงวันสุดท้ายหรือวันอาชานแห่งโลกนี้ ทุกคนที่อยู่ในสุสานก็จะพบกับ วันกียามะฮฺ คือวันที่มนุษย์จะต้องฟื้นคืนชีพหลังจากโลกนี้ได้พินาศไปแล้ว เพื่อรับคำพิพากษาจากผลแห่งการกระทำของคนในโลกนี้มาเป็นเครื่องบ่งชี้เพื่อชีวิตใหม่ในปรโลก (อาคิเราะฮฺ) อุดมการณ์ของศาสนาอิสลามคือ การปฏิบัติตามข้อบัญญัติของอัลลอฮฺ จุดหมายปลายทางของมุสลิมคือ การมีชีวิตนิรันดร์ในอาคิเราะฮฺ (ปรโลก) ศาสนาอิสลามแบ่งคำสอนเป็นภาคสำคัญ 2 ภาคคือ รุกนอีมาน (หลักศรัทธา) และรุกนอิสลาม (หลักปฏิบัติ)

รุกนอีมาน (หลักศรัทธา) มี 6 ประการคือ 1) ศรัทธาในการมีและความเป็นเอกภาพของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของคือ ศรัทธาในอัลลอฮฺ เพียงองค์เดียวและไม่ยกย่องสิ่งใดเท่าเทียมพระองค์ 2) ศรัทธาในบรรดามลาอิกะฮฺ ของอัลลอฮฺ ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างอัลลอฮฺกับศาสนาดังกล่าว 3) ศรัทธาในคัมภีร์ของอัลลอฮฺ 4) ศรัทธาในบรรดانبีและรَسُولของอัลลอฮฺ ผู้ซึ่งได้มาประกาศศาสนาแห่งอัลลอฮฺ 5) ศรัทธาในวันสุดท้ายและการฟื้นคืนชีพว่ามีจริง 6) ศรัทธาในกฎแห่งการกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ คือ มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงกฎตายตัว (เกาะฎอฮฺ) ที่อัลลอฮฺ ได้ทรงกำหนดไว้แล้วและมนุษย์มีอิสระที่จะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ดีหรือชั่ว ตามดุลยพินิจแห่งสติปัญญา (เกาะดัวร์) ของตน

รุกนอิสลาม (หลักปฏิบัติ) มี 5 ประการคือ 1) กล่าวคำปฏิญาณยืนยันศรัทธามั่นว่า ไม่มีพระเจ้าองค์อื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัด เป็นรَسُول (ศาสดา) ของอัลลอฮฺ 2) การทำละหมาด คือ การแสดงความเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ ทั้งร่างกายและจิตใจวันละ 5 เวลา 3) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน คือ เริ่มถือศีลอด ตั้งแต่รุ่งอรุณไปจนถึงตะวันตกดิน ในช่วงเวลานั้นงดกิน งดดื่ม งดเสพเมถุน และหลีกเลี่ยงการทะเลาะทู่เถียง วิวาท และนินทา 4) จ่ายซะกาต คือ การจ่ายทานบังคับจากผู้มีทรัพย์สินให้แก่คนที่มีความจำเป็นตามอัตราที่กำหนด 5) ไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ อัลกะอบะฮฺ (Al-Kaabah) นครมักกะฮฺ (Mecca) ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในช่วงชีวิตพึงไปประกอบพิธีอย่างน้อย 1 ครั้ง หากมีความสามารถ โดยมีเงื่อนไขว่า 1) สุขภาพสมบูรณ์ 2) มีทุนทรัพย์สำหรับใช้สอยของผู้อยู่เบื้องหลัง (ครอบครัว) เพียงพอและ 3) หนทางที่จะผ่านไปปลอดภัย

นอกจากรุกนอีมานและรุกนอิสลามแล้ว ศาสนาอิสลามยังมีคำสอนเกี่ยวกับคุณธรรมอื่น ๆ อีก เช่น การมีความสำนึกผิด ความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ความสันโดษ ความอดทน ความบริสุทธิ์ใจ ความไว้วางใจพระเจ้า ความรัก ความยินดี ความชอบคุณ และความระลึกถึงความตาย ฯลฯ

4.2 ลักษณะเด่นของศาสนาอิสลาม

ลักษณะเด่นของศาสนาอิสลามที่ได้กล่าวเป็นข้อ ๆ ต่อไปนี้ เป็นเพียงบางส่วนของคำสอนที่มากมายของศาสนาอิสลาม ได้นำมากล่าวเป็นข้อ ๆ เพื่อศึกษาและรู้จักวิถีชีวิตของมุสลิมให้ชัดเจนขึ้น โดยเน้นเรื่องที่ต้องรู้และอยู่ใกล้ตัวมากที่สุด ดังที่ ปกรณัม ต้นสกุล (2554: 53 – 54) ได้เรียงเรียงไว้ดังต่อไปนี้

1. อิสลามสอนให้ศรัทธาในเอกภาพของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ คือศรัทธาในอัลลอฮ์เดียว การเชื่อโซคลาง การเคารพบูชารูปปั้นหรือนำสิ่งใดมาเทียบเคียงพระองค์เป็นสิ่งต้องห้าม
2. อิสลามเป็นแนวทางดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์แบบ คือ เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นระเบียบเรียบร้อยพร้อมและสมบูรณ์ อิสลามไม่ได้จำกัดขอบเขตเพียงเรื่องชีวิตส่วนตัวของบุคคลเท่านั้น แต่คำสอนของอิสลามครอบคลุมไปทุก ๆ ด้านของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม เรื่องของวัตถุ จิตใจ เศรษฐกิจ การปกครอง กฎหมายและวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
3. อิสลามเป็นศาสนาที่มีความยุติธรรมในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและส่วนรวม อิสลามยังได้ปลูกให้มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมอีกด้วย
4. อิสลามไม่ได้แยกวัตถุกับจิตใจออกจากกันโดยเด็ดขาด อิสลามไม่ได้อยู่เพื่อการปฏิเสธชีวิต แต่อิสลามอยู่เพื่อทำให้ชีวิตครบสมบูรณ์ อิสลามสอนให้เชื่อในเรื่องการบำเพ็ญตบะ ไม่ได้เรียกร้องให้มนุษย์ละทิ้ง หันหลัง หรือเพิกเฉยต่อวัตถุปัจจัย อิสลามสอนว่าคนเราจะมีจิตใจสูงส่งก็ด้วยการมีชีวิตอย่าเอื้อเพื่อเอื้อแผ่
5. อิสลามเป็นศาสนาสากล และเป็นศาสนาสำหรับมนุษยชาติ อิสลามเป็นทางนำแก่มนุษย์ในหลักของศาสนาอิสลาม อัลลอฮ์ทรงเป็นผู้อภิบาลของสากลโลก ศาสดาก็เป็นศาสนชาติของของมนุษย์ทั้งมวล และมนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน
6. อิสลามไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ ไม่มีระบบนักบวชนักพรต ทุกคนเป็นมุสลิมเหมือนกันมีสิทธิในการใกล้ชิดกับพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของอย่างเท่าเทียมกัน

7. อิสลามถือว่าทุกคนเกิดมาโดยความปราณีของพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของไม่มีบาปกรรมติดตัวมา และเมื่อสิ้นชีวิตแล้ว ยังถูกให้บังเกิดอีกครั้งหนึ่งในวันตัดสินพิพากษาความดีความชั่วจากพระเจ้าเป็นเจ้า

8. อิสลามจะไม่ห้ามสิ่งใดเว้นแต่สิ่งนั้นเป็นสิ่งชั่วร้าย และเป็นพิษเป็นภัยต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การผิดประเวณี การลักขโมย การขโมย การติดสินบน การเสพยาเสพติดทุกชนิด

9. ในศาสนาอิสลามไม่มีผู้ใดหรือศาสดาใดมีสิทธิในการไถ่ถอนบาปของมนุษย์ เพราะศาสดาทุกท่าน คือ มนุษย์ธรรมดา สิทธิในการอโหสิกรรมนั้นเป็นของพระเจ้าแต่อย่างเดียว ทุกคนต้องวิงวอนขออภัยด้วยตนเอง เพราะอัลลอฮ์นั้นทรงปราณีต่อผู้สำนึกผิดเสมอ

10. อิสลามคือพลังแห่งศาสตร์และวิทยาการสมัยใหม่หรือทุกสาขา มีอยู่ในคัมภีร์กุรอานพร้อมสรรพแล้ว

11. อิสลามไม่ใช่ศาสนาที่เป็นอุดมการณ์อันสูงส่งที่เพ้อฝัน แต่เป็นศาสนาที่มีเหตุผลและสามารถนำไปปฏิบัติได้ทุกแห่งหน ทุกเวลา และสถานที่ ไม่มีเรื่องราวใด ๆ ของนิยายเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นคำสอนง่าย ๆ เข้าใจง่ายนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน คำสอนของศาสนาอิสลามห่างไกลจากการเชื่อโชคลาง

12. อิสลามเป็นคำสอนสุดท้ายที่พระเจ้าเป็นผู้ประทานให้แก่มนุษยชาติ เป็นศาสนาที่ได้รับการดลใจ (วะฮีย์) จากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของแก่นศาสนาฮัมมัด (คือลข) อิสลามไม่ใช่ศาสนาที่มนุษย์คิดขึ้น ดังนั้นจึงไม่มีมนุษย์คนใดจะมาเปลี่ยนแปลงแก้ไข หลักการใด ๆ ได้เลย

13. อิสลามสนับสนุนให้ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมและให้ปฏิบัติในทางสายกลางไม่เอนเอียงไปทางวัตถุนิยมหรือจิตนิยมแต่ให้ความสำคัญทั้งสองอย่างไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และสอนให้มุสลิมทุกคนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่มนุษยชาติ สิ่งใด (แนวคิด คำพูดและพฤติกรรม) ที่ขัดแย้งกับหลักการดังกล่าวเป็นเรื่องของบุคคล ไม่ได้เกี่ยวข้องกับใด ๆ กับอิสลาม

4.3 ข้อห้ามในศาสนาอิสลาม

ปกรณ์ ต้นสกุล (2554: 54 – 55) ได้กล่าวว่า ข้อห้ามหรือคำสั่งห้ามที่มีระบุในคำสั่งสอนของศาสนาอิสลามมีมากมาย การฝ่าฝืนทำในสิ่งที่อัลลอฮ์ห้าม นอกจากจะเกิดโทษต่อส่วนรวมแล้วยังได้รับโทษจากอัลลอฮ์ในวันตัดสินกรรมดีกรรมชั่ว การฝ่าฝืนข้อห้ามเกิดขึ้นได้ง่ายมาก เพราะสิ่งเลวร้ายมักกระตุ้นเตือนและหลอกหลอนให้หลงตามกิเลสที่ใฝ่ต่ำ ปราศจากเหตุผลและการใคร่ครวญไตร่ตรอง ข้อห้ามที่ควรรู้พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ห้ามนำสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาเทียบเทียมอัลลอฮ์

2. ห้ามกราบไหว้บูชาดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ รูปปั้น รูปภาพ ต้นไม้ กองดิน จอมปลวกแม่น้ำ ภูเขา ผีสงนางไม้ เทวดา ตลอดจนวิญญาณต่าง ๆ ในอิสลามไม่มีเจ้าพ่อ เจ้าแม่ ศาลพระภูมิ
3. ห้ามเชื่อเรื่องดวงชะตาราศี ผูกดวง ดูหมอ ห้ามเชื่อเรื่องโชคกลาง ของขลัง ไม่มีฤกษ์ยามไสยศาสตร์ทั้งหลาย
4. ห้ามเล่นการพนันทุกรูปแบบ ห้ามเสียดาย เสียดโชค
5. สัตว์ที่เป็นอาหารต้องเชือดโดยคนมุสลิม และห้ามกินสัตว์ที่นำไปเช่นหมู
6. ห้ามกินอาหารอย่างฟุ่มเฟือย สรุ่ยสุร่ายและห้ามกินหรือดื่มสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
7. ห้ามเสพสิ่งมีนเมาทุกชนิด ทุกรูปแบบ เช่น สุรา เบียร์ กัญชา ยาเสพติดทุกชนิด
8. ห้ามผิดประเวณีไม่ว่าจะด้วยยินยอม ตกลงสมัครใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย
9. ห้ามฆ่าสิ่งมีชีวิตทุกชนิดโดยปราศจากความจำเป็นธรรมและไม่มีเหตุผล การฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหารยังชีพ และการฆ่าสัตว์ร้ายที่อันตรายต่อมนุษย์ เช่น สุนัขบ้า อิสลามอนุญาตให้กระทำได้
10. ห้ามติดสินบนทุกชนิดและโกงเวลาหน้าที่การงาน
11. ห้ามสอดรู้สอดเห็นเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นและห้ามนำเรื่องส่วนตัวผู้อื่นที่ไม่ได้เป็นภัยต่อสังคมมาโจมตีอย่างเปิดเผย
12. ห้ามบริโภคอาหารใด ๆ เมื่อรู้ว่าอาหารนั้นได้มาจากการทุจริต
13. ห้ามกระทำการใด ๆ ที่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น
14. ห้ามเฉยเมยเมื่อมีคนมาทัก
15. ห้ามเข้าบ้านของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต
16. ห้ามประกอบอาชีพที่ขัดต่อคุณธรรมและศีลธรรม เช่น การตั้งช่อง โสเภณี บาร์ ป่อน อบบ นวด ขายลอตเตอรี ขายสุรา เป็นต้น
17. ห้ามคุมกำเนิดโดยไม่มีความจำเป็นต่อสุขภาพของมารดา
18. ห้ามกักตุนสินค้า ห้ามขายสินค้าที่เสื่อมคุณภาพ
19. ห้ามเป็นคนหลงชาติ หลงตระกูล หมายถึง ห้ามเป็นคนหลงตระกูลและชาติพันธุ์ที่ดีเลิศกว่าผู้อื่น เพราะประชาชนทั้งมวลมีที่มาจากตระกูลเดียวกันคือมาจากท่านนบีอะดีมอะลัยฮิสสลามและท่านหญิงเฮวาร่า
20. ห้ามสตรีแต่งกายด้วยเสื้อผ้าบาง ๆ หรือรัดรูปย้วยวน ซึ่งเป็นบ่อเกิดอาชญากรรมทางเพศ

4.4 วันสำคัญทางศาสนาอิสลาม

ปกกรณ์ ต้นสกุล (2553: 80 – 85) ได้ค้นคว้าและเรียบเรียงวันสำคัญทางศาสนาอิสลามไว้ดังต่อไปนี้

1. วันศุกร์ เป็นวันที่ถูกกล่าวไว้ในคัมภีร์อัล-กุรอาน สำคัญอย่างยิ่งทางศาสนาอิสลาม ชาวมุสลิมต้องไปร่วมละหมาดเวลาบ่ายที่มัสยิด เป็นการละหมาดร่วมครั้งสำคัญในรอบสัปดาห์ เพื่อภักดีต่อ องค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ร่วมฟังโฆวาซหรือคุฏบะฮ์ การละหมาดในวันศุกร์เป็นข้อบังคับแก่ผู้ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1) เป็นมุสลิม เป็นเพศชาย 2) ไม่เป็นทาส เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ สมบูรณ์ 3) เป็นผู้ที่มีถิ่นฐานอยู่ในชุมชนนั้น 4) เป็นผู้มีความสามารถไปร่วมการละหมาดได้ 5) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะตามหลักเกณฑ์ทางศาสนาอิสลามแล้ว

เวลาการละหมาดในวันศุกร์ เป็นเวลาเดียวกับการละหมาดซุฮูริ (ตั้งแต่ตะวันคล้อยจนเงาของวัตถุมีความยาวเท่าตัวเอง) การประกอบศาสนกิจร่วมกันในศาสนาอิสลาม มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความสำนึกในการเป็นพี่น้องกันตามอุดมการณ์ของศาสนาอิสลาม การมาพบกันได้ สัมผัสมือ ทักทาย และปฏิบัติกิจกรรมทุกวันศุกร์เป็นบรรยากาศการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้น ได้ฟังโฆวาซคำสั่งสอนหลักธรรมศาสนาอิสลาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่ดีในสังคม

2. วันอีด หมายความว่า ที่กลับมาเวียนมา ปีหนึ่ง ๆ มุสลิมมีวันที่เวียนมาเพื่อการฉลองรื่นเริง 2 วาระ วาระแรกคือ วันอีดิลฟิฏริ และวันอีดิลอฎฮฺยา

2.1 วันอีดิลฟิฏริ หมายถึง วันที่เวียนมาสู่สภาพเดิม เป็นวันที่กลับมาสู่การเว้นจากถือศีลอด ตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือนเซาวาล (เดือน 10 ปฏิทินอาหรับ) ในเดือนรอมฎอน (เดือน 9 ปฏิทินอาหรับ) มุสลิมจะต้องถือศีลอดเป็นเวลา 1 เดือน บางคนเรียกว่า ถือบวช เมื่อพ้นเดือนรอมฎอนกลับมาสู่สภาพเดิมที่ไม่ต้องถือศีลอด ท่านนบิฯ ให้วันนี้เป็นวันแห่งการรื่นเริง

ภารกิจมุสลิมวันอีด (ฮารีรายอ) เมื่อจุฬาราชมนตรีประกาศกำหนดวันอีด แล้วมุสลิมมีหลักปฏิบัติ คือ กล่าวตักบิร (สรรเสริญความยิ่งใหญ่ของพระเจ้า) มุสลิมทั้งชายและหญิง กล่าวตักบิร เวลาละหมาดอีด ชุมชนมุสลิมจะเปิดเครื่องขยายเสียงดังที่มัสยิด มีการอาบน้ำชำระล้างและทำความสะอาดร่างกายก่อนสวมใส่เสื้อผ้าไปที่ละหมาด พร้อมทั้งจัดขนอวัยวะเพศ ขนรักแร้ ตัดเล็บ กลิ่นกายที่นำรังเกียจและรบกวนผู้อื่น แต่งกายด้วยอาภรณ์ที่ดี พร้อมกับใช้น้ำหอม ยกเว้นบรรดาสตรีไม่อนุญาตให้ใช้น้ำหอมในการไปละหมาด สำหรับผู้เป็น มะมูม (ประชาชนทั่วไป) ควรออกไปยังที่ละหมาดตั้งแต่เช้า เพื่อจงที่และรอละหมาด ยกเว้นผู้เป็น

อิหม่าม (ผู้นำละหมาด) ให้ออกไปเมื่อใกล้เวลาละหมาด การออกไปยังละที่ละหมาดควรปฏิบัติ ดังนี้

ไปและกลับด้วยการเดินเท้านอกจากมีเหตุจำเป็นเช่นไม่สบาย เป็นไข้ บ้านอยู่ไกล อนุญาตให้ใช้พาหนะได้ กล่าวตักบิรตลอดทางไปสู่ที่ละหมาด เดินทางไปและกลับควรใช้เส้นทางต่างกัน และควรพาดครอบครัว บุตร ภรรยา ไปที่ละหมาด เพื่อร่วมละหมาดหรือฟังคุฏบะฮฺ (ธรรมเทศนา) ร่วมกัน

ภารกิจหลังละหมาดฮีด หลังละหมาดให้ต่างคนต่างแสดงความดีใจและยินดีซึ่งกันและกัน โดยให้กล่าว ตะก๊อบ บะลัลลอฮู มินนา วะมินกุม ซึ่งแปลว่า ขอให้อัลลอฮูเจ้าจงตอบแทนความดีของเรา และขอลอภัยซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นให้มีการบริจาคทานโดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรดาสตรี สุดท้ายไปเยี่ยมญาติและเพื่อน ๆ

การจ่ายซะกาตฟิตเราะฮฺ (ทานบังคับ) คือ ซะกาต ที่จะเป็นจะต้องจ่ายอันเนื่องมาจากหตุการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ซึ่งจำเป็นแก่มุสลิมทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ชายหรือหญิง เพียงแต่ผู้ที่จะเป็นผู้จ่ายนั้นจะต้องเห็นหัวหน้าครอบครัว ทุกคน และคนที่ต้องรับผิดชอบด้วย สำหรับปริมาณที่ต้องจ่าย คนละ 1 ศอก (ในภาษาอาหรับ) หรือประมาณเกือบ 4 ลิตร ของอาหารหลักในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ในประเทศไทยคือ ข้าวสาร โดยจะจ่ายให้คนยากจนหรือให้เจ้าหน้าที่เก็บซะกาต เพราะฉะนั้นจะเห็นชาวบ้านจำนวนมากออกจากบ้านในคืนสุดท้ายหรือช่วงเช้าของวันอีดี (ฮารีรายอ) ไปหาคนยากจนหรือเจ้าหน้าที่มัสยิด

การถือศีลอดอีก 6 วัน หลังจากวันอีดีลฟิตรี เป็นการถือศีลอด ซุนนะฮฺ (ตามความสมัครใจ และตามแบบฉบับศาสนดา) ตามรายงานของอะบีอัยยูบ ร่อฎิยัลลอฮุอันฮฺ (อัครสาวกศาสนดาท่านหนึ่ง) แจ้งว่า ท่านร่อซูลุลลอฮฺ กล่าวว่า ผู้ใดถือศีลอดเดือนรอมฎอนแล้ว ติดตามหลังจาก รอมฎอนอีก 6 วันจากเดือนเซาวัล เสมือนกับว่า เขาถือศีลอดทั้งปี การถือศีลอดของชาวไทยมุสลิมนิยมใช้คำว่า ถือบวช ดังนั้น วันอีดีลฟิฏริ จึงนิยมเรียกว่า วันออกบวช หรือวันอีดีเล็ก วาระที่สองคือ

2.2 วันอีดีลฮัจญฮา เป็นวันครบรอบ 70 วัน นับจากอีดีลฟิฏริ ตรงกับวันที่ 10 เดือนซุลฮิจญะฮฺ (เดือนที่ 12 ตามปฏิทินอาหรับ) เป็นวันที่มุสลิมทั่วโลกเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะฮฺ ผู้ไม่ได้ไปก็จะประกอบพิธีละหมาดอีดีลฮัจญฮา ที่มัสยิดหรือสถานที่จัดขึ้นในภูมิภาคของตนเอง อีดีลฮัจญฮา หมายถึง วันรื่นเริงในการเชือดสัตว์พลีเป็นอาหารแก่เพื่อนบ้าน และคนยากจน มีการปฏิบัติคล้ายวันอีดีลฟิฏริ ต่างกันที่มีการทำ กุรบาน หมายถึง การแจกจ่ายเนื้อที่เชือดวันนี้เป็นทานแก่ญาติมิตรเฉพาะมุสลิมที่มีฐานะยากจน เพื่อจะได้ใช้เป็นอาหารเลี้ยง

ครอบครัว การเชือดสัตว์พลี หรือการทำกุรบาน เป็นการปฏิบัติที่ศาสนาประสงค์จะขัดเกลาคิดใจ มนุษย์ให้เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ชาวไทยมุสลิมจะเยี่ยมเยียนพ่อแม่ญาติ พี่น้องและเพื่อนบ้านเพื่อให้อภัยต่อกันในสิ่งที่ผ่านมา เป็นวันที่ทุกคนมีความสุข

3. วันเมาลิด เป็นวันคล้ายวันประสูติของนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ศาสดาของศาสนาอิสลาม ท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) เป็นชาวอาหรับเผ่า กุร็อยช เป็นบุตรของท่านอับดุลลอฮ์ และนางอามีนะฮ์ ประสูติเมื่อเวลาเช้าของวันจันทร์ที่ 12 เดือนเราะบีอุลอาวัล พ.ศ. 1114 ณ เมืองมักกะฮ์ ประเทศ ซาอุดีอาระเบีย ดังนั้นในวันที่ 12 เดือน เราะบีอุลอาวัล (เดือนที่ 3 ตามปฏิทินอาหรับ) ของทุกปี ชาวมุสลิมจะประกอบพิธีในวันเมาลิดขึ้น อาจจะทำที่บ้าน ที่มีสยิดหรือสถานที่จัดไว้เป็นกรณี พิเศษก็ได้ อาจจะไม่จัดในวันที่ 12 ของเดือนนี้เสมอไป โดยอาจจะเลือกวันใดวันหนึ่งภายใน เดือนเราะบีอุลอาวัล ก็ได้ เพื่อระลึกถึงคุณงามความดีของศาสดาในศาสนาอิสลาม

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ดลมนรจนี บากา และ เกษตรชัย และหีม (2551) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตของ เยาวชนไทยมุสลิมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมุสลิมและขัดกับ หลักการศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เยาวชนมีการคบเพื่อนเพศเดียวกับแบบไร้เขตจำกัดและมี อิสระเสรี มักทำกิจกรรมที่ไร้สาระ สร้างความเดือดร้อน มีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผย มี อิสระและคบเหมือนชาวตะวันตก มีการจับมือถือแขน กอดจูบ และถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาสามัญมากกว่าวิชาศาสนา ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุคต์เพื่อให้ทันสมัยและ เลียนแบบตะวันตกดาราและนักร้อง มีความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและ ชุมชนอย่างห่างเหินและขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีการละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการ ปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์และเข้าร่วมกิจกรรมของ ชุมชน และส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เยาวชนมีส่วนร่วมในสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน โดย เยาวชนในเมืองและในชนบทมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน นอกจากนี้จากรายงานการวิจัย ได้เสนอแนะต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังต่อไปนี้

1. ผู้นำศาสนาต้องปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้มีวิถีชีวิตตามแนวทางศาสนาอิสลาม และตามแบบฉบับของท่านศาสดามุฮัมมัด และต้องมีการจัดอบรมจริยธรรมอิสลามอย่าง สม่ำเสมอและทั่วถึง

2. พ่อแม่ผู้ปกครองต้องใช้เวลา ให้ความสนใจ ให้คำปรึกษา พุดคุยเรื่องศาสนา และที่สำคัญต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ๆ และส่งเสริมให้เรียนศาสนาควบคู่กับสามัญ
3. รัฐต้องห้ามไม่ให้มือขายมุขและสิ่งของมีนเมาทุกประเภทในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ว่าจะเป็นร้านเหล้า เบียร์ คาราโอเกะ ผับ บาร์
4. รัฐต้องให้บริการการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงปริญญาตรีที่ให้เปล่าจริง ๆ และอุดหนุนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร หนังสือเรียน เสื้อผ้า และอื่น ๆ และที่สำคัญที่สุดควรมีการเรียนวิชาสามัญควบคู่ศาสนา
5. รัฐควรส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่มั่นคงแก่เยาวชน
6. รัฐควรพัฒนาโรงเรียนตาดีกาอย่างเป็นระบบทั้งระบบเงินเดือน สวัสดิการ อาคาร ห้องเรียนหนังสือเรียน และพัฒนาครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ
7. รัฐต้องควบคุมสื่อโทรทัศน์ทุกชนิดที่มีลักษณะผิดหลักการศาสนาอิสลามมิให้มีการแพร่ภายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเปิดให้มีรายการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
8. รัฐควรให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีบทบาทในการดูแลเยาวชนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศที่ผิดหลักการ การแต่งกายที่ผิดหลักการ เรื่องอบายมุขและอื่น ๆ
9. รัฐต้องให้มีการใช้กฎหมายอิสลามมาบังคับใช้อย่างจริงจังและให้ถือเป็นกฎหมายที่สูงสุดเด็ดขาด เช่นกฎหมายเกี่ยวกับการแต่งกาย การคบเพื่อนต่างเพศ และการประพฤตินอื่น ๆ ที่ผิดหลักการศาสนา

อะหมัด ยี่สุนทร (2546) ได้วิจัยเรื่อง การนำเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาค่านิยมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับสมบูรณ์แบบ ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมไทยมุสลิม ประกอบด้วย 6 ประเภท คือ งานอาชีพ ได้แก่ ด้านการเลือกประกอบอาชีพ และความรับผิดชอบ การเงิน ได้แก่ ด้านการประหยัดและออม และการบริจาค ร่างกาย ได้แก่ ด้านความสะอาดและการแต่งกาย ครอบครัว ได้แก่ ด้านการเลือกคู่ครอง และความกตัญญู อารมณ์ ได้แก่ ด้านการจัดการกับอารมณ์ และนันทนาการ จิตวิญญาณ ได้แก่ ด้านความศรัทธา บุคลิกภาพและจิตสาธารณะ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอกกลยุทธ์เพื่อพัฒนาค่านิยมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม หลังจากที่ได้พบว่ามีค่านิยมทางด้านนันทนาการ การประหยัดและออม ความศรัทธา และการบริจาคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมลดลง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอกกลยุทธ์ในประเด็นต่อไปนี้

1. กลยุทธ์ในการให้บริการ ได้แก่ การจัดหอพัก ที่เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้ซึมซับพฤติกรรมและแบบอย่างวิถีชีวิตมุสลิมที่ดี การกำหนดให้มีการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษา ตระหนักบทบาทของตนในเรื่องการพัฒนานิสิตนักศึกษา การจัดสถานที่ที่เหมาะสมโดยการพัฒนาลานาละหมาดให้มีบทบาทเป็นศูนย์รวมการละหมาดและกิจกรรมของชาวมุสลิมในสถาบันทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันศุกร์ การจัดบริการห้องสมุดอิสลามศึกษา การให้คำปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษาได้ตระหนักในการศรัทธาศาสนา การจัดบรรยากาศภายในสถาบัน เพื่อสร้างบรรยากาศการดำเนินชีวิตแบบอิสลาม เช่น สถานที่พักผ่อน การออกกำลังกาย การแยกเพศระหว่างชาย – หญิง การออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติของนิสิตนักศึกษาเพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติตามหลักการศาสนา การจัดตั้งสถาบันการเงินแบบอิสลามโดยไม่มีดอกเบี้ย จัดสถานที่ประกอบศาสนกิจและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสถานที่สำคัญเพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ใช้บริการได้อย่างสะดวกและทั่วถึง

2. กลยุทธ์ในการจัดโปรแกรม ได้แก่ จัดกิจกรรมในหอพักเพื่อเข้าใจการดำรงชีวิตและพัฒนาสัมพันธภาพโดยวิถี การอุคูวะฮ์ (ความเป็นพี่น้อง) การจัดโปรแกรมฮาลาเกาะห์ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) ให้ความสำคัญกิจกรรมของชาวไทยมุสลิม เช่น การละเว้นการจัตตารางเรียนที่ทับซ้อนกับเวลาละหมาดและพยายามเลี่ยงการจัดการเรียนในระหว่างเวลาละหมาดในวันศุกร์ จัดกิจกรรมด้านศาสนาที่ก่อให้เกิดศรัทธา โดยใช้วิธีการตซึกียะฮ์ (การขัดเกลาจิตใจ) การจัดโปรแกรมฮาลาเกาะห์เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น จัดค่าย การสัมมนา การเข้าช่วยงานสังคม การเผยแพร่ศาสนา จัดตั้งห้องสมุดในชุมชนหรือมัสยิด เป็นต้น การจัดการเพื่อป้องกันปรามการปฏิเสธจากสถาบันในกรณีที่นิสิตนักศึกษาอยู่อย่างแปลกแยกและการต่อสู้ให้ได้สิ่งที่ต้องการ เช่น การแต่งชุดทญูบาบ (แต่งกายของสตรีมุสลิม) เป็นต้น ซึ่งทำให้เป็นปฏิบัติต่อการบ่มเพาะความกตัญญูต่อสถาบัน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้การจัดโปรแกรมอุคูวะฮ์ (ความเป็นพี่น้อง) เพื่อส่งเสริมความรักความสามัคคีในหมู่นิสิตนักศึกษาด้วยกัน การจัดโปรแกรมนาฮีหัด (การแนะนำตักเตือนต่อกัน) โดยการให้นิสิตนักศึกษาได้มีการกล่าวตักเตือนเมื่อผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกระทำผิดหรือมีพฤติกรรมที่น่าสงสัย จัดโปรแกรมการตะฮารูฟ (การรู้จักผู้อื่น) โดยการศึกษสถานภาพครอบครัว ความเครียดและปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิกในกลุ่มเพื่อนเพื่อความสัมพันธ์และความใกล้ชิดของอกงามขึ้น การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีอะมานะฮ์ (ความรับผิดชอบ) ต่อดตนเองและผู้อื่น การจัดโปรแกรมการสร้างความเป็นอุมมะฮ์ (การรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน) การจัดโปรแกรมตวับียะฮ์ (การฝึกอบรมแบบอิสลาม) โดยการขัดเกลาจิตใจและการประพฤติปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดโปรแกรมมุฮายาบาฮ์ (การตรวจสอบตนเอง) มีข้อบกพร่องหาทางแก้ไขและสิ่งดี

พัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จัดโปรแกรมการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและครอบครัวในอิสลามโดย นิสิตนักศึกษาเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้อื่นทั้งที่เป็นตัวอย่างที่ดีและไม่ดี

3. กลยุทธ์ในการกระตุ้น ได้แก่ จัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อนันทนาการที่เหมาะสมต่อ ค่านิยมมุสลิม นันทนาการหลายประเภทไม่เหมาะสมกับค่านิยมมุสลิม ได้แก่ การว่ายน้ำ ควรมี กลยุทธ์ในการจัดรูปแบบนันทนาการให้ปกปิดมิดชิด และเหลือเวลาสำหรับนิสิตนักศึกษาเพศ ชาย หญิง จัดระบบรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้องในรอบปีหนึ่งเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีในหอพักแม้จะต่าง ศาสนา เพื่อไม่ให้ความแตกต่างทางศาสนาเป็นที่มาของปัญหา จัดให้มีกิจกรรมด้านดนตรีที่ไม่ ขัดต่อหลักศาสนา และควรทำในภาพรวมที่ไม่ใช่จัดให้เฉพาะนิสิตนักศึกษามุสลิม แต่ให้นิสิต นักศึกษามุสลิมมีส่วนร่วมได้

4. กลยุทธ์ในการวิจัย โดยการทำการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบการจัดหอพักนิสิต นักศึกษาแบบครอบครัว การสร้างต้นแบบของอาจารย์และนิสิตนักศึกษาเพื่อการพัฒนา นิสิต นักศึกษา รูปแบบการจัดบริการนิสิตนักศึกษาเพื่อการกระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับค่านิยมที่พึง ประสงค์ รูปแบบโปรแกรมบูรณาการวิชาการและสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็นต้น

โชติชวัล พุกิกกาญจน์ (2548) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของ นิสิตนักศึกษามุสลิม มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษามุสลิมมหาวิทยาลัย รามคำแหงมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตด้านการทำกิจกรรม ด้านการเก็บตัว ด้านสมาคม และ ด้านวิชาการ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์มี พฤติกรรมอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษามุสลิมใช้เวลาว่างในการร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตด้านวิชาการในเรื่อง ก่อนการสอบ นิสิตนักศึกษามุสลิมจะคร่ำเคร่งกับการอ่านหนังสืออย่างหนัก ทั้งนี้เป็นเพราะระบบการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงใช้คะแนนสอบเป็นตัวชี้วัดผลการเรียนของนักศึกษา ไม่มีคะแนนเก็บ มาสนับสนุน ทำให้นักศึกษามุสลิมต้องเตรียมตัวกับการอ่านหนังสืออย่างหนัก และในเรื่อง นิสิตนักศึกษามุสลิมจะปรึกษาอาจารย์ที่การเรียนอยู่เสมอจะมีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด เพราะ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยเปิด ทำให้มีนักศึกษาจำนวนมาก การเข้าพบกับ อาจารย์ที่ปรึกษาระหว่างนักศึกษามุสลิมกับอาจารย์ที่ปรึกษาจึงมีน้อย

นอกจากนี้นิสิตนักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีวิถีการดำเนินชีวิตด้านการเก็บตัว สูง โดยนักศึกษา มุสลิมมักจะออกห่างจากที่มีคนพลุกพล่าน เมื่อมีเวลาว่างนักศึกษามุสลิม มักจะคิดถึงเรื่องอดีตที่ ผ่านมาเสมอ ทั้งนี้เพราะที่มีคนพลุกพล่านในสังคมปัจจุบันมักเป็นจุดศูนย์ รวมของอบายมุข สิ่งไร้สาระ เช่นสถานบันเทิงต่างๆ แหล่งนัดพบของวัยรุ่น เป็นต้น นอกจากนี้

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางหรือแบบอย่างในการดำเนินชีวิต จึงควรส่งเสริมให้ศาสนาอิสลามและ นักศึกษามุสลิมได้มีบทบาทในมหาวิทยาลัยดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยควรกำหนดให้ศาสนาอิสลามเป็นรายวิชาหนึ่งที่นักศึกษาลงทะเบียน โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นผู้ให้ความรู้ เนื่องจากศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือจำนวนมาก ทั้งในมหาวิทยาลัยหรือในประเทศไทย นักศึกษาที่เคารพนับถือศาสนาอื่นจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจในศาสนาอิสลาม เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข ด้วยความเข้าใจ อันดีต่อกัน เพราะยังมีผู้เข้าใจในศาสนาอิสลามอย่างไม่ถูกต้องพอสมควร

2. มหาวิทยาลัยควรมีโครงการร่วมกับนักศึกษามุสลิม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจใน ศาสนาอิสลามให้กับนักศึกษาที่เคารพนับถือศาสนาอื่นอย่างต่อเนื่อง โดยอาจใช้การอบรม สัมมนาเพื่อถ่ายทอดความเข้าใจในศาสนา

3. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษามุสลิม โดยอาจจัด บุคลากรร่วมกับนักศึกษามุสลิมวางแผนการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาที่เคารพศาสนาอื่นได้ทราบ ถึงกิจกรรมทางศาสนาของนักศึกษามุสลิมที่กำลังจะมีขึ้น

सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล (2550) ได้วิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมพบว่าในภาพรวมทั้ง 4 ด้านมี คุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าทุกด้านมีคุณภาพชีวิตในระดับปาน กลางทุกด้าน โดยคุณภาพชีวิตด้านร่างกายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านจิตใจ และด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมมี ค่าเฉลี่ย ซึ่งจะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมีความพึงพอใจ น้อยกว่าทางด้านร่างกาย ซึ่งทั้งสองด้านดังกล่าวมี ความเกี่ยวข้องกับ การปรับตัวเข้ากับคนส่วนใหญ่ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการที่ในสังคมไทยมีชาวไทย มุสลิมซึ่งมาจากเชื้อชาติที่แตกต่างกันไป คนเหล่านี้มี ศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากชาว ไทยกลุ่มอื่น พวกเขาได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ สังคมไทยที่มีพื้นฐานความศรัทธาความเชื่อ ทางด้านพุทธศาสนาและวิธีการปฏิบัติตามหลักศาสนา พราหมณ์ ทำให้เกิดความแตกต่าง ทางด้านวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

แต่ขณะเดียวกันเกิดการ ผสมผสานกันของวัฒนธรรมและอาจกลายเป็นการผสม กลมกลืนไปในที่สุด การผสมผสานทาง วัฒนธรรมเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันโดย ปกติแล้วชนกลุ่มน้อยมีแนวโน้มที่จะรับ เอาวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ไว้ แต่สำหรับวัฒนธรรม ของอิสลามแล้ว ถึงแม้ว่าชาวไทยมุสลิมจะ เป็นชนกลุ่มน้อยแต่มิได้ยอมรับเอาวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ นักศึกษามุสลิมมีคุณภาพชีวิตด้าน

ความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมต่ำกว่าคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ อีกทั้งวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ มีอัตราส่วนของนักศึกษามุสลิมต่อศาสนาอื่นๆ อยู่ในระดับที่ต่ำมากกว่าคือ เพียงร้อยละ 5 ของกลุ่มนักศึกษาศาสนาอื่นๆ อีกทั้งที่ตั้งของวิทยาลัยก็อยู่ห่าง จากสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของอิสลามรวมถึงชุมชนอิสลามต่างๆ ซึ่งชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่ที่ใกล้และจากการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านครอบครัวจะเห็นได้ว่า ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมในทุกปัจจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ควรมีการจัดตารางเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเวลาการปฏิบัติศาสนกิจของศาสนาอิสลาม

2. ควรมีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาอิสลามเพื่อให้นักศึกษามีความรู้สึกไม่ว่าเหว่ 3) จัดสถานที่เพื่อการดำรงชีวิตแบบวิถีอิสลาม เช่นการจัดทำห้องชำระล้างทำความสะอาด ห้องละหมาด ร้านอาหารอิสลามเป็นส่วนหนึ่งในสถานศึกษา

ศศิพรรณ บิลมาโนช (2551) ได้วิจัยเรื่อง การรับรู้ถึงวิกฤตการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และภาพลักษณ์ที่มีต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในสายตาของผู้บริหารสถานประกอบการเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่คิดว่านักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีหัวรุนแรงและเป็นแนวร่วมของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้เหตุผลว่า มีนักศึกษามุสลิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมาก ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งยังประณามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ อยู่เสมอ และปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่มีข้อสรุปชัดเจนว่าเป็นการกระทำของคนกลุ่มใด เนื่องจากปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เกิดขึ้นมายาวนานตั้งแต่ในอดีต และมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลและองค์กรต่างๆ มากมาย รวมทั้งองค์กรก่อการร้ายสากลที่สนับสนุนเรื่องการแบ่งแยกดินแดน รวมทั้งอาจจะเป็นการกระทำของบุคคลบางกลุ่มที่ขวยโอกาสในการก่ออาชญากรรม เช่น การปล้น การชิงทรัพย์ การแก้แค้นในเรื่องส่วนตัว การฆ่าเจ้านี่ ฯลฯ โดยการโยนความผิดให้แก่ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบก็ได้ นอกจากนี้ เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้นักศึกษาไทยมุสลิมเป็นจำนวนมากต้องสูญเสียบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ หรือพี่น้อง อันส่งผลกระทบต่อจิตใจเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังส่งผลให้นักศึกษาไทยมุสลิมต้องถูกสังคมหวาดระแวงหรือไม่ไว้วางใจ ทำให้การวางตัวในสังคมและการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างยากลำบาก

ด้านอรรถศาสตร์และบุคลิกภาพของนักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า นักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นผู้ที่อรรถศาสตร์และมีบุคลิกดี โดยให้เหตุผลว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคร่งครัดในการปฏิบัติ ตามหลักคำสอนของศาสนา ซึ่งมีผลทำให้บุคลิกลักษณะมีความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ มีความสุภาพอ่อนน้อมและมีอรรถศาสตร์ต่อผู้อื่น เนื่องจากศาสนาอิสลามได้เน้นในเรื่องของการประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยมารยาทอันดีงาม นอกจากนี้ในกลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่า นักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นคนหน้าตาดี โดยเฉพาะผู้หญิง รวมทั้งแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและสวยงาม แสดงให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ของคนในสามจังหวัดภาคใต้ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนไม่คิดว่านักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้ที่มีอรรถศาสตร์และมีบุคลิกดี โดยให้เหตุผลว่า ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพเป็นคนแข็งกร้าวและมีหน้าตาดูดูน่ากลัว และไม่น่าไว้วางใจ และลักษณะการพูดจะมีเอกลักษณ์ของตน ซึ่งบางครั้งมีคำพูด ลำเอียง และน้ำเสียงที่ทำให้คนทั่วไปเข้าใจยาก รวมทั้งการแต่งกายของนักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะ การแต่งกายของผู้หญิงที่ดูเหมือนเป็นคนเคร่งศาสนาและยึดมั่นในวัฒนธรรมของการเป็นมุสลิม ทำให้มีบุคลิกลักษณะเป็นคนไม่ทันสมัยและไม่คล่องแคล่วปราดเปรียว และเห็นว่าการที่คนมุสลิมงดเว้นสุราและอาหารต้องห้ามตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ทำให้คนมุสลิมมีบุคลิกภาพเหมือนกับปิดกั้นตัวเอง โดยไม่ต้องการที่จะร่วมสังสรรค์หรือเข้าสังคมกับผู้อื่น รวมทั้งอาจทำให้ผู้ที่นับถือศาสนาอื่นเกรงใจและลำบากใจ ที่จะต้องนั่งร่วมโต๊ะอาหารกับคนมุสลิม

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความอดทน และมีความขยันหมั่นเพียรของนักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่คิดว่า นักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความอดทน และมีความขยันหมั่นเพียร โดยให้เหตุผลว่าการที่ศาสนาอิสลามมีข้อกำหนดให้คนมุสลิมจะต้องประกอบอาชีพสุจริต ไม่กระทำการเอาเปรียบหรือคดโกงผู้อื่น หากผู้ใดฝ่าฝืนถือว่ากระทำบาปอย่างแรง จึงทำให้นักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติตามหน้าที่ด้วยความถูกต้องและการที่นักศึกษาปฏิบัติตนและมีชีวิตประจำวันตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด คือ ต้องระมัดระวังในเรื่องเวลา อาหาร การรักษาความสะอาด จึงมีผลทำให้เป็นคนมีระเบียบวินัย มีความอดทน และตรงต่อเวลา รวมทั้งการที่คนมุสลิมต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาสนาอิสลาม เช่น การละหมาด และการถือศีลอด เป็นการฝึกให้คนมุสลิมมีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและ

ปัญหาต่างๆ โดยง่าย ดังนั้น จึงทำให้นักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความอดทน เพราะได้ผ่านการฝึกถึงความยากลำบากต่างๆ มาก

ซุเมศศักดิ์ อินทร์รักษ์ และอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2548) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะและบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยภาพรวมและรายด้าน อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางซึ่งประกอบด้วย การจัดหลักสูตรและการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยที่การจัดหลักสูตรและการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของ สถาบันอุดมศึกษาที่เน้นด้านการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้ในระดับสูงให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพและสืบทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมต่อไป โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมศึกษาที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นเพื่อสืบทอดความรู้ แนวคิด ภูมิปัญญาที่ดั้งเดิม และนำไปปฏิบัติสำหรับเยาวชน

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมตามบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาส่งผลให้เยาวชนหรือนักศึกษามีพฤติกรรมทั้งสี่ด้านคือ ด้านสภธรรม ด้านเนติธรรม และด้านคติธรรม อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านวัตรธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนเหล่านี้อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นว่าการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมจะทำให้เยาวชนดั่งนั้นจึงกล่าวได้ว่าพฤติกรรมทางวัฒนธรรมด้านสภธรรม เนติธรรม คติธรรม และวัตรธรรม จะทำให้เยาวชนเก่ง ดี มีความสุข โดยบทบาทของสถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมตาม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนา บูรณาการกับการเรียนการสอน และปฏิบัติสู่สังคมเป็นวิถีชีวิตที่ เกี่ยวข้องกับศาสนา และประเพณีตั้งแต่เกิดจนตาย กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องเหมาะสมกับบริบทของ สังคมและชุมชน เช่นกรณีของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยพิจารณากิจกรรมที่สร้างความเป็นอยู่ดี มีสุขร่วมกัน ไม่คิดแยกปฏิบัติกิจกรรมที่ต่างคนต่างทำ เพราะสังคมคือการอยู่ร่วมกัน และต้องคำนึงถึงความสมานฉันท์เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน

จากการวิจัยได้เสนอแนะให้นักศึกษาคควรได้พัฒนาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมในด้านต่อไปนี้

1. ด้านอารมณ์ ควรได้รับการพัฒนาด้านการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ รู้จักระงับอารมณ์ ใจ มีสติและใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ไม่โกรธง่าย ตลอดทั้งด้านการปฏิบัติศาสนกิจตามศาสนาของตน

2. ด้านสังคม ควรได้รับการพัฒนาด้านการมีน้ำใจ การตรงเวลา การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน การพัฒนา บุคลิกภาพ การวางตัวให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา การรู้จักใช้สิทธิในขอบเขตของตนเอง การมี มารยาทและการเข้าสังคม

3.ด้านสติปัญญา ควรได้รับการพัฒนาการใฝ่รู้ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การรู้จักแบ่งเวลาในการ เรียนและการทำงานกิจกรรม ความขยันหมั่นเพียร การกล้าคิด วิเคราะห์ ด้านความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเกี่ยวกับค่านิยมของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากวัฒนธรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลทางตรงจากการจัดหลักสูตรและการสอนมากที่สุด รองลงมาเป็นอิทธิพลทางตรงจากการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการวิจัยมากที่สุด โดยผ่านการบริการวิชาการแก่ชุมชน และ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในด้านการจัดหลักสูตรและการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จึงเป็นตัวแปรรวมที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของเยาวชน นอกจากนี้ยังพบว่าการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมได้รับอิทธิพลทางตรงจากการบริการวิชาการแก่ชุมชนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การวิจัย ในขณะที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากบทบาทของสถาบันการศึกษาทั้ง 4 ด้าน มีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กันในการส่งเสริมพัฒนาวัฒนธรรมของเยาวชน และปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับเยาวชนใน การประพฤติและปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรกำหนดนโยบาย ภารกิจ และจัดแผนงานโครงการให้มีจุดเน้นมิติทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายให้กับเยาวชน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นโดยผ่านกระบวนการทางการเรียนการสอน การวิจัย และการ บริการวิชาการแก่ชุมชน

2. สถาบันอุดมศึกษาควรจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนด้าน ศิลปวัฒนธรรม เพื่อเยาวชนได้สืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไปยังอนุชน ต่อไป ซึ่งเป็นการธำรงรักษาประเทศชาติให้มั่นคง และพัฒนา

3. สถาบันอุดมศึกษาควรเน้นการวิจัยโดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อการสร้างองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทยเพิ่มมากขึ้น และสามารถจัดเป็นแหล่งข้อมูล ศูนย์การศึกษาทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน

4. สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างเครือข่ายทางการศึกษา โดยอาศัยความ เชื่อมโยงทาง วัฒนธรรมระหว่างสถาบันและองค์การอื่นทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนา

5. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมทั้งสิ้นสี่ด้านคือ สหธรรม เนติ ธรรม และวัตรธรรม มีข้อเสนอแนะดังนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องวางนโยบายพัฒนา คุณลักษณะที่ พึงประสงค์อย่าง จริงจัง และตระหนักในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ผนวกรวมให้นักศึกษาแต่งกายตามประเพณีไทย โดยใช้ กิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นสื่อ ส่งเสริมให้มี การอบรมมารยาท การวางตนให้เหมาะสมกับเพศ วัย ทั้งด้านวัตรธรรม เนติธรรม คติธรรม และ สหธรรม สถาบันควรใช้โครงสร้างองค์การนักศึกษารองรับการพัฒนาวัฒนธรรม โดย จัดให้มีชมรม ทางวัฒนธรรม และสถาบันทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประสานงานวิจัย ร่วมกันก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ปรับปรุงกิจกรรมทางวัฒนธรรม ให้มีความหลากหลายตามความเหมาะสมของท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจัดให้มีการ แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคนี้ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน อินโดนีเซีย เป็นต้น เพื่อส่งเสริมความสามัคคีและความเข้าใจอันดีต่อกัน

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฟารุก เดย์ (Farouk Dey, 2012) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษา อเมริกันมุสลิมที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาอเมริกันมุสลิมมีมิติที่สำคัญ ทางด้านอัตลักษณ์ 4 มิติได้แก่ ศาสนา สัญชาติ วัฒนธรรมและเพศ และพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การรวมกลุ่มเป็นหนึ่งในเดี่ยวนักศึกษาอเมริกันมุสลิมได้แก่ ครอบครัว เหตุการณ์ 9/11 ความมี อคติที่เกิดกับชาวมุสลิม ผู้ให้การสนับสนุนองค์กรนักศึกษามุสลิม (MSAs) และการสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาอเมริกันมุสลิมต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวมี ความกลมเกลียวกัน นอกจากนี้จากการวิจัยได้เสนอรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษา อเมริกันมุสลิมจากที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ทำให้เกิดกระบวนการในการ พัฒนา 5 ขั้นได้แก่ ขั้นที่ 1 ในการพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษามุสลิมจะเกิดคำถามว่าทำไม จะต้องมีการพัฒนา ขั้นที่ 2 จะมีการแสดงตัวตนของนักศึกษามุสลิมขึ้นมาว่าเป็นอย่างไร ขั้นที่ 3 จะมีการจัดจกกับสิ่งที่ต้องการให้พัฒนา ขั้นที่ 4 จะมีการโต้ตอบเจรจา และขั้นที่ 5 เป็นขั้น ที่มีการรวมตัวและมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

กูอิมบาและคณะ (Guimba et al., 2001) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของนักศึกษา มุสลิมระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในประเทศฟิลิปปินส์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามุสลิม จะมีความภาวะผู้นำได้นั้นต้องเกิดจากปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ 1) จะต้องมีความมั่นใจในตนเอง 2) ต้องมี

ทักษะระหว่างบุคคล 3) ต้องมีทักษะในการสื่อสาร และ 4) ต้องมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม
อย่างไรก็ตามการที่จะสร้างความเป็นผู้นำของนักศึกษามุสลิมนั้นจะต้องรู้ใน 4 ด้านคือ
ความหมายของภาวะผู้นำที่แท้จริง ปัจจัยด้านแรงจูงใจ โครงสร้างความเป็นเอกลักษณ์ และการ
ยกระดับทักษะที่สูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) และกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว มีการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest Posttest Design) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่

1.1 กลุ่มข้อมูลจากเอกสารได้แก่

1.1.1 เอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ บทความ หนังสือ ตำรา งานวิจัย รายงานการประชุมสัมมนา ทั้งในและต่างประเทศ

1.1.2 เอกสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของมุสลิม ได้แก่ บทความหนังสือ ตำรา รายงานการประชุมสัมมนา ทั้งในและต่างประเทศ

1.2 กลุ่มบุคคลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1.2.1 ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ มีคุณสมบัติดังนี้

1.2.1.2 เป็นผู้บริหารฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2.1.3 เป็นอาจารย์ผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม หรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ที่เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาประจำปี 2554 จำนวนประชากรทั้งสิ้น 15,363 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาประจำปี 2554 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555)

ประเภทของ สถาบันอุดมศึกษา	จำนวนนิสิต นักศึกษาจังหวัด นราธิวาส (คน)	จำนวนนิสิต จังหวัดปัตตานี (คน)	จำนวนนิสิต จังหวัดยะลา (คน)	รวมนิสิต นักศึกษาไทย มุสลิมที่มี ภูมิลำเนาอยู่ ในสามจังหวัด ชายแดนใต้ (คน)
มหาวิทยาลัยของรัฐ	932	596	503	2,031
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	197	229	127	553
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	669	514	449	1,632
มหาวิทยาลัยของรัฐไม่จำกัดรับ	2,420	1,428	1,057	4,905
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	3,408	1,251	834	5,493
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	284	269	196	749
รวมทั้งสิ้น	7,910	4,287	3,116	15,363

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาในปีการศึกษา 2554 มีจำนวนทั้งสิ้น 15,363 คน แบ่งเป็นจังหวัดนราธิวาสจำนวน 7,910 คน จังหวัดปัตตานีจำนวน 4,287 คน และจังหวัดยะลา 3,116 คน และเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 2,031 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจำนวน 553 คน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจำนวน 1,632 คน มหาวิทยาลัยของรัฐไม่จำกัดรับจำนวน 4,905 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 5,493 คน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 749 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งตามขั้นตอนวิจัย

2.1 กลุ่มข้อมูลจากเอกสารได้แก่

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ บทความ หนังสือ ตำรา งานวิจัย รายงานการประชุมสัมมนา ทั้งในและต่างประเทศ

2.1.2 เอกสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของมุสลิม ได้แก่ บทความหนังสือ ตำรา รายงานการประชุมสัมมนา ทั้งในและต่างประเทศ

2.2 กลุ่มบุคคลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่

2.2.1 กลุ่มผู้บริหาร / ผู้เชี่ยวชาญ / ผู้ทรงคุณวุฒิ ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากสถาบันอุดมศึกษาในลักษณะการสุ่มแบบเจาะจงจำนวน 12 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในสัมภาษณ์จำนวน 12 คน ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและอิสลามศึกษา อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม และผู้นำนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ

2.2.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ที่เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาประจำปี 2554 และเพื่อให้ได้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายในทุกสถาบันตามลักษณะที่เป็นจริงของประชากร ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608 – 609 อ้างถึงในศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2551) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม (e) 5 % และต้องการให้ผลการวิจัยมีความเชื่อมั่นได้ 99 % และจากประชากรจำนวน 15,363 คน ได้จำนวนตัวอย่าง 849 คน

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 849 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง แบบการสุ่มเชิงช่วงชั้น (Stratified random sampling) โดยวิธีการสุ่มเชิงช่วงชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) ได้จำนวนตัวอย่างดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ (จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) ที่เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาประจำปี 2554 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555)

ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่างที่ได้จากวิธีการ แบ่งสัดส่วนตามช่วงชั้น (คน)
มหาวิทยาลัยของรัฐ	2,031	$\frac{849}{15,363} \times 2,031 = 112$
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	553	$\frac{849}{15,363} \times 553 = 31$
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	1,632	$\frac{849}{15,363} \times 1,632 = 90$
มหาวิทยาลัยของรัฐไม่จำกัดรับ	4,905	$\frac{849}{15,363} \times 4,905 = 271$
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	5,493	$\frac{849}{15,363} \times 5,493 = 303$
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	749	$\frac{849}{15,363} \times 749 = 42$
รวม	15,363	849

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้สุ่มเลือกประเภทของสถาบันอุดมศึกษาแบบเจาะจง ในการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเชิงสำรวจ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ (จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) จำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555)

ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา	จำนวนตัวอย่าง (คน)	สถาบันอุดมศึกษา	จำนวนตัวอย่างแยกตามรายชื่อสถาบันอุดมศึกษา (คน)
มหาวิทยาลัยของรัฐ	112	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	56
		มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	56
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	31	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	31
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	90	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	45
		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	45
มหาวิทยาลัยของรัฐไม่จำกัดรับ	271	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	271
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	303	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	78
		มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	75
		มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	75
		มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	75
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	42	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	21
		มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	21
รวม	849		849

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเชิงสำรวจจำนวน 849 ชุด โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 849 คน โดยแบ่งเป็นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำนวน 56 คนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จำนวน 56 คนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจำนวน 31 คนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 45 คนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือจำนวน 45 คน มหาวิทยาลัยรามคำแหงจำนวน 271 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาจำนวน 78 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาจำนวน 75 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมจำนวน 75 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจำนวน 75 คน มหาวิทยาลัยศรีปทุมจำนวน 21 คน และมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตจำนวน 21 คน

2.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย คือ นักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน การที่กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 30 คน เพื่อให้คำตอบที่ได้มีความน่าเชื่อถือ และป้องกันการออกกลางคันของกลุ่มตัวอย่าง จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดของการจัดกิจกรรมตลอดระยะเวลาการจัดกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับก่อนการทดลอง และให้ลงชื่อยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยสมัครใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เกี่ยวกับวัฒนธรรมศาสนาอิสลาม การบริหารงานระบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมซึ่งได้จาก บทความ หนังสือ งานวิจัย ทั้งในและต่างประเทศ ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการประกอบการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา

2. แบบสอบถามเชิงสำรวจ (Survey Questionnaire) การวิจัยในตอนแรกจะเป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในสถาบันอุดมศึกษาและปัจจัยการให้บริการของสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการประกอบการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในสถาบันอุดมศึกษาและการสร้างโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้นำนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมต่อการให้บริการของสถาบันอุดมศึกษาและวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

4. เครื่องมือที่ใช้กับการทดลอง ใช้โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้จากนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ชั้นปีที่ 1 สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ซึ่งแบ่งข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

4.1 แบบทดสอบสมรรถภาพภาษาไทย เป็นแบบทดสอบที่สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยออกแบบและจัดทำขึ้นเพื่อทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยในทักษะการพูด การอ่าน การฟัง และการเขียน

4.2 แบบประเมินผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

4.3 แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบที่ผู้วิจัยใช้สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

4.4 แบบบันทึกการพัฒนาตนเองและการวางแผนชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เป็นแบบที่กลุ่มตัวอย่างบันทึกเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาตนเอง การดำเนินชีวิตประจำวัน และการวางแผนในชีวิตอนาคต

4.5 แบบบันทึกผลการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เป็นแบบที่กลุ่มตัวอย่างบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้และข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรม การนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเอง

4.6 แบบประเมินตนเองของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในเรื่องความเป็นพลเมือง เป็นแบบประเมินของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้นิสิตนักศึกษาประเมินตนเองเกี่ยวกับคุณสมบัติของพลเมืองในเรื่อง การพึ่งตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกา และความรับผิดชอบต่อสังคม

4.7 แบบประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบที่กลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเมื่อสิ้นสุดการทดลอง

วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือดังกล่าวตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบแนวคิด และขอบเขตโครงสร้างของแบบวิเคราะห์เนื้อหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาจากเอกสาร ข้อมูลจากเอกสาร ตำราทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลมาสร้างเครื่องมือแบบวิเคราะห์ดังกล่าว ให้มีเนื้อหาครอบคลุมตาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย และถูกต้องตามหลักวิชาการนำข้อมูลมาจัดลำดับให้ครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการวิจัยและถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.3 นำเครื่องมือดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษา 2 ท่าน พิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา และภาษาที่ใช้

1.4 นำเครื่องมือจากการวิเคราะห์มาทำตารางวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลเพื่อจัดทำเป็น แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยการสังเคราะห์เนื้อหาตามวิธีการของสุภาวงศ์ จันทวานิช (2549, 148-155)

2. แบบสอบถามเชิงสำรวจ (Survey Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือดังกล่าว ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบแนวคิด และขอบเขตโครงสร้างของแบบสอบถามเชิงสำรวจจากเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2 ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาจากเอกสาร ข้อมูลของสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่ม ประชากร รวบรวมข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามเชิงสำรวจให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.3 นำเครื่องมือดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษา 2 ท่าน พิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา และภาษาที่ใช้ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาข้อเสนอแนะ แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุง และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามเชิงสำรวจ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร. เอนก หิรัญรักษ์ อดีตคณบดีคณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปัจจุบันเป็นอาจารย์สาขาวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยชินวัตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จริยาภรณ์ รุจิโมระ อาจารย์สาขาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา
3. อาจารย์ ดร. ประเสริฐ สุขศาสน์กวิน ผู้อำนวยการศูนย์อิสลามศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

4. อาจารย์ ดร. ภัทรพล มหาพันธ์ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
ชีวิตและการพัฒนามนุษย์
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
5. อาจารย์ ดร. เขาวรรณฤทธิ์ เรืองปราชญ์ อาจารย์สาขาวิชาอิสลามศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา

2.4 นำเครื่องมือแบบสอบถามเชิงสำรวจมาตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง ครอบคลุมด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency: IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97 และหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.714 ก่อนนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

2.5 นำผลที่ได้จากข้อ 2.4 มาจัดลำดับตั้งกระทงคำถาม กำหนดกรอบแนวทางการสร้างแบบสอบถามเชิงสำรวจเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือดังกล่าวตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบแนวคิด และขอบเขตโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์จากเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาจากเอกสาร ข้อมูลของสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากร รวบรวมข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและถูกต้องตามหลักวิชาการ

3.3 นำเครื่องมือแบบสำรวจดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษา 2 ท่าน พิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาและภาษาที่ใช้ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแบบสอบถามเชิงสำรวจ) พิจารณาดูความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร. เอนก หิรัญรักษ์ อดีตคณบดีคณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปัจจุบันเป็นอาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยชินวัตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จริยาภรณ์ รุจิโมระ อาจารย์สาขาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. อาจารย์ ดร. ประเสริฐ สุขศาสตร์นักวิน ผู้อำนวยการศูนย์อิสลามศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
4. อาจารย์ ดร. ภัทรพล มหาพันธ์ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
5. อาจารย์ ดร. เชาว์นฤทธิ เรืองปราชนีย์ อาจารย์สาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

3.4 นำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาแล้ว ไปสัมภาษณ์กับผู้บริหารฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอิสลามศึกษาหรือด้านวัฒนธรรมอิสลามในสถาบันอุดมศึกษาและประธานนิสิตนักศึกษาชมรมมุสลิม จำนวน 12 ท่าน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดการจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 กำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบแนวคิด และขอบเขตของเนื้อหาเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวัดการจัดกิจกรรม

4.2 ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาจากเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการวัดการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

4.3 นำเครื่องมือที่ใช้วัดการจัดกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย 1) แบบประเมินผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ 2) แบบสังเกต

พฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม 3) แบบบันทึกการพัฒนาตนเองและการวางแผนชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม 4) แบบบันทึกผลการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม 5) แบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เสนออาจารย์ที่ปรึกษา 2 ท่าน พิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาข้อเสนอแนะ แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุง ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. อาจารย์ ดร.ธนีนาฏ ณ สุนทร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา และคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จริยาภรณ์ รุจิโมระ อาจารย์สาขาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. อาจารย์ ดร. ประเสริฐ สุขศาสตร์กวิน ผู้อำนวยการศูนย์อิสลามศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
4. อาจารย์ ดร. พีรเทพ รุ่งคุณากร รองหัวหน้าสาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิต และการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุปราณี ดาราฉาย ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาไทยสำหรับมุสลิม และอดีตอาจารย์โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม)

ผู้วิจัยได้นำผลการตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาของเครื่องมือในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของผู้เชี่ยวชาญมาประเมินดัชนีความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามตารางที่ 4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาของกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ลักษณะของกิจกรรม	ผู้เชี่ยวชาญ (n = 5)						
	การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนา			ภาษาที่ใช้		เนื้อหา	
	ความถี่ต่อราย			ความถี่ต่อราย		ความถี่ต่อราย	
	เพิ่ม	คงไว้	ตัด	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ครบ	ไม่ครบ
ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรม (ก่อนการทดลอง)	-	5	-	5	-	5	-
ครั้งที่ 2 การเขียนภาษาไทย	1	4	-	5	-	5	-
ครั้งที่ 3 สังคมและวิถีชีวิต	1	4	-	5	-	5	-
ครั้งที่ 4 การพัฒนาบุคลิกภาพและมรรยาทในการเข้าสังคม	-	5	-	5	-	4	1
ครั้งที่ 5 ออกกำลังกาย	-	5	-	5	-	5	-
ครั้งที่ 6 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์	1	4	-	5	-	5	-
ครั้งที่ 7 กิจกรรมพหุวัฒนธรรม	-	5	-	5	-	5	-
ครั้งที่ 8 ความเป็นพลเมืองสำหรับนิสิตนักศึกษา	-	5	-	5	-	5	-
ครั้งที่ 9 ปฐมนิเทศ (หลังการทดลอง)	-	5	-	5	-	5	-

จากตารางที่ 4 ผู้วิจัยได้นำความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาของกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มาแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

แนวทางในการจัดกิจกรรม	ผู้เชี่ยวชาญ (n = 5)								
	ความเหมาะสมของกิจกรรมครั้งที่								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
เนื้อหา	5	4	5	5	5	5	5	5	5
วัตถุประสงค์	5	5	5	5	5	5	5	5	5
แนวทางการจัดกิจกรรม	5	4	5	4	5	5	5	5	5
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	5	5	5	5	5	5	5	5	5
สื่อในการจัดกิจกรรม	5	5	5	5	5	5	5	5	5
การประเมินผลกิจกรรม	5	5	5	5	5	5	5	5	5

นำผลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาจัดกิจกรรม และประเมินผลการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาไทยมุสลิมของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ระหว่างวันที่ 13 ตุลาคม ถึงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2557 ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังแสดงตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตารางแสดงกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

กิจกรรม ที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา	กิจกรรม
1	13 ตุลาคม 2557	13.30 - 16.30 น.	ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมของนิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรม
2	14 ตุลาคม 2557 16 ตุลาคม 2557 21 ตุลาคม 2557 23 ตุลาคม 2557 28 ตุลาคม 2557 30 ตุลาคม 2557 31 ตุลาคม 2557 4 – 6 พฤศจิกายน 2557	15.00 – 18.00 น.	การเขียนภาษาไทย
3	15 ตุลาคม 2557 18 ตุลาคม 2557 19 ตุลาคม 2557	13.30 - 16.30 น.	สังคมและวิถีชีวิต
4	20 ตุลาคม 2557	09.00 - 16.30 น.	การพัฒนาบุคลิกภาพและมรรยาทในการเข้า สังคม
5	15 ตุลาคม 2557 18 ตุลาคม 2557 22 ตุลาคม 2557 24 ตุลาคม 2557 29 ตุลาคม 2557	17.00 - 18.00 น.	การออกกำลังกาย
6	25 ตุลาคม 2557	09.00 - 14.00 น.	กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรม ที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา	กิจกรรม
7	26 ตุลาคม 2557 27 ตุลาคม 2557	09.00 - 16.30 น. 13.30 - 16.30 น.	กิจกรรมพหุวัฒนธรรม
8	3 พฤศจิกายน 2557 10 พฤศจิกายน 2557	09.30 - 16.30 น. 09.00 - 12.00 น.	ความเป็นพลเมืองสำหรับนิสิตนักศึกษา
9	11 พฤศจิกายน 2557	13.30 - 16.30 น.	ปัจฉิมนิเทศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้นำผลการตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
ของเครื่องมือในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด
ชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของผู้เชี่ยวชาญมาประเมินดัชนีความสอดคล้องที่มี
ลักษณะเป็นมาตรฐานประมาณค่า (รายละเอียด ภาคผนวก ค)

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบภาษาไทยสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนั้น ผู้วิจัย
ได้ใช้แบบทดสอบทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายู
ถิ่นเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร เป็นแบบทดสอบที่สถาบันภาษาไทยสิรินธรแห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยออกแบบและจัดทำขึ้นเพื่อทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยในทักษะการพูด การอ่าน
การฟัง และการเขียน โดยผู้รับการทดสอบจะสอบแบบแยกแต่ละทักษะ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดให้กลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 30 คน ทำการทดสอบสมรรถภาพภาษาไทย การทดสอบนี้การสอบแบบรวม
ทักษะ คือ การฟัง การอ่าน และการเขียนซึ่งเป็นแบบทดสอบจากสถาบันภาษาไทยสิรินธร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบจากสถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพราะเป็นศูนย์ทดสอบสมรรถภาพการใช้ภาษาไทยแห่งชาติที่มีมาตรฐานสากล และเป็นหน่วยงานระดับชาติในการสร้างความรู้ทางการใช้ภาษาไทย สร้างรูปแบบและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยและพัฒนาคนไทยให้มีความสามารถในการใช้ภาษาไทย (ออนไลน์, 2556)

ระดับสมรรถภาพภาษาไทยทักษะการพูด การอ่าน การฟัง และการเขียนมี 5 ระดับ คือ ดีเด่น (Chula Distinguished) ดีมาก (Chula Superior) ดี (Chula Advanced) กลาง (Chula Intermediate) และฝึกฝน (Chula Novice) ในแต่ละระดับสมรรถภาพของแบบทดสอบจะมีระดับ Plus รวมอยู่ด้วย หมายความว่า ผู้รับการทดสอบมีความสามารถในการใช้ภาษาที่เกินกว่าระดับฐานของระดับนั้น แต่ความหมายยังไม่ถึงระดับฐานของระดับที่สูงขึ้นไป (สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557) (รายละเอียด ภาคผนวก ข)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิม ทั้งของในประเทศและต่างประเทศ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมทั้งของในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิม สภาพสังคมชาวมุสลิม วัฒนธรรมของชาวมุสลิม ศาสนาอิสลาม รวมทั้งเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จำนวน 12 คน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ข้อมูลจากแบบสอบถามเชิงสำรวจ สำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำนวน 56 คน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จำนวน 56 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจำนวน 31 คน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 45 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือจำนวน 45 คน มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 271 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาจำนวน 78 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาจำนวน 75 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมจำนวน 75 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจำนวน 75 คน มหาวิทยาลัยศรีปทุมจำนวน 21 คน และมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตจำนวน 21 คน รวมทั้งสิ้น 849 คนโดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามและเดินทางไปรับด้วยตนเอง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด

ชายแดนใต้จากนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ชั้นปีที่ 1 สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ซึ่งแบ่งข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลจากแบบทดสอบสมรรถภาพภาษาไทย เป็นแบบทดสอบที่สถาบันภาษาไทย สิริินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออกแบบและจัดทำขึ้นเพื่อทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยในทักษะการพูด การอ่าน การฟัง และการเขียน

3.2 ข้อมูลจากแบบประเมินผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

3.3 ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบที่ผู้วิจัยใช้สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

3.4 ข้อมูลจากแบบบันทึกการพัฒนาตนเองและการวางแผนชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เป็นแบบที่กลุ่มตัวอย่างบันทึกเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาตนเอง การดำเนินชีวิตประจำวัน และการวางแผนในชีวิตอนาคต

3.5 ข้อมูลจากแบบบันทึกผลการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เป็นแบบที่กลุ่มตัวอย่างบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้และข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรม การนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเอง

3.6 ข้อมูลจากแบบประเมินตนเองของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในเรื่องความเป็นพลเมือง

3.7 ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเมื่อสิ้นสุดการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS for Windows) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) จากแบบสอบถามเชิงสำรวจ (Survey Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่(Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์ สำหรับเกณฑ์การประเมินเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2551: 65) ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากแบบวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) แล้วนำไปรวมกับข้อมูลเชิงปริมาณในข้อ 1 เพื่อทำการวิเคราะห์โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

ในการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาหรือระดับความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ผู้วิจัยได้นำผลการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ของผู้เชี่ยวชาญมาประเมินดัชนีความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็นมาตรฐานประมาณค่า 3 ระดับ โดยให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนน ต่อไปนี้

มีน้ำหนักเหมาะสม หรือ แน่ใจ	ให้คะแนน +1
มีน้ำหนักไม่แน่ใจหรือควรปรับปรุง	ให้คะแนน 0
มีน้ำหนักไม่เหมาะสม	ให้คะแนน -1

จากนั้น ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency) เป็นเกณฑ์การพิจารณา ซึ่งคำนวณดัชนีความสอดคล้องได้จากสูตร (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2548) ดังนี้

$$IOC = \frac{R}{N}$$

IOC	หมายถึง	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
R	หมายถึง	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพข้างต้น เพื่อจัดโปรแกรมการพัฒนาบัณฑิตศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ มีวิธีการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 นำข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพทุกส่วนมาวิเคราะห์

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดและองค์ประกอบของการพัฒนาบัณฑิตศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.3 การตรวจสอบและประเมินร่างโปรแกรมการพัฒนาบัณฑิตศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.3.1 ตรวจสอบและประเมินร่างโปรแกรมการพัฒนาบัณฑิตศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

3.3.2 ปรับปรุงแก้ไขร่างโปรแกรมการพัฒนาบัณฑิตศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ได้รับจากการประเมินผล

3.3.3 ทดลองโปรแกรมและทำเสนอโปรแกรมการพัฒนาบัณฑิตศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ พร้อมการวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลของโปรแกรมการพัฒนาบัณฑิตศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มีวิธีการและขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบสมรรถภาพภาษาไทย เป็นแบบทดสอบที่สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยออกแบบและจัดทำขึ้นเพื่อทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยในทักษะการพูด การอ่าน การฟัง และการเขียน เปรียบเทียบระดับสมรรถภาพทักษะการใช้ภาษาไทยก่อนเข้าร่วมการทดสอบ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบที่ผู้วิจัยใช้สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาบัณฑิตศึกษาไทยมุสลิม

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการพัฒนาตนเองและการวางแผนชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เป็นแบบที่กลุ่มตัวอย่างบันทึกเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาตนเอง การดำเนินชีวิตประจำวัน และการวางแผนในชีวิตอนาคต

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกผลการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เป็นแบบที่กลุ่มตัวอย่างบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้และข้อคิด จากการเข้าร่วมกิจกรรม การนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเอง

4.6 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินตนเองของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในเรื่อง ความเป็นพลเมือง

4.7 ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมเมื่อสิ้นสุดการทดลอง ไทยมุสลิมใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

จากการดำเนินงานการจัดโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด ชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยขอสรุปในภาพรวมเป็นขั้นตอนในการดำเนินการ วิจัย 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่เข้า ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยและต่างประเทศ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และวิธีการนิสิตนักศึกษามุสลิม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลในเอกสาร ได้แก่ การสังเคราะห์ตัวแปรจากตารางสังเคราะห์ โดยหาความถี่ที่มีความมากที่สุดมากกำหนดเป็น ตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งการกำหนดและสังเคราะห์ตัวแปรอยู่ภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศที่จะนำไปสู่การกำหนดตัวแปรของการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทย มุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสาม จังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2.1 นำผลจากการศึกษาข้อมูลเอกสารการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่เข้าศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาของไทยและต่างประเทศ โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือชุดที่ 1 คือแบบสอบถามเชิงสำรวจ (Survey Questionnaire) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคของ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งตอนที่ 1 ประกอบด้วย การสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเชิงสำรวจ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดน ใต้ที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ มิติด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มิติด้านวิชาการ มิติด้านกิจการนิสิตนักศึกษา มิติด้านการปรับตัว มิติด้านวัฒนธรรมและศาสนา มิติด้าน กิจกรรมในสถาบัน และมิติด้านการดำเนินชีวิตในสถาบัน โดยในแต่ละด้านของผู้ตอบแบบสำรวจ

จะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 3 ให้ผู้ตอบแบบสำรวจ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นนำแบบสำรวจ ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ นำมาตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง ความครอบคลุมด้านเนื้อหาและ ภาษาที่ใช้ คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency: IOC) และหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient)

2.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือชุดที่ 2 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทย มุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่าย วิชาการหรือกิจการนิสิตนักศึกษา อาจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม และกลุ่ม ประชานชมรมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนข้างต้น โดยหาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical for the Social Sciences Personal Computer)

ขั้นตอนที่ 3 สร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสาม จังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

3.1 สร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด ชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยสร้างและทดลองโปรแกรมจากการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามเชิงสำรวจและแบบสัมภาษณ์ จัดเป็นแผนการจัด โปรแกรมการพัฒนาในลักษณะกิจกรรม ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ นำมาตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง ความครอบคลุมด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ คำนวณค่า ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency: IOC) และนำโปรแกรมไปใช้ทดลองกับนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มี จำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้เป็นจำนวนมากและสถาบันยังไม่มี โปรแกรมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

3.2 สรุปและนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด ชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พร้อมการวิเคราะห์ อภิปรายผล สรุปผลการวิจัยและ ข้อเสนอแนะ

แผนภูมิที่ 4 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการสร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ

ผลของการสืบค้นเอกสาร ข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด วิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ โดยการสังเคราะห์เนื้อหาตามวิธีการของสุภางค์ จันทวานิช (2550: 149 – 155) ตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาและเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด วิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ

ปัญหาของการวิจัย	ประเภท/ แนวคิด	คำหรือข้อความ	แหล่งที่มาของ ข้อมูล
การพัฒนานิสิต นักศึกษามุสลิมที่ ศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา	การพัฒนา นิสิตนักศึกษา	1. การที่นิสิตนักศึกษาแต่ละคนมี การเจริญเติบโต มีความก้าวหน้า หรือมีสมรรถนะเชิงพัฒนาการ (Developmental Capacities) ที่ เพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากการ ได้รับประสบการณ์ทางการศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษา	โรดเจอร์ (Rodgers, 1990) มิลเลอร์ และ วินสตัน (Miller and Winston, 1991)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ปัญหาของการวิจัย	ประเภท/แนวคิด	คำหรือข้อความ	แหล่งที่มาของข้อมูล
การพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	การพัฒนา นิสิตนักศึกษา	การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาจะต้องครอบคลุมงานที่สำคัญสองส่วนคือ การพัฒนานิสิตนักศึกษาด้านวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และการพัฒนานักศึกษาจากกิจกรรมนิตินิสิตนักศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนิตินิสิตนักศึกษาที่เป็นการพัฒนา นิสิตนักศึกษาในด้านที่เน้นลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา	สุชาดา สุธรรมรักษ์ (2553: 95)
	เป้าหมายในการพัฒนา นิสิตนักศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1.ด้านสติปัญญาโดยเน้นเรื่องการใช้ความคิด การวิเคราะห์ด้วยเหตุผล 2.ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการสร้างทักษะในการติดต่อระหว่างบุคคล 3.ด้านอารมณ์ โดยเน้นให้มีวุฒิภาวะในด้านอารมณ์ 4.ด้านจิตใจ โดยเน้นเรื่องค่านิยมในการปฏิบัติที่ดี มีคุณธรรม ยึดมั่นในศาสนา และปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ 5. ด้านอาชีพและเป้าหมายของชีวิต โดยเน้นการเลือกอาชีพการสร้างเป้าหมาย และการวางแผนสู่เป้าหมายของชีวิต 	สภากาชาดอเมริกา (1937 และ 1949) อ้างถึงในสำเนาวิชาศิลป์ (2538: 3-4)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ปัญหาของการวิจัย	ประเภท/ แนวคิด	คำหรือข้อความ	แหล่งที่มาของ ข้อมูล
การพัฒนานิสิต นักศึกษามุสลิมที่ ศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา	เป้าหมายใน การพัฒนา นิสิตนักศึกษา	1.ด้านการพัฒนาสมรรถภาพ (Developing Competence) 2.การจัดการด้านอารมณ์ (Managing Emotions) 3. การผ่านความเป็นตัวตนสู่การ พึ่งพาอาศัย (Moving Through Autonomy Interdependence) 4.การพัฒนาด้านวุฒิภาวะและ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Developing Mature Interpersonal Relationships) 5.การสร้างเอกลักษณ์ (Establishing Identity) 6.การพัฒนาเป้าหมายที่ชัดเจน (Developing Purpose) 7.การพัฒนาความ มี คุณ ธรรม จริยธรรม (Developing Integrity)	ชิกเกอร์ริงและ ไรเซอร์ (Chickering & Reisser, 1993 อ้างถึงใน วัลล ภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2552)
การพัฒนานิสิต นักศึกษามุสลิมที่ ศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา		1.การพัฒนาด้านสติปัญญา 2.การพัฒนาเอกลักษณ์ 3.การพัฒนาทักษะในการติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล 4.การพัฒนาค่านิยม	คิง และ ฟิลด์ส (King and Fields, 1980; อ้างถึงใน สำเนาฯ ขจร ศิลป์, 2538: 5)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ปัญหาของการวิจัย	ประเภท/ แนวคิด	คำหรือข้อความ	แหล่งที่มาของ ข้อมูล
การพัฒนานิสิต นักศึกษามุสลิมที่ ศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา	เป้าหมายใน การพัฒนา นิสิตนักศึกษา	1.การพัฒนาเอกลักษณ์ 2.การพัฒนาทักษะในการติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3.การพัฒนาทักษะในด้านการเรียน และสติปัญญา 4.การพัฒนาทางด้านสุนทรียภาพ 5.การพัฒนาด้านร่างกาย และ ทักษะในด้านนันทนาการ	บราวน์ (Brown, 1972; อ้างถึงใน สำเนาฯ ขจร ศิลป์, 2538: 5)
		1.คุณลักษณะด้านวิชาชีพ 2.คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 3.คุณลักษณะด้านความประพฤติ 4.ความสามารถในการจัดการ นอกจากนี้คุณลักษณะทั้งสามด้าน แล้ว บัณฑิตควรมีความสามารถใน การมองเห็นปัญหา มองเห็นวิธีการ แก้ปัญหา มองเห็นวิธีการทำงาน ซึ่งพูดในลักษณะรวม ๆ คือ ความสามารถในการจัดการ สามารถทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จ ด้วยดี	วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 33)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ปัญหาของการวิจัย	ประเภท/ แนวคิด	คำหรือข้อความ	แหล่งที่มาของ ข้อมูล
การพัฒนานิสิต นักศึกษามุสลิมที่ ศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา	การจัด สภาพแวดล้อม	สภาพแวดล้อมของ สถาบันอุดมศึกษามีความหมาย รวมทั้งสิ่งที่มีชีวิต ได้แก่ พืช สัตว์ และมนุษย์ สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์ ต่าง ๆ และสภาพการณ์ที่บุคคล สร้างขึ้นแบ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่มี ความหลากหลาย (Heterogeneity) และสภาพแวดล้อมที่มีความเป็น ลักษณะเดียวกัน (Homogeneity)	ฮีบเนอร์ (Huebner, 1983; อ้างถึง ในลำเนาวิ ขจร ศิลป์, 2538: 78 - 80)
การพัฒนานิสิต นักศึกษามุสลิมที่ ศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา	การจัด สภาพแวดล้อม	สิ่งที่ทำให้นิสิตนักศึกษามีความพึง พอใจมากที่สุดคือ สภาพแวดล้อมที่ ทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดความรู้สึกว่า มีความเป็นมิตร ให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือกัน	เพซ (Pace, 1984)

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาและเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการแนวคิด วิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้นจะต้องมีการพัฒนาทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาทางด้านวิชาการ และการพัฒนาทางด้านกิจการนิสิตนักศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้นิสิตนักศึกษามีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา การสร้างเอกลักษณ์ ค่านิยม อารมณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาทางด้านร่างกายและการนันทนาการและในส่วนของสถาบันอุดมศึกษานั้นจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีลักษณะหลากหลายหรือเป็นลักษณะเดียวกัน (Heterogeneity/Homogeneity)

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด วิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อความชัดเจนผู้วิจัยจึงนำมาจัดทำในรูปของตารางการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อให้เกิดความชัดเจนเพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษา

นักวิชาการ การพัฒนา นิสิต นักศึกษา	Brown (1972)	King and Fields (1980)	Rodgers (1990)	Miller and Winston (1991)	Astin (1993)	Chickering & Risser (1993)	วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา	สุชาติา สุธรรมรักษ์ (2553)	สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538)
มีสมรรถนะ สมรรถภาพเชิง พัฒนาการที่เพิ่มมากขึ้น			✓			✓			
การพัฒนาการเจริญเติบโต และการเปลี่ยนแปลง	✓			✓					
การพัฒนานิสิตนักศึกษา ด้านวิชาการ					✓			✓	
การพัฒนานิสิตนักศึกษา ด้านกิจกรรม					✓			✓	
การพัฒนาทางด้าน สติปัญญา ความคิด วิจารณ์ญาณ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อดทน	✓	✓				✓			✓
การพัฒนาทางด้านศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม		✓				✓			✓
การพัฒนาทางด้านสังคม และวัฒนธรรม						✓			✓
การพัฒนาทางด้านอารมณ์						✓			✓
การพัฒนาทางด้านจิตใจ									✓
การพัฒนาทางด้านอาชีพ และเป้าหมายของชีวิต							✓		✓
การพัฒนาด้านการ พึ่งตนเอง						✓			

ตารางที่ 8 (ต่อ)

นักวิชาการ	Brown (1972)	King and Fields (1980)	Rodgers (1990)	Miller and Winston (1991)	Astin (1993)	Chickering & Risser (1993)	วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา	สุชาดา สุธรรมรักษ์ (2553)	ลำเนา ขจรศิลป์ (2538)
การพัฒนา นิสิต นักศึกษา									
การพัฒนาด้านคุณลักษณะ และความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล	✓	✓				✓			
การพัฒนาด้านการสร้าง เอกลักษณ์	✓	✓				✓			
การพัฒนาด้านเป้าหมายที่ ชัดเจน						✓			
การพัฒนาด้านบุคลิกภาพ							✓		
การพัฒนาด้านความ ประพฤติ							✓		
การพัฒนาด้านการจัดการ การแก้ปัญหาต่าง ๆ							✓		

จากตารางที่ 8 จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษามีความสอดคล้องกันดังเสนอตามตาราง ผู้วิจัยได้สรุป การพัฒนานิสิตนักศึกษาจะต้องพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาทางด้านสติปัญญา ความคิด วิจรรณญาณ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อดทน 2) การพัฒนาทางด้านศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม 3) การพัฒนาด้านคุณลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 4) การพัฒนาด้านการสร้างเอกลักษณ์

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษา ดังนำเสนอตอนต้นแล้วนั้น เพื่อวางแผนให้นิสิตนักศึกษามีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสถาบันแต่ละแห่ง ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และนำเสนอตารางที่ 9 ดังต่อไปนี้

จากตารางที่ 9 พบว่า คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่เหมือนกัน โดยจะเน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางด้านทักษะด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ซึ่งจากการสังเคราะห์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ได้นำผลมาเป็นส่วนหนึ่งของกรอบแนวคิดในการวิจัยในเรื่องการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เหมาะสมกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมใน 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทางด้านวิชาการ (โดยเน้นทางด้านการใช้ภาษาไทย) การพัฒนาด้านสังคมและวิถีชีวิต การพัฒนาด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ และการพัฒนาด้านพหุวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์จากแบบสอบถามเชิงสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษามีจำนวนทั้งหมด 849 ฉบับ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และได้รับแบบสอบถามคืนมา 849 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์โดยแยกเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินงานจัดบริการรองรับให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ผู้วิจัยนำเสนอเป็นตารางวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยแยกการวิเคราะห์เป็นตารางที่ 10 ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 849)

	สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	214	25.21
	หญิง	635	74.79
อายุ	18 ปี	130	15.31
	19 ปี	390	45.94
	20 ปี	195	22.97
	21 ปี	61	7.18
	22 ปี	73	8.60
ภูมิลำเนา	จังหวัดยะลา	364	42.87
	จังหวัดปัตตานี	290	34.16
	จังหวัดนราธิวาส	195	22.97
การศึกษา	เคยเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ	242	28.50
	ไม่เคยเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ	607	71.50
ประเภทของโรงเรียนที่จบมา	โรงเรียนรัฐบาลสายสามัญ	245	28.86
	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	604	71.14
เกรดเฉลี่ยสะสมที่จบจากมัธยมศึกษาตอนปลาย	ต่ำกว่า 1.50	-	-
	1.51 – 2.00	54	6.36
	2.01 – 2.50	154	18.14
	2.51 – 3.00	232	27.33
	3.01 – 3.50	287	33.80
	3.51 – 4.00	122	14.37
เงินที่ได้รับต่อเดือน	ต่ำกว่า 3,000 บาท	319	37.57
	3,001 – 5,000 บาท	426	50.18
	5,001 – 7,000 บาท	81	9.54
	7,001 – 9,000 บาท	23	2.71
	9,000 บาทขึ้นไป	-	-

ตารางที่ 10 (ต่อ)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายจ่ายต่อเดือน		
ต่ำกว่า 3,000 บาท	281	33.00
3,001 – 5,000 บาท	462	54.30
5,001 – 7,000 บาท	84	9.90
7,001 – 9,000 บาท	22	2.59
9,000 บาทขึ้นไป	-	-
สถานที่พักระหว่างศึกษาในสถาบัน		
บ้านพ่อแม่	87	10.25
บ้านญาติพี่น้อง	26	3.10
หอพักภายในสถาบัน	326	38.30
หอพักภายนอกสถาบัน	188	22.10
สถานที่พักระหว่างศึกษาในสถาบัน (ต่อ)		
บ้านเช่า	222	26.10
อื่น ๆ	-	-
เหตุผลในการพิจารณาเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่		
เลือกเป็นอันดับ 1 ชื่อเสียงของสถาบัน	190	22.38
เลือกเป็นอันดับ 2 มีสาขาที่เป็นที่ต้องการ	138	16.25
เลือกเป็นอันดับ 3 ระยะเวลา	188	22.14
เลือกเป็นอันดับ 4 การมีสถานที่ที่เหมาะสมในสถาบัน	217	25.55
เลือกเป็นอันดับ 5 การมีมัชยิตหรือสุเหร่าอยู่ใกล้		
สถานศึกษา	257	30.27
เลือกเป็นอันดับ 6 การเดินทางสะดวกสบายมีรถรับส่ง	147	17.31
เลือกเป็นอันดับ 7 การมีร้านอาหารมุสลิมเพียงพอ	193	22.73
เลือกเป็นอันดับ 8 การมีเพื่อนที่นับถือศาสนาอิสลาม	256	30.15

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเพศหญิงจำนวน 635 คน คิดเป็นร้อยละ 74.79 มีอายุ 19 ปี จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 45.94 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดยะลา จำนวน 369 คน คิดเป็นร้อยละ 42.87 ไม่เคยเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะจำนวน 607 คน คิดเป็นร้อยละ 71.50 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 604 คน คิดเป็นร้อยละ 71.14 ส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01 - 3.50 จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 ได้รับเงินเดือนระหว่าง 3,001 - 5,000 บาทต่อเดือนจำนวน 426 คน คิดเป็นร้อยละ 50.18 มีรายจ่ายระหว่าง 3,001 - 5,000 บาทต่อเดือนจำนวน 462 คน คิดเป็นร้อยละ 54.30 เหตุผลในการเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษามุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้พิจารณาจาก อันดับที่ 1 ชื่อเสียงของสถาบัน อันดับที่ 2 มีสาขาที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ต้องการจะศึกษา อันดับที่ 3 ระยะเวลาในการเดินทาง อันดับที่ 4 การมีสถานที่ที่เหมาะสมในสถาบัน อันดับที่ 5 การมีมัสดิดหรือสุเหร่าอยู่ใกล้สถานศึกษา อันดับที่ 6 การเดินทางสะดวกสบายมีรถรับส่ง อันดับที่ 7 การมีร้านอาหารมุสลิมเพียงพอ และอันดับที่ 8 การมีเพื่อนที่นับถือศาสนาอิสลาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินการจัดการให้บริการให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

สถานภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินการจัดการให้บริการให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยแยกการวิเคราะห์ดังตาราง 11 ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 สถานภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินการจัดบริการให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

รายการ	การจัดบริการ		ระดับความพร้อมของการจัดบริการ						Mean	S.D.	แปลผล.
	ไม่มี	มี	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
1. ห้องสำหรับทำพิธีกรรมทางศาสนา (ละหมาด)	102 (12.01)	747 (87.80)	15 (1.80)	302 (35.50)	308 (36.20)	113 (13.31)	111 (13.00)	3.29	1.28	ปานกลาง	
2. สถานที่สำหรับบ่อน้ำละหมาด	103 (12.10)	746 (87.70)	89 (10.48)	411 (48.30)	57 (6.70)	229 (26.90)	63 (7.40)	3.06	1.21	ปานกลาง	
3. หอพักสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	172 (20.20)	677 (79.60)	112 (13.19)	60 (7.10)	358 (42.10)	249 (29.30)	70 (8.20)	3.03	1.30	ปานกลาง	
4. ห้องชมรมมุสลิม	148 (17.40)	701 (82.40)	95 (11.19)	116 (13.60)	330 (38.80)	245 (28.80)	63 (7.40)	2.99	1.27	ปานกลาง	
5. ร้านอาหารมุสลิม	106 (12.50)	743 (87.30)	24 (2.80)	67 (7.89)	155 (18.20)	357 (42.00)	246 (28.90)	3.74	1.31	มาก	
6. ศูนย์ที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	192 (22.60)	657 (77.00)	146 (17.20)	101 (11.90)	383 (45.00)	200 (23.50)	17 (2.00)	2.62	1.61	ปานกลาง	
7. การจัดให้มีสถานที่ละหมาดรวมในวันศุกร์สำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	260 (30.60)	589 (69.00)	212 (24.97)	91 (10.70)	252 (29.60)	220 (25.90)	72 (8.50)	2.46	1.57	น้อย	
8. อาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	252 (29.68)	597 (70.22)	224 (70.32)	81 (9.50)	325 (38.20)	162 (19.00)	54 (6.30)	2.67	1.31	ปานกลาง	
9. การจัดกิจกรรมคอนเสิร์ตในวิชาภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน)	622 (73.10)	222 (26.10)	211 (24.85)	119 (14.00)	271 (31.80)	189 (22.22)	56 (6.60)	2.51	1.56	ปานกลาง	
10. การจัดสอบวัดความรู้วิชาภาษาไทย	598 (70.30)	243 (28.60)	212 (24.97)	121 (14.25)	285 (33.50)	203 (23.90)	28 (3.30)	2.46	1.50	น้อย	
11. การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างนิสิตนักศึกษาไทยพุทธกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมซึ่งกันและกัน	182 (21.44)	667 (78.44)	197 (23.20)	84 (9.89)	320 (37.60)	195 (22.90)	54 (6.30)	2.63	1.48	ปานกลาง	
รวม								2.86	1.00	ปานกลาง	

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินการ
การจัดบริการให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม พบว่า สถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดดำเนินการ
จัดบริการให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน
กลาง (Mean = 2.86 S.D. = 1.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถาบันอุดมศึกษา
จัดบริการในด้านร้านอาหารมุสลิมในระดับมาก (Mean = 3.74 S.D. = 1.31) รองลงมา
จัดบริการในด้านห้องสำหรับพิธีกรรมทางศาสนา (ละหมาด)อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.29
S.D. = 1.28) และด้านสถานที่สำหรับอาบน้ำละหมาดอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.06
S.D. = 1.21) และสถาบันอุดมศึกษาจัดบริการในด้านการจัดให้มีสถานที่ละหมาดรวมในวันศุกร์
สำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมอยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.46 S.D. = 1.57) และในเรื่องการ
จัดสอบวัดผลในวิชาภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน) อยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.46 S.D. =
1.50)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยแยกการวิเคราะห์เป็นตาราง 12 ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา (n = 849)

สภาพปัญหา	มีปัญหา		ไม่มีปัญหา	
	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ ที่	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ ที่
1.ปัญหาในการฟังภาษาไทย	501 (59.01)	2	348 (40.99)	20
2.ปัญหาในการพูดภาษาไทย	349 (41.11)	6	500 (58.89)	16
3.ปัญหาในการอ่านภาษาไทยและการวิเคราะห์สิ่งที่ได้จากการอ่าน	470 (55.36)	4	379 (44.64)	18
4.ปัญหาในการเขียนข้อความแบบร้อยแก้ว เช่น การเขียนรายงาน การเขียนเรียงความ การเขียนบทความ	327 (38.52)	7	522 (61.48)	15
5.ปัญหาในการเข้าใจคำศัพท์และประโยค ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสนทนากับผู้อื่น	480 (56.54)	3	369 (43.46)	19
6.ปัญหาในการใช้ถ้อยคำและสำนวนภาษาที่สื่อความรู้สึกของตนให้กับผู้ที่สนทนาด้วยความเข้าใจ	309 (36.40)	8	540 (63.60)	14
7.ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนและการสรุปประเด็นสำคัญ	575 (67.73)	1	274 (32.27)	21
8.ปัญหาในเรื่องความเครียดเนื่องจากไม่เข้าใจภาษาไทย	394 (46.41)	5	455 (53.59)	17
9.ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมในสถาบัน	250 (29.44)	10	599 (70.55)	12

ตารางที่ 12 (ต่อ)

สภาพปัญหา	มีปัญหา		ไม่มีปัญหา	
	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ ที่	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ ที่
10.ปัญหาในการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา	244 (28.74)	11	605 (71.26)	11
11.ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต	47 (5.53)	20	802 (94.46)	2
12.ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ในห้อง เช่น รายงานกลุ่ม การทำกิจกรรมต่าง ๆ	57 (6.71)	18	792 (93.29)	4
ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องตารางเวลาเรียนกับการทำ ละหมาด	296 (34.86)	9	553 (65.14)	13
13.ปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่าง ศาสนา	133 (15.67)	16	716 (84.33)	6
14.ปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับสถานที่ และ บรรยากาศในการเรียนในสถาบัน	139 (16.37)	14	710 (63.63)	8
15.ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการปรับตัวเข้ากับสังคมและ วัฒนธรรมไทยในสถาบัน	125 (14.72)	17	724 (85.28)	5
16.ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสภาพความเป็นอยู่ในหอพัก	242 (28.50)	12	607 (71.50)	10
17.ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมของ หอพัก	137 (16.14)	15	712 (83.86)	7
18.ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมการรับ น้องใหม่	56 (6.60)	19	793 (93.40)	3
19.ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียนเช่น การแต่งกาย การคลุมฮิญาบ	34 (4.00)	21	815 (96.00)	1
20.ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่ กิจกรรมของศาสนาอิสลาม	232 (27.33)	13	617 (72.67)	9

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีปัญหาอันดับ 1 ในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนและการสรุปประเด็นสำคัญ อันดับ 2 ในเรื่องปัญหาในการฟังภาษาไทย และอันดับ 3 ในเรื่องปัญหาในการเข้าใจคำศัพท์และประโยคต่าง ๆ ที่ใช้ในการสนทนากับผู้อื่น ในส่วนที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมไม่มีปัญหา 3 อันดับในเรื่อง อันดับที่ 1 ในเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียนเช่น การแต่งกาย การคลุมฮิญาบ อันดับที่ 2 ในเรื่องการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และอันดับที่ 3 ในเรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมการรับน้องใหม่

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

พฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ผู้วิจัยแยกการวิเคราะห์เป็นตารางที่ 13 ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

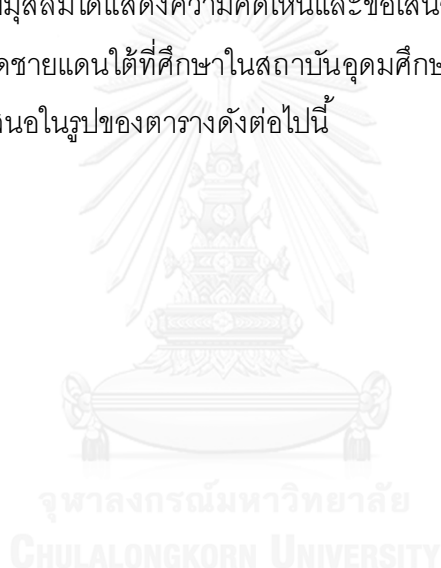
ตารางที่ 13 ตารางแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา

รายการ	ระดับการปฏิบัติ					Mean	S.D.	แปลผล.
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1.การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบัน	30 (3.53)	21 (2.47)	280 (32.98)	390 (45.94)	128 (15.08)	3.67	0.91	มาก
2.การสนทนากับเพื่อนที่มาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ด้วยภาษาไทย	172 (20.26)	345 (40.64)	246 (28.98)	64 (7.54)	16 (1.88)	2.32	0.94	น้อย
3.การฝึกสนทนากับเพื่อนต่างศาสนาด้วยภาษาไทย	25 (2.94)	29 (3.42)	181 (21.32)	368 (43.35)	246 (28.98)	3.94	0.94	มาก
4.ถามอาจารย์ผู้สอนในวิชาที่เรียนเมื่อไม่เข้าใจอย่างสม่ำเสมอ	93 (10.95)	231 (27.21)	428 (50.41)	75 (8.83)	16 (1.88)	3.30	0.85	ปานกลาง
5.เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหาด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว	47 (5.54)	207 (24.38)	397 (46.76)	173 (20.38)	25 (2.94)	2.92	0.87	ปานกลาง
6.พบทวนสิ่งที่เรียนมาอยู่เสมอหลังเลิกเรียน	24 (2.83)	139 (16.37)	419 (49.35)	235 (27.68)	32 (3.77)	3.13	0.84	ปานกลาง
7.ส่งงานที่ได้รับมอบหมายได้ทันตามกำหนดเวลา	20 (2.36)	36 (4.24)	181 (21.32)	452 (53.24)	160 (18.85)	3.85	0.83	มาก
8.ห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเมื่อมีเวลว่าง	41 (4.83)	148 (17.43)	381 (44.88)	241 (28.38)	38 (4.48)	3.26	2.23	ปานกลาง
9.มีการทบทวนวิชาที่เรียนกับกลุ่มเพื่อนอยู่เสมอ	23 (2.71)	110 (12.96)	354 (41.70)	306 (36.04)	56 (6.60)	3.34	0.84	ปานกลาง
10.ดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ	20 (2.36)	43 (5.06)	329 (38.75)	352 (41.46)	105 (12.37)	3.58	0.83	มาก
11.ทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ในสถาบันหลังเลิกเรียนอย่างสม่ำเสมอ	19 (2.24)	104 (12.25)	344 (40.52)	303 (35.69)	70 (8.24)	3.36	0.88	ปานกลาง
12.หลังจากเลิกเรียนมักจะไปเที่ยวตามห้างสรรพสินค้า เพื่อพักผ่อนและทำกิจกรรม เช่น เลือกซื้อสินค้าต่าง ๆ ชมภาพยนตร์	133 (15.67)	222 (26.15)	296 (34.86)	141 (16.60)	57 (6.71)	2.73	1.12	ปานกลาง
13.มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและภาษา ระหว่างเพื่อนต่างศาสนาและเพื่อนต่างศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	24 (2.82)	78 (9.19)	345 (40.64)	330 (38.87)	72 (8.48)	3.43	0.85	ปานกลาง
14.การที่ทนายอาจารย์และเพื่อนต่างศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	15 (1.77)	42 (4.95)	231 (27.21)	428 (50.41)	133 (15.67)	3.75	0.82	มาก
15.การเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมของศาสนาอิสลาม	71 (8.36)	169 (19.91)	348 (40.99)	184 (21.67)	77 (9.07)	3.03	1.05	ปานกลาง
16.การทำกิจกรรมในชมรมที่เป็นสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ	27 (3.18)	98 (11.54)	311 (36.63)	333 (39.22)	80 (9.42)	3.40	0.92	ปานกลาง
รวม						3.42	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่ปฏิบัติส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.40 S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 การฝึกสนทนากับเพื่อนต่างศาสนาด้วยภาษาไทย (Mean = 3.94 S.D. = 0.94) อันดับที่ 2 ส่งงานที่ได้รับมอบหมายได้ทันตามกำหนดเวลา (Mean = 3.85 S.D. = 0.83) และอันดับที่ 3 การทักทายอาจารย์และเพื่อนต่างศาสนาอย่างสม่ำเสมอ (Mean = 3.75 S.D. = 0.82)

ส่วนที่ 5 ข้อมูลจากการวิเคราะห์คำถามปลายเปิดของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

จากการวิเคราะห์คำถามปลายเปิดของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 849 คน พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมสรุปเป็นประเด็นสำคัญ โดยนำเสนอในรูปแบบของตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงลักษณะทางด้านกายภาพ

อันดับ ที่	ความคิดเห็น	นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (n = 849)	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะทางด้านกายภาพ			
1	ต้องการให้สถาบันดำเนินการจัดห้องละหมาดและห้องอาบน้ำละหมาดแบ่งสำหรับนิสิตนักศึกษาชาย - หญิงในสถาบันให้เพียงพอกับจำนวนนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีห้องละหมาดตามอาคารเรียนต่าง ๆ เพื่อสะดวกกับนิสิตนักศึกษาในการเดินทางและการเตรียมตัวในการเข้าเรียน	285	33.57
2	ห้องสำหรับชมรมมุสลิมหรือห้องที่สามารถให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้มาพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งทางด้าน วิชาการ การทำกิจกรรม	182	21.44
3	โรงอาหารสำหรับมุสลิม (ที่มีตราสัญลักษณ์ฮาลาล) หรือที่คนมุสลิมเป็นคนประกอบอาหารที่เพียงพอกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	137	16.14
4	ศูนย์ให้คำปรึกษาในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมโดยมีอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และความเข้าใจในศาสนาและวัฒนธรรมของมุสลิม	114	13.43
5	ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและอุปกรณ์การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา	57	6.71

จากตารางที่ 14 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงในด้านกายภาพ อันดับที่ 1 คือ การดำเนินการจัดห้องละหมาดและห้องอาบน้ำละหมาด จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 33.57 อันดับที่ 2 การจัดบริการห้องสำหรับชมรมมุสลิมหรือห้องที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถทำกิจกรรมร่วมกัน จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 21.44 อันดับที่ 3 การจัดบริการโรงอาหารสำหรับมุสลิม (ที่มีตราสัญลักษณ์ ฮาลาล) หรือที่คนมุสลิมเป็นคนประกอบอาหารที่เพียงพอกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 16.14

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงลักษณะทางด้านการจัดกิจกรรม

อันดับ ที่	ความคิดเห็น	นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (n = 849)	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะการจัดกิจกรรม			
1	การจัดกิจกรรมสอนเสริมในวิชาภาษาไทย	382	45.00
2	จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านศาสนาอิสลามให้มากกว่าปัจจุบันและมีงบประมาณสนับสนุน	274	32.27
3	จัดกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังในด้านคุณธรรม จริยธรรมในหลักศาสนาอิสลามให้มากขึ้น	196	23.09
4	จัดกิจกรรมการใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชายหญิงในมหาวิทยาลัย	143	16.84
5	จัดกิจกรรมตามปฏิทินมุสลิมและจัดตารางสอนให้เอื้ออำนวยสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่จะต้องหยุดเรียนเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม	121	14.25

จากตารางที่ 15 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงในด้านการจัดกิจกรรม อันดับที่ 1 การจัดกิจกรรมสอนเสริมในวิชาภาษาไทย จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 33.57 อันดับที่ 2 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านศาสนาอิสลามให้มากกว่าปัจจุบันและมีงบประมาณสนับสนุน จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 32.27 อันดับที่ 3 การจัดกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังในด้านคุณธรรม จริยธรรมในหลักศาสนาอิสลามให้มากขึ้น จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 23.09

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยในตัวของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

อันดับที่	คุณลักษณะ	นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (n = 849)	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะจุดเด่น			
1	การแต่งกายที่เรียบร้อย	452	53.24
2	การเป็นนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	386	45.47
3	ความเคร่งครัดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต	341	40.16
4	ความสามัคคี	278	32.74
5	การอ่านอัล-กุรอานได้อย่างถูกต้อง	254	29.92
6	ความสามารถทางด้านกีฬา	195	22.97
7	การช่วยเหลือเพื่อนและเข้ากับเพื่อนได้ง่าย	187	22.03
8	การเรียน	161	18.96
9	ความรับผิดชอบ	157	18.49
ลักษณะจุดด้อย			
1	การใช้ภาษาไทย การสนทนาภาษาไทยไม่ค่อยชัด	362	42.64
2	ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ไม่มั่นใจในตนเอง	283	33.33
3	ปัญหาด้านการเรียน	227	26.74

จากตารางที่ 16 การวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยในตัวของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีจุดเด่นในเรื่องการแต่งกายที่เรียบร้อยจำนวน 452 คน คิดเป็นร้อยละ 53.24 อันดับที่ 2 การเป็นนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 386 คน คิดเป็นร้อยละ 45.47 และอันดับที่ 3 ความเคร่งครัดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตจำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 40.16

ในส่วนจุดด้อย พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีจุดด้อยคือ การใช้ภาษาไทยและการสนทนาภาษาไทยไม่ค่อยชัด จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 42.64 อันดับที่ 2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ไม่มั่นใจในตนเอง จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และอันดับที่ 3 มีปัญหาด้านการเรียนจำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 26.74

ตารางที่ 17 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงกิจกรรมภายในสถาบัน

อันดับ ที่	ความคิดเห็น	นิสิตนักศึกษาไทย มุสลิม (n = 849)	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
กิจกรรมภายในสถาบัน			
1	จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และความต้องการของนิสิต นักศึกษาไทยมุสลิม	473	55.71
2	กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามและประเพณีของชาว มุสลิม เช่น การทำอาชูรอ งานเมาลิด เป็นต้น	416	48.99
3	กิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี ความร่วมมือและ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และกิจกรรมที่สร้างความ สามัคคีต่างศาสนา	375	44.17
4	การจัดกิจกรรมพบปะร่วมกันทุกวันศุกร์	326	38.40
5	อยากให้อาจารย์ในสถาบันเข้าร่วมกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษา ไทยมุสลิมจัดขึ้น	318	37.46
6	กิจกรรมโครงการพี่สู่น้อง (ในเรื่องการติว)	285	33.57
7	กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างพี่กับน้อง	263	30.98
8	โครงการละหมาดร่วมกันในวันศุกร์ของนิสิตนักศึกษาชาย	237	27.92
9	โครงการกีฬาสัมพันธ์	211	24.85
10	การจัดประชุมชมรมมุสลิมทุกสัปดาห์	198	23.32
11	การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมออก กำลังกายหลังเลิกเรียน	193	22.72
12	การจัดกิจกรรมที่ให้นิสิตนักศึกษาจากศาสนาอื่นได้รู้จัก ศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมมุสลิม	185	21.79

จากตารางที่ 17 พบว่าความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงกิจกรรมภายในสถาบัน อันดับที่ 1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และความต้องการของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 473 คน คิดเป็นร้อยละ 55.71 อันดับที่ 2 กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามและประเพณีของชาวมุสลิม เช่น การทำอาชูรอ งานเมาลิด เป็นต้น จำนวน 416 คน คิดเป็นร้อยละ 48.99 และอันดับที่ 3 กิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี ความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีต่างศาสนา จำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 44.17

ตารางที่ 18 ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงกิจกรรมภายนอกสถาบัน

อันดับที่	ความคิดเห็น	นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (n = 849)	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
กิจกรรมภายนอกสถาบัน			
1	จัดกิจกรรมร่วมกับชมรมมุสลิมต่างสถาบัน	386	45.47
2	การจัดค่ายนอกสถานที่ การออกค่ายพัฒนาและนำของไปบริจาคให้กับชุมชนที่ยากไร้	360	42.40
3	กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างศาสนา	331	38.99
4	โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมต่างศาสนา	297	34.98
5	โครงการที่ออกไปช่วยเหลือชุมชน	291	34.28
6	กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์	241	28.39
7	โครงการจิตอาสานอกสถานที่	218	25.68
8	กิจกรรมการทัศนศึกษา การศึกษาดูงานสถาบันอื่น และกิจกรรมการดูงานนอกสถานที่	183	21.55
9	กิจกรรมทำบุญเลี้ยงอาหารคนชราและเด็กกำพร้า	79	21.08

จากตารางที่ 18 พบว่าความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงกิจกรรมภายนอกสถาบัน อันดับที่ 1 การจัดกิจกรรมร่วมกับชมรมมุสลิมต่างสถาบันจำนวน 386 คน คิดเป็นร้อยละ 45.47 อันดับที่ 2 การจัดค่ายนอกสถานที่ การออกค่ายพัฒนาและนำของไปบริจาคให้กับชุมชนที่ยากไร้ จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 และอันดับที่ 3 กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างศาสนา จำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 38.99

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และประธานชมรมมุสลิมในด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามประเด็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In – depth interview) โดยในการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาและประธานชมรมมุสลิมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในเรื่องการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

ผู้บริหาร

อาจารย์ศตพล ลูกอินทร์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (สัมภาษณ์เจาะลึก, 25 กันยายน 2556) ได้กล่าวถึง นโยบายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มาศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาดังต่อไปนี้

“.....นักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยมีนโยบายหลักๆ ในเรื่องการพัฒนากิจกรรมนักศึกษา เรื่องกีฬาและเรื่องสวัสดิการนักศึกษา เพราะฉะนั้นรูปแบบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะไม่เหมือนที่อื่น คือนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นมุสลิม 90 เปอร์เซ็นต์ มหาวิทยาลัยก็พัฒนาหลักทั่วไปตามหลักนักศึกษาสากล เพียงแต่นี้มีจุดเด่นในเรื่องของกิจกรรมที่ไม่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของนักศึกษา ในทางตรงกันข้าม มหาวิทยาลัยก็ส่งเสริมให้นักศึกษาทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในมหาวิทยาลัย.....”

เรื่องการจัดตารางสอนกับเวลาละหมาดของนักศึกษา รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาได้กล่าวว่า

“.....ตอนนี้การจัดตารางสอนมีผลกระทบกับฝ่ายกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการสร้างอาคารเรียนเพิ่มขึ้น เพราะห้องเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอต่อนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ฉะนั้นชั่วโมงกิจกรรมนักศึกษาจะมีผลกระทบก็คือจัดเป็นชั่วโมงเรียนไปด้วย ทำให้การพัฒนากิจกรรมนักศึกษามีปัญหาบ้างแต่ไม่มากนัก แต่ก็ไม่กระทบกับเวลาละหมาด การละหมาด 5 เวลาของนักศึกษาไทยมุสลิม ช่วงเที่ยง ถึงบ่ายสามโมง นักศึกษาก็สามารถไปละหมาดได้โดยไม่ให้เกินเวลาที่กำหนด จนอีกช่วงหนึ่งคือ บ่ายสามโมงกว่า จนถึงหกโมงเย็น นักศึกษาสามารถไปละหมาด เรียนเสร็จแล้วค่อยไปละหมาดตอนไหนก็ได้เลยไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องการละหมาดกับเวลาเรียน

เรื่องนโยบายในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาได้กล่าวว่

“.....มหาวิทยาลัยได้มีนโยบายที่จะเตรียมจัดตั้งศูนย์ศึกษาอาเซียน เพื่อสนองต่อนโยบายของมหาวิทยาลัยที่จะพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในเรื่องของภาษาของนักศึกษา นอกจากภาษาอังกฤษ และภาษามลายูกลางแล้ว เพื่อเป็นการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และตอนนี้ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาได้ทำข้อตกลงร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซีย ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน เช่นในปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยได้นำศิลปวัฒนธรรมการแสดง ดิเกอูตู ไปสร้างความสัมพันธ์ นักศึกษาก็มีความรู้สึกที่ดี คิดว่าตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดี การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะต้องดูว่า แบบใดที่ได้ประโยชน์มากที่สุด เกี่ยวกับเรื่องนักศึกษา นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังมีนโยบายในเรื่อง หอพัก โดยกำลังจะจัดหอพักให้เป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้นคือ หอพักที่อยู่ภายนอกรั้วมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจะมีพื้นที่บางส่วนก็จะสร้างหอพักและมีบริการด้านความเป็นอยู่ให้กับนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ปัจจุบันหอพักไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควร มหาวิทยาลัยยังให้นักศึกษาอยู่แบบเดิมๆ ไม่มีความเป็นระเบียบ แต่ก็ยังมีนโยบายห้องสีขาว ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพ ด้านกีฬา ก็มีอาคารอเนกประสงค์ และนโยบายของอธิการบดีท่านใหม่ก็จะทำลานกีฬา เพื่อให้นักศึกษาได้ออกกำลังกาย.....”

ในส่วนในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น มหาวิทยาลัยมีการติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย เพื่อให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าหาข้อมูลในเรื่องการเรียนได้สะดวกขึ้น ส่วนในเรื่องของปัญหา นักศึกษาไทยมุสลิมที่มาศึกษาที่นี่ไม่ค่อยมีปัญหาอะไรมากนัก จะมีบ้างก็คือปัญหายาเสพติด เช่น การใช้ใบกระท่อมมาผสมเป็นเครื่องดื่มชูกำลัง มหาวิทยาลัยก็จะทำระบบติดตามดูว่านักศึกษาคนไหนที่เสพติดยา ก็จะมีระบบควบคุมกำกับดูแล ตอนนี้ก็มีโครงการรีไทร์รีเทิร์น.....”

เรื่องโครงการรีไทร์รีเทิร์น อาจารย์ศตพล ลูกอินทร์ ได้แสดงแนวคิดในเรื่องนี้ไว้ว่าสนใจว่า

“.....โครงการรีไทร์รีเทิร์น จะดูว่านักศึกษาที่ต้องรีไทร์ มีกี่คนปัญหาเกิดจากอะไร รีไทร์คือออกไป รีเทิร์นคือกลับเข้ามาใหม่ คือสามารถกลับเข้ามาได้ จะมีการโอนย้ายวิชากันได้ ส่วนในเรื่องการแบ่งแยกระหว่างนักศึกษาไทยพุทธกับนักศึกษาไทยมุสลิมจะไม่มีปัญหา เพราะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลามีระบบช่วยเหลือต่าง ๆ มีคลินิกให้คำปรึกษา ศูนย์ให้คำปรึกษา มีสำนักงานกองทุนพัฒนานักศึกษาโดยตรง ช่วงปิดเทอมจะไม่มีปัญหา แต่จะมีในช่วงสอบใหม่ๆ ที่เรียกว่ารับพื้นฐานจะเป็นช่วงเทอมแรกของปีการศึกษา พอนักศึกษาสมัครเข้ามาก็จะให้เรียน

ปรับพื้นฐาน วิชาภาษาไทยเป็นวิชาพื้นฐานที่ต้องปรับ และอีกวิชาหนึ่งที่เด็กมีปัญหา ที่ได้ทุกคนต้องเรียนคือ ภาษามลายูกลาง เพราะเป็นอัตลักษณ์ เพราะฉะนั้นก่อนเปิดเทอมจะมีการปูพื้นฐานภาษาไทยกับภาษามลายูกลาง.....”

การจัดกิจกรรมและการจัดสรรงบประมาณ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาได้กล่าวว่า “.....การจัดกิจกรรมรับน้องใหม่ แต่ละคณะจะดำเนินการอยู่แล้ว การจัดสรรงบประมาณจะไม่มีงบพิเศษ เพียงแต่งบประมาณที่ได้มา ทางคณะจะไปจัดสรรเอง ฉะนั้นงบส่งเสริมจะไม่มี แต่มหาวิทยาลัยจะสนับสนุนให้นักศึกษาจัดกิจกรรมเหล่านี้ นอกจากนั้นที่นี้มีกิจกรรมที่นักศึกษาไทยพุทธกับนักศึกษาไทยมุสลิมทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่กิจกรรมกีฬา นันทนาการ พิธีรำลึกพระคุณครูก็ทำร่วมกันทั้งสองศาสนา เพียงแต่แยกพิธีกรรมกันแต่อยู่ในหอประชุมเดียวกัน และกิจกรรมหนึ่งคือรับขวัญลูกราชาฎ ซึ่ง เป็นพิธีที่ไม่ขัดกับหลักของศาสนาอิสลาม.....”

มุมมองของรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาได้กล่าวถึงการช่วยเหลือนักศึกษาไทยมุสลิมมีดังนี้

“.....ตอนนี้อาจารย์เพิ่งมารับตำแหน่งใหม่ กำลังจะทำเรื่องสวัสดิการของนักศึกษาโดยที่ไม่ได้แยกว่าเป็นนักศึกษาไทยพุทธหรือนักศึกษาไทยมุสลิม เพราะส่วนใหญ่เป็นไทยมุสลิมอยู่แล้ว โดยภาพรวมทั้งหมดจะมาเป็นแรงจูงใจเพื่อรองรับนักศึกษา แล้วสร้างค่านิยมให้กับนิสิตนักศึกษา เช่น ในเรื่องการทำความดี การสร้างผลงานด้านนวัตกรรม ด้านกิจการนศึกษานอกหลักสูตร ด้านกีฬาต่างๆ จะทำเป็นระเบียบรองรับ เรื่องสวัสดิการอื่นๆ กำลังประชุมผู้นำนักศึกษา อย่างในตอนนี้ทางมหาวิทยาลัยมีการสำรวจว่า นักศึกษาต้องการสวัสดิการเพิ่มอะไรบ้าง สำหรับเรื่องใหญ่อีกเรื่องหนึ่งคือ การปฏิรูปสวัสดิการร้านค้า นโยบายของมหาวิทยาลัย คือ จะทำอย่างไรให้นักศึกษาได้รับผลประโยชน์มากที่สุดในเรื่องของปริมาณและราคาของอาหาร เพราะนักศึกษาที่นี่ไม่ได้มีฐานะร่ำรวย บางคนได้เงินมาวันละ 50-60 บาท.....”

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาไทยมุสลิม อาจารย์ ดร. นัทธี บุญจันทร์ อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (สัมภาษณ์เจาะลึก, 24 กันยายน 2556) ได้ให้ความเห็นในเรื่อง ช่องทางการให้นักศึกษาเข้าพบว่า

“.....ช่องทางการพบนักศึกษาที่นี่ นักศึกษาจะชอบมาพบโดยตรง แต่ก็สามารถที่จะโทรมานัดหรือโทรมาสอบถามรายละเอียดได้ก่อนว่าอาจารย์อยู่ห้องไหน มีเวลาว่างก็มาพบ แล้ว

นักศึกษา ก็มีความกล้าที่จะคุยกับอาจารย์มากยิ่งขึ้น บางครั้งนักศึกษามีผลกระทบในเรื่องต่าง ๆ ก็สามารถที่จะมาพบได้ มาปรึกษามาขอความช่วยเหลือ ถ้านักศึกษามีเรื่องทุกข์ร้อนอะไรก็มาบอกให้อาจารย์ทราบ นอกจากมาเข้าพบด้วยตัวเองแล้ว บางทีนักศึกษาก็จะส่งไลน์ ส่งมาทางเฟซบุ๊ก ทางโทรศัพท์บ้าง เพราะในมหาวิทยาลัยก็จะมีการติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย นักศึกษาจะสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารได้ และถ้ามีอะไรก็จะนัดไว้ล่วงหน้า ส่งผ่าน E-Mail อาจารย์ก็จะนัดประชุมว่าวันนี้ช่วงเวลาใดขอให้ตัวแทนนักศึกษาเข้ามาพบเพื่อปรึกษา

ในเรื่อง ต่าง ๆ เป็นต้น ปัญหาของนักศึกษาที่นี้ก็คงจะเรื่องวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ถ้าคนนอก พื้นที่ที่ไม่เคยมาสัมผัสที่นี้ จะเข้าใจวิถีชีวิตของนักศึกษาที่นี้ยาก ตั้งแต่พื้นฐาน การศึกษาของนักศึกษาที่แตกต่าง เพราะนักศึกษาที่นี้จะเรียนจบมาจากโรงเรียนสอนศาสนา อิสลามมาตั้งแต่ต้น ดังนั้นความเข้าใจในสังคมข้างนอกก็จะขาด แล้วตัวอาจารย์ผู้สอนเองจะทำอย่างไรให้นักศึกษากลุ่มนี้ได้รู้เท่าทันกับคนอื่น ตัวอาจารย์เองจะต้องปรับ เพื่อนอาจารย์ที่มาจากต่างภูมิภาคก็ต้องปรับตัว เพื่อให้ให้นักศึกษาและอาจารย์สามารถใช้ชีวิตร่วมกันให้ได้ อาจารย์ก็ต้องมาเรียนรู้นักศึกษาด้วยเพราะบางคน แม้กระทั่งในเรื่องของการสื่อสาร จะเห็นได้ว่านักศึกษาที่นี้ยังด้อยในเรื่องของภาษาไทยที่ใช้ อาจารย์จะต้องตั้งกฎเกณฑ์ในชั้นเรียนว่า การสื่อสารพูดคุยกันในห้องเรียนจะต้องใช้ภาษากลางเท่านั้น ภาษาถิ่นให้นักศึกษากลับไปคุยที่บ้าน หรือนอกเวลาเรียนอย่างน้อยเพื่อนที่มาจากต่างจังหวัดต่างภูมิภาคจะรู้ด้วยว่าสิ่งที่นักศึกษาไทยมุสลิมสื่อสารกันคืออะไร ไม่อย่างนั้นจะเกิดความไม่เข้าใจกัน และจะหาว่าเป็นการนินทากันได้ นอกจากนี้มีปัญหานในเรื่อง ยาเสพติดก็มีบ้างตามสภาพของสังคม ที่ภาควิชาพลศึกษาก็มีปัญหาในเรื่องนี้ อาจารย์ก็จะตามแล้วนัดพบเลย คือที่ภาควิชาพลศึกษานี้คืออยู่อย่างหนึ่งคือ การอยู่กันแบบครอบครัว นักศึกษาจะมีความรู้สึกที่อาจารย์เป็นเหมือนพ่อคนหนึ่ง นักศึกษาที่นี้จะพักบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย และหลังมหาวิทยาลัยทั้งนั้น อาจารย์ก็ใช้วิธีตามนักศึกษาไป หรือนัดให้มาโดยตรง ซึ่งก็เป็นวิธีบริหารจัดการว่าทำอย่างไรที่จะให้นักศึกษาที่ติดยาเสพติดกลับมาตั้งหน้าตั้งตาเรียนให้สมกับที่พ่อแม่ส่งมาเรียน เพราะว่าสภาพการศึกษาที่นี้ จะไม่เหมือนกับสภาพในกรุงเทพฯ อาจารย์มีหน้าที่ต้องสอน เมื่อสอนเสร็จก็ต้องอยู่กับนักศึกษา อยู่ที่นี้เกือบ 20 ชั่วโมงต่อวัน อยู่กับนักศึกษาตั้งแต่เช้าถึงมืด บางวิชาอาจารย์สอนตั้งแต่ตีห้าครึ่ง แล้วก็อยู่กันอย่างสนุกสนาน ตามสภาพมหาวิทยาลัยภูมิภาค.....”

เรื่องการสนับสุนุนิสิตนักศึกษาที่พึงประสงค์ อาจารย์ ดร. นที ได้ให้ทัศนะไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

“.....ในภาควิชาพลศึกษาจะมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง โดยจะเน้น ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้นำในการสร้างเสริมสุขภาพ เพราะฉะนั้นนักศึกษาที่มาเรียนที่นี่จะต้องส่งเสริม ในการออกกำลังกาย ต้องส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักจริยธรรม ปัญหาในด้านยาเสพติด อาจารย์ก็ พยายามแก้ปัญหาโดยเฉพาะในภาควิชา อาจารย์จะรู้สึก sensitive มาก ถ้ามีนักศึกษาสูบบุหรี่ แล้วเดินผ่าน จะห้ามไม่ให้นักศึกษาที่สูบบุหรี่ไปนั่งหน้าห้อง หรือใต้เครื่องปรับอากาศ จะจัดที่นั่ง เฉพาะให้สำหรับคนที่สูบบุหรี่ เหมือนเป็นการลงโทษไปในตัว เพราะนักศึกษาจะรู้สึกว่าไม่เหมือน เพื่อนนักศึกษาคนอื่น ต่อไปนักศึกษาก็จะไม่กล้าที่จะสูบบุหรี่แล้วเข้ามาเรียน อาจารย์ใช้วิธีนี้ บริหารจัดการ เพราะอัตลักษณ์ที่นี้คือ ความรู้คู่คุณธรรม เป็นสิ่งที่อาจารย์จะเน้นให้นักศึกษา

โดยนักศึกษาภาควิชาพลศึกษาจะเป็นที่ยอมรับจากภาควิชาอื่น ๆ และอาจารย์ผู้สอน ว่า มีน้ำใจเป็นที่หนึ่ง เพราะภาควิชาพลศึกษาจะปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักศึกษา ใน เรื่อง ของ จิตอาสา ที่มา เป็น อันดับ ต้น ๆ เสมือนกับพระปณิธานของพระบิดา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะเน้นในเรื่องของการเห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นสอง ประโยชน์ของ คนอื่นเป็นที่หนึ่ง แล้วที่นี้นักศึกษาไทยพุทธกับนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถเข้ากันได้ด้วยการจัด กิจกรรมต่างๆ อาจารย์พยายามให้ทั้งสองฝ่ายเรียนรู้ร่วมกัน เหมือนที่ภาควิชาพลศึกษา จะจัด กิจกรรมทำบุญภาคก็ต้องมีกิจกรรมทั้งสอง ศาสนาหรือสามศาสนาเข้ามาจัดพร้อมกันในเวลา เดียวกันร่วมกันเพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญว่าภาควิชาพลศึกษาไม่ได้ทิ้งศาสนาใดศาสนาหนึ่ง

ดังนั้นทุกคนก็มีกิจกรรมของศาสนาตนเองในเวลาเดียวกันในวันเดียวกัน เช่น ทำบุญ ภาควิชาพลศึกษา ช่วงเช้าเชิญพระภิกษุเข้ามาทำพิธีสวดมนต์ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ให้กับ นักศึกษาที่เป็นไทยพุทธ ส่วนทางศาสนาอิสลามก็จะมี โต๊ะอิหม่าม ประจำศาสนาแล้วก็ทำพิธี ละหมาด รวมกันทั้งหมด แต่ละศาสนาต่างก็จะมีกิจกรรมของศาสนา เป็นการทำงานที่ร่วมกันใน เรื่องของวิถีปฏิบัติของแต่ละศาสนา ถ้าจัดกิจกรรมก็ต้องเรียนรู้ว่า แต่ละศาสนามีข้อจำกัด อะไรบ้างก็พยายามไม่จัดให้ผิดกับหลักปฏิบัติของศาสนา ถ้าทางภาควิชาไม่แน่ใจในเรื่องขั้นตอน การปฏิบัติศาสนกิจก็จะถามผู้รู้ ถามผู้นำศาสนา เพราะที่วิทยาเขตปัตตานี จะมีวิทยาลัยอิสลาม ศึกษา มีอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนาและระเบียบประเพณีปฏิบัติก็จะดูว่าได้หรือไม่ ถ้าให้ นักศึกษาเข้าร่วมมีขอบเขตแค่ไหนก็จะสามารถปฏิบัติได้

ซึ่งในสมัยก่อนอาจารย์สอนนันทนาการ ก็สังเกตว่านักศึกษามุสลิมผู้หญิงที่มีผ้าปิดหน้า เหลือแต่ตาจะแสดงความสามารถด้านนันทนาการได้หรือไม่ บางครั้งจะผิดหลักหรือเปล่าจริงๆแล้ว เท่าที่รู้ก็สามารถปฏิบัติได้ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องเตรียมตัวเองข้อห้ามคือ หนึ่ง ห้ามเผยแพร่ร่างกายให้กับ ผู้อื่นเห็น ในเรื่องของการแต่งกายที่โชว์สัดส่วนคือสิ่งที่ต้องห้าม กิจกรรมที่ไม่ได้เปิดเผยรูปร่างก็

สามารถทำได้ การประกอบกิจกรรมสามารถปฏิบัติได้ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ต้องเตรียมตัวเอง การประกอบกิจกรรมสันตนาการ การประกอบดนตรีก็สามารถเข้าร่วมได้.....”

เรื่องการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม อาจารย์ ดร. นัทธี ได้กล่าวว่า

“.....แต่ละวันมีนักศึกษาเข้าพบไม่ต่ำกว่า 10 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งก็จะมีนักศึกษาประมาณสามถึงห้าคนได้ วันหนึ่งก็มีประมาณสามสิบคน ส่วนใหญ่ก็จะมาปรึกษาในเรื่องงาน ปัญหาเรื่องเพื่อน ปัญหาเรื่องการเรียนการสอน ปัญหาเรื่องทำงานไม่ทัน ส่วนใหญ่จะมาปรึกษาอาจารย์โดยตรงเลย โดยจะโทรนัด แล้วเข้ามาพบ แต่ถ้าไม่มีอะไรมากก็จะส่งโพสต์ไว้ในเฟสบุ๊ก ส่วนที่ไม่ได้มาพบอาจารย์ก็จะส่งเพื่อนไปเลย ว่าออกมาพบเด็ดขาดเลย ถ้าไม่มาพบก็ไม่ต้องมาคุย โดยมีการให้คำปรึกษาพิเศษมีบ้าง เช่น นักศึกษาที่ไม่เรียนไปตามแผนกระบวนการเรียน เนื่องจากนักศึกษาจะมีปัญหาส่วนตัวและระหว่างทางแล้วนักศึกษาจะเป็นเด็กที่ต้องให้คำปรึกษาเป็นพิเศษจะต้องประกบติดเนื่องจากอาจารย์ต้องดูความประพฤติดูว่าตัวนักศึกษาดีขึ้นหรือไม่ถ้าดีขึ้นก็จะเรียกมาคุยกันต่อ ถ้าไม่ดีขึ้นก็ไปปรับปรุงตัวแล้วค่อยมาว่ากันอีกครั้งหนึ่ง สำหรับกลุ่มนักศึกษาจะมีปัญหาเรื่องหนึ่ง เรื่องส่วนตัว เรื่องการเรียน บางครั้งบางคนผลการเรียนดี แต่ไม่ค่อยเข้าเรียน เพราะมีปัจจัยอื่นเป็นตัวสนับสนุน เช่น เพื่อน ฟุตบอล ก็จะเจอปัญหาเหล่านี้ กลายเป็นว่าช่วงเวลากลางวันไม่ยอมมาเรียน แล้วบางกลุ่มก็ติดเพื่อน เพื่อนไม่มาเรียนก็ไม่มาด้วย.....”

เช่นเดียวกับ อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (สัมภาษณ์เจาะลึก, 26 กันยายน 2556) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เห็นว่า

“.....มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่พัฒนาเหมือนที่อื่นๆ ไป เน้นเรื่องการเรียนการสอน เน้นเรื่องความเป็นระเบียบวินัย เน้นในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม การเรียนการสอนตามหลักสูตรเหมือนๆ กัน ส่วนกิจกรรมจะมีการสร้างความสัมพันธ์ของศาสนา เช่น บางครั้งก็อาจจะทำกิจกรรมร่วมกัน สนับสนุนทางด้านศาสนาอิสลาม แล้วก็ศาสนาพุทธเหมือนกัน กิจกรรม เช่น เดือนสี่ทางศาสนาพุทธก็เป็นการส่งเปรต ที่นครศรีธรรมราช ไทยพุทธก็เข้าร่วม ไปวัดไปทำบุญศาสนาอิสลามก็มี เช่น การกวนอาชูรอ เหมือนกับการกวนข้าวทิพย์ ซึ่งมีวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน แต่มีการนับถือมีความเชื่อก็แตกต่างกันเท่านั้นเอง อย่างศาสนาพุทธเชื่อเรื่องศีลห้า เรื่องคำสั่งสอนพระพุทธเจ้า ทางศาสนาอิสลามก็จะเชื่อในองคัลลอฮ์ นักศึกษาก็อยู่ร่วมกัน มีความสุขร่วมกันได้ ส่วนที่นักศึกษาไทยมุสลิมทำไม่ได้ก็ไม่ทำ.....”

เรื่องสถานที่ที่เหมาะสมและการจัดตารางสอน อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้กล่าวว่า

“.....มัสยิดที่นี่จะไม่มี แต่จะใช้ชื่อเรียกว่า สถานที่ที่เหมาะสม มหาวิทยาลัยมีการจัดสรรครบถ้วนให้กับนักศึกษา อย่างวันศุกร์ก็จะมีภาระมาดใหญ่ นักศึกษาก็จะออกไปข้างนอก แต่ถ้าวันธรรมดา ภาคบ่าย ก็จะมีสถานที่ให้นักศึกษา แยกชั้นกัน ภาระมาดแล้วก็เข้าการเรียนการสอนตามปกติ การจัดตารางสอนกับการจัดกิจกรรมไม่กระทบกับวิถีการปฏิบัติทางศาสนา ที่นี่ภาระมาด 5 ครั้ง ก็สามารถไปเรียนได้ และในวันศุกร์ก็อาจจะมียุทธกรรมบิณฑนอยในภาคบ่าย จากตารางสอนตามเวลาปกติเลย เพราะนักศึกษาได้เวลาภาระมาดตั้งแต่เที่ยง เที่ยงถึงบ่าย อาจจะมีการเข้ามาเรียน ชั่วโมงน้อย ส่วนใหญ่จะไปภาระมาดที่มัสยิด แต่ถ้ามหาวิทยาลัยมีสถานที่ภาระมาดรวมตรงนี้นักศึกษาก็มาภาระมาดได้ ก็เป็นความเชื่อว่าการมาดวันศุกร์ต้องไปที่มัสยิด ส่วนตารางเรียน ตอนนี้มีเรียนตั้งแต่เช้า จนถึงเย็น สี่ ห้าโมง บางที่ก็ทะเลไปจนทุ่มก็มี เพราะมหาวิทยาลัยมีปัญหาในเรื่องของสถานที่ เรื่องห้องเรียน.....”

อาจารย์อุสมาน ราชฎ์รานิยม อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (สัมภาษณ์เจาะลึก, 23 กันยายน 2556) ได้กล่าวในเรื่องการให้คำปรึกษากับนักศึกษาว่า

“.....ส่วนใหญ่จะเป็นคณะกรรมการ ก่อนที่จะมาเป็นคณะกรรมการ รุ่นปัจจุบันนักศึกษาก็จะนำเสนอว่าใครที่จะมีความเหมาะสมที่จะมารับผิดชอบในรอบต่อไป พอนักศึกษาได้ประธานแล้ว ประธานก็จะไปคัดเลือกหาทีมงานตัวเอง แล้วก็มานั่งคุยเรื่องนโยบายว่าจะกำหนดนโยบายอย่างไรเพื่อที่จะพัฒนานักศึกษาให้เป็นที่ไปตามที่นโยบายชมรมได้กำหนดเอาไว้ ของแต่ละปีของแต่ละรุ่น ซึ่งไม่เหมือนกัน แต่ว่าจุดเน้นที่ใกล้เคียงกันในทุกปีคือ ชมรมมุสลิมจะเน้นความเป็นคนที่สมบูรณ์ ในที่นี้หมายถึงมนุษย์ที่ประกอบไปด้วยร่างกาย สติปัญญา แล้วก็จิตวิญญาณคุณธรรม จริยธรรม และจุดที่เน้นมากๆ คือ คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งคณะกรรมการโดยเฉพาะนักศึกษาที่จะมาเป็นประธานชมรมต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ไม่สูบบุหรี่ การแต่งกายสุภาพ มีแฟนตามสไตล์ของคนรุ่นใหม่ไม่ได้ เว้นแต่ชอบพอกัน ไม่ได้แสดงออก จับมือกันก็ไม่ได้ เรื่องเหล่านี้สำคัญมาก

ถ้ามีใครมาร้องเรียนก็จะมีสิทธิ์ที่จะดำรงตำแหน่งตรงนี้ แต่ถ้าในส่วนกรรมการอื่นๆ ฝ่ายหลักๆ ก็จะมีการเตือนกัน ก็จะมีเพื่อนๆ มาปรึกษากันว่า ผู้ที่มีลักษณะไม่พึงประสงค์แล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาก็จะมีการเรียกตักเตือนเป็นการส่วนตัว อาจารย์ที่ปรึกษาจะพบกับแกนนำนักศึกษาทุก ๆ สัปดาห์ หลัก ๆ ก็จะมาคุยกันใช้เวลาหนึ่งถึงสองชั่วโมง ซึ่งมีกรอบชัดเจนว่า

ต้องการให้คณะกรรมการเข้าใจเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งบางครั้งก็มึปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการก็มาหาทางออกร่วมกันโดยที่อาจารย์ที่ปรึกษาทำให้เป็นแนวคิด แนวนโยบาย แล้วนักศึกษาจะไปประชุมกันเอง และส่วนใหญ่นักศึกษาเข้ามาปรึกษาในเรื่องการทำงานในชมรมที่มีหลายฝ่าย อีกฝ่ายหนึ่งอาจจะมีคณะกรรมการอื่น อีกฝ่ายหนึ่งอาจจะไม่ค่อยมีคณะกรรมการอื่น ชมรมมุสลิมจะมีเอกลักษณ์คือ หญิง ชาย เพราะฉะนั้นจะมีสองฝ่าย พยายามที่จะปะปนกันที่จะไม่ให้เลยเถิด ก็แยกกันจะเรียกว่าคู่ฝ่าย เพราะบางทีนักศึกษากับนักศึกษาเอง ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของการจะพบปะกัน บางครั้งก็ให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นตัวช่วย เป็นผู้ใหญ่ที่จะคอยให้ความสะดวก.....”

เรื่องนโยบายและฝ่ายต่าง ๆ ในการพัฒนานิสิตไทยมุสลิม อาจารย์อุสมาน ราชฎ์รียัม ได้กล่าววว่า

“.....แยกเป็นฝ่าย ซึ่งฝ่ายชมรมเองก็มีฝ่ายวิชาการ ฝ่ายวิชาศิลปวัฒนธรรม พยายามทำกิจกรรมให้ครบวงจรให้เหมือนกับวิถีชีวิตของชาวมุสลิม ว่ามุสลิมนั้นไม่ได้แยกมิติ หมายถึงวิชาการก็ต้องมี ออกกำลังกายก็ต้องมี ศิลปะก็ต้องมี วัฒนธรรมก็ต้องมี ไม่ได้แยกส่วน เพียงแต่สัดส่วนที่มุสลิมต้องการจะตอบใจให้ได้แก่ ด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม ตรงนี้ถือเป็นหัวใจของชมรมมุสลิม คือเริ่มต้นจะต้องเข้าใจก่อนว่ามุสลิมสอนอะไร ต่อจากนั้นก็ต้องปฏิบัติให้ได้ ไม่ใช่เรียนรู้อย่างเดียวไม่ปฏิบัติ และจริยธรรมนั้นต้องคู่กัน ฉะนั้นนักศึกษาของที่นี่จะต้องปลอดจากอบายมุขทั้งหลายทั้งปวง ถ้าเกิดประจักษ์ทั้งหมดว่าสมาชิกปฏิบัติไม่ถูกต้องก็จะมีคณะกรรมการไปตักเตือนเป็นเบื้องต้น จะเรียกว่าการตักเตือนเชิงสร้างสรรค์ ในทางมุสลิมเรียกว่า นาซีฮัต เป็นการตักเตือนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งบางที่เรียกมาเป็นส่วนตัวก็ได้ ในหลักคิดของอิสลาม การจะเรียกว่าใครทำดีก็ต้องเชิดชูสดุดี ใครทำไม่ดีก็จะไม่ประจานแล้วก็ไม่วิพากษ์วิจารณ์จนเลยเถิด ไม่เหมาะสม เชิญมา เรียกมาแล้วก็มาคุยตัวต่อตัว หลังจากนั้นก็จะพยายามบอกเพื่อนๆว่าอย่าเอาเรื่องนี้ไปขยายผล เพราะถือว่าทำดีส่งเสริม ทำไม่ดีก็แก้ไข แต่ที่ไม่ใช่การประจาน และชมรมได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย แต่ละปีละประมาณ แสนกว่าบาท.....”

ในการอยู่ร่วมกันของนิสิตนักศึกษาไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่ มอ. ปัตตานี อาจารย์อุสมาน ได้เห็นว่า นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังคำกล่าวของอาจารย์อุสมานได้ให้ไว้อย่างน่าสนใจว่า

“.....นโยบายของชมรมเองหรือแม้แต่หลักคิดของอาจารย์ที่ปรึกษาเอง ก็มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่อยากจะให้พี่น้องไทยมุสลิมกับพี่น้องไทยพุทธได้เข้าใจซึ่งกันและกันแล้วก็มีหลายโครงการที่ทำร่วมกัน แต่ก็ยังไม่เป็นรูปธรรม ทุกครั้งเวลาวิทยาลัยอิสลามศึกษาจัด

กิจกรรมก็จะเปิดโอกาสให้ทุกศาสนาเข้าร่วมกิจกรรมอยู่แล้ว เช่น การจัดสัปดาห์วิชาการ วันสำคัญทางศาสนาอิสลามจัดที่วิทยาลัยอิสลามศึกษาแล้วมีนักศึกษาไทยพุทธเข้ามาร่วมด้วย

โดยนโยบายของชมรมมุสลิมก็ต้องการให้นักศึกษาทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมโดยทางชมรม ไม่มีการรังเกียจเด็ดขาด แต่สิ่งที่จะพยายามต่อไปคือร่วมกับชมรมพุทธศาสนาจัดโครงการร่วมกัน เช่น พานักศึกษาไทยมุสลิมและไทยพุทธไปทัศนศึกษาวัดและมัสยิด เพื่อทำความเข้าใจหรือการเสวนาสองศาสนา หรือสามศาสนา พี่น้องมุสลิมก็อาจจะไปดูวัด อาจจะไปรับโอวาสจากเจ้าอาวาสก็ได้ คือ เจ้าอาวาสสามารถให้พบกับมุสลิมได้ ให้ความคิดเห็นในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่ทั้งสองศาสนาสอดคล้องกัน อย่างเรื่องความรักแบบนี้ มีในทุก ๆ ศาสนาแต่ในรายละเอียดจะไม่ลง ความสามัคคี ความเป็นเอกภาพ ความไม่แตกแยกแบบนี้ ในมุมมองของพุทธศาสนาว่าอย่างไร ความรักในมุมมองของศาสนาพุทธว่าอย่างไร มุมมองของศาสนาอิสลามว่าอย่างไร ทางชมรมกำลังจะพยายามทำกิจกรรมแบบนี้อยู่ตกลงร่วมกันก็ไม่มีปัญหา ก็ใช้ความพยายามอยู่ทุกคนเป็นพี่น้องกัน เรื่องศาสนาไม่ใช่กำแพง แต่เราจะทำลายกำแพงให้กลายเป็นสะพาน สะพานเชื่อมดีกว่า

ในฐานะที่เป็นวิทยาลัยอิสลามศึกษาและเป็นศูนย์มุสลิมศึกษาด้วย ทำให้มีนักศึกษามุสลิมจากต่างประเทศเข้ามาศึกษา ตลอดจนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความเป็นพหุวัฒนธรรม อาจารย์ อุสมาน ได้กล่าวว่า

“.....นักศึกษาต่างชาติเข้ามาเยอะที่นี่มีของจีน และแอฟริกาที่เข้ามาในชมรมมุสลิม กัมพูชา การจัดกิจกรรมจะจัดไปในเชิงทัศนศึกษา องค์ความรู้ คือจะไม่ไหวและไม่ทำพิธีกรรมพอทำพิธีเราก็จะแยกกัน คือการไปพบกับเจ้าอาวาสเป็นผู้ทรงความรู้ในทางศาสนา ท่านจะให้แนวคิดในทุกๆศาสนา นักศึกษาก็สามารถที่จะเรียนรู้ได้ นักศึกษาไทยพุทธที่จะเข้ามารับ โอวาสจากอิหม่าม หรือ โต๊ะครู โต๊ะครูก็จะให้โอวาสให้ความคิดพอเป็นพื้นฐานก็สามารถทำได้อยู่แล้ว นอกจากนี้วิทยาลัยอิสลามศึกษา ถือว่าเป็นหลักศิลาทางวิชาการ ใครที่มีปัญหาในเรื่องของวิถีชีวิต เรื่องหลักการอะไรก็เข้ามาถามได้ จะมีผู้รู้ให้คำตอบ ผู้รู้ก็มีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาอีกด้วย ทั้งทางด้านกฎหมาย จบมาทางครุศาสตร์ก็มี ทางตะวันออกกลางก็มี ก็หลากหลาย ตรงนี้มีประเด็นอะไรที่จะเข้ามาเพื่อสอบถามก็ได้หมด ปัญหาส่วนใหญ่ของนักศึกษาที่นี่ในเรื่องการเรียนเป็นโจทย์ที่น่าจะใหญ่โดยเฉพาะเรื่องภาษาไทย ส่วนใหญ่นักศึกษาที่นี่มาจากโรงเรียนสอนศาสนาที่นี่ก็ต้องยอมรับว่าด้านวิชาสามัญนักศึกษาจะเรียนอ่อนกว่าที่โรงเรียนปกติที่เป็นสามัญโดยตรง ถ้าเข้ามาแล้ว ทางมหาวิทยาลัยไม่ดูแลเรื่องวิชาการให้กับนักศึกษา นักศึกษาก็จะอ่อนแอแน่นอน โอกาสของนักศึกษาที่นี่กับที่อื่นจะไม่เหมือนกัน ด้วยสถานการณ์ด้วยอะไรด้วย แต่นักศึกษาที่นี่มี

จุดแข็งในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ไม่มีปัญหา นักศึกษาที่นี้จะไม่ดื่มสุราเลย จะไม่ค่อยสูบบุหรี่ ยาเสพติดจะน้อยมาก เพราะความที่นักศึกษาถูกหลอมรวมด้วยศาสนา ฉะนั้นเรื่องสิ่งเสพติดนี้ อาจารย์ทุกคนจะเบาใจได้เลย แต่ไม่ใช่ว่าไม่มีเลยซะทีเดียว แต่ถือว่าเป็นส่วนน้อย แต่ถ้าหน่วยงานรัฐบาลหรือหน่วยงานโดยตรงจะเข้ามาเสริม จะเป็นในเรื่องของวิชาการมากกว่า ถ้านักศึกษามีความเข้มแข็งเรื่องวิชาการได้ นักศึกษาก็สามารถอยู่ได้ เพราะในระดับมหาวิทยาลัยถ้านักศึกษาไม่เข้มแข็งทางวิชาการแล้ว นักศึกษาก็จะตกหล่นระหว่างทาง หลักสูตร 4 ปี ปี 2 ก็โดนรีไทร์ เพราะด้วยความเข้มข้นทางวิชาการ

วิทยาลัยอิสลามศึกษา นักศึกษาเรียนมาจากโรงเรียนสอนศาสนาจะได้เปรียบเรื่องภาษามากกว่านักศึกษาที่มาจากสามัญ หลักสูตรที่นี้ก็เป็นการสอนต่อแก่นักศึกษาที่มาจากโรงเรียนสอนศาสนา หลักสูตรนานาชาติมี หลักสูตรภาษาไทยมี แต่โดยเนื้อหาของที่นี้จะรองรับนักศึกษาที่มาจากโรงเรียนสอนศาสนาเอกชนอยู่แล้ว ฉะนั้นถ้านักศึกษาที่เรียนสามัญมาเรียนที่นี้นั้นแหละคือปัญหา อาจารย์จะต้องดูแลนักศึกษากลุ่มนี้เป็นพิเศษ แต่ถ้าเป็นคนละอื่น นักศึกษาที่จบมาจากสามัญโดยตรงนักศึกษาจะได้เปรียบมากกว่าเพราะนักศึกษาเรียนมาเต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ถ้านักศึกษาที่มาจากโรงเรียนสอนเอกชนจะต้องเสริมเป็นรายบางวิชา หรืออีกตัวหนึ่งถ้าอยากเสริม ก็ควรจะเป็นเรื่องทักษะชีวิต เช่น การอยู่ร่วมกันในสังคม ภาวะผู้นำ มารยาททางสังคม เช่น บางครั้งนักศึกษาเติบโตมาในครอบครัวมุสลิม เรียนมาในโรงเรียนมุสลิมที่นี้พอมาวันหนึ่งนักศึกษาจะต้องมาเจอกับพี่น้องไทยพุทธ การอยู่ร่วมกัน ความแตกต่างจะทำอย่างไร ทักษะทางสังคม ทักษะผู้นำ ถ้าเสริมได้ในตรงนี้ นักศึกษาก็จะสมบูรณ์ในตัวเอง คือหน่วยงานภาครัฐ ภาคมหาวิทยาลัยก็ดูแลในเรื่องวิชาการ แต่ในฝ่ายจัดการศึกษาต้องดูแลในเรื่องของทักษะ.....”

อาจารย์อุสมาน ราชฎ์นียมยังเสริมอีกกว่า

“.....อีกอย่างหนึ่งในเรื่องของท่านคดี เพราะบางครั้งท่านคดีเชิงบวกว่ามนุษย์เป็นพี่น้องกัน เรียกว่า อูมมะ ที่นี้พอเป็นพี่น้องกันท่านคดีเชิงบวกแล้ว แต่ถ้าเราคิดว่าคนที่ไม่เหมือนเรา ความแปลกก็มองอย่างอื่น เหมือนต่างภาษากันก็แปลกแล้วทำให้มีกำแพงกันตัวเอง เราอยู่ตรงนี้อย่างอาจารย์ในฐานะที่เป็นที่ปรึกษาชมรมก็พยายามบอกว่า นักศึกษาไปร่วมทำกิจกรรมกับใครก็ได้ ไปชมรมไหนก็ได้ นักศึกษาไทยมุสลิมไม่มีปัญหา เรื่องที่นักศึกษามุสลิมต้องเลียดคือ ศาสนพิธี แต่ถ้าเป็นงานสังคม งานกีฬา บริบทที่ว่าไม่เลยเถิดมากเกินไป แต่ถ้าเลยเถิดมากเกินไปก็จะไม่ร่วมก็ต้องขอยก นักศึกษาร่วมไม่ได้ ชี้แจงไปเลย ไม่ใช่อยู่ ๆ ถอยออกมา วิทยาลัยสร้างนักศึกษาของวิทยาลัยให้มีภาวะผู้นำ อะไรที่ทำได้ก็บอกว่าทำได้ อะไรที่ทำได้บอกว่าเป็นไม่ได้ ไม่ใช่อยู่ทุกี่หายไปแล้ว ไปไหนก็ไม่รู้ไม่แจ้ง ไม่บอก ไม่ใช่บุคลิกของชมรมมุสลิม.....”

การทำพิธีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงมุทิตาจิตกับอาจารย์ อาจารย์อุสมาน ราชฎ์นียม กล่าวไว้ว่าสนใจว่า

“.....ที่นี้พิธีไหว้ครูจะจัดแยกแต่ทำวันเดียวกัน ของมุสลิมส่วนใหญ่จะเป็นการบรรยายแยกห้องกัน คือจริงๆแล้วไหว้ครูมีปัญหาตรงคำว่า ไหว้ น่าจะใช้คำว่า มุทิตาจิตกับคุณครู เป็นภาษาดูดีในแง่ของความหมาย และอีกเรื่องหนึ่งคือมีพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์เข้ามา หรือพระสงฆ์เข้ามาตรงนั้นแทนที่จะเป็นเรื่องของพิธีกรรมกับครู กลายเป็นมีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง ที่นี้คำถามถัดมาว่า มุสลิมไม่เคารพครูหรือ คำตอบว่า ไม่ใช่ ศาสนาสอนให้มุสลิมเคารพครูไม่ใช่แค่วันเดียว แต่ต้องทุกวันด้วย นี่คือหลักพื้นฐานเลย ถ้าไม่เข้าใจกันเกิดปัญหาเหมือนกับที่นี้จริงๆ แล้วนิสิตนักศึกษาไทยพุทธกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ แต่ติดเรื่องพิธีกรรมเข้ามา มีพระสงฆ์เข้ามา พิธีไหว้ครูไม่จำเป็นจะต้องมีพิธีตรงนั้นก็ได้ เป็นพิธีระหว่างครูกับลูกศิษย์อาจจะเอาดอกไม้ให้ครูก็ได้ ให้ครูเพื่อเป็นกำลังใจไม่มีปัญหา แต่ถ้าให้เพื่อบูชาไม่ได้ ไม่มีปัญหาเพราะเป็นสื่อเท่านั้นเอง แต่ทางมหาวิทยาลัยไม่พยายามปรับเปลี่ยนในส่วนเหล่านี้ คือพยายามจะดึงต้นรูปแบบเก่าๆแบบเดิมๆมาซึ่งไม่น่าจะใช้ เพราะทุกวันนี้โลกเปลี่ยน

สังคมเปลี่ยน กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยน วิธีคิดน่าจะเปลี่ยน พอตรงนี้ก็เข้าใจแบบไม่เข้าใจ สุดท้ายนักศึกษาก็หนี พอหนีก็ว่าทำไมนักศึกษาไทยมุสลิมไม่ไหว้ครู ถ้านำเรื่องตรงนี้ไปสะท้อนได้ จะดีมากเลย ว่าอะไรที่เป็นพิธีกรรมขอให้ตัดออกไปได้หรือเปล่า เพราะว่าติดอยู่ที่คำว่า ไหว้ คำว่า พิธีแล้วก็มีพระ พราหมณ์เข้ามา พิธีกรรมที่แทรกเข้ามาตรงนั้น แทนที่จะเป็นเรื่องครูกับศิษย์ เพราะทั่วไปนักศึกษาเจอกับครูก็ไหว้ได้อยู่แล้วถ้ากับมุสลิมคือการสะลาม แต่ถ้ากับคนทั่วไปถือเป็นการทักทายธรรมดาไม่เป็นไร แต่ไหว้ในมิติของกราบไม่ได้ การโค้งที่เลยหัวเขาไปถือว่ามีไม่ได้ แล้ว อย่างนักศึกษาเจออาจารย์ นักศึกษาไทยมุสลิมก็ไหว้ อาจารย์ก็ไหว้ตอบ เป็นการไหว้เชิงทักทายได้ แต่ไหว้ในพิธี รูปปั้นไม่ได้ ควรจะเปลี่ยนเป็นโครงการแสดงมุทิตาจิต ศัพท์ตรงนี้จะดูเบา กว่า แต่ดูเหมือนระหว่างนักศึกษากับครูจริงๆ แต่พอมีคำว่าไหว้เข้ามา ไหว้อะไรในเรื่องของพิธีกรรมเข้ามา ถ้าไหว้ไม่ใช่มนุษย์ มีปัญหาแล้ว.....”

เรื่องการจัดตารางสอนและวิถีชีวิตในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาไทยมุสลิม อาจารย์อุสมาน ราชฎ์นียมได้กล่าวว่า

“.....อาจารย์เข้าใจว่าฝ่ายวิชาการของทางมหาวิทยาลัยกับฝ่ายพัฒนานักศึกษาต้องบูรณาการกันให้ได้ถ้าบูรณาการกันไม่ได้ บางครั้งกิจกรรมชนกันทำให้นักศึกษาต้องเลือก ต้องขาดเรียน ในบางครั้งนักศึกษาอยากทำกิจกรรมในขณะที่วิชาการยังกักไว้อยู่ถ้าเป็นไปได้ รองอธิการที่ดูแลพัฒนานักศึกษากับวิชาการต้องมานั่งปรับแผนกันว่าจะทำอย่างไรให้ไปด้วยกันได้กับกิจกรรม

นักศึกษา เพราะเราเชื่อว่าวิชาการกับกิจกรรมต้องไปด้วยกันจึงจะเป็นมนุษย์สมบูรณ์ตาม จุดประสงค์ของชมรมและสถานที่ของมหาวิทยาลัยต้องเอื้อ ที่นี้มีศาลาละหมาดใหญ่มากเลย รองรับ 500 กว่าคน วันศุกร์นี้ก็ละหมาดที่นี้เลย วันศุกร์จะขอรับรองทางมหาวิทยาลัย บ่ายโมง ถ้าเข้า หน่อย ไม่ปรับวิชา ก็อย่าไปตำหนินักศึกษา ถ้านักศึกษามาสายสัก 15 นาที ก็ถือว่าอนุโลม เพราะ นักศึกษามาละหมาดกัน ถ้าไม่ปรับตารางก็ควรจะปรับตัวอาจารย์ อาจารย์ต้องเข้าใจนักศึกษาว่า เวลานี้นักศึกษาจะต้องมาสายแน่นอน ในช่วงวันศุกร์ภาคบ่าย แต่ถ้าปรับเป็นบ่ายโมงครึ่งได้ใน ทุกๆวันศุกร์อันนี้สุดยอด เป็นการชนะใจเลย ชนะใจแบบมवलชนเลย เพราะวันศุกร์นักศึกษาไทย มุสลิมก็ต้องมาละหมาด จะเริ่มเที่ยงเศษๆ ถึงบ่ายโมง วันศุกร์ทางศาสนาอิสลามถือว่าเป็นวัน สำคัญที่มุสลิมจะต้องมาร่วมกันชุมนุมเพื่อที่จะแสวงหาความพึงพอใจจากพระเจ้า

นักศึกษาจะได้รับแนวคิดจากอิหม่ามส์ปาด้าห์ละครั้งๆ ในช่วงการสอบ อิหม่ามก็จะมาบอก ว่า อย่าลอกข้อสอบนะ การลอกข้อสอบผิดระเบียบของทางมหาวิทยาลัย ผิดหลักการของศาสนา ความรู้ที่เจอกันส่งเสริมให้ละหมาด แต่จะต้องเจียบและฟังจากโต๊ะอิหม่ามเพราะฉะนั้นโต๊ะอิหม่าม ถือว่ามีบทบาทกับชีวิตนักศึกษาสูงมาก ซึ่งเป็นการช่วยมหาวิทยาลัยทางอ้อม แค่วันศุกร์วันเดียว นักศึกษาก็จะหลังไหลเข้ามา แต่พอนักศึกษามาเข้าอาจารย์จะตำหนิ ทำให้ไม่มีความสุข ถ้านักศึกษาเลือกได้จะไม่มาเรียนเลย นักศึกษาจะเลือกศาสนามาก่อน นักศึกษาก็ให้เกียรติแล้วที่ไป สบาย แต่ถูกตำหนิ นักศึกษาก็มาสะท้อนประจำ แต่เรื่องพวกนี้บางทีก็เป็นเรื่องปัจเจก ลำบาก แต่ถ้า มหาวิทยาลัยจะช่วยทำเป็นโครงสร้างทางการบริหารจัดการเรียนการสอนเลย เป็นการเข้าใจวิถี ชีวิตของศาสนาอิสลามทั้งทางตรงและทางอ้อมเลย ถ้าชนะใจนักศึกษาอย่างนี้ได้ มหาวิทยาลัยก็ สบายแล้ว เพราะศาสนาอิสลามมีโต๊ะอิหม่ามที่นักศึกษาให้ความเคารพมาพูดทุก ๆ วันศุกร์ แล้ว ตอนที่ยังอยู่จะไม่มีการพูดเลย เพราะถ้าพูดเสียเลย เสียผลประโยชน์เลย แม้แต่เรา ไปละหมาดกันก็ไม่ได้ เพราะปกติแล้วกันส่งเสริมให้ละหมาด แต่จะต้องเจียบและฟังจากโต๊ะอิหม่าม(เพราะฉะนั้น โต๊ะอิหม่ามถือว่ามีบทบาทกับชีวิตนักศึกษาสูงมาก....”

เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยก็จะแบ่งเบาภาระจากนักศึกษามุสลิมกลุ่มนี้ได้เลย) ไม่ใช่แค่ นักศึกษาอย่างเดียวหัวหน้าส่วนราชการก็มาที่นี้ ผอ. โรงเรียนสามัญ ผอ.โรงเรียนประถม มัธยม หรือว่าส่วนราชการต่าง ๆ ก็มาฟัง อาจารย์ถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีเลย กลางคืนนักศึกษา อยากจะนอนก็มีกิจกรรมมานอนด้วยกัน มานอนด้วยกันเพื่อแสวงหาความวิเวกเพื่อที่จะมาพัฒนา เรื่องจิตวิญญาณ ก็มานอนกันทุกวันพุธ การละหมาดรวมก็จะมีผู้หญิงเข้ามาร่วมละหมาด ก็จะมี ผู้ผ่านกันแสดงว่ารวมทั้งผู้หญิงทั้งผู้ชายแต่ความสะอาด ผู้หญิงจะมีน้อยกว่าผู้ชาย อย่างออก กำลังกายมาพอได้ยินเสียงก็ไปละหมาดได้เลย ขออย่างเดียวขอให้สะอาด ในห้องละหมาดก็มีห้อง

อาบน้ำที่เปลี่ยนชุดเรียบร้อยแล้ว ซึ่งต้องชื่นชม ที่ มอ. บัตตานี อีกแห่งหนึ่งในภาคกลางจะมีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รังสิต ร้านอาหารมุสลิมที่มีตราสัญลักษณ์ฮาลาล จาน ชาม ช้อนจะแยกเลย คือเข้าใจไว้เลยว่า ถ้าเข้าใจมุสลิม เราไปที่หน่วยไหนที่มีที่ละหมาดอยู่นั้นเป็นที่ที่เข้าใจมุสลิมที่เป็นรูปธรรมแต่ถ้าบอกว่าเข้าใจๆ แต่สิ่งนี้ยังไม่แสดงว่าไม่เข้าใจ เพราะมุสลิมเวลาเค้าไปที่ไหนเค้าจะถามว่ามีที่ละหมาดหรือเปล่าเพราะเค้าจะต้องวางแผนไปที่อื่น ทำให้เสียเวลามากเลย ส่วนใหญ่ที่ต้องการเลยคือที่ละหมาดเท่านั้นอย่างในโรงพยาบาลเตียงร้อยละร้อยกว่าเตียง คนที่เฝ้าญาติๆ เท่าไหหรืออีก แล้วถ้ามาจะไปละหมาดที่ไหน บางทีไปละหมาดตรงไหน ได้ต้นไม้ บางทีภาพลักษณ์ไม่ดี (การละหมาดก็เป็นห้องธรรมดาเท่านั้นเอง ไม่ต้องแต่งอะไรมากมาย) เป็นห้องกว้างๆ คนได้มากเท่าไหร่งี้ดี (ห้องละหมาดหันหน้าไปทางทิศไหน) หันหน้าไปทางทิศตะวันตกนครเมกกะ คือมหาวิทยาลัยถ้าต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกับนักศึกษามุสลิม มีมัสยิดในมหาวิทยาลัยได้ถือว่าสุดยอดแล้ว.....”

อาจารย์อุสมาน ราชฎรีนิยม ยังได้แสดงความคิดเห็นต่อผู้วิจัยในเรื่องงานวิจัยทำให้ผู้วิจัยได้มีกำลังใจในการทำวิจัยฉบับนี้ไว้ว่า

“.....ที่เห็นด้วยอย่างหนึ่งคือการที่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นไทยพุทธ แต่มาทำวิจัยเรื่องมุสลิมจะดีมากกว่าคนมุสลิมทำ เพราะถ้าเป็นคนมุสลิมมาทำจะดูเหมือนเป็นการทำวิจัยที่เข้าข้างตัวเอง ผู้วิจัยที่นับถือศาสนาพุทธจะเป็นกลางมากกว่า มองในสิ่งที่มุสลิมอยากได้จริงๆ แต่จะเสนอแนะอย่างหนึ่งว่าถ้าอยากดูที่เป็นรูปธรรมให้ไปประเทศมาเลเซีย มหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซียจะมีห้องละหมาดที่ใหญ่มากๆ แต่คนไม่มี คนไทยขยันกว่า เครื่องครัดศาสนามากกว่า แต่ไม่มีสถานที่มาเลเซียสร้างใหญ่มาลงทุนหลายร้อยล้าน สถานที่ใหญ่โตมโหฬาร ใหญ่กว่าห้องประชุมอีก แต่คนไม่มี ฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยเป็นมุสลิม อธิการก็เป็นมุสลิม เพราะฉะนั้นโมเดลของมาเลเซียไปดูได้เลยสามารถเสริมได้ตรงนี้จะเก็บภาพอะไรต่างๆ แล้วก็กำลังจะเข้าสู่อาเซียน มาเลเซียจะเป็นโมเดลใกล้เคียงตอบรับในแง่ของสาธารณูปโภค แต่คนไทยเราเคร่งกว่าถ้าสามารถวัดความศรัทธาได้นะ คนไทยดีกว่าเยอะน่ารักกว่าเยอะ เพราะคนมาเลเซียยังยึดติดกับวัตถุนิยมกว่าเยอะ.....”

อาจารย์ ดร.ประเสริฐ สุขศาสนิกวิน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอิสลามศึกษาและผู้อำนวยการศูนย์อิสลามศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (สัมภาษณ์เจาะลึก, 7 ตุลาคม 2556) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ว่า

“.....ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ นั้น สิ่งที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ของนิสิตนักศึกษา กล่าวคือ ในท่ามกลางความแตกต่างของสังคม นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ โดยอ้างทฤษฎีทางด้านปรัชญาทาง

การเมืองคือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์แบบเอกภาพในพหุภาพ (Unity in Diversity) ถ้าทุกที่ที่ปรับหมด สันติภาพก็จะเกิดขึ้น ดังนั้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และสามารถปรับตัวเข้ากับทุกคนได้ สามารถอยู่ร่วมกับนิสิตนักศึกษาต่างศาสนาได้

โดยแสวงหาจุดร่วมและเคารพความแตกต่าง การแสวงหาจุดร่วมคือ การร่วมมือกัน เช่น ความมีคุณธรรมจริยธรรม การเคารพอาจารย์ จุดต่างคือจะต้องเคารพในความแตกต่างของวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ ความต่างอาทิ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นผู้หญิง จะต้องคลุมฮิญาบ คนต่างศาสนาก็ควรที่จะเคารพในความแตกต่างของเขา และจากปรัชญาในเรื่องการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์นี้เอง สามารถนำมาบูรณาการสู่การปฏิบัติ ได้แก่ การเปลี่ยนทัศนคติ โดยจะต้องมีทัศนคติใหม่ที่ว่า มนุษย์มีความเหมือนและความต่าง ความเป็นมนุษย์มีคุณค่าและสิทธิเท่าเทียมกัน ความเป็นมนุษย์จะไม่มีศาสนา ไม่มีสีผิว ไม่มีสีชาวดำ ความเป็นมนุษย์เหมือนความดี ฉะนั้นความเป็นเอกภาพ คือความที่ทุกคนเป็นมนุษย์เหมือนกัน มีคุณค่าไม่สามารถดูถูกได้ ส่วนพหุภาพ หมายถึง ความหลากหลาย เช่น เพศ มนุษย์ทุกคนมีความแตกต่างกัน มีสีขาว มีดำ มีชาติพันธุ์ต่างกัน พหุภาพจะเป็นเหมือนเครื่องปรุงแต่ง.....”

อาจารย์ ดร. ประเสริฐ สุขศาสน์นักวิน ยังให้ทัศนะในเรื่องการเปลี่ยนกระบวนทัศน์อีกว่า

“.....การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้นำไปสู่ความเป็นเอกภาพ ความเป็นหนึ่งเดียว คือความเป็นมนุษยชาติที่อยู่ในตัวมนุษย์ ไม่ใช่ไปดูในเรื่องพหุภาพ เพราะอย่างไรมนุษย์ก็มีความแตกต่างในแต่ละคนอยู่แล้ว ฉะนั้นเราจะสร้างความเป็นพหุภาพไปในความเป็นเอกภาพได้อย่างไร ในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์นั้น ให้นิสิตนักศึกษามุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธมีทัศนคติยอมรับกันก่อนว่า เรา พุทธ คริสต์ อิสลามเราอยู่ร่วมกันได้ ชาติพันธุ์มาลาญและชาติพันธุ์ไทย มาจากดินแดนสุวรรณภูมิ เราเป็นพลเมืองชั้นหนึ่ง ทุกคนมีสิทธิ์ ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์.....”

เรื่องของการสื่อสารภาษาไทยนั้น อาจารย์ ดร. ประเสริฐ สุขศาสน์นักวิน ยังได้แสดงความคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจว่า

“.....เด็กสามชายแดนจังหวัดภาคใต้พูดภาษาไทยไม่ได้ อ่านภาษาไทยไม่ได้ นั้นไม่จริงคือคำๆ นี้พูดมานานแล้ว เนื่องจากว่าคนที่เขาไปอยู่กับคนสามจังหวัดชายแดนใต้มีทัศนคติเป็นลบ เรื่องนี้เมื่อประมาณ 25 ปีที่แล้ว ได้มีรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้น ได้นำเรื่องการที่คนสามจังหวัดชายแดนใต้พูดภาษาไทยไม่ได้เข้าในสภา เพื่อต้องการของบประมาณในเรื่องพัฒนาศักยภาพภาษาไทย ทำให้คนมีทัศนคติเป็นลบว่า เด็กสามจังหวัดชายแดนใต้พูดภาษาไทย

ไม่ได้ อ่านหนังสือไม่ออก ไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไปได้คุยกับคนอื่นไม่รู้เรื่อง เรื่องนี้ทำให้เป็นลบหมด แต่มีบ้างที่บางคนพูดภาษาไทยไม่ค่อยชัด แต่ถ้าเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์มีน้อย โดยปัจจุบันเด็กสามจังหวัดชายแดนใต้สามารถ อ่าน พูด เขียนได้ แต่เวลาเขาอยู่บ้านเขาจะสื่อสารด้วยภาษายาวี ฉะนั้นการที่เขาพูดภาษาท้องถิ่นหรือภาษายาวีก็ไม่ได้บ่งบอกว่าเขาพูดภาษาไทยไม่ได้.....”

รองศาสตราจารย์ ดร. จรัญ มะลูลีม หัวหน้าสาขาการระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (สัมภาษณ์เจาะลึก, 26 ตุลาคม 2556) ได้กล่าวถึงนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมว่า

“.....ประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมมุสลิมมา 10 ปี ขอยืนยันว่า ไม่เคยเห็นความขัดแย้งระหว่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมกับนิสิตนักศึกษาต่างศาสนา ซึ่งเมื่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจบไปทำงานแล้ว จะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีความก้าวหน้าในการทำงาน.....”

การพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม รองศาสตราจารย์ ดร.จรัญ มะลูลีม ได้แสดงทัศนะว่า

“.....มหาวิทยาลัยต้องเข้าใจว่ามุสลิมเป็นอย่างไร ภูมิหลัง เจตจำนง เป้าหมายของความเป็นมุสลิมไปที่ไหน นอกจากนี้ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ ในเรื่องภาษาไทย ส่วนใหญ่จะไม่ถึงขั้นที่ใช้ไม่ได้ แต่สื่อสารได้ ได้วาทีได้ พูดภาษามาลายูภาษายาวี ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองของคนมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ จะแข็งแรงน้อยกว่าภาษายาวีแต่เขาก็พูดภาษาไทยกันได้ดี แต่ก็มีอยู่บ้างที่ใช้ภาษาไทยไม่ได้ ถ้ามีการอบรมภาษาไทย ควรอบรมเรื่องทักษะการใช้ภาษาไทย การเขียน หลักไวยากรณ์ เป็นต้น และปัญหาที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่ประสบอีกประเด็นหนึ่งคือ BIAS การมองในลักษณะเป็นอคติ ส่วนการปรับตัวภายหลังดีขึ้น เพราะมีชมรมมุสลิม มีสังคมที่จะช่วยเขา ซึ่งเป็นตัวกลางที่จะช่วยในเรื่องการปรับตัวได้เยอะ กิจกรรมหลัก ๆ จะเป็นการพูดถึงการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยอย่างไร นอกจากนี้กิจกรรม จะไม่มีพิธีกรรม แต่จะมีในรูปแบบของวัฒนธรรม เช่น อาหารการกิน การละเล่นกลองหน้าเดียว การแสดงบนเวทีวัฒนธรรมของปาตานีเยน เช่น ดิเกฮูลู การร้องเพลงอนาซิค หรือการร้องเพลงประสานเสียง การแสดงบันจักสิลัต (การต่อสู้) ถ้าในกิจกรรมรับน้องมีด้วย สำหรับ concept กิจกรรมการรับน้อง จะจัดในลักษณะที่ทุกแห่งจะเหมือนกันคือ ให้ทราบถึงการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยอย่างไร นอกจากนี้จะมีความเฉพาะว่าเราเป็นใคร อิสลามฝากความหวังไว้กับตัวนักศึกษาอย่างไรมีความหวังอย่างไรกับสถาบันอุดมศึกษา.....”

อาจารย์ ดร. จิรวัดณ์ วีรังกรณ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สัมภาษณ์เจาะลึก, 8 พฤศจิกายน 2556) ได้ให้ประเด็นในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมไว้นำสนใจดังต่อไปนี้

“.....คิดว่าสถาบันศึกษาปอเนาะรุ่นใหม่ในเรื่องภาษาไทยไม่น่ามีปัญหา แต่ปัญหาความอ่อนแอน่าจะอ่อนแอในวิชาพื้นฐาน ดังนั้นในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มหาวิทยาลัยควรที่จะต้องมี Learning Process กระบวนการเรียนรู้ เป็นลักษณะ Active Learning พัฒนาทางด้านทักษะ การสื่อสารและ Interpersonal Skill ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่มหาวิทยาลัยจะต้องพัฒนาเป็นอันดับแรก มีช่องทางให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ปรับทัศนคติเบื้องต้น ตลอดจนมีโปรแกรมที่มีความยืดหยุ่นไปตามลักษณะของผู้เรียน.....”

การจัดให้บริการกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ อาจารย์ ดร. จิรวัดณ์ วีรังกรณ์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“.....มหาวิทยาลัยควรมีตัวช่วยให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีหน่วยงานที่เตรียมความพร้อมให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ตลอดจน ชุมชนมุสลิมเองจะต้องปรับตัว เข้าอาเซียนจะต้องเข้าใจตนเอง ต้องให้คนอื่นเข้าใจในวัฒนธรรมอิสลาม ต้องให้เขาเข้าใจคุณ บอกเขาว่าเขาควรมีทำที่ปฏิบัติอย่างไร ต้องให้คนพุทธ คนคริสต์เข้าใจ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับวันสำคัญของศาสนาอิสลาม เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน ให้นิสิตนักศึกษาต่างศาสนาเข้ามาร่วมกันได้ และโปรแกรมในการพัฒนานั้นจะต้องเป็นโปรแกรมการเตรียมความพร้อมให้เด็กมุสลิมเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาอย่างยั่งยืนและมั่นคง และที่สำคัญนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะต้องรู้เรื่องการปรับตัวในการเข้าสู่สังคมที่มีความหลากหลายให้ได้.....”

และจากประเด็นการสัมภาษณ์เจาะลึกในเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาไทยมุสลิมด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้น เพื่อความชัดเจนผู้วิจัยขอนำมาจัดทำในรูปของตารางสังเคราะห์ โดยสังเคราะห์ประเด็นที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย และเมื่อได้ประเด็นแล้วจะเป็นแนวทางในการในการจัดโปรแกรมพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมต่อไป ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ที่ปรึกษาในโครงการพัฒนานักศึกษานิเทศน์นักศึกษาไทยมุสลิมจากต่างประเทศ

<p>ผู้ให้สัมภาษณ์</p> <p>การพัฒนานักศึกษานิเทศน์</p> <p>นักศึกษาไทยมุสลิม</p>	<p>เขตรับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p>	<p>เขตรับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p>	<p>เขตรับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p>	<p>เขตรับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p>	<p>เขตรับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p>	<p>เขตรับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p>	<p>เขตรับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>โรงเรียนมัธยมศึกษา</p>
<p>การจัดบริการรองรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจาก</p> <p>สามารถจัดหาแยกแยะได้</p> <p>1. สถาบันอุดมศึกษาควรจัดบริการที่มีห้องละหมาดที่เพียงพอต่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม</p> <p>2. สถาบันอุดมศึกษาที่มีนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมศึกษาอยู่ควรที่จะจัดให้มีสถานที่ละหมาด ศาลาละหมาดที่จุ นักศึกษาได้จำนวนมากเพื่อทำละหมาดในวันศุกร์</p> <p>สามารถดูแลได้ประมาณ 200 – 500 คน</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>

ตารางที่ 19 (ต่อ)

<p>ผู้ให้สัมภาษณ์</p> <p>การพัฒนาบัณฑิต นักศึกษาไทยมุสลิม</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>การพัฒนาทางด้านวิชาการ</p> <p>1. ในการจัดทำตารางสอนสำหรับบัณฑิต นักศึกษาไทยมุสลิมนั้น สถาบันอุดมศึกษา ควรจัดทำตารางสอนเพื่อไม่ให้เกิดกระทบกับการ ทำละหมาด นิสิตนักศึกษไทยมุสลิม สามารถลงทะเบียนได้ในเวลาที่กำหนดและไม่ ต้องรีบเร่งในการเข้าเรียน</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>2. เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้รับการ พัฒนาทางด้านวิชาการ สถาบันอุดมศึกษา ควรที่จะจัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษา ที่มีการ อบรมภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในประชาคม อาเซียน เช่น ภาษาอังกฤษกลาง ภาษาไทย ภาษาเวียดนาม เป็นต้น</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>3. สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุน โครงการริเริ่ม ริเริ่ม ซึ่งเป็นการทำให้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่มีผลการเรียน ตกต่ำหรือมีปัญหาทางด้านครอบครัวและ โดนวิไลร์ สามารถกลับเข้ามาเรียนได้ใหม่ โดยการระดมหน่วยงาน</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>

ตารางที่ 19 (ต่อ)

<p>ผู้ให้สัมภาษณ์</p> <p>การพัฒนาบัณฑิต นักศึกษายุทธศาสตร์</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๓</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๓</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๓</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๓</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๓</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๓</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๓</p>	
	<p>4. สถาบันอุดมศึกษาควรจัดตั้งคณิศร สำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่ให้ คำปรึกษาทางด้านการศึกษาและการเรียน สถาบันอุดมศึกษาและทางด้านการเรียน</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
	<p>5. สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมและ สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการปรับ พื้นฐานวิชาภาษาไทยและภาษามลายู กลางสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จากสามจังหวัดชายแดนใต้ก่อนเปิดภาค การศึกษา</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
	<p>การพัฒนาด้านกิจกรรม</p> <p>1. สถาบันอุดมศึกษาควรมีการส่งเสริม ทักษะชีวิตทางด้าน การอยู่ร่วมกันใน สังคม ภาวะผู้นำ และมารยาททางสังคม</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>

ตารางที่ 19 (ต่อ)

<p>ผู้ให้สัมภาษณ์ การพัฒนาบัณฑิต นักศึกษาไทยมุสลิม</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>2. ในการจัดพิธีไหว้ครู ผู้จัดกิจกรรมควรจัดแยกกันแต่ทำในเวลาเดียวกันและใช้คำอำมฤตวาจกกับครู การมีพิธีกรรมเข้ามา กลายเป็นมีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถนำดอกไม้มามอบให้ครูเป็นสิ่งแสดงความเคารพแต่ไม่ใช่เพื่อบูชา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะทำการสะละมา แต่จะโค้งลงหัวเข่าไม่ได้</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>3. มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับวันสำคัญของศาสนาแต่ละศาสนาและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาทุกศาสนาได้เข้าร่วมทำกิจกรรม</p> <p>4. ในวันศุกร์ซึ่งเป็นวันสำคัญที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชายจะต้องมาร่วมกันทำกาะละหมาดครั้งใหญ่ มาร่วมชุมนุมกันเพื่อแสวงหาความพึงพอใจจากพระเจ้า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะได้รับแนวคิดจากอิหม่ามส์ปาด้าห์ละครั้ง ในเรื่องการเรียนการสอน การดำเนินชีวิต</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>

ตารางที่ 19 (ต่อ)

<p>ผู้ให้สัมภาษณ์</p> <p>การพัฒนาบัณฑิต นักศึกษาไทยมุสลิม</p>	<p>5. มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมส่งเสริม ความเป็นอยู่มะ (ความเป็นพี่น้อง) เพื่อให้พี่ น้องไทยมุสลิมกับพี่น้องไทยพุทธได้เข้าใจ ซึ่งกันและกันมีความรักความสามัคคีกัน</p>	<p>6. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้มีการจัด กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ 2 ศาสนาจัด กิจกรรมร่วมกัน เช่น มีกิจกรรมกวนข้าว ทิพย์ (กระยาสารท)ในวันก่อนออกพรรษา (15 ค่ำ เดือน 10) ซึ่งคล้ายกับพิธีกวนเอาซู ร้อ ช่วงเดือนมุฮัรรอม เดือนที่ 1 ของปฏิทิน อิสลามหรืออีกเราจะหัดทำกราซ</p>	<p>การปรับเปลี่ยนทัศนคติ 1. ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม นั้นจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์นิสิต นักศึกษาทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมจะต้อง แสวงหาจุดร่วมและเคารพความแตกต่าง</p>
<p>มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์</p> <p>ศูนย์การเรียนรู้</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์</p> <p>ศูนย์การเรียนรู้</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์</p> <p>ศูนย์การเรียนรู้</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์</p> <p>ศูนย์การเรียนรู้</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์</p> <p>ศูนย์การเรียนรู้</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>
<p>มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์</p> <p>ศูนย์การเรียนรู้</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>

ตารางที่ 19 (ต่อ)

<p style="text-align: center;">ผู้ให้สัมภาษณ์</p> <hr/> <p style="text-align: center;">การพัฒนานิสิต นักศึกษาไทยมุสลิม</p>	<p>อาจารย์ ศตพล ลูก อินทร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ ยะลา</p>	<p>อาจารย์ ดร. นันทิ บุญจันทร์ มหาวิทยาลัยสงข ลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี</p>	<p>อาจารย์ที่ ปรึกษา ชมรม มุสลิม มหาวิทยาลัย ราชภัฏ ยะลา</p>	<p>อาจารย์อุสมาน ภาษาญีนียม วิทยาลัยอิสลาม ศึกษา ม. สงขลา นครินทร์ ปัตตานี</p>	<p>ดร. ประเสริฐ สุขศาสน์ กบิน วิทยาลัย เทคโนโลยี สยาม</p>	<p>รอง ศาสตราจารย์ ดร. จรัญ มะดูลี มหาวิทยาลัย ราชภัฏ ยะลา</p>	<p>อาจารย์ ดร. จิรวัฒน์ วีรัง กกรณ์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์</p>	<p>✓</p>
<p>การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1. การพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มหาวิทยาลัยควรจะต้องมี Learning Process กระบวนการเรียนรู้ เป็น ลักษณะ Active Learning พัฒนา ทางด้านทักษะ การสื่อสาร และ Interpersonal Skill ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่ มหาวิทยาลัยจะต้องพัฒนาเป็นอันดับ แรก มีช่องทางให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ ด้วยตนเอง ปรับทัศนคติเบื้องต้น ตลอดจนมีโปรแกรมที่มีความยืดหยุ่นไม่ ตามลักษณะของผู้เรียน</p>								

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาคิดเห็นของประธานชมรมมุสลิมในด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามประเด็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In – depth interview) โดยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารของสถาบันควรมีการดำเนินการหรือพัฒนาให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ในด้านใดบ้าง
2. ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้มีอะไรบ้าง
3. สถาบันมีโครงการหรือกิจกรรมอะไรบ้างที่พัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ในการปรับตัวและเรียนอย่างมีความสุข
4. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้มีความต้องการให้สถาบันจัดบริการในด้านในบ้าง

ผลการศึกษาคิดเห็นของของ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม พบรายละเอียดด้านการพัฒนานิสิต

นักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารของสถาบันควรมีการดำเนินการหรือพัฒนาให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ในด้านใดบ้าง

ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ต่อการดำเนินการหรือพัฒนาให้กับนิสิตนักศึกษาของผู้บริหารสถาบัน พบว่า

ดังที่ นายอิรฟานร์ มะรอดิง ประธานชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (สัมภาษณ์เจาะลึก, 22 กันยายน 2556) ได้ให้ความเห็นว่า

“.....ผู้บริหารควรเน้นพัฒนาทางด้านวิชาการเพราะนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมส่วนใหญ่มานอกจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีการเรียนทั้งศาสนาและวิชาการ ทำให้ได้รับวิชาการไม่เต็มเท่าเด็กสายสามัญ ในเรื่องวิชาการควรมีการจัดติว จัดอบรม ให้ความรู้ในศาสตร์ที่ตนเองศึกษาให้มากกว่านี้ นอกจากนี้ควรจัดอบรมในเรื่องภาษาไทย บางครอบครัวที่พ่อแม่รับข้าราชการเป็นครู ก็อาจจะพูดไทยได้บ้าง แต่ถ้าเป็นชาวบ้านทั่วไป บางคนยังพูดภาษาไทยไม่ค่อยดี ส่วนมากพูดภาษาไทยได้แต่ยังไม่คล่อง สำเนียงอาจจะยังไม่ค่อยดีเท่าคนที่อยู่กรุงเทพฯ ถ้าเน้นในส่วนของการอบรม ควรเน้นในเรื่องการพูดภาษาไทยให้ดีขึ้นกว่านี้จะดีมาก.....”

ความคิดเห็นของนายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (สัมภาษณ์เจาะลึก, 28 กันยายน 2556) ได้ให้ความเห็นว่า

“.....อยากให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่พัฒนาสังคม เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มาจากท้องถิ่นชนบท ส่วนใหญ่จากที่ไปสอบถามก็อยากให้ผู้บริหารของทางมหาวิทยาลัย ดำเนินการในเรื่องสถานที่ต่างๆ เช่น ทางเดินที่มีหลังคาเชื่อมต่อกับอาคารต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาสะดวกในการเดินทาง ปัญหาห้องละหมาดก็ยังไม่ครบทุกอาคาร ถ้าเป็นไปได้อยากให้ทางมหาวิทยาลัยเตรียมห้องละหมาดทุกๆอาคารเพื่อให้นักศึกษาสะดวกในการทำศาสนกิจของศาสนาอิสลาม เพราะในเวลาเรียนบางครั้งตรงกับเวลาละหมาดพอดี ถ้ามีห้องละหมาดทุกๆอาคาร จะทำให้นักศึกษาไปปฏิบัติศาสนกิจแล้วก็รีบกลับมาเรียนได้ตามปกติ ซึ่งตอนนี้มีห้องละหมาดสามแห่ง มีที่ Student Union มี สองห้อง ตึกสิบ อีก หนึ่งห้อง ห้องเล็กๆ สำหรับคนที่ไปเรียน อาคารยะลาพาเหรด สองห้อง ที่ใหม่ยังไม่ได้เปิดใช้ ซึ่งไม่พอกับความต้องการของนักศึกษาที่ปฏิบัติศาสนกิจ.....”

เช่นเดียวกับความคิดเห็นของนายอาบีดิน ปาเนาะ ประธานชมรมมุสลิมมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาและเป็นประธานเครือข่ายสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมภาคกลาง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สัมภาษณ์เจาะลึก, 5 พฤศจิกายน 2556) ได้ให้ความเห็นว่า

“.....อยากให้มหาวิทยาลัยจัดโครงการรวมนิสิตนักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้เป็นหนึ่งเดียว เพราะคนทั่วไปมองนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามชายแดนใต้เป็นพวกหัวรุนแรงอยากให้ผู้บริหารจัดกิจกรรมให้กับบุคคลทั่วไปได้รู้เรื่องราวของสามจังหวัดชายแดนใต้เพราะเมื่อบุคคลทั่วไปได้รู้เรื่องราวสถานการณ์ของสามจังหวัดชายแดนใต้แล้วก็จะทำให้มองนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมว่าไม่เป็นพวกหัวรุนแรง ส่วนในเรื่องกายภาพคือ ห้องละหมาดที่นี้จะมีอยู่แล้ว แต่ไม่พอเวลานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมาพร้อมกัน แต่อยากให้มิกิจกรรมมากกว่าสถานที่ละหมาด.....”

ความคิดเห็นของนายอัสฮาร์ สารีมะเจ๊ะ ประธานสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมแห่งประเทศไทย และเป็นประธานนักศึกษาชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สัมภาษณ์เจาะลึก, 13 ธันวาคม 2556) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ ดังต่อไปนี้

“.....ในการจัดบริการกับนิสิตนักศึกษามุสลิม มหาวิทยาลัยควรที่จะจัดให้บริการทางด้านอำนวยความสะดวกในการรวมกลุ่ม หรือการจัดตั้งชมรมมุสลิม เพราะบางมหาวิทยาลัยไม่มีชมรมมุสลิม สนับสนุนกิจกรรมของนิสิตนักศึกษามุสลิมเองเพื่อให้ได้ทำกิจกรรมกันภายใน และมหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ไม่ใช่มุสลิมเข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมมุสลิม ศาสนาอิสลาม เข้าใจอิสลาม โดยอาจจัดเป็นโครงการพหุวัฒนธรรม สำหรับ

ข้อเสนอแนะ ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอว่า ทุกมหาวิทยาลัยควรที่จะมีอาจารย์มุสลิม เพราะอีก 2 ปี เมื่อเข้าสู่ AEC จะมีนักศึกษามุสลิมเข้ามาศึกษาในประเทศไทย ควรจะมีอาจารย์มุสลิม ซึ่งจะทราบปัญหาเกี่ยวกับเด็กมุสลิมได้ดีกว่า นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรมหาโอกาสพิเศษ ที่จะให้มีวิทยากรมุสลิมมาบรรยาย เป็นอาจารย์รับเชิญ จากมาเลเซีย อินโดนีเซียมาบรรยายเกี่ยวกับเรื่องบทบาทมุสลิมในด้านสังคม ในโลก

นอกจากนี้ในเรื่องสำคัญคือ สิทธิเสรีภาพในการปฏิบัติศาสนกิจ และเปิดโอกาสและสนับสนุนการให้การศึกษาเฉพาะในเรื่องมุสลิม เช่น การเรียนอัล-กุระอาน การเรียนอิสลามเบื้องต้น บางมหาวิทยาลัย เช่นที่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะมีวิชาพื้นฐาน วิชาอิสลามศึกษา นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียน มหาวิทยาลัยควรจะทำถึงขั้นนี้ เพราะเมื่อเวลาเราเข้า AEC เราอาจจะต้องรู้ความเป็น AEC หลายมิติ และในมิติหนึ่งคือความเป็นอิสลาม ซึ่งเราจะต้องรู้ นอกจากนี้ที่ธรรมชาติจะมีการรวมกลุ่มนิสิตนักศึกษามุสลิม เช่น ทุกวันจันทร์จะเจอผู้ชาย ทุกวันพุธจะเจอผู้หญิง และวันศุกร์จะรวมกลุ่มใหญ่ทั้งผู้ชายผู้หญิง เวลามีปัญหาที่ ๆ ก็จะมาปรึกษารื้อกัน ถ้าเรื่องที่แก้ปัญหาเองได้ก็ ๆ ในชมรมจะช่วยกันแก้ปัญหา แต่ถ้ายังไม่จบหรือแก้ปัญหาไม่ได้ ก็จะเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา.....”

นายอัสฮาร์ สาริมะเจ๊ะ ยังได้กล่าวถึงความเป็นมาและกิจกรรมของสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมแห่งประเทศไทยไว้ดังต่อไปนี้

“.....นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้ามาศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ ส่วนใหญ่จะศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยปิดของรัฐที่มินิกิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เยอะ มีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีประมาณ 300 คน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีประมาณ 400 คน ส่วนใหญ่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าศึกษาจะได้รับทุนจาก ทุนกระทรวงมหาดไทย ทุนของมหาวิทยาลัยเอง ในแต่ละมหาวิทยาลัยก็จะมีชมรมมุสลิม ทุกมหาวิทยาลัยจะมีชมรมมุสลิม จะเป็นจุดรวมของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม แต่บางมหาวิทยาลัยจะมีกลุ่มที่ทำหน้าที่เฉพาะ เรียกว่า กลุ่มนักศึกษาชายแดนภาคใต้ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จะเป็นการรวมกลุ่มทำหน้าที่เฉพาะเรื่องการทำกิจกรรมเกี่ยวกับภาคใต้ เช่น การลงไปทำค่าย จัดเสวนา อบรมเรื่องสถานการณ์ความรุนแรง

ในระดับประเทศจะมีการรวมกลุ่มชมรมมุสลิมในแต่ละมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตั้งเป็นสมาคม เรียกว่า สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (ส.น.ท.) จะเป็นตัวแทนประสานงานระหว่างชมรม

มุสลิมในแต่ละมหาวิทยาลัย นอกจากนี้จะมี สมาพันธ์นิสิตนักศึกษามุสลิมแห่งประเทศไทย จะเป็นศูนย์รวมของภารกิจของนักศึกษาสายการเมือง ลักษณะของงานของสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (ส.น.ท.) จะมีอยู่ 3 อย่าง ได้แก่งานประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ เช่น การทำความรู้จักอิสลาม การนำเสนออิสลามที่ถูกต้องเป็นอย่างไร งานเสริมสร้างศักยภาพ ผู้นำ ทักษะด้านต่าง ๆ และงานทางด้านการสร้างเครือข่ายกับองค์กร มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และโดยรวมผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสและพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ดังนี้

- 1) การเปิดพื้นที่สาธารณะให้กับนักศึกษาในฐานะความเป็นมุสลิม เช่น การทำกิจวัตร กิจกรรมที่เฉพาะ ในเชิงกิจกรรมเช่นการรวมกลุ่ม การทำพิธีศาสนกิจ ที่ธรรมชาติจะเปิดพื้นที่มหาวิทยาลัยจะเปิดกว้างมีเสรี ความเท่าเทียมเสรีภาพ ที่นี้จะสูง ธรรมชาติมีเสรีภาพทุกตารางนิ้ว
- 2) ในเรื่องกิจวัตร ภารกิจ กิจกรรมรูปแบบพิเศษ

เช่น ในช่วงเดือนรอมฎอนในมหาวิทยาลัย มีการประกอบศาสนกิจ เช่นละหมาด วันศุกร์ละหมาดรวมของมุสลิมทุกคน มหาวิทยาลัยธรรมชาติมีที่ละหมาดรวมที่ตึกกิจกรรม อาหารการกิน อาหารมีสัญลักษณ์ฮาลาล ในโรงอาหารจะมีการแยกภาชนะที่ชัดเจน ที่นี้มีสัญลักษณ์ฮาลาลบ่ม ห้องสมุดมีที่ละหมาด ที่โรงพยาบาลก็มี หอพักนักศึกษาก็มี ที่ใหญ่ที่สุดจะเป็นห้องชมรมมุสลิม Concept ที่ละหมาดไม่ได้ fix จนกว่าจะเป็นที่เฉพาะ เป็นห้องธรรมดาก็ได้ แต่ถ้าจัดเป็นเฉพาะด้านจะได้ เพราะนอกจากเป็นที่ละหมาด แต่จะใช้เป็นที่ศึกษา ศาสนาอิสลามได้ ธรรมชาติที่ชมรมมุสลิม จะมีอาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. จรัล มะลูลีม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีบทบาทกับนักศึกษามุสลิม เวลาที่มีการบรรยายในชมรม จะมีอาจารย์ที่ปรึกษามา ถ้าไม่ใช่ก็จะมีอาจารย์มุสลิมมาบรรยาย เป็นลักษณะงานเครือข่ายเยอะมาก กิจกรรมเดือนรอมฎอน ตอนเช้าถือศีลอด ตอนกลางวันมีการละหมาด เรียกละหมาด กะลอะวะ ในเรื่องตารางสอนที่นี้ไม่มีปัญหา บางมหาวิทยาลัยมีปัญหา มหาวิทยาลัยควรที่จะเข้าใจและรู้ว่าโปรแกรมนักศึกษามุสลิมช่วงเวลาไหน เวลาเรียนควรมีการพูดคุย ธรรมชาติไม่ชนกัน โดยปกติเรียน 09.00 – 16.00 น. บางที่ต้องเรียนนอกเวลาเพราะสถานที่ไม่พอ สถานที่เรียนมีจำกัด ต้องเดินเรียน บางวิชาเรียนแต่เช้า ถึงบางวิชาเรียนกลางวัน บางแห่งเรียน หกโมงเย็นถึงสองทุ่ม ทำให้มีปัญหาในเรื่องละหมาด.....”

2. ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ต่อปัญหาของนิสิตนักศึกษา พบว่า

นายอิรฟานร์ มะรอดิง ประธานชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (สัมภาษณ์เจาะลึก, 22 กันยายน 2556) ได้กล่าวถึงปัญหาที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมประสบคือ

“.....ปัญหาหลักๆก็จะเป็นเรื่องเรียน รุ่นน้องมักจะเข้ามาบอกว่าทำไมเรียนหนักจังเลยงานก็เยอะ กิจกรรมก็เยอะ ปรับตัวไม่ทัน และที่ส่วนที่สองจะเป็นเรื่องของการเข้ากับสังคมเหมือนที่เด็กที่จบมาจากสังคมมุสลิม ร้อยเปอร์เซ็นต์พอมายูที่นี้ก็จะมีการทำกิจกรรมกับพี่น้องต่างมุสลิมบ้าง เช่นร่วมกิจกรรมกับพี่น้องไทยพุทธ ซึ่งบางที่อาจจะยังไม่รู้ขนบธรรมเนียมประเพณีของมุสลิม อาทิ การจับมือระหว่างพี่น้องมุสลิมห้ามเพื่อนผู้ชายจับมือถือแขนเพื่อนผู้หญิง ซึ่งบางที่เพื่อนผู้ชายที่เป็นไทยพุทธ อาจจะคิดว่าที่ผู้หญิงไทยมุสลิมไม่มาจับมือด้วย เป็นเพราะว่ารังเกียจหรือเปล่า โดยที่นักศึกษาไม่รู้ว่าจะขัดกับหลักศาสนา น้องบางคนก็เข้ามาปรึกษากับชมรม ว่าจะอธิบายให้เพื่อนฟังเข้าใจยังไงดี ส่วนมากจะเป็นเรื่องเรียนกับเรื่องของการปรับตัวมากกว่า นักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นผู้หญิงเวลาเข้ากิจกรรม สมมติว่ามีการจับมือถือแขนก็จะให้ผู้หญิงที่เป็นไทยพุทธแทรกอยู่กลางระหว่างผู้ชายแล้วก็จับมือแทนกัน หรือบางทีก็ให้ใช้ปากกาค้นละด้าน ฝ่ายหญิงด้านนี้ ฝ่ายชายด้านนี้ เป็นต้น หลักๆก็คือว่าผู้ชายกับผู้หญิงแตะต้องตัวกันไม่ได้ ที่นี้เวลาทำกิจกรรม สมมติทำกิจกรรมจับมือกันเป็นวงก็จะมีครูเอานักศึกษาผู้หญิงไทยพุทธมาแทรกกลางให้ผู้ชายไทยมุสลิมจับมือกับผู้ชายไทยพุทธ สำหรับสังคมมุสลิมแล้ว ผู้หญิงมุสลิมเปรียบเสมือนเจ้าหญิง คนที่ยังไม่ได้แต่งงานนั้นคนที่ไม่ใช่พ่อหรือแม่ในครอบครัวจะไม่สามารถแตะเนื้อต้องตัวได้เลย คือต้องรักษาความบริสุทธิ์ของตนเองให้กับคนที่เป็นสามีคนเดียวเท่านั้น ซึ่งถืออย่างนั้น.....”

นายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (สัมภาษณ์เจาะลึก, 28 กันยายน 2556) ได้ให้ความเห็นไว้น่าสนใจว่า

“.....ปัญหาของนิสิตนักศึกษามุสลิม ส่วนใหญ่ก็เป็นปัญหาทั่วไปคือ อยากให้มีสถานที่ละหมาดในตัวอาคารเรียน และเรื่องการใช้ภาษาไทย อันนี้ก็เป็นปัญหาสำคัญ เพราะส่วนใหญ่ของนักศึกษาจะใช้ภาษาถิ่นก็คือภาษามลายูกัน ภาษามลายูถิ่นในการสื่อสาร คือภาษายาวี มหาวิทยาลัยควรจะมีโปรแกรมอะไรในการพัฒนาด้านภาษาไทย เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน เพราะเด็กบางคนยังไม่ได้ ภาษาไทยเองก็ยังไม่พูดไม่ได้ นักศึกษาไทยมุสลิมส่วนใหญ่ก็ต้องยอมรับว่าที่บ้านก็จะใช้ภาษามลายูถิ่นกัน มาที่มหาวิทยาลัยในห้องก็ส่วนใหญ่จะใช้มลายูกลาง อาจจะมีบ้างภาษาไทย แต่หลักแล้วก็คือภาษามลายูกลาง ส่วนในเรื่องการทะเลาะกัน ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลานั้นนักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษามุสลิม แต่ไม่ใช่อยู่กับนักศึกษามุสลิมอย่างเดียว แต่จะมี

เพื่อนที่เป็นไทยพุทธด้วยอยู่ร่วมกัน พอถึงเวลาละหมาดนักศึกษาไทยพุทธ ก็จะเตือน ตรงนี้คือ ความภูมิใจคือถึงเราจะแตกต่างกันแต่เราไม่ได้แตกแยกกันเลย.....”

ในส่วนของนายอาบีดิน ปาเนาะ ประธานชมรมมุสลิมมหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยาและเป็นประธานเครือข่ายสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมภาคกลางจังหวัด พระนครศรีอยุธยา (สัมภาษณ์เจาะลึก, 5 พฤศจิกายน 2556) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีนิสิต นักศึกษาที่เป็นไทยมุสลิมภาคกลางและไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ได้ให้ความเห็นว่า “.....ในเรื่องการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีปัญหามากนักเพราะที่นี่มีนิสิตนักศึกษา ไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงมีความคล้ายคลึงกัน ปัญหาหลัก ๆ คือ ด้านการสื่อสารที่นิสิตนักศึกษาจะสื่อสารโดยใช้ภาษายาวี ทำให้ไม่เข้าใจในภาษาไทย บางครั้ง อาจารย์สั่งงานให้ทำแต่นิสิตนักศึกษาทำอีกอย่างหนึ่ง.....”

3. สถาบันมีโครงการหรือกิจกรรมอะไรบ้างที่พัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสาม จังหวัดชายแดนใต้ในการปรับตัวและเรียนอย่างมีความสุข

ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ต่อความ ต้องการที่จะให้สถาบันจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาทางด้านใดบ้างนั้น พบว่า

นายอิรฟานร์ มะรอดิง ประธานชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต บัตตานี (สัมภาษณ์เจาะลึก, 22 กันยายน 2556) ต้องการให้สถาบันมีโครงการหรือกิจกรรม ดังที่ได้กล่าวว่า

“.....ที่ผ่านมามุสลิมก็พยายามให้มีกิจกรรมในหลายๆด้าน เช่น ด้านวิชาการ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านวิชาการก็มีการบรรยายทุกเดือน เป็นการ บรรยายเพื่อคุณธรรม จริยธรรม และก็ยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาไทยพุทธเข้ามาฟังบรรยายด้วย นอกจากนี้ยังมีวารสารกิจกรรมด้วย วารสารประจำทุกเดือนแจกตามหอพักต่างๆ คืออยากให้ ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัย ในส่วนของการบำเพ็ญประโยชน์ก็จะมีในส่วนของโครงการที่ว่าส่ง ความห่วงใยจากพี่สู่น้อง คือเราจะไม่ค้นหาสถานที่ที่ต้องการความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นที่ก่อสร้าง อาคารเรียน เราจะเปิดโอกาสรับสมัครน้อง แล้วก็ลงไปร่วมพัฒนาอาคารเรียนร่วมกัน หรือชุมชนที่ มีความขาดแคลน และก็มีความยากลำบากในเรื่องต่างๆ เราก็ไปช่วยพัฒนาและก็อีกด้านหนึ่งคือ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

โดยที่ผ่านมาก็มีโครงการให้น้องไทยพุทธและไทยมุสลิมทำกิจกรรมร่วมกัน ล่าสุดไปที่ จังหวัดพัทลุงและก็มีน้องไทยพุทธเข้าร่วมด้วย ก็ไปใช้ชีวิตร่วมกันและก็ก่อนกลับก็ให้น้องเปิดใจว่า

น้องไทยพุทธมีความรู้สึกอย่างไร ประเด็นหลัก ๆ ที่พูดถึงก็คือความอบอุ่นเพราะแรกๆ นักศึกษาคิดว่าความแตกต่างจะทำให้เกิดความกลัวที่จะเข้ามา แต่พอได้เข้ามาบอกเลยว่าไม่มีความแตกต่างเลยระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม พี่ๆปฏิบัติเหมือนเป็นน้องคนหนึ่ง ถ้าพี่อยากจะทำอะไรกับน้องที่เข้าร่วมกับไทยพุทธก็สามารถติดต่อได้ และหลังจากโครงการนี้เสร็จแล้ว น้องก็มาช่วยพี่ชมรมมุสลิมมาช่วยยกของ ในการบรรยาย มาช่วยจัดโต๊ะ ทั้งๆที่เป็นนักศึกษาไทยพุทธ โดยนักศึกษาที่ชมรมมุสลิมจะแยกเป็นฝ่ายบริหารของชมรมมุสลิมมีทั้งหมด 24 คน แยกเป็นผู้ชาย 12 คน ผู้หญิง 12 คน จะประกอบด้วยประธานชมรม รองประธาน มีนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เข้าไปอยู่ในสมาชิกชมรมนั้นมีประมาณ 1,556 คน เป็นผู้ชาย 200 กว่าคนแล้วก็ผู้หญิง 900 กว่าคน สัดส่วนผู้หญิงจะเยอะมาก.....”

นอกจากนี้ นายอิรฟานร์ มะรอดิง ประธานชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (สัมภาษณ์เจาะลึก, 22 กันยายน 2556) ยังได้กล่าวถึงรูปแบบการรับน้องมุสลิมที่เป็นเอกลักษณ์ดังต่อไปนี้

“.....การรับน้องของที่นี่จะมีรับน้องของมหาวิทยาลัยกับการรับน้องของคุณะ สองส่วนนี้จะให้เสร็จภายใน 1 เดือน และมีอีกส่วนหนึ่งคือรับน้องเอก ส่วนตัวแล้วคิดว่าเป็นปัญหาของนักศึกษาปีหนึ่งของที่นี่ เพราะจะรับน้องเกือบทั้งปี แล้วสัปดาห์หนึ่งจะเรียกน้องให้มาพบกัน สามสี่วัน บางเอกก็เรียกทุกวัน บางทีก็เรียกหกโมงเช้า บางทีก็เรียก สองทุ่ม สามทุ่ม ซึ่งคิดว่าน้องเข้ามาปี 1 สิ่งที่ต้องปรับตัวคือการปรับตัวด้านวิชาการมากกว่ากิจกรรม การที่น้องมีเวลาอ่านหนังสือหรือว่าปรับตัว น้องต้องไปเข้าร่วมกิจกรรมกับรุ่นพี่ ซึ่งการเข้าร่วมกับกิจกรรมกับรุ่นพี่ ผมคิดว่าไรสาระมากกว่าวิชาการ เพราะบางที่รุ่นพี่เรียกรุ่นน้องมาแล้วก็บ่นเรื่องโน้นเรื่องนี้แล้วก็ปล่อยให้รุ่นน้องไปคิดว่ามันใช้เวลาในส่วนของตรงนี้มากไป ทำให้เวลาของการอ่านหนังสือหายไป ในส่วนของชมรมเองก็เป็นปัญหาคือ อยากจัดกิจกรรมที่เสริมทักษะให้น้อง ที่นี้น้องก็มาแจ้งว่า ติดพี่สาขาเอกเรียกๆ คือได้ยินบ่อยมาก คินนี่ต้องเข้าเอก เย็นนี้ต้องเข้าเอก ซึ่งบางครั้งการที่เข้าไปก็ไม่ได้อะไรมาก อยากฝากถึงผู้บริหารมหาวิทยาลัยว่า สำหรับน้องปีหนึ่งควรมีการจัดติวให้เยอะ เน้นวิชาการไปเลย เพราะบางครั้งน้องยังปรับตัวไม่ได้ มาเจอเรื่องวิชาเอก เรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้น้องบางคนถูกรื้อไทรไปก็เยอะ สำหรับชมรมมุสลิมคือ จะรับน้องเฉพาะที่เป็นชมรมมุสลิม จะจัดกันอยู่สองช่วงก็คือ ช่วงกลางวัน แล้วก็กลางคืน กลางวันคือจะแยกชายหญิงไปเลย กลางวันจะเน้นกิจกรรมที่สร้างความเป็นพี่น้องกัน คือเรียกน้องที่เป็นปี 1 มารวมกัน แล้วก็ทานข้าวร่วมกัน เสร็จแล้วก็แบ่งกลุ่มกันแล้วก็แยกทำกิจกรรมเป็นฐาน มีทั้งหมด 5 ฐาน แต่ละฐาน ก็จะเป็นพี่มุสลิมจาก

สโมสรรักศึกษาบ้าง องค์กรนักศึกษาบ้าง จากชมรมมุสลิมเองบ้าง ทางชมรมก็จะเชิญผู้นำจากมุสลิมที่อยู่ในหลายๆองค์กรร่วมกันจัดกิจกรรม.....”

และจากการสัมภาษณ์นายอิรฟานร์ มะรอติง ประธานชมรมมุสลิมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (สัมภาษณ์เจาะลึก, 22 กันยายน 2556) นี้เองทำให้ผู้วิจัยได้ทราบข้อความรู้ใหม่เกี่ยวกับเรื่องการร้องเพลงรับน้องมุสลิมดังที่นายอิรฟานร์ กล่าวไว้ว่า

“.....ไม่มีการร้องเพลง คิดว่ากิจกรรมหลายอย่างสามารถสร้างสายสัมพันธ์ได้มากกว่าการร้องเพลง เพราะว่าพอผ่านกระบวนการ 5 ขั้น น้องจะสนิทกันแล้วก็จะรู้จักกับตัวน้องเองและกับพี่ด้วย ผมชอบออกเป็น Concept หลักๆเนื่องจากน้องได้ผ่านกระบวนการรับน้องของเอกมาซึ่งไม่มีความลึกซึ้ง ทางชมรมมุสลิมจะนำเสนอความเป็นพี่น้องตามหลักที่ศาสนาอิสลามได้สอน ก็คือความเป็นพี่น้องจะเข้าหารุ่นน้องปี 1 ต้องอาศัยความรักเข้าหา ทางชมรมเลยยึดหลักสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องในการเข้าหาช่วงกลางวัน รุ่นน้องพินกว่าคน ถ้าเราจะให้รู้จักกันในหนึ่งวันก็เป็นไปไม่ได้ แต่จะเป็นจุดเริ่มในการรู้จักกันก่อนแล้วก็สานต่อ ศาสนาอิสลามห้ามในส่วนของดนตรี ดนตรีที่ประกอบเพลงจะไม่ได้เลย เพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบก็ร้องได้ เนื้อหาในเพลงจะต้องเกี่ยวข้องกับหลักความเชื่อ คือในที่นี้ก็จะมีการสอนน้องร้องเพลงขององค์การนักศึกษาจัด ให้ทุกคนมาอยู่ในห้องรวมแล้วก็สอนน้องร้องเพลงมหาวิทยาลัยต่างๆ เพลงคณะ

เนื้อหาของเพลงห้ามมีเนื้อหาของหลักการศรัทธาอย่างอื่นนอกจากพระเจ้าในเนื้อหาของเพลงมหาวิทยาลัยก็จะมีเนื้อหาอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศรัทธา ซึ่งไม่ใช่ศรัทธาองค์อัลลอฮ์ก็จะขีดและข้ามออกไป ไม่ให้นักศึกษาที่เป็นไทยมุสลิมร้อง นักศึกษาไทยพุทธก็ร้องต่อไป แต่นักศึกษาไทยมุสลิมจะนั่งเงียบ แต่ถ้าเป็นเพลงที่เสริมสร้างความรักความสามัคคี รักมหาวิทยาลัยร้องได้ แต่ถ้าเป็นเพลงที่ความหมายมันขัดกับหลักศรัทธาของมุสลิมที่ต้องเชื่อในพระเจ้าองค์เดียวก็จะห้ามร้องก็จะหยุดร้องกัน น้องก็จะเงียบ.....”

ซึ่งสอดคล้องกับ นายกองการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (สัมภาษณ์เจาะลึก, 28 กันยายน 2556) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า

“.....หลัก ๆ แล้วการจัดกิจกรรมของที่นี่ก็คือวัน วันครบรอบ หนึ่งปีก็คือวันปีใหม่ของชาวมุสลิมมีกิจกรรมเลี้ยงวันขึ้นปีใหม่ของอิสลาม มีการเลี้ยงฉลอง อย่างนักศึกษาก็จะมีการแลกเปลี่ยนของขวัญ จะมีกิจกรรมการกวนอาซุรอ เหมือนการกวนข้าวกระยาทิพย์ของคนไทย มีการเปิดออกซอร่วมกัน การเปิดออกซอคือ การถือศีลอด การละศีลอดร่วมกัน แต่ไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรมร่วมกับไทยพุทธ เพราะส่วนใหญ่ นักศึกษาที่นี่ก็จะเป็นนักศึกษามุสลิม ก็จะไม่ค่อยมี ที่ผ่านมา

มหาวิทยาลัยได้มีการจัดกิจกรรมรับรับน้อง ซึ่งกิจกรรมการรับน้องก็จะไม่ค่อยแตกต่างกันในบางกิจกรรม ที่แตกต่างกันเราจะต้องแยกผู้หญิงกับผู้ชาย ทางมหาวิทยาลัยได้ห้ามการรับน้องที่รุนแรงแต่ทางศาสนา ได้ห้ามเหมือนกันเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน สำหรับในเรื่องเนื้อหาของเพลงเชียร์เนี่ย จะไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบูชาหรือสรรเสริญคนอื่นที่ไม่ใช่อัลลอฮ์ พอท่อนไหนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหมือนเป็นการสรรเสริญบุคคลที่ไม่ใช่ของอัลลอฮ์ ก็จะตัดออก การรับน้องถ้าเป็นของมหาวิทยาลัย องค์การบริหารนักศึกษาจัด จะแค่วันเดียว วันเดียวก็คือจะมีกิจกรรม adventure แล้วก็มีการรับขวัญวิทยุภราชมุสลิมก็จะมีการติดดอกไม้ ตรามหาวิทยาลัย ก็คือดอกจันทร์กะพ้อ และเข็มของมหาวิทยาลัย.....”

ในส่วนของกิจกรรมทางด้านวิชาการ นายกองค้การนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ยังฝากไปถึงผู้บริหารในเรื่องภาษาว่า

“.....อยากให้ทางมหาวิทยาลัย เน้นเรื่องภาษาของนักศึกษา เพราะคิดว่าหลักๆแล้ว นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อ่อนมากในเรื่องของภาษา ไม่ว่าจะมาเป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วประเทศ ภาษาอังกฤษก็อยากให้พัฒนาด้วย แต่คนที่ไม่ได้เรียนในศาสตร์ของภาษานั้น อาจจะพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ ถึงจะได้ก็ส่วนน้อยมาก ส่วนต่อไปก็อยากให้พัฒนาเรื่องของภาษามลายูกลาง เพราะนักศึกษาจะได้รู้ในเรื่องของภาษาอาเซียน มลายูก็เป็นอีกภาษาหนึ่งในภาษาอาเซียน และภาษาต่อไปก็คือภาษาจีน ให้นักศึกษานั้นสามารถที่จะเรียนภาษาจีนได้ด้วย.....”

นอกจากนี้ นายกองค้การนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ยังได้กล่าวถึงความประทับใจในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาไว้ที่น่าสนใจคือ

“ความประทับใจที่อยู่ที่นี้ก็คือนักศึกษาต่างศาสนาสามารถที่จะมาอยู่ร่วมกันโดยที่ไม่ได้แตกแยกกัน เพราะส่วนใหญ่คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความเป็นอยู่ที่นี้คือคนจะอยู่รวมกัน อย่างบ้านนักศึกษาไทยมุสลิมบางคนก็อยู่ใกล้กับหมู่บ้านของศาสนาพุทธ มีเพื่อนของคนที่เป็นศาสนาพุทธเหมือนกัน เวลาเรียนตอนประถมก็เรียนกับเพื่อนที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ส่วนที่ประทับใจก็คือผู้บริหารกับนักศึกษา นักศึกษาสามารถเข้าถึงผู้บริการได้ สามารถที่จะไปคุยสามารถที่จะไปบอกเล่าสู่กันฟังได้ในเรื่องของกิจกรรมนักศึกษาที่ดี ในเรื่องของการเรียนการสอนก็ดี ก็คือสามารถที่จะเข้าถึงนักศึกษาได้ อีกอย่างหนึ่งก็คือ กันเองไม่ได้ถือตัวอะไรกับพวกนักศึกษา สามารถเข้าพบได้ง่าย.....”

ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา นายอาบีดิน ปาเนาะ ประธานชมรมมุสลิมมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาและเป็นประธานเครือข่ายสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมภาคกลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สัมภาษณ์เจาะลึก, 5 พฤศจิกายน 2556) อยากจะให้มหาวิทยาลัยจัดโครงการหรือกิจกรรมสะท้อนไปถึงผู้บริหารดังต่อไปนี้

“.....อยากให้ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ เพราะเด็กส่วนใหญ่ได้ทุนจาก สกอ. และ ศ.อบต. เพราะปัจจุบันนี้การจัดกิจกรรมของไทยมุสลิมจะจัดกิจกรรมกันเอง เช่น การรับน้องใหม่ก็จะไปรวมตัวกับต่างสถาบันและจัดกิจกรรมให้น้องใหม่ได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย การบรรยายเรื่องศาสนา ซึ่งกิจกรรมทุกอย่างจะต้องอยู่ในกรอบของศาสนา.....”

4. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้มีความต้องการให้สถาบันจัดบริการในด้านในบ้าง

ผลการศึกษาความคิดเห็นของของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม พบรายละเอียดด้านความต้องการที่จะให้สถาบันจัดบริการในด้านใดบ้างนั้น พบว่า

นายอิรฟานร์ มะรอดิง ประธานชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (สัมภาษณ์เจาะลึก, 22 กันยายน 2556) ได้กล่าวถึงความต้องการที่จะให้สถาบันจัดบริการว่า

“.....อย่างแรกก็คืออยากให้จัดในส่วนของสถานที่ก่อน ในส่วนของการทำกิจกรรมหรือว่าการทำศาสนกิจ อาจจะขยายมัสยิดขึ้นมาเพราะจำนวนน้องปี 1 มีประมาณ 1,000-2,000 คนแล้ว แต่มัสยิดจุได้ 500 กว่าคน ซึ่งบางครั้งตอนละหมาดรวมก็จะแน่นมาก สถานที่ทำละหมาดควรขยายรองรับนักศึกษาที่นับวันก็ยิ่งจะมาศึกษาในที่นี่จำนวนมากขึ้น แล้วก็ควรปรับปรุงในเรื่องของเวลา เพราะว่าที่นี่จะมีกิจกรรมเยอะมากจะชนกับเวลาเรียนบ้าง บางครั้งน้องต้องเลือกระหว่างการเรียนกับกิจกรรมทั้งๆที่ผมคิดว่า มันน่าจะไปด้วยกันได้ คืออาจจะจัดสรรเวลาเรียนให้เหมาะสมแล้วเพื่อเวลาไปทำกิจกรรม นอกจากนี้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน ดังคำกล่าวที่ว่า เรียน 7 โมงเช้าก็มี ถึงดึกเลยก็มี ช่วงดึกมันควรจะเป็นเวลาทำกิจกรรม แต่กลายเป็นเวลาเรียน เวลาเรียนนั้นควรจะต้องจัดการเรียนการสอนให้เสร็จสิ้นตั้งแต่ 4 โมงเย็น โดยควรจะเริ่มเรียนตั้งแต่ 8 โมงเช้า ถึง 4 โมงเย็น แต่ที่ มอ. บางที่เลิกเรียนประมาณสามทุ่ม แต่หลายวิชาเรียนถึงสามทุ่ม

บางที่ถ้ามีกิจกรรมกลางคืนน้องจะไปฟังบรรยายไปเอาความรู้เรื่องทักษะการเป็นผู้นำ ผมคิดว่าในส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะจำนวนห้องเรียนน้อย คือบางที่อาจารย์จะลงห้องเรียนไม่พอต้องไปลงเรียนเวลากลางคืน ก็ห้องเรียนชนกัน ที่นี้ก็เพิ่งสร้างอาคารเรียนรวมไป แต่ตอนนี้ก็ยังไม่เสร็จ

นอกจากนี้อยากให้ทางมหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมเป็นรูปธรรมมากขึ้น เหมือนอย่างกิจกรรมไหว้ครู ควรประยุกต์ให้สอดคล้องให้เป็นรูปแบบใหม่มหาวิทยาลัยอื่นๆที่มีนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าร่วมทำ กิจกรรมร่วมกันระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม เราควรจัดให้มีการประยุกต์ เพราะที่นี้มีผู้รู้ทาง อิสลามเยอะอยากให้ทางฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัยรับฟังว่าจะประยุกต์กิจกรรมเหล่านี้อย่างไร ให้สอดคล้องเหมือนผู้รู้ทางวิทยาลัยอิสลามศึกษาก็รู้ว่าควรประยุกต์กิจกรรมอย่างไรให้เป็น รูปแบบใหม่มหาวิทยาลัยอื่นๆมาดู จัดกิจกรรมอย่างไรให้ทั้งสองศาสนาเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน ได้.....”

และสรุปสุดท้ายของการสัมภาษณ์ ประธานชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ฝากถึงผู้บริหารเป็นข้อคิดที่น่าสนใจว่า

“.....เริ่มแรกอยากให้ผู้บริหารทุกท่านได้ศึกษาเข้าใจถึงแก่นแท้ของอิสลามว่าสอนอย่างไร เพราะคิดว่าถ้านักศึกษาได้ศึกษาจริงๆแล้ว กระบวนการที่จะจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษาต่อไปจะ มาเอง ถ้าผู้บริหารเข้าใจส่วนของนิตินักศึกษาไทยมุสลิม เกี่ยวกับมุสลิมจะมาเองจะง่ายมากขึ้น ที่ปัญหาตอนนี้ก็คือ ผู้บริหารไม่ได้เข้าใจ ในส่วนของหลักการที่แท้จริงอาจจะไปมองที่ตัวบุคคล คน นี้ทำไมทำแบบนี้ คนนี้ทำไมไม่ทำแบบนี้ แต่จริงๆ ถ้าทุกคนไปเปิดคัมภีร์อ่านจะพบว่าสิ่งที่ศาสนา สอนเป็นอย่างไร ถ้าเข้าใจในส่วนนี้จะไม่มีปัญหาเกิดขึ้น กระบวนการมุสลิมจะมีความก้าวหน้า และทันสมัย ทันยุคทันเหตุการณ์ อาจจะมองว่า อิสลามไปขัดกับความทันสมัย ความเป็นโบราณ แต่จริงๆ แล้วคนที่มองแบบนี้ยังศึกษาไม่ถึงแก่นแท้ ถ้าศึกษาถึงแก่นแท้แล้วอย่าไรอิสลามก็ทันสมัย ยุคทุกสมัย ก็อยากฝากถึงอาจารย์และคณะผู้บริหารให้ศึกษาให้เข้าใจ.....”

นายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (สัมภาษณ์เจาะลึก, 28 กันยายน 2556) ได้ฝากกล่าวถึงนิตินักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาอยู่นอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ว่า

“.....อยากจะฝากว่าในฐานะที่เป็นนิตินักศึกษาที่เรียนในท้องถิ่น คือเรียนในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเรื่องของการปฏิบัติศาสนกิจอะไรต่างๆ อาจจะไม่ได้ยากเหมือนกับนิตินักศึกษาที่ไปเรียนต่างพื้นที่ แต่อยากฝากว่า ความยากลำบากนั้น องค์อัลลอฮ์ก็จะทรงให้ผลบุญ กับคนที่ปฏิบัติศาสนกิจต่อพระองค์มากกว่าคนที่ปฏิบัติอย่างสะดวกสบาย สำหรับนิตินักศึกษาที่เรียนต่างพื้นที่อาจจะต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ อาจจะแตกต่างจากพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนใต้อยู่บ้าง ก็อยากให้เรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างของผู้คนต่างถิ่นแล้วก็กลับมาพัฒนา ท้องถิ่นของตนเองให้ดียิ่งขึ้นกว่านี้.....”

ความคิดเห็นของนายอัสฮาร์ สาริมะเจ๊ะ ประธานสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมแห่งประเทศไทย และเป็นประธานนักศึกษาชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สัมภาษณ์เจาะลึก, 13 ธันวาคม 2556) ได้แสดงทัศนะและข้อคิดเกี่ยวกับความต้องการของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมว่า

“.....นอกจากมหาวิทยาลัยสนใจในฐานะความเป็นนักศึกษามุสลิม และมหาวิทยาลัยควรสนใจและเปิดโอกาสพัฒนาเขาในฐานะ คนปาตานี ปาตานีคือคนในพื้นที่ทั้งหมด รวมสงขลา สะเดา สตูล เนื่องจาก เด็กปาตานี เป็นเด็กมาจากพื้นที่เฉพาะ มีสถานการณ์และเหตุการณ์เฉพาะ มหาวิทยาลัยควรมีโปรแกรมพิเศษในเรื่องของการเรียน ควรอำนวยความสะดวก สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อเหตุการณ์ เช่น ทุนการศึกษา บางคนพ่อโดนยิง มีแต่แม่เขาต้องดิ้นรนเยอะ จัดโปรแกรมสนับสนุนให้เด็กพวกนี้ มีการจัดกลุ่มจัดการฝึกอบรม ศึกษาเรื่องราวปัญหาที่เกี่ยวกับปาตานี รวมถึงการแสดงการหาทางออกและเสนอแนะเชิงนโยบายให้กับรัฐ นักศึกษาที่มาจากปาตานีที่อยู่ในมหาวิทยาลัยมีอยู่มาก.....”

นอกจากนี้ความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แสดงทัศนะว่า

“.....ประเด็นของคนปาตานี จะมีความลึกซึ้งมากกว่าประเด็นระหว่างศาสนา ประเด็นสำคัญคือ สิทธิและโอกาสที่คนปาตานีนั้นที่ควรจะมี นอกจากนี้ในมหาวิทยาลัยควรจะเป็นต้นแบบ ให้มีการเรียนรู้กระบวนการสร้างสันติภาพ concept ในการสร้างสันติภาพ มีแนวคิดคือจะต้องมีองค์ความรู้เฉพาะเรื่องในการสร้างสันติภาพ มหาวิทยาลัยควรที่จะสนับสนุนในเรื่องสถานที่ งบประมาณ องค์ความรู้ และอีกเรื่องหนึ่งคือ มหาวิทยาลัยควรที่จะจัดโปรแกรมให้ปาตานีเรียนมุสลิมกับที่ไม่ใช่มุสลิมมีกิจกรรมร่วมกัน ในความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ปาตานีเรียนไม่ใช่มุสลิม ปาตานีเรียนคือมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม เหมือนไทยที่มีศาสนาพุทธ คริสต์ จีน เชื้อสายผสม ปาตานีก็เหมือนกัน ปาตานีที่มีความหลากหลาย มหาวิทยาลัยควรจะให้พวกเขามีกิจกรรมร่วมกันและกลับไปทำกิจกรรมที่บ้านเขาด้วยกัน เช่นที่ธรรมศาสตร์มีกลุ่มนักศึกษาที่กลับไปทำค่ายที่บ้าน ปาตานีเรียนเมื่อกลับไปที่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นงานสนับสนุนการศึกษา เช่น กลับไปทำการแนะนำ ทำค่ายอบรมเด็ก ๆ ค่ายเรียนรู้ชุมชน ค่ายโฮมสเตย์

ความรุนแรง เพราะเหตุที่ชาวบ้านในพื้นที่จะไว้วางใจกับนักศึกษามากที่สุด นักศึกษาจะเคลื่อนไหวเร็ว สามารถเข้าหาประชาชนได้ แต่โต๊ะครู โต๊ะ อิหม่าม เขาจะมีภารกิจและหน้าที่อยู่แล้ว กรณีเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ กลุ่มนักศึกษาจะได้รับการยอมรับและไว้วางใจ หรือกลุ่มคนทำงานที่เคยทำกิจกรรมในช่วงเป็นนักศึกษามาก่อน ในสถานะของนักศึกษา โดยตัวเองสามารถที่จะเป็น actor หนึ่งในที่สำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในแง่เชิงรุกและเชิงรับ เชิงรุก

ไปอยู่กับชาวบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สีแดง ไปอยู่กับชาวบ้านที่เป็นเหยื่อสถานการณ์ได้แก่ บทบาททางการเมือง เช่นกรณีที่เกิดขึ้นที่ภาคใต้ ที่ปาตานี กลุ่มคนที่ออกมาเคลื่อนไหวคือ นักศึกษา ฐานะนักศึกษาจะถูกปกป้องด้วยสถาบันในฐานะปัญญาชน ในเชิงรับ ได้แก่ การเยียวยา การช่วยเหลือประชาชน ประชาชนไว้วางใจนักศึกษามาก

นอกจากนี้ในมหาวิทยาลัยควรจะมีมองเขาให้สิทธิเขา เปิดโอกาสให้เขา เสมอเหมือนกับ พลเมืองไทยทั่วไป บางมหาวิทยาลัยยังมีอคติกับนักศึกษามุสลิมโดยเฉพาะจาก ปาตานี มาก อาจจะมองเขาในสายตาที่ไม่เท่าเทียม เช่น นักศึกษาหญิงที่คลุมฮิญาบ ยังมีปัญหา เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีนักศึกษาไปฝึกสอน อาจารย์จะไม่อนุญาต มหาวิทยาลัยที่เปิดคณะพยาบาล ก็จะไม่อนุญาตให้นักศึกษาขึ้นหมวด อย่างที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นักศึกษาก็ใส่ฮิญาบขึ้นหมวดได้ โดยนำฮิญาบใส่เข้าไปข้างในเสื้อได้ มหาวิทยาลัยควรจัดการได้ ควรแยกให้ออก ระหว่างความเป็นจริงกับความรู้สึกของคนที่เราจะเปิดกว้าง นักศึกษามุสลิมต้องการการยอมรับ ในมหาวิทยาลัยหลายที่ยังมองเขาเป็นตัวอันตราย นักศึกษามุสลิมบางคนไม่คิดมาก แต่บางคนที่เป็นเหยื่อ ที่พ่อโดนยิง มีประสบการณ์การสูญเสีย ถ้ามองอย่างนั้น เป็นการซ้ำเติม

ฉะนั้นควรจะเข้าใจในฐานะพลเมืองไทย ในฐานะมุสลิม ปาตานีไม่ใช่มุสลิมทั้งหมด มี ปาตานีชนพุทธ ปาตานีชนมุสลิม ปาตานีชนคริสต์ นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความหมายและแสดงทัศนะของคำว่า อุมมะ อุมมะเป็นประชาคมโลก ในฐานะความเป็นพลเมืองโลก มุสลิม เป็นคนกลุ่มหนึ่งที่มีกิจกรรม เครือข่าย ความร่วมมือในการทำงานที่ ก้าวพ้นความเป็นรัฐ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ชุมรมมุสลิมจะเป็นที่ที่มีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเยอะมาก เช่น ประเทศบังกลาเทศ ประเทศคูเวต ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งบางครั้ง อาจจะดูแปลกกว่า ทำไมชมรมมุสลิมถึงมีเด็กต่างชาติเข้ามาเยอะ ทำให้คนนอกมองดูแปลก ๆ แต่ถ้าเข้าใจ Concept ของความเป็นชาติมุสลิมที่รวมกลุ่ม ในฐานะความเป็นมุสลิมจะมีความเป็นพี่น้องกันโดยธรรมชาติอยู่แล้ว สำหรับมุสลิมหรือปาตานีจะมี Concept ในการดูแลน้อง หลายนมหาวิทยาลัยมีการดูแลอย่างใกล้ชิด โดยใช้คำว่า Buddy หรือ พี่เลี้ยงที่จะดูแลน้อง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหงจะแบ่งเป็นเขตการดูแล แต่ละโซน แต่ละเขตแต่ละโซนจะมีผู้ใหญ่บ้านที่ทำแบบนี้เพื่อดูแลน้อง ๆ เพราะ ในอดีตปาตานีโดนทำร้ายในมหาวิทยาลัยไว้เยอะ อาจจะ เป็นเพราะอคติหรืออาชญากรรมทั่วไป และคอยให้คำปรึกษากับน้อง ๆ โดยที่รามคำแหงจะ แบ่งเป็นทั้งหมดประมาณ 13 โซน ผู้ใหญ่จะแบ่งเป็นผู้ชาย ผู้หญิง และมีลูกบ้านซึ่งเป็น นักศึกษาปีหนึ่ง บางโซนอาจจะมี 30 – 40 คน บางโซนมีเป็น 100 คน.....”

จากแนวคิดการดูแลน้องของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นายอัครสาร สารีมะเจ๊ะ ประธานสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนี้เอง ผู้วิจัยได้พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เรียนอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ก็มีระบบความเป็นพี่น้องหรืออุ้มมะในการดูแลความเรียบร้อยของรุ่นน้องๆ โดยการแบ่งเป็นโซนทั้งหมด 4 โซนมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแลลูกบ้านและในแต่ละเดือนจะมีการมาพบกลุ่มเดือนละ 2 ครั้งเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การอ่านอัล-กุรอาน การเสวนาในเรื่องการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย ศาสนา การจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคม จิตอาสา โดยการจัดกิจกรรมนั้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมต้องหางบประมาณเอง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความเป็นพี่น้อง การพึ่งตนเอง มีความสามัคคีและยึดมั่นในศาสนาอย่างเคร่งครัด

และจากประเด็นการสัมภาษณ์เจาะลึกในเรื่องความคิดเห็นของประธานชมรมนักศึกษาไทยมุสลิมด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้น เพื่อความชัดเจนผู้วิจัยขอนำมาจัดทำในรูปของตารางสังเคราะห์โดยสังเคราะห์ประเด็นที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย และเมื่อได้ประเด็นแล้วจะเป็นแนวทางในการในการจัดโปรแกรมพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมต่อไป ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 สรุปผลจากการสัมภาษณ์ประธานชมรมมุสลิมในเรื่องการพัฒนาบัณฑิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

ผู้ให้สัมภาษณ์	มุสลิมชาย	มุสลิมหญิง	มุสลิมชาย	มุสลิมหญิง
การพัฒนาบัณฑิตนักศึกษาไทยมุสลิม	✓	✓	✓	✓
ความต้องการที่จะให้ผู้บริหารดำเนินการหรือพัฒนาบัณฑิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ในด้านด้านวิชาการโดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษาไทย	✓	✓		
ด้านกายภาพ ห้องละหมาดที่เพียงพอกับจำนวนบัณฑิตนักศึกษาไทยมุสลิม สิ่งอำนวยความสะดวกในการรวมกลุ่ม	✓			
ด้านการจัดกิจกรรมที่ทำให้บุคคลภายนอกได้รู้เรื่องราวสถานการณ์สามจังหวัดชายแดนใต้				
ด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม การทำค่าย การเสวนา เรื่องสถานการณ์ความรุนแรง การเสริมสร้างศักยภาพ ความเป็นผู้นำ				✓
ส่งเสริมในด้านที่เปิดพื้นที่สาธารณะให้กับบัณฑิตนักศึกษาไทยมุสลิม เช่นการทำกิจกรรมทางด้านศาสนา การทำศาสนกิจ				✓
ปัญหาของบัณฑิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้	✓	✓	✓	
ปัญหาเรื่องการเรียนรู้	✓	✓	✓	
ปัญหาเรื่องกายภาพ	✓	✓	✓	✓
ปัญหาเรื่องการใช้ภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน)	✓	✓	✓	✓
ปัญหาด้านการสื่อสาร				✓

ตารางที่ 20 (ต่อ)

<p>ผู้ให้สัมภาษณ์</p> <p>การพัฒนาบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก</p>	<p>คณะกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา</p>	<p>คณะกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา</p>	<p>คณะกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา</p>	<p>คณะกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา</p>
<p>กิจกรรมที่ต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาจัดสนับสนุน</p>	<p>กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์</p>	<p>กิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ</p>	<p>กิจกรรมด้านวิชาการ</p>	<p>กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม</p>
<p>กิจกรรมที่สร้างความพึงพอใจ</p>	<p>กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมของมุสลิม</p>	<p>กิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย</p>		

ตอนที่ 3 ผลการสร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

เมื่อได้ผลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือ นำมาเชื่อมโยงเพื่อสร้างโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนั้นเป็นกระบวนการพัฒนาที่แตกต่างจากนิสิตนักศึกษาทั่วไป กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะมีการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งทางด้านการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้บทกำหนดความเชื่อและการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดของศาสนาอิสลาม เช่น การใช้ภาษามลายูถิ่น (ภาษายาวี) สื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยที่ไม่ได้สื่อสารด้วยภาษาไทยเป็นหลัก การทำละหมาด 5 ครั้งใน 1 วัน การประกอบศาสนกิจในวันศุกร์ ประเพณีวัฒนธรรม การรับประทานอาหารที่มีตราสัญลักษณ์ฮาลาล ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชายและหญิง ดังนั้นก่อนที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งควรที่จะมีความเข้าใจและจัดบริการรองรับทางด้านกายภาพให้กับกลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

2. โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรม ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น และหาสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น จากกิจกรรมการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านสังคมและวิถีชีวิต ด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านพหุวัฒนธรรม อย่างน้อยควรจัดโปรแกรมการพัฒนา 1 เดือนก่อนเปิดภาคเรียน

3. เมื่อดำเนินการจัดโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเสร็จสิ้นตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้ว ให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการพัฒนากับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว

ผู้วิจัยจึงขอเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองโปรแกรมกับกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา

ความสำคัญ แนวคิดและหลักการ

การพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ นั้นเป็น
กระบวนการพัฒนา

ที่แตกต่างจากนิสิตนักศึกษาทั่วไป กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด
ชายแดนใต้จะมีการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งทางด้านการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
ภายใต้บทกำหนดความเชื่อและการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดของศาสนาอิสลาม เช่น การใช้
ภาษามลายูถิ่น (ภาษายาวี) สื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยที่ไม่ได้สื่อสารด้วยภาษาไทยเป็น
หลัก การทำละหมาด 5 ครั้งใน 1 วัน การประกอบศาสนกิจในวันศุกร์ ประเพณีวัฒนธรรม
การรับประทานอาหารที่มีตราสัญลักษณ์ฮาลาล ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาไทย
มุสลิมชายและหญิง โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้
นั้น จะเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรม ร่วมอภิปรายแสดงความ
คิดเห็น และหาสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น จากกิจกรรมการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน
วิชาการ ด้านสังคมและวิถีชีวิต ด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ ด้านความเป็นผู้นำ
และด้านพหุวัฒนธรรม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ นั้น
นอกจากจะมีโปรแกรมการพัฒนาแล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการจัดบริการรองรับ
ทางด้านกายภาพเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตามวิถีของชาวมุสลิม เช่น การจัดบริการ
รองรับห้องละหมาด ร้านอาหาร เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาใน
สถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แนวทางในการพัฒนา

ทางด้านกายภาพ

ในระดับนโยบาย ผู้บริหารจะต้องมีการจัดบริการรับรองรับทางด้านกายภาพสิ่ง
อำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่

1. จัดบริการห้องละหมาดและสถานที่อาบน้ำละหมาดอย่างเพียงพอต่อ
จำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

2. จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัย
- ใน
- การตอบคำถามในเรื่องศาสนา วัฒนธรรม การเรียน การปรับตัวและการดำเนินชีวิตภายใต้
- แนวทางปฏิบัติทางศาสนาอิสลาม
3. จัดบริการอาหารที่ได้ตรารับรองสัญลักษณ์ฮาลาลทั้งภายในและภายนอก
- สถาบันอุดมศึกษา
4. จัดบริการห้องสำหรับชมรมมุสลิมที่เพียงพอกับจำนวนนิสิตนักศึกษาไทย
- มุสลิม

ทางด้านกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

ใน 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาด้านวิชาการ (การใช้ภาษาไทย) การพัฒนาด้านสังคมและการ

วิถีชีวิต การพัฒนาด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ และ

การพัฒนาด้าน พหุวัฒนธรรม จะต้องมีการจัดกิจกรรมในเรื่อง

1. กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน) โดย
- สถาบันอุดมศึกษาควรเน้นในเรื่องการเขียน
2. กิจกรรมการเสริมสร้างในเรื่องสังคม มนุษย์สัมพันธ์ การปรับตัว การคบ
- เพื่อนและแนวทางในการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา
3. กิจกรรมในเรื่องการเสริมสร้างการแสดงจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อ
- สังคม
4. กิจกรรมในเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทในสังคม
5. กิจกรรมการออกกำลังกาย
6. กิจกรรมการเสริมสร้างความเป็นผู้นำ และการบำเพ็ญประโยชน์
7. กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมการดำเนิน
- ชีวิตของศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ
8. กิจกรรมที่ส่งเสริมในเรื่องความเป็นพลเมืองในด้านการพึ่งตนเอง การ
- เคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพความเสมอภาพ การเคารพกติกาใน
- สังคม และความรับผิดชอบต่อสังคม

**แผนงานจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา**

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ทราบถึงลักษณะกิจกรรม
2. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเองระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมและ วิทยากร

สาระการเรียนรู้

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าใจถึงลักษณะกิจกรรม ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วัน เวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม

วิธีดำเนินการ

1. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมเขียนอธิบายสั้น ๆ ใน 3 เรื่อง คือ เรื่องที่มีความสุขที่สุดในชีวิต เรื่องที่ภาคภูมิใจมากที่สุดในชีวิต และเรื่องความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้
2. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทำแบบประเมินผลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

กระดาษ A4 ดินสอสี ปากกาหัวโตหลากสี เทปใส เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ LCD และจอภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1. แบบบันทึก
2. แบบประเมินผลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม
3. แบบสังเกต

วิธีการประเมิน

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. ประเมินจากแบบประเมิน ผลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

ระยะเวลา

ในห้องเรียน 3 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการใช้ภาษาไทยในด้านการเขียน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีทักษะในการเขียนดีขึ้น

สาระการเรียนรู้

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถเขียนเล่าเรื่องหรือบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่อง เหตุการณ์ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ในงานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น ความเรียง หรือ บทสรุปง่าย ๆ ที่รู้จักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาตามแบบแผนของประเภทบทเขียน แต่มีลักษณะของภาษาพูดปนอยู่ รู้จักเลือกใช้ศัพท์ทั่วไปในชีวิตประจำวันได้ สามารถเขียนย่อหน้าสั้น ๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างหลวม ๆ ได้ เขียนหรือคัดลอกคำที่ใช้บ่อย วลี หรือประโยคที่เรียนมาหรือท่องจำได้โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องพื้นฐานหรือเรื่องที่คุณเคยในชีวิตประจำวัน เช่น แบบฟอร์มง่าย ๆ บันทึกขนาดสั้น โปสเตอร์

วิธีดำเนินการ

1. เชิญวิทยากรที่มีความสามารถในเรื่องการเขียนภาษาไทย มาบรรยาย
2. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมอภิปรายถึง การเขียนภาษาไทย
3. ฝึกการเขียนภาษาไทยในเรื่อง 1) การใช้คำเชื่อม บุพบท วลีต่างๆ 2) การสะกดคำ 3) การเขียนบทความ 4) การเขียนจดหมายน้อย 5) การเขียนโวหาร 6) การเขียนคำกล่าวสุนทรพจน์ 7) การเขียนเรียงความ 8) การเขียนวิเคราะห์บทความ 9) การเขียนสังเคราะห์บทความ

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

กระดาษ A4 ดินสอสี ปากกาหัวโตหลากสี เทปใส เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ LCD และจอภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1. แบบทดสอบ
2. แบบบันทึก
3. แบบสังเกต

วิธีการประเมิน

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. คะแนนสอบ

ระยะเวลา ในห้องเรียน 30 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสังคมและวิถีชีวิต

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัว คบเพื่อน และการมีมนุษยสัมพันธ์ได้อย่างดีกับสังคมในมหาวิทยาลัย

สาระการเรียนรู้

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าใจและตระหนักในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในมหาวิทยาลัยโดยสามารถดำเนินชีวิตในด้าน

1. การคบเพื่อน (ศาสนาเดียวกัน ต่างศาสนา ต่างเพศ และเพศเดียวกัน)
2. การปรับตัวในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น
3. ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

วิธีดำเนินการ

1. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธเข้าร่วมกิจกรรมโดยดำเนินกิจกรรมละลายพฤติกรรมเพื่อให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนามีความคุ้นเคยและรู้จักกันด้วยกิจกรรมการวาดรูปของตนเองบนกระดาษโดยไม่เขียนชื่อพร้อมกับให้เขียนสิ่งที่ตนเองภูมิใจหรือเป็นความสุขของชีวิตมา 3 ข้อ จากนั้นสลับเปลี่ยนกระดาษแล้วให้ตามหาเจ้าของรูปที่อยู่ในมือพร้อมสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว จากนั้นให้แนะนำผู้ที่เราไปสัมภาษณ์ให้กับเพื่อนคนอื่นฟังหน้าชั้นเรียนส่วนรูปที่วาดภาพตนเองให้นำมาติดเรียงกันไว้ที่ผนังห้อง

2. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมแบ่งกลุ่ม ร่วมอภิปรายและระดมสมองเรื่อง การคบเพื่อนในมหาวิทยาลัยและปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธในรั้วมหาวิทยาลัย โดย 1) กำหนดปัญหา 2) วิเคราะห์ต้นเหตุของปัญหา 3) คิดอย่างเป็นระบบ 4) ระดมสมองเพื่อแก้ปัญหา 5) ตัดสินใจเลือก 6) ลงมือแก้ปัญหา และ 7) สรุป ติดตามผลและการป้องกันปัญหา

3. ผู้สอนสรุปผล โดยผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) โดยกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาได้ตระหนักในกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

กระดาษ A4 ดินสอสี ปากกาหัวโตหลากสี เทปใส เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ LCD และจอภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 1) แบบบันทึก 2) แบบสังเกต 3) ผลงานในการนำเสนอ

วิธีการประเมิน 1) การสังเกตพฤติกรรม 2) ข้อความจากแบบบันทึก

ระยะเวลาในท้องเรียน 6 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทในการเข้าสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธได้เข้าใจถึงการเข้าร่วมสังคมทั้งสังคมชาวไทยมุสลิมและสังคมชาวไทยพุทธ
2. ทำให้ทราบมารยาทและการดำเนินชีวิตของของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและไทยพุทธ
3. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตตลอดจนคำสั่งสอนของแต่ละศาสนา

สาระการเรียนรู้

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธเข้าใจและตระหนักถึงการแต่งกายของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม การคลุมฮิญาบ การไหว้ การสนทนา มารยาทในการรับประทานอาหารบนโต๊ะอาหารแบบตะวันตก การดูแลสุขภาพ การดูแลการแต่งกาย แต่งหน้า ทงผม การไว้เคราของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชาย รวมทั้งมารยาทในการเข้าสังคมและวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม

วิธีดำเนินการ

1. เชิญผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมทั้งชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ ร่วมอภิปรายแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับวัฒนธรรม สังคม ของแต่ละศาสนา
2. นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาร่วมแสดงความคิดเห็น
3. จัดสาธิตและแสดงบทบาทสมมติ การไหว้ การแต่งหน้าและมารยาทในการรับประทานอาหารตะวันตก

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

กระดาษ A4 ดินสอสี ปากกาหัวโตหลากสี เทปใส เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ LCD และจอภาพ อุปกรณ์สาธิตในการรับประทานอาหาร ชาม ช้อน ส้อม มีด แก้วน้ำ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 1) แบบบันทึก 2) แบบสังเกต 3) ผลงานในการนำเสนอ

วิธีการประเมิน 1) การสังเกตพฤติกรรม 2) ข้อความจากแบบบันทึก 3) การปฏิบัติ

ระยะเวลาในห้องเรียน 6 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมการออกกำลังกาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและไทยพุทธได้ร่วมกันออกแบบการออกกำลังกายที่สามารถออกกำลังกายได้ทั้งสองศาสนา
2. เพื่อให้นิสิตทั้งสองศาสนาฝึกความเป็นผู้นำ ในการนำการออกกำลังกาย

สาระการเรียนรู้

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก และมีสุขภาพแข็งแรง

วิธีดำเนินการ

1. เชิญวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับเรื่องการออกกำลังการที่ถูกต้องวิธี
2. ให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนา ร่วมกันนำการออกกำลังกาย

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

1. ซีดีเพลง
2. เครื่องเล่นแผ่นเสียง

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 1) แบบบันทึก 2) แบบสังเกต

วิธีการประเมิน 1) การสังเกตพฤติกรรม 2) ข้อความจากแบบบันทึก

ระยะเวลา 5 ชั่วโมง (ในห้องเรียน 2 ชั่วโมง นอกห้องเรียน 3 ชั่วโมง)

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาได้ตระหนักและเข้าใจถึงสถานภาพทางสังคมที่มีความแตกต่าง
2. เพื่อฝึกให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาได้มีความเสียสละและเห็นใจบุคคลที่ยากไร้

สาระการเรียนรู้

ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและไทยพุทธได้ร่วมจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้กับผู้ยากไร้

วิธีดำเนินการ

ให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาร่วมระดมสมองในการจัดโครงการบำเพ็ญประโยชน์ การจัดรูปแบบจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เลี้ยงอาหารกลางวันผู้สูงอายุ

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

กระดาษ A4 ดินสอสี ปากกาหัวโตหลากสี เทปใส เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ LCD และจอภาพ ของบริจาค

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 1) แบบบันทึก 2) แบบสังเกต

วิธีการประเมิน 1) การสังเกตพฤติกรรม 2) ข้อความจากแบบบันทึก

ระยะเวลา 9 ชั่วโมง (ในห้องเรียน 3 ชั่วโมง นอกห้องเรียน 6 ชั่วโมง)

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมพหุวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธมีความเข้าใจและตระหนักในเรื่อง พหุวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตร่วมกัน
2. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาได้รู้และเข้าใจในหลักศาสนาของแต่ละศาสนาและสามารถนำหลักคิดของแต่ละศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้

สาระการเรียนรู้

ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธมีความเข้าใจและตระหนักในเรื่อง พหุวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตร่วมกัน

วิธีดำเนินการ

1. ให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาร่วมระดมความคิดเห็นถึงเรื่องพหุวัฒนธรรม ได้รู้ถึงความหมายของพหุวัฒนธรรม การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน
2. จัดทัศนศึกษามัสยิด วัด โดยให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาเข้าพบผู้นำศาสนาเพื่อศึกษาหลักคำสอนและการดำเนินชีวิตของแต่ละศาสนาซึ่งนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาพุทธและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธก็สามารถเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

กระดาษ A4 ดินสอสี ปากกาหัวโตหลากสี เทปใส เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ LCD และจอภาพ อุปกรณ์ในการทัศนศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 1) แบบบันทึก 2) แบบสังเกต

วิธีการประเมิน 1) การสังเกตพฤติกรรม 2) ข้อความจากแบบบันทึก

ระยะเวลา 9 ชั่วโมง (ในห้องเรียน 3 ชั่วโมง นอกห้องเรียน 6 ชั่วโมง)

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมความเป็นพลเมือง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธมีความรู้ในเรื่องความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยที่เป็นขั้นพื้นฐาน 6 ประการ คือ เคารพกติกา เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค การพึ่งตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม
2. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีความเป็นพลเมืองในด้านต่างๆ จากการฟังบรรยาย การฝึกฝนด้วยการใช้กิจกรรม และการลงมือปฏิบัติ

สาระการเรียนรู้

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธเข้าใจถึงความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยที่เป็นขั้นพื้นฐาน 6 ประการ ซึ่งผู้เรียนจะพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมือง ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ (facilitator) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดได้และพัฒนาตนเอง ให้มีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียน (student – centered) โดยวิธีดำเนินการจะใช้การจัดกิจกรรมเพื่อสร้าง พลเมืองในระบบประชาธิปไตยของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2556)

วิธีดำเนินการ

กิจกรรมเคารพกติกา

ผู้สอนกล่าว ในเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีกติกา คนที่มีความคิดเห็นขัดแย้งแตกต่างก็อยู่ร่วมกันได้ถ้าใช้กติกา โดยแจกกระดาษ post – it ให้แต่ละคนเขียนสิ่งที่อยากให้เป็นกติกา มาคนละหนึ่งข้อ แล้วสรุปกติกาที่ตกลงกันบนกระดาษ โดยทุกคนรวมถึงผู้สอนจะร่วมกันเคารพกติกานี้

กิจกรรมเคารพสิทธิผู้อื่น

ผู้สอนกล่าว แนะนำ ในเรื่อง พลเมืองในระบบประชาธิปไตยจะต้องเคารพกติกาและเคารพสิทธิผู้อื่น โดยให้นิสิตนักศึกษาตอบคำถามว่า นิสิตนักศึกษาพบเห็นการละเมิดกติกาอะไรบ้าง และนิสิตนักศึกษาเคยถูกละเมิดสิทธิอะไรบ้าง จากนั้นผู้สอนก็รวบรวมประเด็นเป็นข้อ ๆ และอ่านให้นิสิตนักศึกษาฟัง และถามว่า ปัญหาเหล่านี้มีทางแก้ได้บ้างหรือไม่และให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นบนกระดาษ

กิจกรรมเคารพความแตกต่าง

ให้นิสิตนักศึกษาตอบคำถาม 3 ข้อ ลงในกระดาษโดยให้เขียนเหตุผลสั้น ๆ คือ

1. นิสิตนักศึกษาเห็นด้วยหรือไม่ถ้ามหาวิทยาลัยจะห้ามไม่ให้ใช้มือถือหรือโซเชียลมีเดียในมหาวิทยาลัย โดยให้ใช้แต่จักรยาน
2. นิสิตนักศึกษาเห็นด้วยหรือไม่ถ้ามหาวิทยาลัยห้ามใช้อุปกรณ์สื่อสารทุกชนิดขณะกำลังเรียนในห้องเรียน

กิจกรรมเคารพความแตกต่าง (ต่อ)

3. นิสิตนักศึกษาเห็นด้วยกับการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนพลังงานหรือไม่ โดยให้นิสิตนักศึกษาจับคู่กับคนที่มีคำตอบแตกต่างจากตนเองหนึ่งคำตอบ ให้คนแรกพูดก่อน โดยให้เหตุผลว่าทำไมไม่คิดก็คือ ห้ามเถียง ห้ามแย้ง ให้ฟังอย่างเดียวแต่ถามได้ จากนั้นผู้สอนประกาศให้สลับอีกคนหนึ่งพูดบ้าง เมื่อพูดเสร็จ ผู้สอนสัมภาษณ์ว่า รู้สึกอย่างไรที่ต้องฟังคนที่เห็นต่างจากตน

กิจกรรมเคารพหลักความเสมอภาค

ผู้สอนให้นิสิตนักศึกษาไปสัมภาษณ์คนในมหาวิทยาลัยหรือรอบ ๆ มหาวิทยาลัยที่ผู้เรียนเห็นว่า มีฐานะต่ำกว่าตนเอง 2-3 คนเช่น แม่บ้าน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แล้วให้แบ่งกลุ่มคุยแลกเปลี่ยนกันในประเด็นคำถามที่ไปสัมภาษณ์มา ผู้สอนตั้งประเด็นคำถามว่า ทำไมนิสิตนักศึกษาจึงเห็นว่าบุคคลดังกล่าวมีฐานะต่ำกว่า ทั้ง ๆ ที่จริงๆ แล้วคนเราควรจะทำเทียมกัน จากนั้นผู้สอนแจกกระดาษ post-it ให้นักศึกษาเขียนว่า ถ้านิสิตนักศึกษาเป็นแม่บ้าน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือคนที่ไปสัมภาษณ์มาให้เขียนสิ่งที่จะบอกกับนิสิตนักศึกษามา 1 สิ่ง โดยผู้สอนสามารถสรุปในเรื่องความเหลื่อมล้ำเกิดจากเรา การมองคนในแนวตั้ง แนวระนาบ การปฏิบัติต่อคนทั่วไปอย่างไร ซึ่งกิจกรรมนี้นอกจากจะทำให้เกิดการเคารพหลักความเสมอภาคและมองคนเท่าเทียมกันแล้ว ยังเป็นการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม หรือ Problem – based learning ในเรื่องความเหลื่อมล้ำและความยากจนด้วย

กิจกรรมการพึ่งตนเอง

ผู้สอนกำหนดหัวข้อแล้วให้ผู้เรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ถ้ามหาวิทยาลัยสกปรกทั้งขยะไม่เป็นที่ หิ้งน้ำไม่สะอาด นิสิตนักศึกษาจะแก้ไขปัญหาอย่างไร ถ้าเรียกร้องให้ผู้บริหารแก้ไข แล้วผู้บริหารไม่แก้ไขนิสิตนักศึกษาจะทำอย่างไร
2. ถ้านิสิตนักศึกษาอยากจะทำกิจกรรมเพื่อสังคม แต่ขาดงบประมาณ
3. ถ้าหมู่บ้านนิสิตศึกษานำกำลังจะท่วม นิสิตนักศึกษาจะแก้ไขปัญหาอย่างไร และถ้าเจ้าของหมู่บ้านหรือหน่วยงานของรัฐไม่สนใจ นิสิตนักศึกษาจะทำอย่างไร หลังจากนั้นให้ร่วมกันอภิปราย แล้วผู้สอนนำไปสู่การให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง

กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

ผู้สอนแจกกระดาษ post-it สองแผ่น แผ่นแรกให้ทุกคนเขียนว่า ในมหาวิทยาลัยของเรามีปัญหาอะไรบ้าง และแผ่นที่สองแล้วปัญหาเรื่องไหนที่นิสิตนักศึกษาเคยทำ แล้วให้มาแปะบนกระดาษแล้วผู้สอนถามต่อว่า ปัญหาในมหาวิทยาลัยของเรากับปัญหาของประเทศไทยเชื่อมโยงกันอย่างไร โดยให้นิสิตศึกษาร่วมกันอภิปราย กิจกรรมเสริมคือให้นิสิตศึกษาระดมสมองในกลุ่มเพื่อฝึกการวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาในสังคมในเรื่อง ปัญหาโลกร้อน ปัญหาคอร์รัปชันของนักการเมืองหรือการตัดสินใจเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ปัญหาละครหลังข่าวที่มีฉากทางเพศไม่เหมาะสม แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน ผู้สอนสรุปถึงเรื่อง การรับผิดชอบต่อสังคมคือการไม่ก่อปัญหาและการแก้ไขในเรื่องต่างๆ

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

กระดาษ A4 ดินสอสี ปากกาหัวโตหลากสี เทปใส เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ LCD และจอภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 1) แบบบันทึก 2) แบบสังเกต

วิธีการประเมิน 1) การสังเกตพฤติกรรม 2) ข้อความจากแบบบันทึก

ระยะเวลาในห้องเรียน 9 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 9 กิจกรรมปัจฉิมนิเทศวัตถุประสงค์

เพื่อทราบถึงการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม

สาระการเรียนรู้

ปัจฉิมนิเทศนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ได้รับพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนนิสิตนักศึกษาได้รับความรู้ใหม่ จากที่ยังไม่ทราบ ทำให้เกิดการพัฒนาในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

วิธีดำเนินการ

ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนำเสนอผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ในรูปแบบรายงาน

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

กระดาษ A4 ดินสอสี ปากกาหัวโตหลากสี เทปใส เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ LCD และจอภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 1) แบบบันทึก 2) แบบสังเกต 4) แบบประเมินความพึงพอใจ

วิธีการประเมิน 1) การสังเกตพฤติกรรม 2) ข้อความจากแบบบันทึก 3) ระดับความพึงพอใจ

ระยะเวลาในห้องเรียน 3 ชั่วโมง

จากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และประธานชมรมมุสลิมทำให้ทราบว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้มีปัญหาในเรื่องการใช้ภาษาไทย ผู้วิจัยจึงได้ทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้น (Pilot Study) เพื่อที่จะได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีปัญหาในเรื่องการใช้ภาษาไทยในด้านใดบ้าง ผู้วิจัยได้นำนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้ารับการทดสอบสมรรถภาพภาษาไทย ณ สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อวัดระดับสมรรถภาพภาษาไทยในด้านทักษะการพูด การอ่าน การฟัง และการเขียนเป็นเวลา 2 วัน ผลการทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยกับกลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 21 ผลการทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยกับกลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ผลการทดสอบภาษาไทย			
		การพูด	การฟัง	การอ่าน	การเขียน
1	นางสาวนัชรีน	ดี	ดี	ดี	ฝึกเขียน* บวก
2	นางสาวไมซัน	ดี	ดี	ดี*บวก	ฝึกเขียน* บวก
3	นางสาวรอพีชา	ดี	ดี	ดี	ฝึกเขียน* บวก
4	นายแวอับดุลเลาะ	ดี*บวก	ดี	ดี	ฝึกเขียน
5	นางสาวรอยดา	กลาง* บวก	ดี	ดี*บวก	ฝึกเขียน* บวก
6	นายบักกรี	กลาง* บวก	กลาง* บวก	ดี	ฝึกเขียน
7	นายมุฮัมหมัดชอibri	ดี	ดี	ดี	กลาง
8	นายไซเฟียน	ดี	ดี	ดี*บวก	ฝึกเขียน* บวก
9	นางสาวอัสมานี	กลาง	กลาง* บวก	ดี*บวก	ฝึกเขียน
10	นายฟารุค	ดี*บวก	ดี*บวก	ดีมาก	กลาง
11	นางสาวมูรนี	กลาง	กลาง* บวก	ดี*บวก	กลาง

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ผลการทดสอบภาษาไทย			
		การพูด	การฟัง	การอ่าน	การเขียน
12	นางสาวอาชีวะ	ดี	ดี	ดี	ฝึกเขียน* บวก
13	นางสาวซิมซิม	ดี*บวก	ดี	ดี	กลาง
14	นางสาวนุรฮายาดี	กลาง	กลาง	ดี*บวก	ฝึกเขียน
15	นางสาวนุรีย์ฮัน	ดี	ดี	ดี	กลาง
16	นายอิสมาแอล	กลาง* บวก	ดี	ดี	ฝึกเขียน
17	นางสาวคุษัยพะห์	ดี*บวก	ดี	ดีมาก	กลาง
18	นายอับดุลลา	ดี*บวก	ดี	ดี	ฝึกเขียน* บวก
19	นางสาวอาอิชะ	ดี	ดี	ดี*บวก	กลาง
20	นางสาวสุรยา	ดี*บวก	ดีมาก	ดีมาก	กลาง
21	นางสาวนาซีฟัส	กลาง	ดี	ดี	ฝึกเขียน
22	นางสาวฟุรตี	กลาง* บวก	ดี	ดี	กลาง
23	นางสาวซูไฮรีย์	ดี	ดี	ดี	ฝึกเขียน* บวก
24	นางสาวกัสมิ	กลาง	ดี	ดี	ฝึกเขียน
25	นางสาวฟาตีฮะห์	ดี	ดีมาก	ดีมาก	ฝึกเขียน* บวก
26	นางสาวยูไบตะ	ดี	กลาง	ดี	ฝึกเขียน
27	นางสาวซูรียานี	กลาง* บวก	กลาง	ดี*บวก	กลาง
28	นางสาวรุสดี	ดี	ดี	ดี*บวก	ฝึกเขียน* บวก
29	นางสาวอามีเนาะ	กลาง* บวก	ดี	ดี	กลาง
30	นางสาวฮานีพะฮ์	ดี	ดี	ดี	ฝึกเขียน* บวก

หมายเหตุ ฝึกเขียน หมายถึง สามารถเขียนเป็นคำ ๆ วลี หรือประโยคสั้น ๆ ที่จำมา ไม่มีความต่อเนื่องกัน ไม่เป็นย่อหน้า การสะกดคำและการเว้นวรรคผิดมาก

*บวก หมายถึง สามารถเขียนได้ในระดับสูงกว่าระดับที่ได้รับแจ้ง แต่เป็นความสามารถที่ไม่สม่ำเสมอในทุกลักษณะภาษา

จากตารางที่ 21 พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นกลุ่มทดลองโปรแกรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับสมรรถภาพภาษาไทยทางด้านการพูด การฟัง การอ่าน อยู่ในระดับดีและระดับดีมาก แต่ทักษะด้านการเขียนอยู่ในระดับกลาง และระดับฝึกเขียน (คำอธิบายระดับสมรรถภาพภาษาไทยแนบในภาคผนวก ข) ซึ่งหมายความว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมส่วนใหญ่สามารถเขียนเล่าเรื่องหรือบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องหรือเหตุการณ์ทั่วไปในชีวิตประจำวันในงานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น ความเรียง หรือบทสรุปง่าย รู้จักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาตามแบบแผนของประเภทบทเขียน แต่มีลักษณะของภาษาพูดปนอยู่ รู้จักเลือกใช้ศัพท์ทั่วไปในชีวิตประจำวันได้ สามารถเขียนย่อหน้าสั้น ๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างหลวม ๆ ได้ แต่การสะกดคำและการเว้นวรรคมีผิดมาก นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ควรที่จะฝึกเขียนหรือคัดลอกคำที่ใช้บ่อย วลี หรือประโยคที่เรียนมาหรือท่องจำได้โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องพื้นฐานหรือเรื่องที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เช่น รายการอาหาร แบบฟอร์ม ง่าย ๆ บันทึกขนาดสั้น โปสเตอร์

จากผลการทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยกับกลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีทักษะด้านการเขียนอยู่ในระดับกลาง และระดับฝึกเขียน จึงได้จัดให้มีกิจกรรมในเรื่องการเขียนภาษาไทย ในโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ซึ่งโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้นี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเป็นเวลา 80 ชั่วโมง แบ่งเป็น การจัดกิจกรรมในห้องเรียน 63 ชั่วโมง กิจกรรมนอกห้องเรียน 12 ชั่วโมง และการบันทึกติดตามผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม 5 ชั่วโมง โดยลักษณะของกิจกรรมจะประกอบด้วย 9 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อม กิจกรรมการใช้ภาษาไทยทางด้านการเขียน กิจกรรมมนุษย์สัมพันธ์และการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัย กิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพและมรรยาทในการเข้าสังคม กิจกรรมการออกกำลังกายสำหรับชาวมุสลิม กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมด้านพหุวัฒนธรรม กิจกรรมด้านความเป็นพลเมือง และกิจกรรมการปัจฉิมนิเทศ และในทุกกิจกรรมผู้วิจัยจะประเมินบุคลิกภาพของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จากแบบสังเกตพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ โดยแบบสังเกตจะประกอบด้วยองค์ประกอบของโครงสร้างของบุคลิกภาพ 5 ด้าน หรือ Five Factor Approach (FFA)

ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสังเกตพฤติกรรมของดิแกน (Digman, 1998; อ้างถึงในสุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม, 2554) ได้แก่ด้านการยอมรับซึ่งกันและกัน ด้านความกล้าแสดงออก ด้านความคล่องแคล่ว ด้านการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและด้านความตั้งใจในการทำกิจกรรม

รายละเอียดการจัดกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 เรื่องกิจกรรมการปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อม (ระยะเวลา 3 ชั่วโมง)

รูปแบบและลักษณะกิจกรรม

1. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมเขียนอธิบายสั้น ๆ ใน 3 เรื่อง คือ เรื่องที่มีความสุขที่สุดในชีวิต เรื่องที่ภาคภูมิใจมากที่สุดในชีวิต และเรื่องความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

2. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทำแบบประเมินผลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม (pre – test)

การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาเกิดความคุ้นเคยและรู้จักกันมากยิ่งขึ้นจากการสัมภาษณ์เพื่อนและการรายงานหน้าชั้นเรียน

2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม ลักษณะกิจกรรมวัน เวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม

ผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถนำเสนอประวัติของเพื่อน ญาติลำเนา ญาติหลังก่อนการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา สามารถทราบถึงคุณลักษณะของเพื่อนแต่ละคนจากการที่ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมแต่ละคนออกมานำเสนอในประเด็นหัวข้อ 3 เรื่องคือ เรื่องที่มีความสุขที่สุดในชีวิต เรื่องที่ภาคภูมิใจมากที่สุดในชีวิต และเรื่องความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทำแบบแสดงความคิดเห็นก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม สรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความคาดหวังว่าจะได้รับความรู้ในเรื่องภาษาไทย

2.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90 มีความคาดหวังว่าเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว จะสามารถมีความกล้าแสดงออก และความเป็นผู้นำได้มากยิ่งขึ้น

2.3 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 มีความคาดหวังว่าจะสามารถนำกิจกรรมที่เข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสถาบันได้

2.4 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 มีความคาดหวังว่า เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะสามารถทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนต่างเพศได้

3. ผลการประเมินกิจกรรม

ผลการประเมินกิจกรรมครั้งที่ 1 เรื่องกิจกรรมการปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อม พบว่า

3.1 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีการยอมรับซึ่งกันและกันในระดับยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคนในกลุ่มจำนวน 10 คน และยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนบางคนที่ตนเองคุ้นเคยจำนวน 20 คน

3.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความกล้าแสดงออกในลักษณะให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอจำนวน 4 คน ให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 21 คน และมีความกล้าแสดงออกในลักษณะให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นบางกิจกรรมจำนวน 5 คน

3.3 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความคล่องแคล่วว่องไวในลักษณะว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 4 คน มีความว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 19 คน และมีว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมบางกิจกรรมจำนวน 7 คน

3.4 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 24 คน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 6 คน

3.5 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวเองเสมอว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวจำนวน 19 คน และมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวเองบ้างว่า ขณะนี้กำลังทำอะไรรู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว จำนวน 11 คน

จากการประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับดีมากจำนวน 2 คน ระดับดีจำนวน 25 คน ระดับพอใช้จำนวน 3 คน เพราะจากการทำกิจกรรมครั้งแรก ผู้วิจัยยังไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมที่เด่นชัดของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ (รายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมตามภาคผนวก ก)

ครั้งที่ 2 เรื่องกิจกรรมการใช้ภาษาไทยทางการเขียน (ระยะเวลา 30 ชั่วโมง)

รูปแบบและลักษณะกิจกรรม

เชิญวิทยากรที่มีความสามารถในเรื่องการเขียนภาษาไทย มาบรรยาย เกี่ยวกับเรื่องการใช้คำเชื่อม บุพบท วลีต่างๆ การสะกดคำ การเขียนบทความ การเขียนจดหมายน้อย การเขียนโวหาร การเขียนคำกล่าวสุนทรพจน์ การเขียนเรียงความ การเขียนวิเคราะห์บทความ และการเขียนสังเคราะห์บทความ นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถเขียนเล่าเรื่องหรือบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่อง / เหตุการณ์ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ในงานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น ความเรียง หรือบทสรุปง่าย ๆ ที่รู้จักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาตามแบบแผนของประเภทบทเขียน แต่มีลักษณะของภาษาพูดปนอยู่ รู้จักเลือกใช้ศัพท์ทั่วไปในชีวิตประจำวันได้ สามารถเขียนย่อหน้าสั้น ๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างหลวม ๆ ได้ เขียนหรือคัดลอกคำที่ใช้บ่อย วลี หรือประโยคที่เรียนมาหรือท่องจำได้โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องพื้นฐานหรือเรื่องที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เช่น แบบฟอร์มง่าย ๆ บันทึกขนาดสั้น โปสเตอร์

การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนามีระดับสมรรถภาพการใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น

ผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนและหลังเรียนในเรื่องการเขียนภาษาไทย ดังตารางต่อไปนี้ ตารางที่ 22 ผลการทดสอบก่อนและหลังการเรียนในเรื่องการเขียนภาษาไทย

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ระดับคะแนนการทดสอบการเขียนภาษาไทย	
		ก่อนการทดสอบ (50 คะแนน)	หลังการทดสอบ (50 คะแนน)
1	นางสาวนัชริน	27	37
2	นางสาวไมชนัน	25	36
3	นางสาวรอพีชา	23	34
4	นายแวอับดุลเลาะ	23	32
5	นางสาวรวดา	27	36
6	นายบักรี	27	35
7	นายมุฮัมหมัดชอบรี	25	37
8	นายไซเฟียน	25	35

ตารางที่ 22(ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ระดับคะแนนการทดสอบการเขียนภาษาไทย	
		ก่อนการทดสอบ (50 คะแนน)	หลังการทดสอบ (50 คะแนน)
9	นางสาวอัสมานี	23	33
10	นายฟารุค	28	36
11	นางสาวมูรนี	26	38
12	นางสาวอาชียะห์	25	35
13	นางสาวซิมชียะห์	25	37
14	นางสาวนุรฮายาตี	24	33
15	นางสาวนุรียฮัน	27	34
16	นายอิสมาแอล	23	34
17	นางสาวคุชัยพะห์	25	33
18	นายอับดุลลา	23	34
19	นางสาวอาอีซะ	28	37
20	นางสาวสุรยา	24	35
21	นางสาวนาซีฟัส	26	34
22	นางสาวฟุรดี	25	38
23	นางสาวซูไฮรีย์	27	35
24	นางสาวกัสมี	23	36
25	นางสาวฟาตีซะห์	24	38
26	นางสาวยูไบตะ	24	38
27	นางสาวซูรียานี	26	37
28	นางสาวรุสณี	28	36
29	นางสาวอามีเนาะ	27	34
30	นางสาวฮานีพะฮ์	24	35

จากตารางที่ 22 พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดสอบการเขียนภาษาไทยของนิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมเท่ากับ 25.33 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดสอบการเขียนภาษาไทยของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเท่ากับ 35.40 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน นั้นแสดงว่า นิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมวิชาการเรื่อง การเขียนภาษาไทยมีความรู้ทางด้านการเขียน เพิ่มขึ้นจากคะแนนหลังการทดสอบ และจากความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วม กิจกรรมวิชาภาษาไทยได้มีความคิดเห็นว่

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90 แสดงความคิดเห็นว่า ได้รับความรู้เกี่ยวกับภาษา การอ่านเรื่องบทความต่าง ๆ ให้รู้และเข้าใจสามารถนำไปพัฒนาและ ใช้กับชีวิตประจำวันได้

2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 แสดงความคิดเห็นว่า ในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้ภาษาไทยของตนมีความเข้มแข็งขึ้น

3. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 แสดงความคิดเห็น ว่า ในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ทำให้รู้จักวิธีการเขียนภาษาไทย

4. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 แสดงความคิดเห็นว่า ได้รับความรู้เกี่ยวกับ คำ ที่ไม่เคยรู้มาก่อน

5. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงความคิดเห็น ว่า สามารถนำภาษาไทยไปพัฒนาตนเองให้พูดและเขียนภาษาไทยชัดขึ้น และมั่นใจในตนเอง มากยิ่งขึ้น

6. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 แสดงความคิดเห็นว่า สามารถมาพัฒนาตนเองให้เป็นนักอ่านที่ดี นักเขียน นักพูดที่ดี ให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

7. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงความคิดเห็น ว่าอยากให้สถาบันจัดโครงการอบรมภาษาไทยแบบนี้อีกและใช้ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา

8. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงความคิดเห็น ว่าอาจารย์ผู้สอนสอนดีมากใช้เทคนิคที่ทำให้ไม่ง่วงนอนทำให้ชอบวิชาภาษาไทยมากยิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินกิจกรรม

ผลการประเมินกิจกรรมครั้งที่ 2 เรื่องกิจกรรมการใช้ภาษาไทยทางด้านการเขียน พบว่า

3.1 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีการยอมรับซึ่งกัน

และกันในระดับยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคนในกลุ่มจำนวน 15 คน และยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนบางคนที่ตนเองคุ้นเคยจำนวน 15 คน

1.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความกล้าแสดงออกใน

ลักษณะให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอจำนวน 13 คน และให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 17 คน

3.3 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความคล่องแคล่วว่องไวในลักษณะมีความว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 12 คน และมีความว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 18 คน

3.4 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 15 คน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 15 คน

3.5 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวเองเสมอว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวจำนวน 19 คน และมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวเองบ้างว่า ขณะนี้กำลังทำอะไรรู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว จำนวน 11 คน

จากการประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการใช้ภาษาไทยด้านการเขียนอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 3 คน ระดับดีจำนวน 24 คน และระดับพอใช้จำนวน 3 คน (รายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมตามภาคผนวก จ)

ครั้งที่ 3 เรื่องสังคมและวิถีชีวิตในมหาวิทยาลัย (ระยะเวลา 9 ชั่วโมง)

รูปแบบและลักษณะกิจกรรม

ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่ม ร่วมอภิปรายและระดมสมอง ในประเด็นหัวข้อ การเรียน การคบเพื่อน การไม่กล้าเข้าพบอาจารย์ การทะเลาะกัน การไม่เข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย การปรับตัว โดย 1) กำหนดปัญหา 2) วิเคราะห์ต้นเหตุของปัญหา 3) การคิดอย่างเป็นระบบ 4) การระดมสมองเพื่อแก้ปัญหา 5) การตัดสินใจเลือก 6) การลงมือแก้ปัญหา 7) การสรุป ติดตามผลและการป้องกันปัญหาและให้นิสิตศึกษานำเสนอหน้าชั้นเรียน

การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัว คบเพื่อน และการมีมนุษยสัมพันธ์ได้อย่างดีกับสังคมในมหาวิทยาลัย
2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าใจและตระหนักในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในมหาวิทยาลัย โดยสามารถดำเนินชีวิตในด้าน
 - 2.1 การคบเพื่อน (ศาสนาเดียวกัน ต่างศาสนา ต่างเพศ และเพศเดียวกัน)
 - 2.2 การปรับตัวในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น
 - 2.3 ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3. วัดได้จากนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาเขียนบันทึกการพัฒนาตนเองและการวางแผนชีวิต
4. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 มีการปรับตัวในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยดีขึ้น จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีการปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อนมากขึ้น และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.66 จะร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์ในเรื่องการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย เช่น การรณรงค์สวมหมวกป้องกันนิรภัย การรณรงค์ทำความสะอาด การจัดกิจกรรมจิตอาสา

ผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

1. วิเคราะห์จากปัญหาและการนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถนำเสนอ และร่วมอภิปรายและระดมสมองเรื่อง การคบเพื่อนในมหาวิทยาลัยและปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธในมหาวิทยาลัยโดยการกำหนดปัญหา วิเคราะห์ต้นเหตุของปัญหา การคิดอย่างเป็นระบบ การระดมสมองเพื่อแก้ปัญหา การตัดสินใจเลือก การลงมือแก้ปัญหา และการสรุป ติดตามผลและการป้องกันปัญหา ผู้วิจัยขอสรุปประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ 5 ประเด็นดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ประเด็นเรื่องการเรียนรู้ตกต่ำ

สาเหตุของปัญหา คือ 1) ไม่ใส่ใจในการเรียน 2) การมีแฟน 3) การไม่ทบทวนก่อนและหลังเรียน 4) การเข้าสู่สังคมออนไลน์ 5) การโดดเรียน 6) การเที่ยวเตร่ 7) การคบเพื่อน 8) การมีโรคประจำตัว

แนวทางแก้ไข คือ 1) เมื่อไม่เข้าใจในบทเรียนต้องถามอาจารย์ผู้สอน 2) ชยันทบทวน การหนังสือ 3) เข้าเรียนทุกครั้ง 4) ดิวกับกลุ่มเพื่อน

สรุปแนวทางในการป้องกัน คือ 1) สถาบันควรจัดห้องเรียนให้หน้าเรียน สะอาด
2) สถาบันควรมีสื่อการสอนที่น่าสนใจ 3) นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมต้องลดการเที่ยวเตร่และเพิ่ม
ความตั้งใจในการเรียน 4) เมื่อไม่เข้าใจในบทเรียนต้องถามอาจารย์และจัดกลุ่มทบทวนกับเพื่อน
ๆ

กลุ่มที่ 2 ประเด็นเรื่องการคบเพื่อน

สาเหตุของปัญหา คือ 1) การคบเพื่อนเพศตรงข้ามทำให้ถูกมองในด้านไม่ดี 2)
การคบเพื่อนเพศตรงข้ามอาจเกิดการหวั่นไหวในพฤติกรรมของเพศตรงข้าม

แนวทางแก้ไข คือ 1) เลือกคบเพื่อนที่มีความไว้ใจซึ่งกันและกัน 2) เลือก
คบเพื่อนได้ทุกเพศทุกศาสนาโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมของคนมุสลิม

สรุปแนวทางในการป้องกัน คือ 1) เปิดใจที่จะเลือกคบเพื่อนใหม่ 2) สร้าง
ความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ๆ

กลุ่มที่ 3 การไม่กล้าเข้าพบอาจารย์

สาเหตุของปัญหา คือ 1) ไม่กล้าแสดงออก 2) พูดภาษาไทยไม่ชัด 3) กลัว
อาจารย์ดู 4) กลัวอาจารย์ในทำในสิ่งที่ไม่มีความรู้ 5) กลัวอาจารย์ไม่สนใจ

แนวทางแก้ไข คือ 1) กล้าเข้าพบอาจารย์เมื่อมีปัญหาในด้านการเรียน 2) ฝึก
การพูดภาษาไทยให้มาก 3) ฝึกความกล้าแสดงออกในรูปของกิจกรรม

สรุปแนวทางในการป้องกัน คือ ให้สถาบันจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างนิสิตนักศึกษา กับอาจารย์ เช่นการร่วมทำกิจกรรมประเพณีของชาวมุสลิมในสถาบัน

กลุ่มที่ 4 การทะเลาะกัน

สาเหตุของปัญหา คือ 1) เกิดจากการเข้าใจผิด 2) เกิดจากอารมณ์ชั่ววูบ 3)
เกิดจากความไม่เข้าใจกัน 4) เกิดจากอคติระหว่างกัน

แนวทางแก้ไข คือ 1) เมื่อเกิดปัญหาควรหันหน้าเข้าหากัน 2) ปรับความเข้าใจ

สรุปแนวทางในการป้องกัน คือ สถาบันควรส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมซึ่งกันและกัน

กลุ่มที่ 5 การไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมในสถาบัน

สาเหตุของปัญหา คือ 1) กิจกรรมไม่น่าสนใจ ไม่สนุก 2) นิสิตนักศึกษาไทย
มุสลิมไม่กล้าแสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะคิดว่ากิจกรรมบางอย่างขัดต่อศาสนา

แนวทางแก้ไข คือ 1) รวมกลุ่มกับเพื่อนๆ ที่มีความสนใจเหมือนกัน ร่วมกันจัดตั้งกิจกรรม 2) เสนอกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมให้กับผู้บริหารสถาบันได้ทราบ

สรุปแนวทางในการป้องกัน คือ สถาบันควรส่งเสริมสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้สร้างชมรม สร้างกิจกรรมขึ้นตามความต้องการของแต่ละคน

2. วิเคราะห์จากแบบบันทึกการพัฒนาตนเองและการวางแผน การดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยจากกลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนาพบว่า

2.1 ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัวในแต่ละวัน นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้จะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจคือการละหมาด 5 ครั้งใน 1 วัน และการอ่านอัล-กุรอาน ทุกคนคิดเป็นร้อยละ 100 โดยผู้วิจัยขอเสนอตารางการทำกิจกรรมใน 1 วันของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ทั้งหมด ดังตารางที่ 24 ดังต่อไปนี้ ตารางที่ 23 กิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	จำนวนชั่วโมงที่ปฏิบัติกิจกรรม
ละหมาดซุฮรี (ประมาณ 05.11 น. คือก่อนรุ่งเช้า)	ประมาณ 10 – 15 นาที
รับประทานอาหารเช้า	ประมาณ 30 – 60 นาที
ปฏิบัติภารกิจส่วนตัว พักผ่อน อาบน้ำ แต่งตัวไปเรียนหนังสือ	ประมาณ 1 ชั่วโมง
เรียนหนังสือ ช่วงเช้า	ประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง
รับประทานการอาหารกลางวัน	ประมาณ 30 นาที
ละหมาดซุฮรี (ประมาณ 12.30 น. คือตอนเที่ยง)	ประมาณ 10 – 15 นาที
เรียนหนังสือ ช่วงบ่าย	ประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง
ละหมาดอัสนี (ประมาณ 15.30 น. คือตอนบ่าย)	ประมาณ 10 – 15 นาที
พักผ่อนปฏิบัติกิจกรรมหลังเลิกเรียน เช่น ออกกำลังกาย อ่านหนังสือ สนทนาทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน	ประมาณ 2 ชั่วโมง
ละหมาดมักริบ (ประมาณ 18.30 น. คือ หลังพระอาทิตย์ตกดิน)	ประมาณ 10 – 15 นาที
อ่านอัล - กุรอาน	ประมาณ 30 นาที
ละหมาดอิชา (ประมาณ 19.30 น. คือ ก่อนนอน)	ประมาณ 10 – 15 นาที
ปฏิบัติภารกิจส่วนตัว นอน	

โดยในวันศุกร์นิตินักศึกษาไทยมุสลิมชายจะต้องทำพิธีละหมาดรวมที่มัสยิดหรือสถานที่ละหมาดในเวลา 12.00 - 13.00 น. ซึ่งนิตินักศึกษาไทยมุสลิมจะต้องจัดแบ่งและรักษาเวลาในแต่ละวันเพื่อทำกิจกรรมในเรื่องการเรียน การดำเนินชีวิตแต่ละวัน และการปฏิบัติศาสนกิจของศาสนาอิสลามในแต่ละวันนั้นอย่างเคร่งครัด

นอกจากนี้ในช่วงคืนวันพฤหัสบดี (ตามวันของศาสนาอิสลามจะนับเป็นวันศุกร์) นิตินักศึกษาไทยมุสลิมทั้งหญิงและชายและรวมกันเพื่ออ่านอัล - กุรอาน ในการอ่านอัล - กุรอานนี้เสมือนเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว และหลังจากอ่านอัล - กุรอานแล้ว นิตินักศึกษาไทยมุสลิมก็จะมาเสวนาในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ในสถาบัน ข่าวสารจากทางจังหวัดชายแดนใต้รวมทั้งการร่วมกันจัดพื้นที่ในการทำกิจกรรมจิตอาสา โดยนิตินักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ได้สร้างเครือข่ายในการบำเพ็ญประโยชน์และดูแลนิตินักศึกษาไทยมุสลิมด้วยตนเอง โดยการรวมกลุ่มระหว่าง 3 สถาบัน คือนิตินักศึกษาไทยมุสลิมจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และสถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา เพื่อทำการดูแลนิตินักศึกษารุ่นน้องในลักษณะแบ่งการดูแลเป็นผู้ใหญ่บ้านดูแลลูกบ้าน คือจะแบ่งเป็นแหล่งที่นิตินักศึกษาไทยมุสลิมพักอาศัยกันหนาแน่น โดยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะแบ่งเป็น 4 แหล่ง ที่เป็นชุมชนมุสลิมและในแต่ละแหล่งจะมีนิตินักศึกษาไทยมุสลิมเป็นผู้ใหญ่บ้าน กรรมการ ทั้งหมด 4 แหล่ง เพื่อดูแลนิตินักศึกษาไทยมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเครือข่าย การดำเนินชีวิตในรั้วสถาบัน การเรียน การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือชุมชน กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น

2.2 จากผลการประเมินจากแบบบันทึกการพัฒนาและการวางแผนชีวิตของนิตินักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ทางด้านแนวทางในการเรียนรู้และการปรับตัว ดังจะแยกตัวอย่างรายงานการบันทึกของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

2.2.1 ด้านการคบเพื่อนศาสนาเดียวกันและต่างศาสนา

จากการบันทึกของนิตินักศึกษาไทยมุสลิมชื่อ สุรายา ที่ได้บันทึกไว้ว่า “เราทุกคนย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อต่าง ๆ ถึงจะอยู่ในศาสนาเดียวกันหรือต่างศาสนา เราควรเคารพในสิทธิแต่ละบุคคลและยอมรับในสิ่งที่ต่างกัน และอีกอย่างทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี” ซึ่งสอดคล้องกับการบันทึกของ มุฮัมหมัด ซอบรี ชัมซียะห์ และนุรียะฮ์ ได้แสดงทัศนะเหมือนกันว่า “การคบเพื่อนนั้นสามารถคบได้ทั้งหมดและขอให้เพื่อนเป็นคนดี จะเป็นศาสนาใดก็ได้ เพราะไม่มีการกีดกันระหว่างศาสนา เพราะทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี” แต่ก็มีนิตินักศึกษาไทยมุสลิมบางคน เช่น อาชียะห์ ได้แสดง

ทัศนนะว่า “ถ้าคบเพื่อนศาสนาเดียวกันจะเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ของศาสนาได้ดีกว่าเพื่อนต่างศาสนา เพราะบางทีอาจไม่เข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรม ทำให้เกิดความยุ่งยาก และในความคิดอาจจะเป็นเพื่อนเข้ากันไม่ได้ แต่เมื่อมาอยู่รวมกันแล้ว ก็ไม่มีปัญหาอะไรและทำให้เป็นเพื่อนกันได้ดีกว่าเดิม”

สรุปในเรื่องการคบเพื่อนนั้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้สามารถคบเพื่อนได้ทั้งศาสนาเดียวกันและต่างศาสนา กัน ขอให้เป็นคนดี และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ นอกจากนี้การมีเพื่อนต่างศาสนา สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมต่างศาสนาได้

2.2.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมกับอาจารย์

จากการบันทึกของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชื่อ อัสมานี ได้บันทึกว่า “ไม่ค่อยกล้าเข้าพบอาจารย์สักเท่าไร เป็นเพราะเรื่องการสื่อสาร” ส่วน คุชชัยพีระห์ ได้บันทึกว่า “อาจารย์สามารถรับฟังปัญหาได้ทุกเรื่อง ทั้งทางด้านการศึกษา ครอบครัว และเพื่อน และอาจารย์สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ทุกอย่าง” ซึ่งสอดคล้องกับมูรนีที่บันทึกว่า “ความสัมพันธ์จะสนิทกันมาก สามารถปรึกษาปัญหาได้ทุกเรื่องกับอาจารย์ไม่ว่าเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก อาจารย์จะคอยรับฟังเสมอและหาวิธีการแก้ไขให้ทุกครั้ง อาจารย์สามารถเป็นทั้งครู พ่อ แม่ และเพื่อนในเวลาเดียวกัน”

สรุปในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมกับอาจารย์นั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ดี ซึ่งบางครั้งนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมบางคนที่ไม่กล้าเข้าพบกับอาจารย์เพราะเรื่องการสื่อสาร คือ การพูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาไทย แต่ส่วนใหญ่แล้วก็สามารถเข้าหาอาจารย์และสามารถปรึกษากับอาจารย์ได้ทุกเรื่อง

2.2.3 ด้านการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนา พบว่า

จุดเด่นของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอาหรับ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ และจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.66 มีความสามารถทางด้านกีฬา และ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 มีมนุษยสัมพันธ์เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย

จุดด้อยของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.66 ไม่กล้าแสดงออกและไม่มั่นใจในตนเอง สาเหตุเพราะ พูดภาษาไทย

ไม่ค่อยชัด และจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 เป็นคนวิตกกังวลในเรื่องการเรียน และช่วงเวลาสอบ

สรุปได้ว่า ในเรื่องจุดเด่นนั้นนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะมีจุดเด่นในเรื่องความรู้ทางภาษาอาหรับ เพราะนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะต้องศึกษาภาษาอาหรับ จากคัมภีร์อัล-กุรอานและมีจุดเด่นในเรื่องความเคร่งครัดในศาสนา ส่วนในจุดด้อยนั้นที่สังเกตเห็นได้ชัดเลยคือ ในเรื่องการสื่อสารภาษาไทยทั้งการเขียน และการสื่อสารการพูด และเมื่อมีจุดด้อยทางด้านภาษาไทย ทำให้เกิดความอายและไม่กล้าแสดงออก

2.2.4 ด้านการสอนของอาจารย์

จากการบันทึกของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชื่อ อาอีชะ ได้บันทึกไว้ว่า “ชอบอาจารย์ที่มีการสอนที่ทำให้เด็กเข้าใจง่าย เด็กไม่เครียด สอนไม่ตามหนังสือจนเกินไป แต่ทำความเข้าใจและสรุปให้เด็กเข้าใจแบบง่าย ๆ ไม่เป็นทางการ มีกิจกรรมให้เด็กทำ เพื่อไม่ให้เด็กง่วงนอน สอนแบบไม่เครียดจนเกินไป” ซึ่งสอดคล้องกับอิสมาแอล ที่บันทึกว่า “ชอบให้อาจารย์สอนแบบสนุกสนาน สบาย ไม่เครียด และอยากให้อาจารย์ได้ถ่ายทอดความรู้ให้เราเข้าใจง่าย” และคุชัยพีห์ ได้บันทึกว่า “อยากให้อาจารย์สอนทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติ หรือการให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เช่น ร่วมทำกิจกรรมในห้องเรียน” เช่นเดียวกับนุรียฮัน ได้บันทึกว่า “อยากให้อาจารย์สอนเป็นกันเอง ให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอ และไม่เคร่งเครียดจนเกินไป”

สรุปในเรื่องการสอนของอาจารย์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความประสงค์ที่จะให้อาจารย์สอนในลักษณะที่มีการจัดกิจกรรมเสริมร่วมในการเรียนการสอน การสอนที่ไม่เคร่งเครียดมากนัก และถ่ายทอดความรู้ให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจง่ายขึ้น

3. ผลการประเมินกิจกรรม

ผลการประเมินกิจกรรมครั้งที่ 3 เรื่องสังคมและวิถีชีวิตในมหาวิทยาลัยพบว่า

3.1 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีการยอมรับซึ่งกันและกันในระดับยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคนในกลุ่มจำนวน 19 คน และยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนบางคนที่ตนเองคุ้นเคยจำนวน 11 คน

3.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความกล้าแสดงออกในลักษณะให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอจำนวน 19 คน และให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 11 คน

3.3 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความคล่องแคล่วว่องไวในลักษณะมีความว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 15 คน และมีความว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 15 คน

3.4 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 17 คน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 13 คน

3.5 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมที่มีลักษณะรู้ตัวเองอยู่เสมอว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวจำนวน 20 คน และมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวเองบ้างว่า ขณะนี้กำลังทำอะไรรู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว จำนวน 10 คน

จากการประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมมนุษยสัมพันธ์และการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับดีมากจำนวน 6 คน ระดับดีจำนวน 24 คน (รายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมตามภาคผนวก จ)

ครั้งที่ 4 เรื่องกิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทในการเข้าสังคม (ระยะเวลา 6 ชั่วโมง)

รูปแบบและลักษณะกิจกรรม

1. เชิญผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมทั้งชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ ร่วมอภิปรายแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับวัฒนธรรม สังคม ของแต่ละศาสนา
2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมร่วมแสดงความคิดเห็น
3. จัดสาธิตและแสดงบทบาทสมมติ การไหว้ การแต่งหน้าและมารยาทในการรับประทานอาหาร

การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาเข้าใจถึงการเข้าร่วมสังคมทั้งสังคม

ชาวไทยมุสลิมและสังคมชาวไทยพุทธ

2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีบุคลิกภาพและมารยาทในการเข้าสังคมได้ดีขึ้น

ผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทั้งหญิงและชาย สามารถนำเสนอเทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพ และการแต่งกาย ตลอดจนสามารถฝึกในเรื่องบุคลิกภาพได้ ซึ่งจากการสังเกตนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลิกภาพ การแต่งหน้า การเลือกเสื้อผ้า ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

นิสิตนักศึกษาจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 ได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการแต่งหน้าที่ถูกต้องตามหลักของศาสนาอิสลาม ช่วยให้มีคามมั่นใจในตนเองมากขึ้น และรู้จักวิธีการแต่งกายที่ทำให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีเสน่ห์ และสามารถแต่งหน้าในชีวิตประจำวันได้ ส่วนนิสิตนักศึกษาจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.66 ชอบที่จะให้มีการเรียนการสอนการแต่งหน้าและการเลือกเสื้อผ้าและการแต่งกายที่ถูกกาลเทศะเพิ่มขึ้นอีก

2. ผลการประเมินกิจกรรม

ผลการประเมินกิจกรรมครั้งที่ 4 เรื่องกิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทในการเข้าสังคม พบว่า

2.1 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีการยอมรับซึ่งกันและกันในระดับยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคนในกลุ่มจำนวน 21 คน และยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนบางคนที่ตนเองคุ้นเคยจำนวน 9 คน

2.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความกล้าแสดงออกในลักษณะให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอจำนวน 23 คน และให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 7 คน

2.3 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความคล่องแคล่วว่องไวในลักษณะมีความว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 19 คน และมีความว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 11 คน

2.4 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 26 คน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 4 คน

2.5 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวเองเสมอว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวจำนวน 27 คน และมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวเองบ้างว่า ขณะนี้กำลังทำอะไรรู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว จำนวน 3 คน

จากการประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทในการเข้าสังคม อยู่ในระดับดีมากจำนวน 22 คน ระดับดีจำนวน 8 คน (รายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมตามภาคผนวก จ)

ครั้งที่ 5 เรื่องกิจกรรมการออกกำลังกายสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

(ระยะเวลาในห้องเรียน 2 ชั่วโมง นอกห้องเรียน 3 ชั่วโมง)

รูปแบบและลักษณะกิจกรรม

1. เชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับเรื่องการออกกำลังกายที่ถูกต้องวิธี
2. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมร่วมกันนำการออกกำลังกายแอโรบิค

การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนามีความกล้าแสดงออก
2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถนำท่าประกอบที่ใช้ในการออกกำลังกายมาถ่ายทอดให้กับนิสิตนักศึกษารุ่นต่อไปได้

ผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทั้งหญิงและชาย สามารถนำเสนอท่าออกกำลังกายในลักษณะแอโรบิคมาร่วมกันออกกำลังกายและคิดรูปแบบการนำเสนอท่าออกกำลังกายใหม่ ๆ และเพลงบรรเลงที่มีความสนุกสนาน ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความชอบในท่าออกกำลังกายและเพลงประกอบการออกกำลังกาย และมีความประสงค์ที่จะให้สถาบันจัดการออกกำลังกายแบบนี้ทุก ๆ วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง เพราะจะทำให้ร่างกายแข็งแรง และลดความอ้วน

2. ผลการประเมินกิจกรรม

ผลการประเมินกิจกรรมครั้งที่ 5 เรื่องกิจกรรมการออกกำลังกายสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม พบว่า

2.1 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีการยอมรับซึ่งกันและกันในระดับยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคนในกลุ่มจำนวน 28 คน และยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนบางคนที่ตนเองคุ้นเคยจำนวน 2 คน

2.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความกล้าแสดงออกในลักษณะให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน

2.3 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความคล่องแคล่วว่องไวในลักษณะมีความว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 26 คน และมีว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 4 คน

2.4 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 24 คน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมสำคัญจำนวน 6 คน

2.5 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวตัวเองเสมอว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวจำนวน 30 คน

จากการประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม อยู่ในระดับดีมากจำนวน 30 คน (รายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมตามภาคผนวก จ)

ครั้งที่ 6 เรื่องกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

(ระยะเวลาในห้องเรียน 1 ชั่วโมง นอกห้องเรียน 3 ชั่วโมง)

รูปแบบและลักษณะกิจกรรม

ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมร่วมระดมสมองในการจัดโครงการบำเพ็ญประโยชน์ การจัดรูปแบบจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เลี้ยงอาหารกลางวันผู้สูงอายุ

การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาได้ตระหนักและเข้าใจถึงสถานภาพ

ทางสังคมที่มีความแตกต่าง

2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความเสียสละและเห็นใจบุคคลที่ยากไร้

ผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมการจัดรูปแบบจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เลี้ยงอาหารกลางวันผู้สูงอายุ ณ สถานพยาบาลผู้สูงอายุบ้านวาสนาเวศน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ร่วมกันจัดกิจกรรมสันตนาการ คือการละเล่น ดิเกสุดู และการร้องเพลงอนาซีด และเชิญชวนผู้สูงอายุมาร่วมทำกิจกรรมร้องเพลง ผู้วิจัยได้สรุปดังต่อไปนี้

นิสิตนักศึกษาจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงความรู้สึกถึงสาระและเห็นใจที่

ผู้สูงอายุโดนทอดทิ้งและประสงค์ที่จะจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในลักษณะนี้อีกครั้งต่อไป นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้แสดงความคิดเห็นดังต่อไปนี้ นาซีฟัส ได้แสดงความคิดเห็นว่า “รู้สึกคิดถึงบ้านขึ้นมา เพราะเห็นคุณตาคุณยายแล้วนึกถึงคุณตาคุณยายที่บ้าน” สุรายะ ได้กล่าวว่า “อยากให้ลูกหลานรักผู้สูงอายุที่บ้านให้มาก ไม่อยากให้ท่านถูกทอดทิ้ง” นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรม วางแผนที่จะทำกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุอีกหลังจากที่กลับไปแล้ว โดยจะรวมกลุ่มกันรับของบริจาคมาให้กับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึง ความเป็นผู้นำและความคิดที่จะสร้างสิ่งที่ดีบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

2. ผลการประเมินกิจกรรม

ผลการประเมินกิจกรรมครั้งที่ 6 เรื่องกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ พบว่า

- 2.1 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีการยอมรับซึ่งกันและกันในระดับยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคนในกลุ่มจำนวน 30 คน
- 2.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความกล้าแสดงออกในลักษณะให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน
- 2.3 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความคล่องแคล่วว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน
- 2.4 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน
- 2.5 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวเองเสมอว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวจำนวน 30 คน

จากการประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ อยู่ในระดับดีมากจำนวน 30 คน (รายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมตามภาคผนวก จ)

ครั้งที่ 7 เรื่องกิจกรรมพหุวัฒนธรรม

(ระยะเวลาในห้องเรียน 3 ชั่วโมง นอกห้องเรียน 6 ชั่วโมง)

รูปแบบและลักษณะกิจกรรม

1. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมร่วมระดมความคิดเห็นถึงเรื่องพหุวัฒนธรรม ได้รู้ถึงความหมายของพหุวัฒนธรรม การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยเชิญวิทยากรทางด้านพหุวัฒนธรรมบรรยาย

2. จัดทัศนศึกษามัสยิด วัด โดยให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าพบผู้นำศาสนาเพื่อศึกษาถึงหลักคำสอนและการดำเนินชีวิตของแต่ละศาสนาซึ่งนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาพุทธและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธก็สามารถเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนามีความรู้ ความเข้าใจในพหุวัฒนธรรมและยอมรับในความหลากหลายในสังคม

ผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของศาสนาพุทธมากยิ่งขึ้น จากการฟังบรรยายธรรมจากพระอาจารย์ ณ วัดภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกับวัฒนธรรมมุสลิม ณ มัสยิดภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่นำนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าวัดและฟังพระอาจารย์บรรยายธรรมนั้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความสนใจ ได้ความรู้และความเข้าใจในเรื่องของพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยสังเกตจากคำถามที่ถามพระอาจารย์ที่บรรยาย เช่น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมถามว่า ผู้หญิงกับผู้ชายที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานจะบาปหรือไม่ หรือคำถามที่ว่า ทำไมพระอาจารย์ถึงต้องโกนหัว ตาลบัตร์ หมายถึงอะไร เป็นต้น และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมก็ได้แลกเปลี่ยนในเรื่องศาสนาอิสลามที่ตนเองนับถือในสามจังหวัดชายแดนใต้ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร และศาสนาพุทธก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับศาสนาอิสลามอย่างไรบ้าง เมื่อคนตายไปแล้วทำไมต้องเผา และคนตายในศาสนาพุทธจะไปไหน มีโลกหลังความตายหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความกระตือรือร้นในการถามและตั้งใจฟังพระอาจารย์เป็นอย่างมาก แต่ในเรื่องการนั่งที่ทุกคนต้องนั่งพื้นนั้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมหญิงบางคน จะไม่นั่งพับเพียบแต่นั่งขัดสมาธิ ซึ่งบางทีแลดูไม่เรียบร้อย ผู้วิจัยจึงอธิบายถึงวิธีการนั่งที่เรียบร้อยในการเข้าวัด ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และทำที่สุดแล้วเมื่อพระอาจารย์ได้บรรยายเสร็จ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมก็ได้ยกมือไหว้พระอาจารย์ ผู้วิจัยจึงได้ถามนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมว่า ทำไมถึงไหว้พระอาจารย์ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมตอบว่า ที่ไหว้ไม่ใช่ไหว้พระ เพราะตามหลักของศาสนาอิสลามจะไม่ไหว้พระ หรือรูปปั้น ที่ไม่ใช่ของอัลลอฮ์ แต่ที่ไหว้พระอาจารย์ในฐานะที่พระอาจารย์เป็นผู้ให้ความรู้และมีอายุสูงกว่า เปรียบเสมือนพระอาจารย์เป็นอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่ให้ความรู้ การไหว้เป็นการไหว้ขอบคุณ ไม่ใช่ไหว้ที่ท่านเป็นพระสงฆ์

สำหรับกิจกรรมที่นำนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ เข้ามาลัยิด ซึ่งเป็นลัยิด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อฟังอิหม่ามประจำลัยิดบรรยายเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอิสลามของภาคกลาง ทำให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้เห็นความแตกต่างเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวมุสลิมในเขตภาคกลาง เช่น ฎุโบ (หลุมฝังศพของชาวมุสลิม) ที่อยู่ด้านหลังลัยิด มีการนำดอกไม้มาบูชา ซึ่งตามหลักของศาสนาอิสลามแล้วจะไม่นำดอกไม้มาวางบูชาที่ฎุโบได้ การคลุมฮิญาบนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ตั้งคำถามกับอิหม่ามว่า “ทำไมผู้หญิงมุสลิมสามารถถอดฮิญาบและคลุมในช่วงพิธีหรือวันสำคัญของศาสนาอิสลามได้” ซึ่งจากคำถามที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมถามไ้ะอิหม่ามนั้นแสดงให้เห็นว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมยังไม่เคยสัมผัสกับการปรับตัวเข้าหาวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมสูง โดยเห็นได้จากชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยพุทธมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและปรับตนเองให้เข้ากับวัฒนธรรมและการปฏิบัติของแต่ละศาสนาเข้าด้วยกันได้ เช่น มีการนำดอกไม้สด มาวางไว้บนหลุมฝังศพเพื่อแสดงความเคารพผู้เสียชีวิตเหมือนที่ไทยพุทธปฏิบัติ การจุดกำยาน เป็นต้น และประชาชนทั้งสองศาสนาก็อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดำเนินวิถีชีวิตประจำวันร่วมกัน ไม่มีการแบ่งแยกศาสนา ถือว่าเป็นการสร้างสามัคคีปรองดอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวอย่างกรณีศึกษาถึงการดำเนินชีวิตร่วมกันของทั้งสองศาสนาโดยไม่มีข้อขัดแย้งกัน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะมีความเคร่งครัดในเรื่องศาสนามาก ดังจะเห็นได้จากการเข้ามาลัยิดแห่งนี้และได้ฟังบรรยายในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเอง ทำให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีคำถามมากมาย และยังได้เสนอแนะว่า ชาวมุสลิมที่นี่ควรที่จะปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามเหมือนที่ตนเองปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

สำหรับในช่วงกลางคืน นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ทำการอ่านคัมภีร์อัล-กุรอานอย่างพร้อมเพรียงกันโดยไม่มีอาจารย์มาดูแล ซึ่งนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้บอกกล่าวให้เพื่อนไทยมุสลิมทุกคนมาร่วมกันอ่านคัมภีร์กันเองโดยไม่มีใครมาบังคับ ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นว่ ศาสนาอิสลามมีบทบาทในการกำหนดการดำเนินชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้เองทำให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความตั้งใจที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเห็น และให้ความร่วมมือกับกิจกรรมในครั้งนี้เป็นอย่างดี

2. ผลการประเมินกิจกรรม

ผลการประเมินกิจกรรมครั้งที่ 7 เรื่องกิจกรรมพหุวัฒนธรรม พบว่า

2.1 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีการยอมรับซึ่งกันและกันในระดับยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคนในกลุ่มจำนวน 30 คน

2.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความกล้าแสดงออก ในลักษณะให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน

2.3 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความคล่องแคล่ว ว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน

2.4 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน

2.5 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความตั้งใจในการ ทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวตัวเองเสมอว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้น รอบ ๆ ตัวจำนวน 30 คน

จากการประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจาก สยามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมพหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับดีมากจำนวน 30 คน (รายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมตามภาคผนวก จ)

ครั้งที่ 8 เรื่องกิจกรรมความเป็นพลเมืองสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

(ระยะเวลา 9 ชั่วโมง)

รูปแบบและลักษณะกิจกรรม

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองสู่การปฏิบัติในคู่มือการจัด กิจกรรมในรายวิชาเพื่อสร้าง พลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปริญญา เทวานฤมิตรกุล รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2556 ดังมีรายละเอียดรูปแบบและลักษณะกิจกรรมทั้งหมด 6 กิจกรรมได้แก่

1. กิจกรรมเคารพกติกา

ผู้วิจัยกล่าว ในเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมี กติกา เพราะคนในสังคม มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งแตกต่างก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ถ้าใช้กติกา โดยแจก กระดาษ post – it ให้ แต่ละคนเขียน สิ่งที่ต้องการให้เป็น กติกา มาคนละหนึ่งข้อ แล้วสรุปกติกาที่ตกลงกันบนกระดาษฟ ลิปชาร์ท โดยทุกคนรวมถึงผู้สอนจะร่วมกันเคารพกติกานี้

2. กิจกรรมเคารพสิทธิผู้อื่น

ผู้วิจัยกล่าว แนะนำ ในเรื่อง พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเคารพกติกา และเคารพสิทธิผู้อื่น โดยให้นิสิตนักศึกษาตอบคำถามว่า นิสิตนักศึกษาพบเห็นการละเมิดกติกา อะไรบ้าง และนิสิตนักศึกษาเคยถูกละเมิดสิทธิอะไรบ้าง จากนั้นผู้สอนก็รวบรวมประเด็นเป็นข้อ ๆ และอ่านให้นิสิตนักศึกษาฟัง และถามว่า ปัญหาเหล่านี้มีทางแก้ได้บ้างหรือไม่และให้ทุกคนแสดง ความคิดเห็นบนกระดาษกระดาษ ฟลิปชาร์ท

3. กิจกรรมเคารพความแตกต่าง

ผู้วิจัยให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมตอบคำถาม 3 ข้อ ลงในกระดาษโดยให้เขียนเหตุผลสั้น ๆ คือ นิสิตนักศึกษาเห็นด้วยหรือไม่ถ้ามหาวิทยาลัยจะห้ามไม่ให้ใช้มอเตอร์ไซค์ในมหาวิทยาลัย โดยให้ใช้แต่จักรยาน นิสิตนักศึกษาเห็นด้วยหรือไม่ถ้ามหาวิทยาลัยห้ามใช้อุปกรณ์สื่อสารทุกชนิดขณะกำลังเรียนในห้องเรียน และนิสิตนักศึกษาเห็นด้วยกับการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนพลังงานหรือไม่ โดยให้นิสิตนักศึกษาจับคู่กับคนที่มีความคิดแตกต่างจากตนเองหนึ่งคำตอบ ให้คนแรกพูดก่อน โดยให้เหตุผลว่าทำไม กติกาคือ ห้ามเถียง ห้ามแย้ง ให้ฟังอย่างเดียวแต่ถามได้ จากนั้นผู้สอนประกาศให้สลับอีกคนหนึ่งพูดบ้าง เมื่อพูดเสร็จ ผู้สอนสัมภาษณ์ว่า รู้สึกอย่างไรที่ต้องฟังคนที่เห็นต่างจากตน

4. กิจกรรมเคารพหลักความเสมอภาค

ผู้วิจัยให้นิสิตนักศึกษาไปสัมภาษณ์คนในมหาวิทยาลัยหรือรอบ ๆ มหาวิทยาลัยที่ผู้เรียนเห็นว่า มีฐานะต่ำกว่าตนเอง 2 – 3 คน เช่น แม่บ้าน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แล้วให้แบ่งกลุ่มคุยแลกเปลี่ยนกันในประเด็นคำถามที่ไปสัมภาษณ์มา ผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถามว่า ทำไมนิสิตนักศึกษาจึงเห็นว่าบุคคลดังกล่าวมีฐานะต่ำกว่า ทั้ง ๆ ที่จริงๆ แล้วคนเราควรจะทำเทียมกัน จากนั้นผู้สอน แจก กระดาษ post – it ให้นักศึกษาเขียนว่า ถ้านิสิตนักศึกษาเป็นแม่บ้าน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือคนที่ไปสัมภาษณ์มาให้เขียนสิ่งที่อยากจะบอกกับนิสิตนักศึกษามา 1 สิ่ง โดยผู้สอนสามารถสรุปในเรื่องความเหลื่อมล้ำเกิดจากเรา การมองคนในแนวตั้ง แนวระนาบ การปฏิบัติต่อคนทั่วไปอย่างไร ซึ่งกิจกรรมนี้นอกจากจะทำให้เกิดการเคารพหลักความเสมอภาคและมองคนเท่าเทียมกันแล้ว ยังเป็นการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม หรือ Problem – based learning ในเรื่องความเหลื่อมล้ำและความยากจนด้วย

5. กิจกรรมการฟังตนเอง

ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อแล้วให้ผู้เรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้ 1) ถ้ามหาวิทยาลัยสกปรก ทั้งขยะไม่เป็นที่ ห้องน้ำไม่สะอาด นิสิตนักศึกษาจะแก้ไขปัญหาอย่างไร ถ้าเรียกร้องให้ผู้บริหารแก้ไข แล้วผู้บริหารไม่แก้ไขนิสิตนักศึกษาจะทำอย่างไร 2) ถ้านิสิตนักศึกษาอยากจะทำกิจกรรมเพื่อสังคม แต่ขาดงบประมาณ นิสิตนักศึกษาจะทำอย่างไรเพื่อให้กิจกรรมเพื่อสังคมดำเนินต่อไปได้ และ 3) ถ้าหมู่บ้านนิสิตศึกษานำกำลังจะท่วม นิสิตนักศึกษาจะแก้ปัญหาอย่างไรโดยที่เจ้าของหมู่บ้านหรือหน่วยงานของรัฐไม่สนใจนิสิตนักศึกษาจะทำอย่างไร หลังจากนั้นให้ร่วมกันอภิปราย แล้วผู้สอนนำไปสู่การให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการ ฟังตนเอง

6. กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

ผู้วิจัยแจกกระดาษ post – it สองแผ่น แผ่นแรกให้ทุกคนเขียนว่า ในมหาวิทยาลัยของเรามีปัญหาอะไรบ้าง และแผ่นที่สอง แล้วปัญหาเรื่องไหนที่นิสิตนักศึกษาเคยทำ แล้วให้มาปะบนกระดาษ แล้วผู้สอนถามต่อว่า ปัญหาในมหาวิทยาลัยของเรากับปัญหาของประเทศไทยเชื่อมโยงกันอย่างไร โดยให้นิสิตนักศึกษาร่วมกันอภิปราย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดกิจกรรมเสริม คือให้นิสิตนักศึกษาระดมสมองกันในกลุ่มเพื่อฝึกการวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาในสังคมในเรื่อง ปัญหาโลกร้อน ปัญหาคอร์รัปชั่นของนักการเมืองหรือการติดสินบน ปัญหานุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ปัญหาละครหลังข่าวที่มีฉากทางเพศไม่เหมาะสม แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน ผู้สอนสรุปถึงเรื่อง การรับผิดชอบต่อสังคมคือการไม่ก่อปัญหาและการแก้ไขในเรื่องต่าง ๆ

การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนามีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นขั้นพื้นฐาน 6 ประการ คือ 1) เคารพกติกา 2) เคารพสิทธิผู้อื่น 3) เคารพความแตกต่าง 4) เคารพหลักความเสมอภาค 5) การพึ่งตนเอง และ 6) ความรับผิดชอบต่อสังคม

ผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นขั้นพื้นฐาน 6 ประการ คือ 1) เคารพกติกา 2) เคารพสิทธิผู้อื่น 3) เคารพความแตกต่าง 4) เคารพหลักความเสมอภาค 5) การพึ่งตนเอง และ 6) ความรับผิดชอบต่อสังคมจากการเข้าร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

กิจกรรมด้านการเคารพกติกา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้มีการกำหนดกฎกติกาในการดำเนินชีวิตในสถาบัน โดยกติกาที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมปฏิบัติจะมีแนวคำสอนของศาสนาอิสลามเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต เช่น

1. อิสลามห้ามศัลยกรรม
2. ห้ามผู้หญิงและผู้ชายอยู่ด้วยกันถึงแม้ว่าจะเป็นแฟนกัน
3. ละหมาด 5 เวลา
4. ผู้หญิงและผู้ชายห้ามอยู่รวมกันและห้ามจับมือกัน
5. ผู้หญิงต้องคลุมฮิญาบ แต่งตัวให้มีมิดชิดไม่ล่อแหลม
6. ห้ามกินอาหารที่ไม่มีตรารับรองสัญลักษณ์ฮาลาล
7. ห้ามจับมือผู้ชายก่อนแต่งงานนอกจากคนในครอบครัว

8. ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันเหมือนพี่น้อง และเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน
9. ตรงต่อเวลา
10. ให้เกียรติซึ่งกันและกัน
11. ให้ความเคารพผู้ใหญ่
12. ต้องเคารพอาจารย์ไม่ว่าอยู่ภายในหรือนอกสถาบัน
13. แต่งกายให้เรียบร้อย ถูกกาลเทศะ

โดยในตอนท้ายของการจัดกิจกรรมความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณสมบัตความเป็นพลเมืองซึ่งกำหนดคุณสมบัตได้ไว้ 6 ด้าน ได้แก่ด้านการพึ่งตนเอง ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านเคารพความแตกต่าง ด้านเคารพความเสมอภาพ ด้านเคารพกติกา และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปริญญา เทวีฉานนมิตรกุล (2556) มาให้กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมประเมินตนเองตามแบบประเมินดังตารางที่ 24 ต่อไปนี้

ตารางที่ 24 แบบประเมินคุณสมบัตินักศึกษาเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษไทยมุสลิม

ลำดับ	ชื่อ	ระดับคุณสมบัตินักศึกษา												รวม			
		การพึ่งตนเอง		เคารพสิทธิผู้อื่น		เคารพความแตกต่าง		เคารพหลักความเสมอภาค		เคารพกติกา		รับผิดชอบต่อสังคม					
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง		
1	นางสาวนันทริณ	น้อย	กลาง	กลาง	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก
2	นางสาวไมชนัน	กลาง	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก
3	นางสาวอรุณีชา	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก
4	นายอับดุลเลาะ	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก
5	นางสาวรายดา	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก
6	นายบักกี	น้อย	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก
7	นายมุฮัมหมัดซอบรี	น้อย	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
8	นายไซเฟีย	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
9	นางสาวอัสมาณี	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
10	นายฟาหุด	มาก	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
11	นางสาวมูรณี	น้อย	กลาง	น้อย	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง	กลาง
12	นางสาวอาซียะห์	น้อย	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
13	นางสาวซุหัยเราะห์	กลาง	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
14	นางสาวนุรฮายาตี	กลาง	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
15	นางสาวนุรยัยัน	น้อย	กลาง	น้อย	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
16	นายอิสมาแอล	มาก	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
17	นางสาวดูซัยเราะห์	น้อย	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
18	นายอับดุลลา	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
19	นางสาวอาอีชะ	กลาง	มาก	น้อย	กลาง	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
20	นางสาวสุรกายา	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ	ระดับคุณสมบัตินของพลเมือง													
		การพึ่งตนเอง		เคารพสิทธิผู้อื่น		เคารพความแตกต่าง		เคารพหลักความเสมอภาค		เคารพกติกา		รับผิดชอบต่อสังคม			
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง		
21	นางสาวนาซีฟ้า	น้อย	กลาง	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก
22	นางสาวพรดี	มาก	กลาง	มาก	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก
23	นางสาวสุไธรัย	กลาง	มาก	น้อย	กลาง	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก
24	นางสาวกัมมณี	น้อย	กลาง	กลาง	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก
25	นางสาวฟ้าติยะห์	กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
26	นางสาวยุไบล๊ะ	มาก	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก
27	นางสาวสุรียานี	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
28	นางสาวรุสลี	น้อย	กลาง	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก
29	นางสาวอามีเนาะ	กลาง	มาก	มาก	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก
30	นางสาวฮานีเฟะฮ์	กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	น้อย	มาก	กลาง	มาก	กลาง	มาก	มาก	มาก

จากตารางที่ 24 สรุปได้ว่า ระดับความเป็นพลเมืองนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในด้านการพึ่งตนเองส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับน้อยและปานกลางจำนวน 12 คน เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 23 คน

ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 10 คน และระดับมากจำนวน 12 คน เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะมีการเคารพสิทธิผู้อื่นอยู่ในระดับมากจำนวน 26 คน

ด้านการเคารพความแตกต่าง ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 19 คน และ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 28 คน

ด้านการเคารพความเสมอภาค ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมากจำนวน 17 คน และ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 28 คน

ด้านการเคารพกติกา ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 12 คน และ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 28 คน

ด้านความรับผิดชอบ ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 12 คน และ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 28 คน

จากผลการประเมินคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองด้านเคารพกติกาและรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่า หลักสูตรศาสนาอิสลามที่นิสิตศึกษานับถืออย่างเคร่งครัดนั้นได้สอนให้เคารพกฎกติกา ความเชื่อ และจะต้องมีความรับผิดชอบต่อทั้งทางด้านศาสนาและทางการเรียน ส่วนทางด้านการพึ่งตนเองนั้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมยังขาดการพึ่งตนเอง ซึ่งจะต้องให้ความรู้และทักษะในการพึ่งตนเองให้มากขึ้น โดยจะแสดงออกมาในลักษณะการวิเคราะห์แก้ไขกรณีศึกษา ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้คิดเป็นและวิเคราะห์เป็น เพราะฉะนั้นในเรื่องคุณสมบัติของความเป็นพลเมือง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะพัฒนาทางด้านการพึ่งตนเองของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมให้มากขึ้น

3. ผลการประเมินกิจกรรม

ผลการประเมินกิจกรรมครั้งที่ 8 เรื่องกิจกรรมความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม พบว่า

3.1 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีการยอมรับซึ่งกันและกันในระดับยอมรับและเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคนในกลุ่มจำนวน 30 คน

3.2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความกล้าแสดงออกใน

ลักษณะให้ความร่วมมือและแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน

3.3 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความคล่องแคล่วว่องไวในการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน

3.4 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจำนวน 30 คน

3.5 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมลักษณะรู้ตัวเองเสมอว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวจำนวน 30 คน

จากการประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมอยู่ในระดับดีมากจำนวน 30 คน (รายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมตามภาคผนวก จ)

ครั้งที่ 9 เรื่องการปัจฉิมนิเทศ (ระยะเวลา 3 ชั่วโมง)

รูปแบบและลักษณะกิจกรรม

1. ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนำเสนอผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ในรูปแบบรายงาน
2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม และสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตในสถาบันซึ่งครอบคลุมสิ่งที่ต้องการให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้รับการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาทางด้านภาษาไทย การพัฒนาทางด้านการดำเนินชีวิตในสถาบัน การพัฒนาทางด้านความเป็นผู้นำ และการพัฒนาทางด้านพหุวัฒนธรรม
2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาและสามารถนำกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนานี้ไปถ่ายทอดและจัดกิจกรรมในลักษณะเครือข่ายให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในรุ่นต่อไปได้

ผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ประเมินผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ โดยนำเสนอตามตารางที่ 26 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม					Mean	S.D.	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
<u>ด้านเนื้อหา</u>								
1.รูปแบบการจัดกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาได้รับ	-	-	-	9	21	4.70	0.13	มากที่สุด
				(30.00)	(70.00)			
2.เนื้อหาของกิจกรรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	-	-	-	13	17	4.56	0.12	มากที่สุด
				(44.33)	(56.67)			
3.ความรู้ที่นิสิตนักศึกษาได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	-	-	-	5	25	4.83	0.15	มากที่สุด
				(16.67)	(83.33)			
<u>ด้านกระบวนการ</u>								
4.ผู้สอน/วิทยากร	-	-	-	7	23	4.76	0.14	มากที่สุด
				(23.33)	(76.67)			
5.การมีส่วนร่วมระหว่างนิสิตนักศึกษากับผู้สอน	-	-	-	11	19	4.63	0.12	มากที่สุด
				(36.67)	(63.33)			
6.การมีส่วนร่วมระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกัน	-	-	-	17	13	4.33	0.11	มากที่สุด
				(56.67)	(43.33)			
7.สถานที่ในการจัดกิจกรรม	-	-	-	4	26	4.86	0.17	มากที่สุด
				(13.33)	(86.67)			
8.เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	-	-	-	16	14	4.47	0.12	มากที่สุด
				(53.33)	(46.67)			
9.บรรยากาศในห้องเรียน	-	-	-	7	23	4.77	0.13	มากที่สุด
				(23.33)	(76.67)			
10.บรรยากาศนอกห้องเรียน	-	-	-	5	25	4.83	0.16	มากที่สุด
				(16.67)	(83.33)			
11.การจัดกิจกรรมที่นักศึกษา	-	-	-	12	18	4.60	0.17	มากที่สุด
				(40.00)	(60.00)			
12. การจัดการกิจกรรมการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย	-	-	-	17	13	4.43	0.12	มากที่สุด
				(56.67)	(43.33)			

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม					Mean	S.D.	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
13. การจัดกิจกรรมพัฒนา บุคลิกภาพและการเข้า สังคม	-	-	-	6	24	4.80	0.16	มาก ที่สุด
				(20.00)	(80.00)			
14.การจัดกิจกรรมออก กำลังกาย	-	-	-	3	27	4.90	0.19	มาก ที่สุด
				(10.00)	(90.00)			
15.การจัดกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์	-	-	-	-	30	5.00	1.00	มาก ที่สุด
					(100.00)			
16.การจัดกิจกรรมด้านพหุ วัฒนธรรม	-	-	-	-	30	5.00	1.00	มาก ที่สุด
					(100.00)			
17.การจัดกิจกรรมความ เป็นพลเมือง	-	-	-	14	16	4.53	0.15	มาก ที่สุด
				(46.67)	(53.33)			
18.การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมของนิสิตนักศึกษา	-	-	-	21	9	4.30	0.13	มาก
				(70.00)	(30.00)			
19.กิจกรรมปฐมนิเทศ	-	-	-	18	12	4.40	0.14	มาก
				(60.00)	(40.00)			
21.ความหลากหลายใน การจัดกิจกรรม <u>ด้านสื่อและเอกสารในการ จัดกิจกรรม</u>	-	-	-	8	22	4.73	0.17	มาก ที่สุด
				(26.67)	(73.33)			
22.สื่อ (เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉาย LCD)	-	-	7	14	9	4.07	0.11	มาก
			(23.33)	(46.67)	(30.00)			
23.เอกสารประกอบการจัด กิจกรรม <u>ด้านประโยชน์ที่ได้รับ</u>	-	-	-	12	18	4.60	0.15	มาก ที่สุด
				(40.00)	(60.00)			
24.ความเหมาะสมใน กิจกรรม	-	-	-	21	9	4.30	0.14	มาก
				(70.00)	(30.00)			
25.การที่นิสิตนักศึกษา ไทยมุสลิมได้รับประโยชน์ จากกิจกรรม	-	-	-	5	25	4.83	0.17	มาก ที่สุด
				(16.67)	(83.33)			

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม					Mean	S.D.	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
26.การร่วมกันทำกิจกรรมระหว่างนิสิตนักศึกษาไทยพุทธกับไทยมุสลิม	-	-	-	11 (36.67)	19 (63.33)	4.63	0.15	มากที่สุด
27.การแก้ไขปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	-	-	-	16 (53.33)	14 (46.67)	4.47	0.12	มาก
28.การแก้ไขปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยพุทธ	-	-	-	8 (26.67)	22 (73.33)	4.73	0.17	มากที่สุด
29.การจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ในรุ่นต่อไป	-	-	-	7 (23.33)	23 (76.67)	4.77	0.17	มากที่สุด
30.การจัดกิจกรรมที่ทำให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและไทยพุทธได้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกัน	-	-	-	13 (43.33)	17 (56.67)	4.57	0.14	มากที่สุด
31.โดยภาพรวมของการจัดกิจกรรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในครั้งนี้นี้	-	-	-	4 (13.33)	26 (86.67)	4.87	0.18	มากที่สุด
รวม						4.65	0.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา พบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.65 S.D. = 0.21) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้มีความพึงพอใจในด้านการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และด้านการจัดกิจกรรมด้านพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 5.00 S.D. = 1.00) รองลงมาเป็นด้านการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.90 S.D. = 0.19)

นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทำแบบแสดงความคิดเห็นหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความรู้ในเรื่องภาษาไทยเพิ่มขึ้น

2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 มีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

3. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงความคิดเห็นว่าจะสามารถนำกิจกรรมที่เข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสถาบันได้ และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมยังได้เสนอข้อเสนอนะอื่น ๆ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม สรุปได้ดังนี้

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมลักษณะนี้อีก เพราะจะทำให้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้เปิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90

2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมต้องการให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาไทยเพราะปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาจะสอนวิชาภาษาไทยในชั้นสูง ซึ่งนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่มาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ไม่สามารถที่จะเรียนได้เพราะพื้นฐานของวิชาภาษาไทยไม่เข้มแข็ง จึงอยากให้อาจารย์จัดเรียนพื้นฐานวิชาภาษาไทย ทั้งเรื่อง การพูด ฟัง อ่าน เขียน โดยจัดการเรียนการสอน 1 ภาคการศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมต้องการให้ผู้บริหารสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้จัดกิจกรรมทั้ง 2 ศาสนาในสถาบันการศึกษา เพราะสถาบันนี้มีจำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมาก แต่ไม่มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม และขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรม จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33

สรุปผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ตารางที่ 26 ตารางสรุปผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

ชื่อกิจกรรม	การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)	สรุปผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
1. กิจกรรมการปฐมนิเทศ	นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถนำเสนอประวัติของเพื่อน ญาติอำนา ญาติก่อนการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา สามารถทราบถึงคุณลักษณะของเพื่อนแต่ละคนจากการที่ให้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมแต่ละคนออกมานำเสนอในประเด็นหัวข้อ 3 เรื่องคือ เรื่องที่มีความสุขที่สุดในชีวิต เรื่องที่ภาคภูมิใจมากที่สุดในชีวิตและเรื่องความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้	✓ <u>บรรลุ</u> 1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถนำเสนอประวัติเพื่อนและคุณลักษณะของเพื่อนจากการสัมภาษณ์ 2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่กำหนด 3. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องภาษาไทย	นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนา มีระดับสมรรถภาพการใช้ภาษาไทยดีขึ้น	✓ <u>บรรลุ</u> นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทุกคนที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษาได้คะแนนในวิชาภาษาไทยหลังการทดสอบเพิ่มสูงขึ้น โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดสอบอยู่ที่ 25.33 และหลังการทดสอบภาษาไทยคะแนนเฉลี่ยอยู่

ชื่อกิจกรรม	การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)	สรุปผลการประเมินตามดัชนีชี้วัด ความสำเร็จหลังการเข้าร่วม กิจกรรม
		ที่ 35.40 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน
3. กิจกรรมสังคม และวิถีชีวิตใน มหาวิทยาลัย	<p>นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถ ดำเนินชีวิตอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยได้ อย่างมีความสุข สามารถปรับตัว คบเพื่อน การมีมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนมีความเข้าใจและตระหนัก ได้เป็นอย่างดีกับการอยู่ร่วมสังคม ในมหาวิทยาลัย</p> 	<p>✓ <u>บรรลุ</u></p> <p>นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทุกคน สามารถนำเสนอและร่วมอภิปราย และระดมสมองเรื่อง การคบเพื่อน ในมหาวิทยาลัยและปัญหาของ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิต นักศึกษาไทยพุทธโดยการกำหนด ปัญหา วิเคราะห์ที่ต้นเหตุของ ปัญหา การคิดอย่างเป็นระบบ การระดมสมองเพื่อแก้ปัญหา การตัดสินใจเลือก การลงมือ แก้ปัญหา และการสรุป ติดตาม ผลและการป้องกันปัญหา</p>
4. กิจกรรมการ พัฒนาบุคลิกภาพ และมารยาทใน การเข้าสังคม	<p>1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วม โปรแกรมการพัฒนาเข้าใจถึงการ เข้าร่วมสังคมทั้งสังคมชาวไทย มุสลิมและสังคมชาวไทยพุทธ</p> <p>2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมี บุคลิกภาพและมารยาทในการเข้า สังคมได้ดีขึ้น</p>	<p>✓ <u>บรรลุ</u></p> <p>นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการ พัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทใน การเข้าสังคมได้</p>
5. กิจกรรมการ ออกกำลังกาย สำหรับนิสิต นักศึกษาไทย	<p>1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้า ร่วมโปรแกรมการพัฒนามีความ กล้าแสดงออก</p> <p>2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถ</p>	<p>✓ <u>บรรลุ</u></p> <p>นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทุกคนให้ ความร่วมมือและสามารถทำท่า ออกกำลังกายได้อย่างถูกต้องและ</p>

ชื่อกิจกรรม	การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)	สรุปผลการประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
มุสลิม	นำท่าประกอบที่ใช้ในการออกกำลังกายมาถ่ายทอดให้กับนิสิต นักศึกษารุ่นต่อไปได้	สามารถคิดกระบวนการท่าออกกำลังกายได้เอง มีความแข็งแรงขึ้น
6. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์	1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาได้ตระหนักและเข้าใจถึงสถานภาพทางสังคมที่มีความแตกต่าง 2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความเสียสละและเห็นใจบุคคลที่ยากไร้	✓ <u>บรรลุ</u> 1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทุกคนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและร่วมแสดงการละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนใต้ให้กับบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรม 2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเกิดทัศนคติที่ดีในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ
7. กิจกรรมพหุวัฒนธรรม	นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโครงการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจในพหุวัฒนธรรมและยอมรับในความหลากหลายในสังคม	✓ <u>บรรลุ</u> นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทุกคนให้ความสนใจและร่วมมือในการทำกิจกรรมพหุวัฒนธรรม และตั้งคำถามของผู้บรรยาย ตลอดจนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นกับผู้บรรยายเกี่ยวกับวัฒนธรรมของศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ
8. กิจกรรมความเป็นพลเมือง	นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโครงการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเป็น	✓ <u>บรรลุ</u> 1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทุกคนให้ความสนใจและร่วมมือในการ

ชื่อกิจกรรม	การบรรลุดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI)	สรุปผลการประเมินตามดัชนีชี้วัด ความสำเร็จหลังการเข้าร่วม กิจกรรม
	<p>พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นขั้นพื้นฐาน 6 ประการ คือ 1) การเคารพกติกา</p> <p>2) การเคารพสิทธิผู้อื่น</p> <p>3) การเคารพความแตกต่าง</p> <p>4) การเคารพหลักความเสมอภาค</p> <p>5) การพึ่งตนเอง</p> <p>6) ความรับผิดชอบต่อสังคม</p>	<p>ทำกิจกรรม ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง</p> <p>2.นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีระดับคุณสมบัติความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้นก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม</p>
9. ปัจฉิมนิเทศ	<p>1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรม การพัฒนาได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งครอบคลุมสิ่งที่ต้องการให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้รับการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านสังคมและวิถีชีวิต ด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ ด้านความเป็นผู้นำและด้านพหุวัฒนธรรม</p> <p>2.นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาและสามารถนำกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนานี้ไปถ่ายทอดและจัดกิจกรรมในลักษณะเครือข่ายให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในรุ่นต่อไปได้</p>	<p>✓ <u>บรรลุ</u></p> <p>1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษาโดยภาพรวมระดับมากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และมีความพึงพอใจระดับมากจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33</p>

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) และกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว โดยมีการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ 2) ศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และ 3) สร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยและต่างประเทศ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และวิธีการนิสิตนักศึกษามุสลิม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลในเอกสาร ได้แก่ การสังเคราะห์ตัวแปรจากตารางสังเคราะห์ โดยหาความถี่ที่มีค่ามากที่สุดมากำหนดเป็นตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งการกำหนดและสังเคราะห์ตัวแปรอยู่ภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศที่จะนำไปสู่การกำหนดตัวแปรของการพัฒนานิสิตนักนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 2.1) นำผลจากการศึกษาข้อมูลเอกสารการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยและต่างประเทศ โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือชุดที่ 1 คือแบบสอบถามเชิงสำรวจ (Survey Questionnaire) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งตอนที่ 1 ประกอบด้วย การสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเชิงสำรวจ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ มิติด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มิติด้านวิชาการ มิติด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษา มิติด้านการปรับตัว มิติด้านวัฒนธรรมและศาสนา มิติด้านกิจกรรมในสถาบัน และมิติด้านการดำเนินชีวิตในสถาบัน โดยในแต่ละด้านของผู้ตอบจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating

Scale) และตอนที่ 3 ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สร้างเครื่องมือชุดที่ 2 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายวิชาการหรือกิจการนิสิตนักศึกษา อาจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม และกลุ่มประธานชมรมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3.1) สร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยสร้างและทดลองโปรแกรมจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามเชิงสำรวจและแบบสัมภาษณ์ จัดเป็นแผนการจัดโปรแกรมการพัฒนาในลักษณะกิจกรรม และนำไปทดลองกับนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยี แห่งอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีจำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้เป็นจำนวนมากและสถาบันยังไม่มีโปรแกรมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม 3.2) สรุปและนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พร้อมการวิเคราะห์ อภิปรายผล สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และวิธีการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้นจะต้องมีการพัฒนาทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาทางด้านวิชาการและพัฒนาทางด้านกิจการนิสิตนักศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้นิสิตนักศึกษามีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา การสร้างเอกลักษณ์ ค่านิยม อารมณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาทางด้านร่างกายและการนันทนาการ และในส่วนของสถาบันอุดมศึกษานั้นจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีลักษณะหลากหลายหรือเป็นลักษณะเดียวกัน (Heterogeneity/Homogeneity) จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษามีความสอดคล้องกันดังเสนอตามตาราง ผู้วิจัยขอสรุป การพัฒนานิสิตนักศึกษานั้นจะต้องพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) การ

พัฒนาทางด้านสติปัญญา ความคิด วิจรรณญาณ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน อดทน 2) การพัฒนาทางด้านศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม 3) การพัฒนาด้านวุฒิภาวะและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 4) การพัฒนาด้านการสร้างเอกลักษณ์ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่เหมือนกัน และจากตารางพบว่า สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางด้านทักษะด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ซึ่งจากการสังเคราะห์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้นำผลมานำเสนอเป็นส่วนหนึ่งของกรอบแนวคิดในการวิจัยในเรื่องการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เหมาะสมกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมใน 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทางด้านวิชาการ (โดยเน้นทางด้านการใช้ภาษาไทย) การพัฒนาด้านสังคมและวิถีชีวิต การพัฒนาด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ และการพัฒนาด้าน พหุวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2.1 สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนใหญ่เป็นนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเพศหญิงจำนวน 635 คน คิดเป็นร้อยละ 74.79 มีอายุ 19 ปี จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 45.94 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดยะลา จำนวน 369 คิดเป็นร้อยละ 42.87 ไม่เคยเรียนในสถาบันปอเนาะจำนวน 607 คน คิดเป็นร้อยละ 71.50 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 604 คน คิดเป็นร้อยละ 71.14 ส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01 - 3.50 จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 ได้รับเงินเดือนระหว่าง 3,001 – 5,000 บาทต่อเดือนจำนวน 426 คน คิดเป็นร้อยละ 50.18 มีรายจ่ายระหว่าง 3,001 – 5,000 บาทต่อเดือนจำนวน 462 คน คิดเป็นร้อยละ 54.30 เหตุผลในการเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษามุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้พิจารณาจาก อันดับที่ 1 ในเรื่องชื่อเสียงของสถาบัน อันดับที่ 2 ในเรื่องมีสาขาที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ต้องการจะศึกษา อันดับที่ 3 ในเรื่องระยะทางการเดินทาง อันดับที่ 4 ในเรื่องมีสถานที่ที่เหมาะสมในสถาบัน อันดับที่ 5 ในเรื่องมีมัสยิดหรือสุเหร่า

อยู่ใกล้สถานศึกษา อันดับที่ 6 ในเรื่องการเดินทางสะดวกสบายมีรถรับส่ง อันดับที่ 7 ในเรื่องมีร้านอาหารมุสลิมเพียงพอ และอันดับที่ 8 ในเรื่องมีเพื่อนที่นับถือศาสนาอิสลาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินงานการจัดบริการให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษา พบว่า สถาบันอุดมศึกษามีการจัดดำเนินงานการจัดบริการให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถาบันอุดมศึกษาจัดบริการในด้านร้านอาหารมุสลิมในระดับมาก (Mean = 3.74 S.D. = 1.31) รองลงมาจัดบริการในด้านห้องสำหรับพิธีกรรมทางศาสนา (ละหมาด) อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.29 S.D. = 1.28) และด้านสถานที่สำหรับอาบน้ำละหมาดอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.06 S.D. = 1.21) และสถาบันอุดมศึกษาจัดบริการในด้านการจัดให้มีสถานที่ละหมาดรวมในวันศุกร์สำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมอยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.46 S.D. = 1.57) และในเรื่องการจัดสอบวัดผลในวิชาภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน) อยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.46 S.D. = 1.50)

ผลการวิเคราะห์ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษามีปัญหาอันดับ 1 ในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนและการสรุปประเด็นสำคัญ อันดับ 2 ในเรื่องปัญหาในการฟังภาษาไทย และอันดับ 3 ในเรื่องปัญหาในการเข้าใจคำศัพท์และประโยคต่าง ๆ ที่ใช้ในการสนทนากับผู้อื่น ตามลำดับ ในส่วนที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไม่มีปัญหา 3 อันดับในเรื่อง อันดับที่ 1 ในเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียนเช่น การแต่งกาย การคลุมฮิญาบ อันดับที่ 2 ในเรื่องการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และอันดับที่ 3 ในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมการรับน้องใหม่

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่ปฏิบัติได้แก่ อันดับที่ 1 การฝึกสนทนากับเพื่อนต่างศาสนาด้วยภาษาไทย (Mean = 3.94 S.D. = 0.94) อันดับที่ 2 ส่งงานที่ได้รับมอบหมายได้ทันตามกำหนดเวลา (Mean = 3.85 S.D. = 0.83) และอันดับที่ 3 การทักทายอาจารย์และเพื่อนต่างศาสนาอย่างสม่ำเสมอ (Mean = 3.75 S.D. = 0.82)

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากคำถาม ปลายเปิด มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงในด้าน กายภาพ อันดับที่ 1 คือเรื่องการจัดหาน้ำดื่มและห้องอาบน้ำสาธารณะ จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 33.57 อันดับที่ 2 ในเรื่องจัดบริการห้องสำหรับชมรมมุสลิมหรือห้องที่นิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมสามารถมาทำกิจกรรมร่วมกัน จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 21.44 อันดับที่ 3 ในเรื่องจัดบริการโรงอาหารสำหรับมุสลิม (ที่มีตรารับรองสัญลักษณ์ฮาลาล) หรือที่คน มุสลิมเป็นคนประกอบอาหารที่เพียงพอกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อย ละ 16.14

ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้ สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงในด้านการจัดกิจกรรม อันดับที่ 1 คือเรื่อง การจัดกิจกรรมสอนเสริมในวิชาภาษาไทย จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 33.57 อันดับที่ 2 ใน เรื่องจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านศาสนาอิสลามให้มากกว่าปัจจุบันและมีงบประมาณสนับสนุน จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 32.27 อันดับที่ 3 ในเรื่องจัดกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังในด้าน คุณธรรม จริยธรรมในหลักศาสนาอิสลามให้มากขึ้น จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 23.09

การวิเคราะห์ลักษณะจุดเด่นจุดด้อยในตัวของนิสิตนักศึกษา ไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดน ใต้ส่วนใหญ่มีจุดเด่นในเรื่องการแต่งกายที่เรียบร้อยจำนวน 452 คน คิดเป็นร้อยละ 53.24 อันดับ ที่ 2 ได้แก่การเป็นนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จำนวน 386 คน คิดเป็นร้อยละ 45.47 และอันดับที่ 3 ได้แก่เรื่องความเคร่งครัดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 40.16 ในส่วน จุดด้อย พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่มีจุดด้อยคือ การใช้ ภาษาไทยและการสนทนาภาษาไทยไม่ค่อยชัด จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 42.64 อันดับที่ 2 นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ไม่มั่นใจในตนเอง จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และอันดับที่ 3 มีปัญหาด้านการเรียนจำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 26.74

ความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้ สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ดำเนินการและปรับปรุงกิจกรรมภายในสถาบัน อันดับที่ 1 ในเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และความต้องการของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 473 คน คิดเป็นร้อยละ 55.71 อันดับที่ 2 ในเรื่องกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามและประเพณีของชาว มุสลิม เช่น การทำ อาซูรอ งานเมาลิด เป็นต้น จำนวน 416 คน คิดเป็นร้อยละ 48.99 และ

อันดับที่ 3 ในเรื่องกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี ความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีต่างศาสนา จำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 44.17 ส่วนความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีความต้องการที่จะให้สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ ดำเนินการและปรับปรุงกิจกรรมภายนอกสถาบัน อันดับที่ 1 ในเรื่องการจัดกิจกรรมร่วมกับชมรมมุสลิมต่างสถาบันจำนวน 386 คน คิดเป็นร้อยละ 45.47 อันดับที่ 2 ในเรื่องการจัดค่ายนอกสถานที่ การออกค่ายพัฒนาและนำของไปบริจาคให้กับชุมชนที่ยากไร้ จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 และอันดับที่ 3 ในเรื่องกิจกรรมกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างศาสนา จำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 38.99

2.2 สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมมุสลิม ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้านมุสลิม พบว่าสถาบันอุดมศึกษาควรที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

ด้านการจัดบริการรองรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

1. สถาบันอุดมศึกษาควรจัดบริการให้มีห้องละหมาดที่เพียงพอต่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม
2. สถาบันอุดมศึกษาที่มีนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมศึกษาอยู่ควรที่จะจัดให้มีสถานที่ละหมาด ศาลาละหมาดที่จุนักศึกษาได้จำนวนมากเพื่อทำละหมาดในวันศุกร์ สามารถจุได้ประมาณ 200 – 500 คน

ด้านการพัฒนาทางด้านวิชาการ

1. ในการจัดตารางสอนสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรจัดตารางสอนเพื่อไม่ให้กระทบกับการทำละหมาด นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถละหมาดได้ในเวลาที่กำหนดและไม่ต้องรีบเร่งในการเข้าเรียน
2. เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้รับการพัฒนาทางด้านวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาควรที่จะจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา ที่มีการอบรมภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในประชาคมอาเซียน เช่น ภาษามลายูกลาง ภาษาไทย ภาษาเวียดนาม เป็นต้น
3. สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนโครงการริ้วรี เทิร์น ซึ่งเป็นโครงการที่ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่มีผลการเรียนตกต่ำหรือมีปัญหาทางด้านครอบครัวและโดนริ้วรี เทิร์น สามารถกลับเข้ามาเรียนได้ใหม่โดยการสะสมหน่วยกิต

4. สถาบันอุดมศึกษาควรจัดตั้งคลินิกสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่
ให้คำปรึกษาทางด้านการปรับตัวในสถาบันอุดมศึกษาและทางด้านการเรียน

5. สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการ
ปรับพื้นฐานวิชาภาษาไทยและภาษามลายูกลางสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด
ชายแดนใต้ก่อนเปิดภาคการศึกษา

ด้านการพัฒนาด้านกิจกรรม

1. สถาบันอุดมศึกษาควรมีการส่งเสริมทักษะชีวิตทางด้าน การอยู่
ร่วมกันในสังคม ภาวะผู้นำ และมารยาททางสังคม

2. ในการจัดพิธีไหว้ครู ผู้จัดกิจกรรมควรจัดแยกกันแต่ทำในเวลาเดียวกัน
และใช้คำว่า มุทิตาจิตครู การมีพิธีกรรมเข้ามากลายเป็นมีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง นิสิตนักศึกษา
ไทยมุสลิมสามารถนำดอกไม้มาอบให้ครูเป็นสื่อถึงความเคารพแต่ไม่ใช่เพื่อบูชา นิสิตนักศึกษา
ไทยมุสลิมจะทำการสละสลาม แต่จะโค้งเลยหัวเขาไม่ได้

3. สถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญกับวันสำคัญของศาสนาแต่ละ
ศาสนาและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาทุกศาสนาได้เข้าร่วมทำกิจกรรม

4. ในวันศุกร์ซึ่งเป็นวันสำคัญที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชายจะต้องมา
ร่วมกันทำการละหมาดครั้งใหญ่ มาร่วมชุมนุมกันเพื่อแสวงหาความพึงพอใจจากพระเจ้า นิสิต
นักศึกษาไทยมุสลิมจะได้รับแนวคิดจากอิหม่ามส์ปาด้าห์ละครั้ง ในเรื่องการเรียน การสอบ การ
ดำเนินชีวิต

5. สถาบันอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นอุมมะ (ความเป็น
พี่น้อง) เพื่อให้พี่น้องไทยมุสลิมกับพี่น้องไทยพุทธได้เข้าใจซึ่งกันและกันและกันมีความรักความสามัคคีกัน

6. สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์
สอง ศาสนาจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น มีกิจกรรมกวนข้าวทิพย์ (กระยาสารท) ในวันก่อนออกพรรษา
(15 ค่ำ เดือน 10) ซึ่งคล้ายกับพิธีกวนอาชูรอ ช่วงเดือนมูฮัรรออม เดือนที่ 1 ของปฏิทินอิสลามหรือ
ฮิจเราะห์ศักราช

ด้านการปรับเปลี่ยนทัศนคติ

1. ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนั้นจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวน
ทัศน์นิสิตนักศึกษาทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมจะต้องแสวงหาจุดร่วมและเคารพความแตกต่าง

2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและไทยพุทธจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวน
ทัศน์ ต้อง

มีทัศนคติยอมรับกันว่าศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามอยู่ร่วมกันได้ และเป็นพลเมืองชั้นหนึ่ง ทุกคนมีสิทธิศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

3. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและไทยพุทธจะต้องแสวงหาจุดร่วมและเคารพความแตกต่างการแสวงหาจุดร่วมคือ การร่วมมือกัน เช่น ความมีคุณธรรม จริยธรรม การเคารพอาจารย์ จุดต่างคือ ต้องเคารพในความแตกต่างของวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์

ด้านการพัฒนาด้านกระบวนการเรียนรู้

1. การพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มหาวิทยาลัยควรที่จะต้องมี Learning Process กระบวนการเรียนรู้ เป็นลักษณะ Active Learning พัฒนาทางด้านทักษะ การสื่อสารและ Interpersonal Skill ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่มหาวิทยาลัยจะต้องพัฒนาเป็นอันดับแรก มีช่องทางให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ปรับทัศนคติเบื้องต้น ตลอดจนมีโปรแกรมที่มีความยืดหยุ่นไปตามลักษณะของผู้เรียน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ประธานชมรมมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า

ความต้องการที่จะให้ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการหรือพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ได้แก่ 1) ด้านวิชาการโดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษาไทย 2) ด้านกายภาพ ห้องละหมาดที่เพียงพอกับจำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม สิ่งอำนวยความสะดวกในการรวมกลุ่ม 3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ทำให้บุคคลภายนอกได้รู้เรื่องราวสถานการณ์สามจังหวัดชายแดนใต้และการดำเนินชีวิตของผู้คน

4) ด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านพหุวัฒนธรรม การทำค่าย การเสวนา เรื่องสถานการณ์ ความรุนแรง การเสริมสร้างศักยภาพ ความเป็นผู้นำส่งเสริมในด้านการเปิดพื้นที่สาธารณะให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เช่นการทำกิจกรรมทางด้านศาสนา การทำศาสนิก

ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่ามีปัญหาในเรื่อง 1) ปัญหาเรื่องการเรียนรู้ 2) ปัญหาเรื่องการปรับตัว 3) ปัญหาเรื่องการใช้ภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน) 4) ปัญหาด้านการสื่อสาร

กิจกรรมที่ต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาจัดสนับสนุน พบว่า ต้องการให้สนับสนุนกิจกรรมในเรื่อง 1) กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ 2) กิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ 3) กิจกรรมด้านวิชาการ 4) กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม 5) กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กัน 6) กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมของมุสลิม 7) กิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 สรุปผลการสร้างและทดลองโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ลักษณะของโปรแกรมจะต้องประกอบด้วยระดับนโยบาย ผู้บริหารควรมีนโยบายในการจัดบริการรับรองทางด้านกายภาพสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จัดบริการห้องละหมาดและสถานที่อาบน้ำละหมาดอย่างเพียงพอต่อจำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการเรียนและการใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยในการตอบคำถามในเรื่องศาสนา วัฒนธรรม การเรียน การปรับตัวและการดำเนินชีวิตภายใต้แนวทางปฏิบัติทางศาสนาอิสลาม จัดบริการอาหารที่ได้ตรารับรองสัญลักษณ์ฮาลาลทั้งภายในและภายนอกสถาบันอุดมศึกษา และจัดบริการห้องสำหรับชมรมมุสลิมที่เพียงพอกับจำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ใน 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาด้านวิชาการ (การใช้ภาษาไทย) การพัฒนาด้านสังคมและการใช้ชีวิต การพัฒนาด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ และการพัฒนาด้านพหุวัฒนธรรม จะต้องมีการจัดกิจกรรมในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน) โดยสถาบันอุดมศึกษาควรเน้นในเรื่องการเขียน กิจกรรมการเสริมสร้างในเรื่องสังคม มนุษย์สัมพันธ์ การปรับตัว การคบเพื่อนและแนวทางในการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา กิจกรรมในเรื่องการเสริมสร้างการแสดงจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม กิจกรรมในเรื่องการพัฒนานบุคลิกภาพและมารยาทในสังคม กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมการเสริมสร้างความเป็นผู้นำ และการบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ และกิจกรรมที่ส่งเสริมในเรื่องความเป็นพลเมืองในด้านการพึ่งตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพความเสมอภาค การเคารพกติกาในสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคม

จากผลการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมครั้งที่ 1 เรื่องการปฐมนิเทศ พบว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความคาดหวังว่าจะได้รับความรู้ในเรื่องภาษาไทย นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90 มีความคาดหวังว่าเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว จะสามารถมีความกล้าแสดงออก และความเป็นผู้นำได้มากยิ่งขึ้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 มีความคาดหวังว่าจะสามารถนำกิจกรรมที่เข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสถาบันได้ และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 มีความคาดหวังว่าเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะสามารถทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนต่างเพศได้

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 2 เรื่องการใช้ภาษาไทยทางด้านการเขียน พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90 แสดงความคิดเห็นว่าได้รับความรู้เกี่ยวกับภาษา การอ่านเรื่องบทความต่าง ๆ ให้รู้และเข้าใจสามารถนำไปพัฒนาและใช้ชีวิตประจำวันได้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 แสดงความคิดเห็นว่า ในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้ภาษาไทยของตนมีความเข้มแข็งขึ้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 แสดงความคิดเห็นว่า ในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ทำให้รู้จักวิธีการเขียนภาษาไทย นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 แสดงความคิดเห็นว่า ได้รับความรู้เกี่ยวกับคำที่ไม่เคยรู้มาก่อน นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงความคิดเห็นว่า สามารถนำภาษาไทยไปพัฒนาตนเองให้พูดและเขียนภาษาไทยชัดขึ้น และมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 แสดงความคิดเห็นว่าสามารถมาพัฒนาตนเองให้เป็นนักอ่าน นักเขียน นักพูดที่ดี นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงความคิดเห็นว่าอยากให้สถาบันจัดโครงการอบรมภาษาไทยลักษณะนี้และใช้ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงความคิดเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนสอนดีมากใช้เทคนิคที่น่าสนใจทำให้ตื่นตัวในการเรียนวิชาภาษาไทยมากยิ่งขึ้น

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 เรื่องสังคมและวิถีชีวิตในมหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 มีการปรับตัวในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยดีขึ้น จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีการปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อนมากขึ้น และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.66 จะร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์ในเรื่องการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย เช่น การรณรงค์สวมหมวกป้องกันนิกาย การรณรงค์ทำความสะอาด การจัดกิจกรรมจิตอาสา

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 4 เรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทในการเข้าสังคม พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทั้งหญิงและชาย สามารถนำเสนอเทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพและการแต่งกาย ตลอดจนสามารถฝึกฝนในเรื่องบุคลิกภาพได้ ซึ่งจากการสังเกตนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลิกภาพ การแต่งหน้า การเลือกเสื้อผ้า โดยนิสิตนักศึกษาจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 ได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการแต่งหน้าที่ถูกต้อง

ตามหลักของศาสนาอิสลาม ช่วยให้มีคามมั่นใจในตนเองมากขึ้น และรู้จักวิธีการแต่งกายที่ทำให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีเสน่ห์ และรู้จักวิธีการแต่งหน้า ส่วนนิสิตนักศึกษาจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.66 ชอบที่จะให้มีการเรียนการสอนการแต่งหน้าและการเลือกเสื้อผ้าและการแต่งกายที่ถูกกาลเทศะเพิ่มขึ้นอีก

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 5 เรื่องกิจกรรมการออกกำลังกาย พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทั้งหญิงและชาย สามารถนำท่าออกกำลังกายในลักษณะแอโรบิค มาร่วมกันออกกำลังกาย และคิดรูปแบบการนำเสนอท่าออกกำลังกายใหม่ ๆ และเพลงบรรเลงที่มีความสนุกสนาน และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความชอบในท่าออกกำลังกาย และเพลงประกอบการออกกำลังกาย และมีความประสงค์ที่จะให้สถาบันจัดการออกกำลังกายแบบนี้ทุก ๆ วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง เพราะจะทำให้ร่างกายแข็งแรง และลดความอ้วน

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 6 เรื่องกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ พบว่า นิสิตนักศึกษาจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงความรู้สึกสงสารและเห็นใจที่ผู้สูงอายุโดนทอดทิ้ง และประสงค์ที่จะจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในลักษณะนี้อีกในครั้งต่อไป

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 7 เรื่องกิจกรรมพหุวัฒนธรรม พบว่า นิสิตนักศึกษาจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ได้รับความรู้ใหม่ในเรื่องวัฒนธรรมและประเพณีการใช้ชีวิตของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ และเข้าใจถึงการมีชีวิตอยู่ร่วมกันของทั้งสองศาสนาที่มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม มีองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องการเรียนรู้ศาสนาพุทธ

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 8 กิจกรรมความเป็นพลเมือง พบว่า ระดับความเป็นพลเมืองนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในด้านการพึ่งตนเองส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับน้อยและปานกลางจำนวน 12 คน เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 23 คน ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 10 คน และระดับมากจำนวน 12 คน เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะมีการเคารพสิทธิผู้อื่นอยู่ในระดับมากจำนวน 26 คน ด้านการเคารพความแตกต่าง ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 19 คน และ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 28 คน ด้านการเคารพความเสมอภาค ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมากจำนวน 17 คน และ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 28 คน ด้านการเคารพกติกา ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 12 คน และ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 28 คน และด้านความรับผิดชอบ ส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 12 คน และ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะอยู่ในระดับมากจำนวน 28 คน

จากผลการประเมินคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองด้านเคารพกติกาและความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมากเป็นเพราะหลักศาสนาอิสลามที่นิสิตนักศึกษานับถืออย่างเคร่งครัดนั้นได้สอนให้เคารพกฎกติกา ความเชื่อ และจะต้องรับผิดชอบต่อทั้งทางด้านศาสนาและทางด้านการเรียน ส่วนทางด้านการพึ่งตนเองนั้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมยังขาดการพึ่งตนเองจะต้องให้ความรู้และทักษะในการพึ่งตนเองให้มากขึ้น ซึ่งจะแสดงออกมาในลักษณะการวิเคราะห์แก้ไขกรณีศึกษา ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้คิดเป็นและวิเคราะห์เป็น เพราะฉะนั้นในเรื่องคุณสมบัติของความเป็นพลเมือง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของควรจะพัฒนาทางด้านการพึ่งตนเองของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมให้มากขึ้น

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 9 กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ พบว่า ระดับความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา พบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.65 S.D. = 0.21) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้มีความพึงพอใจในด้านการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และด้านการจัดกิจกรรมด้านพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 5.00 S.D. = 1.00) รองลงมาเป็นด้านการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.90 S.D. = 0.19)

นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทำแบบแสดงความคิดเห็นหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความรู้ในเรื่องภาษาไทยเพิ่มขึ้น
2. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 มีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น
3. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงความคิดเห็นว่า จะสามารถนำกิจกรรมที่เข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสถาบันได้ และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมยังได้เสนอข้อเสนอนั้นๆ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม สรุปได้ดังนี้
4. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมลักษณะนี้ เพราะจะทำให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้เปิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90

5. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมต้องการให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาไทย เพราะปัจจุบันในสถาบันอุดมศึกษาจะสอนวิชาภาษาไทยในชั้นสูง ซึ่งนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่มาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ไม่สามารถที่จะเรียนได้เพราะพื้นฐานของวิชาภาษาไทยไม่เข้มแข็ง จึงอยากให้อาจารย์สอนพื้นฐานวิชาภาษาไทย ทั้งเรื่อง การพูด ฟัง อ่าน เขียน โดยจัดการเรียนการสอน 1 ภาคการศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100

6. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมต้องการให้ผู้บริหารสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้จัดกิจกรรมทั้ง 2 ศาสนาในสถาบันการศึกษา เพราะสถาบันนี้มีจำนวนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเป็นจำนวนมาก และไม่เคยจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม ตลอดจนขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรม จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33

อภิปรายผล

การอภิปรายผล ผู้วิจัยขออภิปรายผลเป็นประเด็นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ด้านลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานิสิต

นักศึกษาไทยมุสลิม ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษา ยังไม่มีการจัดบริการรับรอง นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ และจากสภาพปัญหาทางด้านกายภาพที่จัดบริการรองรับ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ ยังไม่มีการจัดบริการที่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษาไทยมุสลิม ซึ่งมีไม่มีการบริการรองรับด้านกายภาพที่เพียงพอแก่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ได้แก่ 1) การจัดบริการให้มีห้องละหมาดและห้องอาบน้ำละหมาดสำหรับการทำละหมาดที่เพียงพอต่อนิสิตนักศึกษา 2) การจัดบริการห้องสำหรับชมรมมุสลิมหรือห้องที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถมาทำกิจกรรมร่วมกัน 3) การจัดบริการโรงอาหารสำหรับมุสลิม (ที่มีตรารับรองสัญลักษณ์ฮาลาล) หรือร้านอาหารที่คนมุสลิมเป็นผู้ประกอบอาหาร ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่า การจัดบริการทางด้านกายภาพให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมยังไม่เพียงพอต่อจำนวนนิสิตนักศึกษา ทั้ง 3 ข้อนี้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเป็นอย่างมาก เพราะ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะมีความแตกต่างจากนิสิตนักศึกษาทั่วไป เพราะศาสนาจะเข้ามามีบทบาททุกจังหวะในการดำเนินชีวิต นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะต้องมีหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อของศาสนาอิสลาม

การพัฒนาบัณฑิตนักศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา นั้น ลักษณะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาบัณฑิตนักศึกษาจะมีความสำคัญ ดังที่ ฮีบเนอร์ (Huebner, 1983; อ้างถึงในลำเนาวิ ขจรศิลป์, 2538: 78 - 80) ได้รวบรวมลักษณะต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาบัณฑิตนักศึกษาและช่วยสนับสนุนนิสิตจะต้องมีความหลากหลาย กับความเป็นลักษณะเดียวกัน (Heterogeneity/Homogeneity) และจากแนวคิดที่เกี่ยวกับความหลากหลายและความเป็นลักษณะเดียวกัน มีความเกี่ยวข้องกับความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมของนิสิตนักศึกษาในสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นลักษณะเดียวกัน นิสิตนักศึกษา จะพยายามเลือกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมนั้น และพยายามปรับตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมนั้นด้วย เช่นเดียวกับ เพซ (Pace, 1984) ที่ได้กล่าวว่า ในสถาบันอุดมศึกษาทุกประเภท สิ่งที่ทำให้นิสิตนักศึกษาที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ สภาพแวดล้อมที่ทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดความรู้สึกว่า มีความเป็นมิตร ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือกัน นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาควรจะต้องจัดบริการรองรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ในด้าน 1) การจัดแบ่งหอพักระหว่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมหญิงกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชาย ออกเป็นสัดส่วน เพราะตามหลักศาสนาอิสลามแล้ว ผู้หญิงกับผู้ชายที่ยังไม่ได้แต่งงานไม่สามารถจับเนื้อต้องตัวได้

ดังเห็นได้จากในการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชายหญิงจะไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่มีลักษณะสัมผัสทางร่างกายได้ 2) การจัดบริการตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยในการตอบคำถามในเรื่องศาสนา วัฒนธรรม การเรียน 3) การจัดบริการข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลสถานที่ตั้งมัธยมสำหรับนิสิตนักศึกษาทำพิธีละหมาด 4) บริการด้านข้อมูลเกี่ยวกับสมาคมมุสลิมที่ให้ความช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาทั้งในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังมีการส่งเสริมการทำกิจกรรมในด้านการปรับตัวและไม่มีการแบ่งแยกศาสนาอื่น ซึ่งการจัดบริการรองรับกับการนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าศึกษาสถานอุดมศึกษาในต่างประเทศได้จัดบริการขึ้นเพื่อพัฒนาบัณฑิตนักศึกษาไทยมุสลิม ทำให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีคุณภาพชีวิตทั้งทางด้านวิชาการและกิจกรรมได้ดีขึ้น

มหาวิทยาลัยซาลส์สตัน (Charles Sturt University: CSU) ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนกับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม โดยจัดตั้งศูนย์อิสลามศึกษา (Islamic Study Centre) ซึ่งเป็นศูนย์ที่ให้บริการกับนิสิตนักศึกษามุสลิมจากทั่วโลกที่เข้ามาศึกษากับมหาวิทยาลัย โดยภายในศูนย์นี้จะประกอบด้วย ห้องละหมาด การจัดอาหารที่มีตรารับรองสัญลักษณ์ฮาลาล การจัดหอพัก กิจกรรมการสอนทางด้านอิสลาม

การให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ การเรียน การปรับตัว และเป็นสถานที่แรกในการจัดการ ปฏิสัมพันธ์ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างนิสิตนักศึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยซาลส์เวิร์ทได้ร่วมกับ Islamic Sciences and Research Academy of Australia (ISRA) และ Muslim Association of Riverina Wagga Australia (MARWA) จัดโปรแกรมอิสลามศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ในเรื่องเทคโนโลยี การปฏิบัติตนของมุสลิมเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตใน ประวัติศาสตร์ปรัชญาร่วมสมัย และจิตวิญญาณ ความศรัทธาในพระเจ้า และสนับสนุนในเรื่อง การให้คำปรึกษาทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน ครอบครัว และการใช้ชีวิตในประเทศออสเตรเลีย (Charles Sturt University, 2012: online)

มหาวิทยาลัยกิปฟิท (Griffith University) ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดตั้ง Griffith University Muslim Students Association (GUMSA) โดยมีภารกิจให้บริการกับนิสิต นักศึกษามุสลิมดังต่อไปนี้ 1) มีการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามุสลิมที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย มีความรัก สามัคคี มีความเป็นพี่น้องในกลุ่มมุสลิม 2) จัดตั้ง Multi – Faith Centre Prayers ซึ่งเป็นสถานที่อำนวยความสะดวกให้กับนิสิตนักศึกษามุสลิมในเรื่องต่าง ๆ อาทิ ห้องละหมาด 3) จัดหาผู้นำศาสนาหรือผู้ที่มีความรู้ในเรื่องศาสนาอิสลามมาอบรมสั่งสอนให้กับนิสิตนักศึกษามุสลิม 4) ร่วมมือกับฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนด้านการเรียน การจัดการเรียน การจัดการกิจกรรม การบริการต่างๆ ให้กับนิสิตนักศึกษามุสลิม 5) จัดกิจกรรม เพื่อสร้างความสามัคคีระหว่างนิสิตนักศึกษามุสลิมกับนิสิตนักศึกษาต่างศาสนา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความศรัทธาในศาสนาที่แตกต่างกัน (Griffith University, 2012: online)

มหาวิทยาลัยลาโทรบ (La Trobe University) ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดบริการและพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมในเรื่อง การให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียน การปรับตัว ภาษา การช่วยแก้ปัญหาตลอดจนมีการจัดตั้งศูนย์ภาษาและวัฒนธรรม (Language and Cultural Exchange: LACE) เป็นการจัดโปรแกรมให้กับนิสิตนักศึกษาที่มีภูมิหลังทางด้านภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ยังจัดทำโปรแกรมการพัฒนาความเป็นผู้นำของนิสิตนักศึกษามุสลิม (Muslim Leadership Program: MLP) ซึ่งเป็นการจัดโปรแกรมร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยลาโทรบกับสมาคมอิสลามแห่งรัฐวิกตอเรีย เพื่อจัดโปรแกรมการพัฒนาความเป็นผู้นำของนิสิตนักศึกษามุสลิมที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหลักสูตร 1 เดือน ในการพัฒนาศักยภาพ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเอเชีย ออสเตรเลีย เพื่อให้เกิดการเป็น

ประชาคมอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนี้ทางมหาวิทยาลัยยังได้รวมกลุ่มประชาคมนิสิตนักศึกษามุสลิมเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และการพัฒนากัน อาทิ รวมประชาคมกับ RMIT University, Swinburne University, University of Melbourne, Victoria University และ Monash University เป็นต้น

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยควรที่จะริเริ่มจัดบริการรองรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อให้เกิดความรักและความศรัทธาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมกับสถาบันที่ศึกษาอยู่ และอะหมัด ยี่สุนทรอง (2546) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์ในการให้บริการที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ได้แก่ การจัดหอพักที่เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้สัมผัสพฤติกรรมและแบบอย่างวิถีชีวิตมุสลิมที่ดี การกำหนดให้มีการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตระหนักรู้ถึงบทบาทของตนในเรื่องการพัฒนานิสิตนักศึกษา การจัดสถานที่ละหมาดโดยการพัฒนาศาลาละหมาดให้มีบทบาทเป็นศูนย์รวมการละหมาดและกิจกรรมของชาวมุสลิมในสถาบันทั้งหมดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันศุกร์ การจัดบริการห้องสมุดอิสลามศึกษา การให้คำปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษาได้ตระหนักรู้ในการศรัทธาศาสนา การจัดบรรยากาศภายในสถาบัน เพื่อสร้างบรรยากาศการดำเนินชีวิตแบบอิสลาม เช่น สถานที่พักผ่อน การออกกำลังกาย การแยกเพศระหว่างชาย – หญิง การออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติของนิสิตนักศึกษาเพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติตามหลักศาสนา การจัดตั้งสถาบันการเงินแบบอิสลามโดยไม่มีดอกเบี้ย จัดสถานที่ประกอบศาสนกิจและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสถานที่สำคัญเพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมใช้บริการได้อย่างสะดวกและทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ม.ป.ป.) ที่กล่าวถึง การจัดตั้งศูนย์ที่ปรึกษาและพัฒนานิสิตนักศึกษา (The Counseling & Student Development Center – (SDC) เพื่อเป็นแหล่งให้บริการพัฒนานิสิตนักศึกษา เช่น การให้คำแนะนำปรึกษาทางจิตวิทยา บริการอาชีพ การดำเนินงานทางด้านองค์กรนิสิตนักศึกษายาเสพติด การพัฒนาบุคลิกภาพ สุขภาพและการเป็นผู้นำ ตลอดจนการให้คำปรึกษาทางด้านอารมณ์และสังคม ทั้งนี้ก็เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้รับการพัฒนาทางอารมณ์และสังคม และสอดคล้องกับ สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล (2550) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งสองด้านดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการปรับตัวเข้ากับคนส่วนใหญ่ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการที่ในสังคมไทยมีชาวไทยมุสลิมซึ่งมาจากเชื้อชาติที่แตกต่างกันไป คนเหล่านี้มีศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากชาวไทยกลุ่มอื่น พวกเขาได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยที่มีพื้นฐานความศรัทธาความเชื่อทางด้านพุทธศาสนาและวิธีการปฏิบัติตามหลักศาสนา พหุวัฒนธรรม ทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

ด้านกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะต้องพัฒนาใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านสังคมและวิถีชีวิต ด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านพหุวัฒนธรรมนั้น ในการจัดกิจกรรมเพื่อรองรับโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งหมดครอบคลุมการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ซึ่งกิจกรรมที่จัดประกอบด้วย 1) กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน) โดยสถาบันอุดมศึกษาควรเน้นในเรื่องการเขียน 2) กิจกรรมการเสริมสร้างในเรื่องสังคม มนุษยสัมพันธ์ การปรับตัว การคบเพื่อนและแนวทางในการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา 3) กิจกรรมในเรื่องการเสริมสร้างการแสดงจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม 4) กิจกรรมในเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทในสังคม 5) กิจกรรมการออกกำลังกาย 6) กิจกรรมการเสริมสร้างความเป็นผู้นำ และการบำเพ็ญประโยชน์ 7) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ และ 8) กิจกรรมที่ส่งเสริมในเรื่องความเป็นพลเมืองในด้านการพึ่งตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพความเสมอภาพ การเคารพกติกาในสังคม และ ความรับผิดชอบต่อสังคม จากผลการจัดกิจกรรมพบว่า

การพัฒนาทางด้านวิชาการ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ได้ใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษาในการสื่อสาร ทำให้มีปัญหาในการใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเขียน ฉะนั้นในเรื่องการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะต้องพัฒนาทางด้านภาษาไทย ดังจากที่สัมภาษณ์อาจารย์ปวีณา กาญจนพยนต์ จากสถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สัมภาษณ์เชิงลึก, 2 พฤษภาคม 2557) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับทักษะภาษาไทยของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ว่า “.....ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้จะมีปัญหาในเรื่องทักษะการพูดและการเขียน แต่ที่เห็นชัดเจนคือเรื่องทักษะการเขียน ส่วนใหญ่มาจากนักศึกษาไม่ค่อยมีความคิดเห็นในเรื่องที่ออกมานำเสนอ ผลิตภาษาออกมาไม่ได้ เพราะความคิดไม่มา ทำให้การใช้ภาษาไม่ได้ ในช่วงที่ทดสอบการพูด นิสิตนักศึกษาชายจะมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นมากกว่านิสิตนักศึกษาหญิง ซึ่งไม่แน่ชัดว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือไม่ ในการใช้ภาษาทั่วไป มีการสะกดคำผิดเยอะมาก โครงสร้างประโยคใช้คำเชื่อมผิด บางคนตีโจทย์ไม่แตก ไม่เข้าใจโจทย์ ตอนแรกคิดว่าอ่านไม่ออก เลยไม่เข้าใจ แต่เมื่อมาดูคะแนนทักษะการอ่าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี แสดง

ว่านักศึกษาอาจจะรับทำข้อสอบ ไม่ตั้งใจทำให้ดี ๆ ส่วนใหญ่แล้วปัญหาในเรื่องเขียนก็จะเป็นปัญหาด้านการลำดับความคิด อาจสับสน ปัญหาคำเชื่อม และการสะกดคำ.....” ซึ่งสอดคล้องกับกับการสัมภาษณ์อาจารย์วรางคณา ปัญญาณี อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (สัมภาษณ์เชิงลึก, 10 สิงหาคม 2557) อาจารย์ผู้สอนในการเขียนภาษาไทย ได้กล่าวว่า “.....นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ในชีวิตประจำวันอาจไม่ได้ใช้ภาษาไทย ดังนั้นอาจไม่สามารถที่จะเขียนได้ เพราะว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยเรื่องการเขียนค่อนข้างยาก จะต้องเรียนรู้เรื่องตัวอักษร เรียนรู้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เด็กอาจจะพูดได้แต่ยังไม่คุ้นเคยกับการเขียนและไม่ใช้ตามปกติ ก็เลยทำให้เขียนไม่ได้ แต่เชื่อว่านิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนี้จะรู้ว่า จะพูดออกมา จะพูดอย่างไรแต่เขียนไม่ออกเพราะไม่รู้ตัวสัญลักษณ์ที่ถอดออกมาเป็นอย่างไร ฉะนั้นสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่จะรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามชายแดนใต้เข้ามาจะต้องมีการปรับพื้นฐาน ถ้ามีพื้นฐานภาษาไทยที่ดีและมั่นคงแล้ว นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะเรียนรู้ภาษาไทยในระดับสูงขึ้นไปได้อย่างดี และถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพได้ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาควรจะปรับพื้นฐานความรู้ด้านภาษาไทยควรใช้เวลา 1 ภาคเรียน และถ้าจะสอนเรื่องการเขียน เด็ก ๆ อาจจะมีพื้นฐานอยู่บ้าง ถ้าเราเสริมจุดที่บกพร่อง ถูกต้อง ตรงกับที่เขาต้องการจริง ๆ น่าจะเกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น”

ซึ่งกล่าวโดยสรุป ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมนั้น จะต้องพัฒนาทางด้านภาษาไทยทั้งในเรื่องการพูดและการเขียน เพราะการที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมพูดไม่ได้และเขียนไม่เป็น ทำให้ไม่กล้าแสดงออกในด้านต่าง ๆ เช่น ไม่กล้าเข้าพบอาจารย์ กลัวในเรื่องการสื่อสารกับเพื่อนต่างศาสนา ไม่กล้านำเสนอผลงาน หรือมีความอาย ไม่มีความเป็นผู้นำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมาจากการที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสื่อสารภาษาไทยไม่ได้ดีเท่าที่ควร และในการพัฒนาด้านการพูดและการเขียนภาษาไทยนั้นควรจะจัดการเรียนการสอนภาษาไทยหรือการอบรมภาษาไทยสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจำนวน 30 ชั่วโมงขึ้นไป ก็จะทำให้ นิสิตนักศึกษาเกิดความเข้าใจในภาษาไทยได้มากขึ้น และผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมพบว่า การที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต่างพื้นที่นั้น ต้องการที่จะสื่อสารกับเพื่อนในภูมิภาคอื่น ๆ เพราะจะทำให้ได้รู้เรื่องการใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น และกิจกรรมในด้านสมรรถภาพภาษาไทยนั้น เมื่อมีนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง ผู้บริหารควรที่จะจัดการทดสอบระดับสมรรถภาพการใช้ภาษาไทยที่เป็นแบบมาตรฐาน ให้ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ทดสอบ จึงควรที่จะจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน

ด้านกิจกรรมที่จัดให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้พัฒนานั้นควรที่จะจัดกิจกรรมที่เป็นลักษณะพหุวัฒนธรรม โดยที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทั้งทางด้านประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต ของนิสิตนักศึกษาต่างศาสนาได้ โดยในการจัดกิจกรรม พหุวัฒนธรรมนั้นจะไม่ผิดหลักของศาสนาอิสลาม เพราะนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ศาสนาอิสลามบัญญัติไว้ทั้งในหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมบางอย่าง เช่นวันสำคัญทางศาสนาของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามจะมีความเหมือนกัน เช่น กิจกรรมกวนข้าวทิพย์ (กระยาसार) ในวันก่อนออกพรรษา (15 ค่ำ เดือน 10) ซึ่งคล้ายกับพิธีกวนอาชูรอ ช่วงเดือนมูฮัรรอหม เดือนที่ 1 ของปฏิทินอิสลามหรือฮิจเราะห์ศักราช โดยจะมีพิธีคล้ายกัน นอกจากนี้เพื่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารทางด้านกิจการนิสิตนักศึกษาจะต้องสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องความเป็นพหุวัฒนธรรม มีความเข้าใจในนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมว่านิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้จะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากนิสิตนักศึกษาคนอื่น ๆ เพราะนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะมีปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่มีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องความเชื่อทุกช่วงเวลาที่ทำกิจกรรม ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมส่วนตัวหรือกิจกรรมในสถาบันอุดมศึกษา โดยสถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างโอกาสการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน ให้นิสิตนักศึกษาต่างศาสนาเข้ามาร่วมกันและเกิดความสามัคคีกันได้และโปรแกรมในการพัฒนานั้น จะต้องเป็นโปรแกรมการเตรียมความพร้อมให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาอย่างยั่งยืนและมั่นคง และที่สำคัญจะต้องรู้เรื่องการปรับตัวในการเข้าสู่สังคมที่มีความหลากหลายให้ได้ นอกจากนี้ผู้ที่จัดกิจกรรมจะต้องจัดสรรเวลาไว้สำหรับให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้ปฏิบัติภารกิจทางด้านศาสนาในแต่ละวันด้วย อาทิ การจัดเวลาสำหรับทำละหมาด นอกจากนี้การจัดกิจกรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ กิจกรรมพิธีวันไหว้ครู ผู้บริหารควรที่จะให้ความรู้ที่แท้จริงของพิธีไหว้ครู เพราะนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมไม่เข้าใจในพิธีกรรมว่าจะเข้าร่วมได้หรือไม่ จะผิดกับข้อบัญญัติในหลักของศาสนาอิสลามหรือไม่ ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะมาทำความเข้าใจแก่นิสิตนักศึกษาที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ทุกศาสนาเข้าร่วมพิธี ให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรมแต่ก็ไม่ขัดกับหลักศาสนาใดศาสนาหนึ่ง

การพัฒนาด้านสังคม วิถีชีวิตและความเป็นพลเมือง เพราะตามหลักศาสนาอิสลามที่สอนให้มุสลิมมีความเป็นพี่น้องกันหรืออุมมะ เพราะฉะนั้นในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้จะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษาต่างศาสนาให้มีการยอมรับในความแตกต่าง ความเสมอภาค การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ

การเคารพกฎกติกา และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานความเป็นพลเมืองในประชาธิปไตย ที่จะนำมาพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ได้

การพัฒนาด้านทัศนคติและกระบวนการเรียนรู้ ด้วยนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีความเชื่อในศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนที่อาศัย แต่เมื่อเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่แล้ว นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ ต้องมีทัศนคติยอมรับการอยู่ร่วมกันได้ มีสิทธิศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน จะต้องแสวงหาจุดร่วมและเคารพความแตกต่าง โดยการแสวงหาจุดร่วมคือ การร่วมมือกัน เช่น ความมีคุณธรรม จริยธรรม การเคารพอาจารย์ จุดต่างคือ ต้องเคารพในความแตกต่างของวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ อุดมการณ์ ซึ่งการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จากสามจังหวัดชายแดนใต้ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ควรที่จะต้องมี Learning Process กระบวนการเรียนรู้ เป็นลักษณะ Active Learning พัฒนาทางด้านทักษะ การสื่อสารและ Interpersonal Skill ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาเป็นอันดับแรก และมีช่องทางให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ปรับทัศนคติเบื้องต้น ตลอดจนมีโปรแกรมที่มีความยืดหยุ่นไปตามลักษณะของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ปกรณ์ ต้นสกุล อดีตรองอธิบดีกรมการศาสนา (สัมภาษณ์เชิงลึก, 21 กันยายน 2557) ได้กล่าวว่า “.....ในการพัฒนานิสิตนักศึกษามุสลิมจะต้องรู้เรื่องในตัวนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสำคัญ 3 เรื่องคือ ความเชื่อ ประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสังคม ความเชื่อจะต้องรู้ว่า เด็กเหล่านี้สอนให้เชื่อและนับถือศาสนาอิสลาม คือต้องมีวัฒนธรรมที่ต้องบอกศรัทธาว่าเป็นมุสลิม โดยเมื่อเด็กเกิดมาจะต้องมีวัฒนธรรมการบอกศาสนาว่า “คุณเป็นคนมุสลิม” โดยมีพิธีบอกศรัทธาว่าจะต้องศรัทธาในองค์อัลลอฮ์ ศาสดาของแต่ละศาสนาเป็นคนที่เก่งเป็นคนอัจฉริยะมาก ทุกศาสดาอัจฉริยะ ไม่อย่างนั้นควบคุมมนุษย์ไม่อยู่ ศาสดาของศาสนาทุกศาสนาสามารถควบคุมความคิดของคนได้โดยใช้ความเชื่อ แสดงว่าศาสดาทุกศาสนามีความเป็นอัจฉริยะที่สามารถให้คนเป็นล้านคนให้มาฟังสิ่งที่ตัวเองพูดได้ เพื่อต้องการให้สังคมสงบสุขและอยู่ด้วยกันอย่างสันติ อยู่ด้วยกันอย่างเคารพซึ่งกันและกัน.....”

และด้วยเหตุนี้เมื่อผู้วิจัยถามว่า สิ่งที่ภาคภูมิใจของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมคืออะไร ส่วนใหญ่จะตอบว่า ภูมิใจที่ได้เป็นชาวมุสลิม เพราะวานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้รับความเชื่อ ชีวิตความเป็นอยู่และสังคม จากศาสนาเป็นสำคัญ ฉะนั้นในการปรับทัศนคติของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้จะต้องปรับทัศนคติในเรื่องการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนต่างศาสนา การเปลี่ยนมุมมองในการเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น และสอดคล้องกับประเสริฐ สุขศาสน์กวิน (สัมภาษณ์เจาะลึก, 7 ตุลาคม 2556) ที่ได้กล่าวถึงการ

พัฒนานิสิตนักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ขึ้น สิ่งที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ของนิสิตนักศึกษา กล่าวคือ ในท่ามกลางความแตกต่างของสังคม นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ โดยอ้างทฤษฎีทางด้านปรัชญาทางการเมืองคือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์แบบเอกภาพในพหุภาพ (Unity in Diversity) ถ้าทุกที่ที่ปรับหมดสันติภาพก็จะเกิดขึ้น ดังนั้น นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และสามารถปรับตัวเข้ากับทุกคนได้ สามารถอยู่ร่วมกับนิสิตนักศึกษาต่างศาสนาได้ โดยแสวงหาจุดร่วมและเคารพความแตกต่าง การแสวงหาจุดร่วมคือ การร่วมมือกัน เช่น ความมีคุณธรรมจริยธรรม การเคารพอาจารย์ จุดต่างคือจะต้องเคารพในความแตกต่างของวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ ความต่างอาทิ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นผู้หญิงจะต้องคลุมฮิญาบ คนต่างศาสนาก็ควรที่จะเคารพในความแตกต่างของเขา และจากปรัชญาในเรื่องการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์นี้เอง สามารถนำมาบูรณาการสู่การปฏิบัติ ได้แก่ การเปลี่ยนทัศนคติ โดยจะต้องมีทัศนคติใหม่ที่ว่า มนุษย์มีความเหมือนและความต่าง ความเป็นมนุษย์มีคุณค่าและสิทธิเท่าเทียมกัน ความเป็นมนุษย์จะไม่มีศาสนา ไม่มีสีผิว ไม่มีสีชาวดำ ความเป็นมนุษย์เหมือนความดี ฉะนั้นความเป็นเอกภาพ คือความที่ทุกคนเป็นมนุษย์เหมือนกัน มีคุณค่าไม่สามารถดูถูกได้ ส่วนพหุภาพ หมายถึง ความหลากหลาย เช่น เพศ มนุษย์ทุกคนมีความแตกต่างกัน มีสีขาว มีดำ มีชาติพันธุ์ต่างกัน พหุภาพจะเป็นเหมือนเครื่องปรุงแต่ง การเปลี่ยนกระบวนทัศน์นี้นำไปสู่ความเป็นเอกภาพ ความเป็นหนึ่งเดียว คือ ความเป็นมนุษยชาติที่อยู่ในตัวมนุษย์ ไม่ใช่ไปดูในเรื่องพหุภาพ เพราะอย่างไรมนุษย์ก็มีความแตกต่างในแต่ละคนอยู่แล้ว ฉะนั้นเราจะสร้างความเป็นพหุภาพไปในความเป็นเอกภาพได้อย่างไร ในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์นั้น ให้นิสิตนักศึกษามุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธมีทัศนคติยอมรับกันก่อนว่าไม่ว่าจะนับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ หรือศาสนาอิสลามทุกคนอยู่ร่วมกันได้ ชาติพันธุ์มาลาญและชาติพันธุ์ไทย มาจากดินแดนสุวรรณภูมิ ทุกคนเป็นพลเมืองชั้นหนึ่ง ทุกคนมีสิทธิ์และศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การทำกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สามารถนำไปจัดเป็นกิจกรรมเสริมก่อนเปิดภาคเรียน อาจจะใช้เวลาประมาณ 1 เดือนเพื่อให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่มาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ได้ปรับพื้นฐานความรู้ทางภาษาไทยและเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

2. กิจกรรมในโปรแกรมควรมีการเสริมกิจกรรมทางด้านครอบครัวอุปถัมภ์ (Host Family) ที่ต้องการรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้เข้าร่วมกิจกรรมในวันหยุด เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้มีความรู้สึกอบอุ่น ให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ

3. ในการทำกิจกรรมควรมีระยะเวลาในการติดตามผลเมื่อเวลาผ่านไป 1 ภาคการศึกษา เพื่อให้ นิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมมีประสบการณ์ในการเรียนและการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น และมีการวัดผลเพื่อให้เห็นความคงอยู่ เพิ่มขึ้น หรือลดลง ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

4. ในกิจกรรมควรมีการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามมากยิ่งขึ้น โดยอาจจะจัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษาไทยพุทธและไทยมุสลิมร่วมกันจัดทำโครงการจิตอาสาที่ช่วยเหลือชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธเพื่อให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

1. จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ยังมีทักษะทางด้านภาษาไทยน้อยมาก ทั้งทางด้านทักษะการเขียนและทักษะด้านการสื่อสาร ทำให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความอายที่จะสื่อสารและไม่กล้าแสดงออก ที่ผ่านมาสถาบันอุดมศึกษายังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้มากนัก เช่นการจัดการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย จะ

ไม่จัดการเรียนการสอนในลักษณะการใช้ภาษาไทยขั้นพื้นฐาน (การฟัง พูด อ่าน เขียน) แต่จะจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในขั้นการใช้งานได้แล้วโดยส่วนใหญ่จัดให้ร่วมกับนิสิตนักศึกษาทั่วไป โดยที่ไม่ทราบถึงความต้องการที่แท้จริง ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรที่จะตระหนักถึงความสำคัญที่จะหาวิธีจัดการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ได้พัฒนาสมรรถภาพภาษาไทยในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้มากยิ่งขึ้น เพราะเมื่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมสามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ได้แล้วนั้น จะทำให้มีความกล้าแสดงออกและมีภาวะผู้นำมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยในด้านกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง พบว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ยังขาดคุณสมบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง สถาบันอุดมศึกษาควรที่จะส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ใช้ทักษะในการพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น โดยจัดกิจกรรมที่ฝึกให้วิเคราะห์แก้ไขกรณีศึกษา ให้คิดเป็น วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาเป็น โดยอาจจัดในลักษณะของโครงการจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ฝึกให้แสวงหากระบวนการในการที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ

3. ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารควรมอบนโยบายในการจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ประยุกต์ให้สอดคล้องให้เป็นรูปแบบให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งได้นำไปใช้ เช่น กิจกรรมการไหว้ครู ซึ่งควรให้นิสิตนักศึกษาไทยพุทธและไทยมุสลิมได้ร่วมกันทำกิจกรรมกัน ตลอดจนส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางศาสนาพุทธและอิสลามที่มีลักษณะคล้ายกัน เพื่อให้นิสิตนักศึกษาทั้งสองศาสนาได้ทราบถึงวัฒนธรรมที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

4. การจัดกิจกรรมสถาบันอุดมศึกษาควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องกิจกรรมจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมให้มากยิ่งขึ้น ให้โอกาสนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้แสดงบทบาทของตนเองในการการนำเสนอ การแก้ไขปัญหา การเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเด็นสันติภาพ บทบาททางการเมือง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความเป็นอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้เปรียบเทียบกับความเป็นอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาไทยพุทธจากภูมิภาคอื่น ๆ
2. ควรมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและการปรับตัวของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในการเข้าสู่สังคมที่มีความหลากหลาย โดยอาจจะศึกษานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในเขตภาคกลางและนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้
3. ควรมีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและความเป็นพหุวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยพุทธ ศึกษาการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยพุทธ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมอาเซียน. เปิดประตูสู่อาเซียน. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/asean>.

[21 สิงหาคม 2555]

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). ร่างแผนพัฒนาการอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้.

..... (2555). รายงานสถิตินักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาประจำปี 2555. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).

..... (2555). รายงานสถิตินักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่ออกกลางคันประจำปี 2555. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวง. (ม.ป.ป.). การศึกษาเพื่อความยั่งยืนเป็นสุข: แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2551-2554 ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิกระทรวงศึกษาธิการแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างสันติสุขปี 2548-2551. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

..... (2552). สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

..... (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559), พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

..... (2553). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559), พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

....., สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์การศึกษาระดับ 12 ยะลา. (2553). การบริหารการศึกษาเชิงรุก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา. (อัดสำเนา).

..... (2548). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

คมสัน สุขมาก. (2553). การพัฒนาโปรแกรมเพื่อสร้างเสริมมโนทัศน์เชิงจิตสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาโท, สาขาการศึกษาของระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

จรัญ มะลูลีม. ศาสนาอิสลาม. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา:

<http://www.heritage.thaigov.net/religion/others/islam1.htm>,

[http://www.muslimthai.com/main/1428/\[30, สิงหาคม 2555\]](http://www.muslimthai.com/main/1428/[30, สิงหาคม 2555]).

จรัญ มะลูลีม. หัวหน้าสาขาการระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สัมภาษณ์, 26 ตุลาคม 2556.

จิรวัดน์วีรังกรณ์. ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2556.

- คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2557. แหล่งที่มา: <http://www.Chula.ac.th>. [19, สิงหาคม 2557]
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และอ้อมใจ วงษ์มณฑา. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ถ่ายเอกสาร.
- โชติชวัล พุกิกกาญจน์. (2548). การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษามุสลิมมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการพัฒนาระบบการมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ดลมนรจณ์ บากา และเกษตรชัย และหีม. (2551). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตของเยาวชนไทยมุสลิมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐธรรณ์ หลาวทอง. (2546). การประเมินจิตพิสัย. ใน สุวิมล ว่องวาณิช. (บรรณาธิการ). การประเมินผล การเรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางการวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุจดือน พันธุ์นาวัน. (2550). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ. ใน รายงานการวิจัยทุนอุดหนุนรายงานการวิจัย, หน้า 93. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ดุสิต หวันเหล็ก. (2530). การศึกษาค้นคว้าพัฒนาการทำงานด้านสภาพส่วนบุคคลของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. ถ่ายเอกสาร.
- ทองเรือน อมรชกุล. (2525). การบริหารกิจการนิสิต: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: (อัสสัมชัญ).
- ธิดารัตน์ บุญนุช. (2543). การพัฒนากิจกรรมนิสิตนักศึกษา. กรุงเทพฯ. (อัสสัมชัญ).
- นัทธี บุญจันทร์. อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. สัมภาษณ์, 24 กันยายน 2556.
- นายกองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2556.
- นิดา อุดมวิทย์. (2554). การพัฒนาแบบการบริหารนิสิตนักศึกษาเพื่อสนับสนุนพันธระตอการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปกรณ์ ต้นสกุล. (2554). การพัฒนาแบบของการสร้างสังคมสมานฉันท์ในชุมชนที่นับถือศาสนาต่างกันของจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ปกรณ์ ต้นสกุล. อดีตรองอธิบดีกรมการศาสนา. สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2557.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2556). คู่มือการจัดกิจกรรมในรายวิชาเพื่อสร้างพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร. (อัสสัมชัญ)
- ประเสริฐ สุขศาสนิกวิน. ผู้อำนวยการศูนย์มุสลิมศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2556.
- ปวีณา กาญจนพยนต์. สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2557.
- ปัทมร ชัยวัฒน์. เส้นทางทุนมนุษย์ไทย โอกาสและจุดเปลี่ยนของมุสลิมในประชาคมอาเซียน. ใน การประชุมวิชาการโลกมุสลิมประจำปี 2555. 93. กรุงเทพฯ : ศูนย์นโยบายโลกมุสลิม คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

- ประภาศรี รอดสมจิตร. (2542). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แนวคิดหมวกคิดหกใบของ เดอโบโน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พีศตุม. การจัดกิจกรรมกับนักศึกษามุสลิม. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.fattum.igetweb.com>. [12 กันยายน 2556]
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.ku.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.kku.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.cmu.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.rmutt.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยมหิดล. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.mahidol.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยนเรศวร. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.pnu.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.nu.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยบูรพา. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.bpu.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.tu.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.yru.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.ru.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.rbac.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยฟาฏอนี. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.yiu.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.psu.ac.th>. [6 สิงหาคม 2556]
- มัตถนา คูตะปะพันธ์. (2533). ศาสนาอิสลาม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- มูฮัมหมัดรูยานี บากา. (2548). ปอเนาะแหล่งเรียนรู้อิสลามชายแดนใต้. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- รณชัย จุทอง. อัตลักษณ์นักศึกษามุสลิมกับปัญหาการอยู่ร่วมกันในรั้ว มอ. หาดใหญ่. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : <http://www.deepsouthwatch.org/node/727>. [5 กันยายน 2555]
- วรางคณา ปัญญาณี. อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

- ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. สัมภาษณ์. 10 สิงหาคม 2557.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2552). การพัฒนาบัณฑิตนักศึกษา. กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา).
- ศตพล ลูกอินทร์. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. สัมภาษณ์. 25 กันยายน 2556.
- ศศิพรพรรณ บิลมาโนช. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องการรับรู้ถึงวิกฤติการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และภาพลักษณ์ที่มีต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในสายตาของผู้บริหารสถานประกอบการเอกชนใน กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2551). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์มุสลิมศึกษา, สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2539). ไทยกับมุสลิม ศึกษาเฉพาะกรณี ชาวไทยมุสลิม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ . (2549). พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนา การศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาปอเนาะ. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีบูรณะคอมพิวเตอร์การพิมพ์.
- สถาบันพระบรมราชชนก. (2553). ทุนอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาชายแดนใต้. ใน รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษา ผลและผลกระทบโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้. หน้า 12 – 14. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สัญญา ทองบุญศรี. (2550). โรงเรียนปอเนาะ ปัญหาภาคใต้ในบริบทของสังคม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สแควร์ปรีนซ์ 93 จำกัด, 2550. (อัดสำเนา).
- सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. สถิติการสอบโอเน็ตประจำปี 2553. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://www.niels.or.th>. [10 กันยายน 2555].
- สำเนาวิชาจรศิลป์. (2537). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 1: พื้นฐานและบริกรรนักศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- _____ . (2538). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2: การพัฒนานักศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- สมิอนาวาออตอนาน. ปัญหาของนักศึกษาไทยมุสลิมเมื่อเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งข้อมูล : <http://www.smiana.wordpress.com>. [8 ธันวาคม 2555]
- สุชาดา สุธรรมรักษ์. (2553). การพัฒนาการศึกษา: แนวคิดและหลักการ. ใน การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง, หน้า 93 – 102. กรุงเทพฯ: สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษา แห่งประเทศไทย
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2549). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนีย์ รุจิระอัมพร จิตรหวมวด. (2522). วัฒนธรรมอิสลาม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- อัสฮาร์ สาริมะเจ๊ะ. ประธานสมาพันธ์นิสิตนักศึกษามุสลิมแห่งประเทศไทย (สนมท.). สัมภาษณ์. 9 มีนาคม 2556.
- อะห์มัด ยี่สุนทร. (2546). การนำเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาค่านิยมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ในสถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับสมบูรณ์แบบ.วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- อารง สุทธาศาสตร์. หลักการอิสลามเบื้องต้น. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : <http://www.cicot.or.th>.
[21 สิงหาคม 2555]
- อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมมุสลิม. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2556.
- อาบิดิน ปาเนาะ. ประธานชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2556.
- อิรฟานร์ มะรอดิง. ประธานชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2556.
- อิสรานิวส์. วัฒนธรรมอิสลาม. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งข้อมูล : <http://www.isranews>. [8 ธันวาคม 2555]
- อุ้นตาน พคุณ. (2527). การเรียนการสอนผู้ใหญ่เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- _____. (2546). กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- อุสมาน ราชฎ์นียม. อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. สัมภาษณ์, 23 กันยายน 2556.

ภาษาอังกฤษ

- Adelaide. Muslim students' guide of Adelaide. [online]. Available from: <http://www.adelaide.edu.au>.
[2012, September 17]
- Association of Southeast Asian Institution of Higher Learning. (1969). The student personnel point of view. The Association of Southeast Asian Institution of Higher Learning.
The Association of Southeast Asian Institution of Higher Learning, 1969: 86 - 90)
- Astin A. (1985). Achieving Educational Excellence: A Critical Assessment of Priorities and Practices in Higher Education. San Francisco: Jossey – Bass.
- Astin, A. (1993). The Impact of Dormitory Living on Student. Educational Record, 54,
204 –210.
- Brown, R.D. (1972). Student development in tomorrow's higher education a return to the academy.
Washington, DC: American College Personnel Association.
- Boon, Edgar J. (1992). Development Programs in Adult Education. Prospect Heights: Waveland Press"
- Boyle, Patrick G. (1981). Planning Better Programs. New York : Mc Graw Hill Book Company.
- Caffarella, Rosemary S. (1994). Planning Programs for Adult Learners. San Francisco : Jossey-Bass Publishers.
- Charles Sturt University. Charles Sturt University Facilities and support for Muslim students". [online].
2012. Available from : <http://www.csu.edu.au>. [2012, September 3]
- Chickering, A. (1969). Education and Identity. San Francisco: Jossey – Bass.
- Chickering, A. (1974). Commuting Versus Resident Students: Overcoming the Educational Inequities of Living Off Campus. San Francisco: Jossey – Bass.
- Farouk Dey. (2012). Islam on campus: Identity Development of Muslim – American College Students.
Dissertation, The graduate school, University of Florida.
- Griffith University . Griffith University Muslim Students Association (GUMSA). [online]. Available

- from : <http://www.griffith.edu.au/clubs/clubs-a-to-z/religious>. [2012 ,September 3]
- Huebner, L.A. (1983). The status of theory in campus ecology, In U. Delworth, G.R.
- Joseph Kauffman. (1971). Profile of College Students, The Encyclopedia of Education. The McMillan Company and the Free Press, USA.
- La Trobe University . La Trobe University's Islamic Society (LTUIS) . [online]. Available from : <http://www.latrobe.edu.au>. [2012 ,September 3]
- King, P.M., and Field, A.L. (1980). A framework for student development: From student development goals to education opportunity practice. Journal of College Student Personnel, 28, 541 – 548.
- King, P. (1994). Theories of College Student Development: Sequences and consequences. Journal of College Student Development. 37(2): 242 – 245; March/April.
- Knowles, M.S. (1964). The Modern Practice of Ault Education: Andragogy versus Pesagogy. New York: Association press.
- Krejcie, R.V., and Morgan, D.W. (1970). Determine sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement 30 (Autumn): 607 – 610.
- Miller, T.K., Winston, Jr., R.B., and Association. (1991). Administration and leadership in student affairs. Muncie, IN: Accelerated Development Inc.
- Pace, C.R. (1984). Measuring the quality of college student experiences. Los Angeles: Higher Education Research Institute, the University of California.
- Pascarella, E.T., & Terenzini, P.T. (1991). How College affects students. San Francisco: Jossey – Bass.
- Rodgers, R. (1990). Recent Theories and Research Underlying Student Development. In D.Creamer and Associates (Eds). College Student Development: Theory and Practice for the 1990s. (Media Publication No. 49), Alexandria, VA: American College Personnel Association.
- Sue, D. W., & Sue, D. (2003). Counseling the culturally drivers: Theory and practice (4th ed.). Hoboken, NJ: Wiley.
- Tinto, V. (1987). Leaving college: Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition. Chicago: University of Chicago Press.
- Tyler, R.W. (1971). Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago : University of Chicago Press.
- Walsh, W.B. (1973). Theories of person environment interaction: Implications for the college student. Iowa City, IA: American College Testing Program.
- Wardah, C, and others. Leadership Experiences of Undergraduate Muslim Student Leaders: An Exploratory Case Study. European Journal of Social Sciences – Volume 20, Number 1 (2011): 112.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์ โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัด
ชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

1. ดร. ปกรณ์ ต้นสกุล อติตรองอธิบดีกรมการศาสนา
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จรัญ มะลูลีม หัวหน้าสาขาการระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. อาจารย์ศตพล ลูกอินทร์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
4. อาจารย์ ดร. นัทธี บุญจันทร์ อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
5. อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
6. อาจารย์อุสมาน ราชฎ์นียม อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
7. อาจารย์ ดร. ประเสริฐ สุขศาสตร์นักวิน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอิสลามศึกษาและผู้อำนวยการศูนย์
อิสลามศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม และ
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและศึกษาอิสลามมหาวิทยาลัย
นานาชาติอัลมูศตอฟาแห่งอิหร่าน สาขากงเซา
ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. อาจารย์ ดร. จีรวัดน์ วีรังกรณ์ สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9. อาจารย์ปวีณา กาญจนพยนต์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
10. อาจารย์วรางคณา ปัญญาณี ประธานชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
11. นายอิรฟานร์ มะรอดิง มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
12. นายอภิดิน ปาเนาะ ประธานชมรมมุสลิมมหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยาและเป็นประธานเครือข่ายสมาพันธ์
นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมภาคกลางจังหวัด

14. นายอัชฮาร์ สารีมะเจ๊ะ

พระนครศรีอยุธยา

ประธานสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

แห่งประเทศไทย และประธานนักศึกษาชาวมุสลิม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาการจัดกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม จากสามจังหวัดชายแดนใต้

1. เจ้าอาวาสวัดภูเขาทองและคณะพระสงฆ์ (วิทยากร พระมหาไฉด์)
2. นายกองดีการบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง อีหม่ามประจำมัสยิดภูเขาทอง
3. อาจารย์รัตนชัย ปรีชาพงศ์กิจ อาจารย์ประจำสาขาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
4. อาจารย์ดารารพร ศรีม่วง อาจารย์ประจำสาขาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
5. อาจารย์วรางคณา ปัญญาณี อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
6. อาจารย์ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุข
สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา
7. คุณชัยศักดิ์ เจตตกร ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรภาพ
และการแต่งหน้า บ้านบอยโมเดลลิ่งเดอะเบสบอย
8. คุณศุภรัตน์ ไยบัว ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกกำลังกาย (แอโรบิคเทรนนิ่ง)

**รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ
โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา**

1. รองศาสตราจารย์ ดร. เอนก หิรัญรักษ์	อดีตคณบดีคณะสถิติประยุกต์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
ปัจจุบันเป็นอาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยี
สารสนเทศ มหาวิทยาลัยชินวัตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จริยาภรณ์ รุจิโมระ	อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. อาจารย์ ดร. ประเสริฐ สุขศาสน์กวิน
(เชคชะรีฟ ฮาดีย์)	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยนานาชาติอัลมุศตอฟา
แห่งอิหร่าน สาขากรุงเทพฯ และ
ผู้อำนวยการศูนย์อิสลามศึกษา
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
4. อาจารย์ ดร. ภัทรพล มหาจันทร์	อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิตและ
การพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
5. อาจารย์ ดร. เซาว์นฤทธิ เรืองปราชญ์	อาจารย์สาขาวิชาอิสลามศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

**รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจกิจกรรม
โปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา**

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จริยาภรณ์ รุจิโมระ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2. อาจารย์ ดร. ธนินาฏ ณ สุนทร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาและ
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
3. อาจารย์ ดร. พีรเทพ รุ่งคุณากร รองหัวหน้าสาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิต
และการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
4. อาจารย์ ดร. ประเสริฐ สุขศาสน์กวิน ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและศึกษาอิสลาม
(เขตกะหะฟ ฮาดีย์)
มหาวิทยาลัยนานาชาติอัลมุศตอฟา
แห่งอิหร่าน สาขากรุงเทพฯ และ
ผู้อำนวยการศูนย์อิสลามศึกษา
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุปราณี ดาราฉาย ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาไทยสำหรับมุสลิม
อดีตอาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม)

ภาคผนวก ค
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

RELIABILITY

```

/VARIABLES=s0211 s022 s0222 s023 s0233 s024 s0244 s025 s0255 s026 s0266 s027 s0277
s028 s0288 s029 s0299 s0210 s021010 s02111 s0211111 p31 p32 p33 p34 p35 p36 p37 p38 p39
p310 p311 p312 p313 p314 p315 p316 p317 p318 p319 p320 p321 b041 b042 b043 b044
b045 b046 b047 b048 b049 b0410 b0411 b0412 b0413 b0414 b0415 b0416

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA

/SUMMARY=TOTAL MEANS.

```

Reliability

[DataSet1] D:\ข้อมูลดิบหาค่าความเชื่อมั่น .sav

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.835	.764	57

Summary Item Statistics

	Mean	Minimum	Maximum	Range	Maximum / Minimum	Variance	N of Items
Item Means	1.657	.033	4.067	4.033	122.000	2.225	57

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ในกรณีมีการจัดให้บริการ ระดับความพร้อมในการ จัดบริการห้องสำหรับทำ พิธีกรรมทางศาสนา (ห้อง ละหมาด)	91.1333	177.223	.486	.	.827
สถานที่สำหรับอาบน้ำ ละหมาด	93.5667	193.220	.022	.	.836
ในกรณีมีการจัดให้บริการ ระดับความพร้อมในการ จัดบริการสถานที่สำหรับ อาบน้ำละหมาด	91.5000	181.500	.378	.	.830
หอพักสำหรับนิสิต นักศึกษาไทยมุสลิม	93.6333	191.551	.172	.	.835
ในกรณีมีการจัดให้บริการ ระดับความพร้อมในการ จัดบริการหอพักสำหรับ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	90.9667	183.895	.402	.	.830

ห้องชมรมมุสลิม	93.6667	189.816	.314	.	.833
ในกรณีมีการจัดให้บริการ					
ระดับความพร้อมในการ	91.4333	180.599	.410	.	.829
จัดบริการห้องชมรมมุสลิม					
ร้านอาหารมุสลิม	93.6000	190.731	.277	.	.834
ในกรณีมีการจัดให้บริการ					
ระดับความพร้อมในการ	90.4000	181.214	.552	.	.827
จัดบริการร้านอาหารมุสลิม					
ศูนย์ที่ปรึกษาและให้ความ					
ช่วยเหลือนิสิตนักศึกษา	93.7667	190.254	.235	.	.834
ไทยมุสลิม					
ในกรณีมีการจัดให้บริการ					
ระดับความพร้อมในการ					
จัดบริการศูนย์ที่ปรึกษา	91.9333	175.582	.418	.	.829
และให้ความช่วยเหลือนิสิต					
นักศึกษาไทยมุสลิม					
การจัดให้มีที่ละหมาดรวม					
ในวันศุกร์	93.8667	192.051	.087	.	.836
ในกรณีมีการจัดให้บริการ					
ระดับความพร้อมในการ					
จัดบริการจัดให้มีที่	91.9667	177.137	.339	.	.833
ละหมาดรวมในวันศุกร์					
อาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะ					
นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม	93.9000	194.024	-.056	.	.838
ในกรณีมีการจัดให้บริการ					
ระดับความพร้อมในการ					
จัดบริการอาจารย์ที่ปรึกษา	92.1000	178.162	.281	.	.836
เฉพาะนิสิตนักศึกษาไทย					
มุสลิม					

การจัดกิจกรรมสอนเสริม ในวิชาภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน)	93.7333	187.513	.470	.	.831
ในกรณีมีการจัดให้บริการ ระดับความพร้อมในการ จัดบริการการจัดกิจกรรม สอนเสริมในวิชาภาษาไทย	91.9333	169.857	.567	.	.823
การทดสอบวัดผลในวิชา ภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน)	93.7333	193.375	-0.006	.	.837
ในกรณีมีการจัดให้บริการ ระดับความพร้อมในการ จัดบริการในการทดสอบ วัดผลในวิชาภาษาไทย	91.9333	190.340	.020	.	.845
การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้วัฒนธรรมระหว่าง นิสิตนักศึกษาไทยพุทธกับ นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมซึ่ง กันและกัน	93.7000	189.872	.290	.	.833
ในกรณีมีการจัดให้บริการ ระดับความพร้อมในการ จัดบริการการจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัฒนธรรม	91.8333	174.902	.449	.	.828
ท่านมีปัญหาในการฟัง ภาษาไทยหรือไม่	94.4000	194.110	-0.096	.	.837
ท่านมีปัญหาในการพูด ภาษาไทยหรือไม่	94.3667	193.895	-0.058	.	.837

ท่านมีปัญหาในการอ่าน ภาษาไทยและการวิเคราะห์ สิ่งที่ได้จากการอ่านหรือไม่	94.3667	191.413	.236	.	.834
ท่านมีปัญหาในการเขียน ข้อความแบบร้อยแก้ว เช่น การเขียนรายงาน การเขียน เรียงความ การเขียน บทความหรือไม่	94.2333	192.875	.037	.	.836
ท่านมีปัญหาในการเข้าใจ คำศัพท์และประโยคต่าง ๆ ที่ใช้ในการสนทนากับผู้อื่น หรือไม่	94.3667	192.240	.138	.	.835
ท่านมีปัญหาในการใช้ ถ้อยคำและสำนวนภาษาที่ สื่อความรู้สึกของตนให้กับ ผู้ที่สนทนาด้วยเกิดความ เข้าใจหรือไม่	94.3667	194.516	-.130	.	.837
ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหา ที่เรียนและการสรุป ประเด็นสำคัญหรือไม่	94.4333	192.737	.144	.	.835
ท่านมีปัญหาในเรื่อง ความเครียดเนื่องจากท่าน ไม่เข้าใจภาษาไทยหรือไม่	94.3667	193.137	.032	.	.836
ท่านมีปัญหาในการเข้าร่วม กิจกรรมในสถาบันหรือไม่	94.4000	194.041	-.086	.	.837
ท่านมีปัญหาในการเข้าพบ อาจารย์ที่ปรึกษาหรือไม่	94.4000	194.248	-.115	.	.837

ท่านมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือไม่	94.4333	196.047	-.505	.	.838
ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ในห้อง เช่น รายงานกลุ่ม การทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่	94.3667	193.206	.024	.	.836
ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องตารางเวลาเรียนกับการทำละหมาดหรือไม่	94.3000	193.872	-.049	.	.837
ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับสถานที่ และบรรยากาศในการเรียนในสถาบันของท่านหรือไม่	94.4333	192.737	.144	.	.835
ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมไทยในสถาบันของท่านหรือไม่	94.4333	194.461	-.195	.	.837
ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสภาพความเป็นอยู่ในหอพักหรือไม่	94.4333	192.530	.185	.	.835
ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมของหอพักหรือไม่	94.4333	192.530	.185	.	.835
ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมการรับน้องใหม่หรือไม่	94.3667	193.689	-.033	.	.836

ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง ระเบียบวินัยในชั้นเรียนเช่น การแต่งกาย การคลุม ฮิญาบ หรือไม่	94.4000	195.283	-.261	.	.838
ท่านมีปัญหาในการเข้าร่วม กิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่ กิจกรรมของศาสนาอิสลาม หรือไม่	94.4000	194.662	-.173	.	.837
ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของสถาบันอย่างสม่ำเสมอ	90.7667	180.737	.509	.	.827
ท่านสนทนากับเพื่อนที่มา จากสามจังหวัดชายแดนใต้ ด้วยภาษาไทย	90.8000	177.959	.549	.	.825
ท่านสนทนากับเพื่อนต่าง ศาสนาด้วยภาษาไทย	90.6333	184.240	.340	.	.831
เมื่อท่านไม่เข้าใจในวิชาที่ เรียนท่านมักจะถามอาจารย์ ผู้สอนในวิชานั้นอยู่เสมอ	91.0333	181.551	.461	.	.828
ท่านมักจะเข้าพบอาจารย์ที่ ปรึกษาเมื่อท่านมีปัญหา ด้านการเรียนและเรื่อง ส่วนตัว	91.5333	181.016	.456	.	.828
ท่านสามารถส่งงานที่ได้รับ มอบหมายได้ทันตาม กำหนดเวลา	90.7333	187.926	.191	.	.835
เมื่อมีเวลาว่าง ท่านมักเข้า ห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้า	91.6333	182.171	.472	.	.828
ท่านมักจะมีการทบทวน วิชาที่เรียนกับกลุ่มเพื่อนๆ เสมอ	91.1333	183.982	.408	.	.830

ท่านมักจะดูแลสุขภาพ ร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ	91.0000	185.724	.339	.	.831
ท่านมักจะมี การแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมและภาษา	91.2333	178.668	.558	.	.826
ระหว่างเพื่อนต่างศาสนา					
ท่านมักจะ ทักทายอาจารย์ และเพื่อนต่างศาสนา	90.8667	182.257	.455	.	.829
ท่านเคยเข้าชมรมหรือทำ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ กิจกรรมของศาสนาอิสลาม	91.5667	179.495	.437	.	.828
ท่านมักทำกิจกรรมใน ชมรมที่ท่านเป็นสมาชิก	91.1667	186.144	.261	.	.833
หลังจากเลิกเรียนแล้วท่าน มักจะทบทวนสิ่งที่เรียนมา อยู่เสมอ	91.2333	187.289	.285	.	.833
หลังจากเลิกเรียนท่านมักจะ ทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ใน สถาบัน	91.3333	179.471	.548	.	.826
หลังจากเลิกเรียนท่านมักจะ ไปเที่ยวตาม ห้างสรรพสินค้า เพื่อ พักผ่อนและทำกิจกรรม เช่นเลือกซื้อสินค้าต่าง ๆ ชมภาพยนตร์	91.4667	183.430	.395	.	.830

แบบสอบถามเชิงสำรวจ

(Survey Questionnaire)

เรื่อง การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้
ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถาม : นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามเชิงสำรวจชุดนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินการ
จัดบริการให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจาก
สามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ จำนวน 4 ข้อ

โปรดตอบข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงด้วยความขอบคุณอย่างยิ่งในความร่วมมือนำ
ข้อมูลที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมทุกคนที่กรอกมามีคุณค่าต่องานวิจัยและเป็นประโยชน์ต่อการ
พัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอย่างมาก

นายธีระพงศ์ นุศรากุล

นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา

ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อที่ตรงกับตัวนิสิตนักศึกษามากที่สุด

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ ปี

3. ภูมิลำเนา 1) จังหวัดยะลา 2) จังหวัดปัตตานี 3) จังหวัดนราธิวาส

4. ท่านเคยเรียนหนังสือในสถาบันปอเนาะหรือไม่
 1) ไม่เคยเรียน 2) เคยเรียน

5. โรงเรียนที่ท่านจบการศึกษามาเป็นโรงเรียนประเภทใด
 1) โรงเรียนรัฐบาลสายสามัญ 2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
 3) อื่น ๆ ระบุ.....

- 6.เกรดเฉลี่ยสะสมที่จบจากมัธยมศึกษาตอนปลาย
 1) ต่ำกว่า 1.50 2) 1.51 - 2.00 3) 2.01 - 2.50
 4) 2.51 - 3.00 5) 3.01 - 3.50 6) 3.51 - 4.00

7. ท่านมีเหตุผลใดในการพิจารณาเลือกสถานที่ศึกษาที่ท่านกำลังศึกษาอยู่ในขณะนี้ ขอความกรุณาลำดับความสำคัญของเหตุผลในการเลือกสถานที่ศึกษาของท่านในปัจจุบัน (โปรดใส่ตัวเลขโดยเรียงลำดับ 1 – 8 ในช่อง)
 ระยะทาง
 ชื่อเสียงของสถาบัน
 มีสาขาที่เป็นที่ต้องการของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (ระบุสาขา.....)

- การเดินทางสะดวกสบายมีรถรับส่งจากภูมิลำเนาถึงสถาบัน
- มีมัสยิดหรือสุเหร่าอยู่ใกล้สถานศึกษา
- มีสถานที่ละหมาดในสถาบัน
- มีร้านอาหารมุสลิมเพียงพอ
- มีเพื่อนที่นับถือศาสนาอิสลาม
- อื่นๆ ระบุ.....

8. ท่านได้รับเงินต่อเดือนเป็นจำนวนเท่าไร

- 1) ต่ำกว่า 3,000 บาท 2) 3,001 – 5,000 บาท 3) 5,001 – 7,000 บาท
- 4) 7,001 – 9,000 บาท 5) มากกว่า 9,000 บาท

9. ท่านมีรายจ่ายต่อเดือนเป็นจำนวนเท่าไร

- 1) ต่ำกว่า 3,000 บาท 2) 3,001 – 5,000 บาท 3) 5,001 – 7,000 บาท
- 4) 7,001 – 9,000 บาท 5) มากกว่า 9,000 บาท

10. ในระหว่างที่ท่านศึกษาอาศัยอยู่ที่สถาบัน ท่านพักที่ได้

- 1) บ้านพ่อแม่ 2) บ้านญาติพี่น้อง 3) หอพักภายในสถาบัน
- 4) หอพักภายนอกสถาบัน 5) บ้านเช่า 6) อื่น ๆ ระบุ
-

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินงานการจัดบริการให้กับ

นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงที่นิสิตนักศึกษาได้พบในสถาบันที่ศึกษาดังต่อไปนี้

ในช่องหัวข้อ **การจัดบริการ** ให้นิสิตนักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงที่สถาบันที่ท่านศึกษา ไม่มีการจัดบริการ หรือ มีการจัดบริการ กรณี ถ้ามีการจัดบริการ ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างด้านระดับความพร้อมของการจัดบริการ

ข้อ	รายการคำถาม	การจัดบริการ		ระดับความพร้อมของการจัดบริการ				
		ไม่มี	มี	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1	ห้องสำหรับทำพิธีกรรมทางศาสนา (ละหมาด)							
2	สถานที่สำหรับอาบน้ำ ละหมาด							
3	หอพักสำหรับนิสิตนักศึกษา ไทยมุสลิม							
4	ห้องชมรมมุสลิม							
5	ร้านอาหารมุสลิม							
6	ศูนย์ที่ปรึกษาและให้ความ ช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาไทย มุสลิม							
7	การจัดให้มีสถานที่ละหมาดรวมใน วันศุกร์สำหรับนิสิตนักศึกษาไทย มุสลิม							

ข้อ	รายการคำถาม	การ จัดบริการ		ระดับความพร้อมของการจัดบริการ				
		ไม่มี	มี	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
8	อาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะนิสิต นักศึกษาไทยมุสลิม							
9	การจัดกิจกรรมสอนเสริมใน วิชาภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน)							
10	การทดสอบวัดผลในวิชา ภาษาไทย (การฟัง พูด อ่าน เขียน)							
11	การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างนิสิต นักศึกษาไทยพุทธกับนิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมซึ่งกัน และกัน							

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงกับตัวนิสิตนักศึกษา

ดังต่อไปนี้ในช่องหัวข้อ **สภาพปัญหา** ให้นิสิตนักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงที่นิสิตนักศึกษาได้พบ ไม่มีปัญหา หรือ มีปัญหา กรณี ถ้ามีปัญหา ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง **ระดับของปัญหา**

ข้อ	รายการคำถาม	สภาพปัญหา		กรณีมีปัญหา ระบุเรื่องหรือ รายละเอียด
		ไม่มี	มี	
1	ท่านมีปัญหาในการฟังภาษาไทยหรือไม่			
2	ท่านมีปัญหาในการพูดภาษาไทยหรือไม่			
3	ท่านมีปัญหาในการอ่านภาษาไทยและการวิเคราะห์ สิ่งที่ได้จากการอ่านหรือไม่			
4	ท่านมีปัญหาในการเขียนข้อความแบบร้อยแก้ว เช่น การเขียนรายงาน การเขียนเรียงความ การเขียน บทความหรือไม่			
5	ท่านมีปัญหาในการเข้าใจคำศัพท์และประโยคต่าง ๆ ที่ใช้ในการสนทนากับผู้อื่นหรือไม่			
6	ท่านมีปัญหาในการใช้ถ้อยคำและสำนวนภาษาที่สื่อ ความรู้สึกของตนให้กับผู้ที่สนทนาด้วยความเข้าใจ หรือไม่			
7	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนและการสรุป ประเด็นสำคัญหรือไม่			
8	ท่านมีปัญหาในเรื่องความเครียดเนื่องจากท่านไม่ เข้าใจภาษาไทยหรือไม่			
9	ท่านมีปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมในสถาบันหรือไม่			
10	ท่านมีปัญหาในการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาหรือไม่			

ข้อ	รายการคำถาม	สภาพปัญหา		กรณีมีปัญหา ระบุเรื่องหรือ รายละเอียด
11	ท่านมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือไม่			
12	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ในห้อง เช่น รายงานกลุ่ม การทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่			
13	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องตารางเวลาเรียนกับการทำละหมาดหรือไม่			
14	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่างศาสนาหรือไม่			
15	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับสถานที่ และบรรยากาศในการเรียนในสถาบันของท่านหรือไม่			
16	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการปรับตัวเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมไทยในสถาบันของท่านหรือไม่			
17	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสภาพความเป็นอยู่ในหอพักหรือไม่			
18	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมของหอพักหรือไม่			
19	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมการรับน้องใหม่หรือไม่			
20	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียนเช่น การแต่งกาย การคลุมฮิญาบ หรือไม่			
21	ท่านมีปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมของศาสนาอิสลามหรือไม่			

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

คำชี้แจง ขอให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมประเมินตนเองว่า ปัจจุบันนิสิตนักศึกษามีลักษณะพฤติกรรมต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงกับตัวนิสิตนักศึกษา

ข้อ	รายการคำถาม	ระดับการปฏิบัติ				
		ปฏิบัติ น้อย ที่สุด (1)	ปฏิบัติ น้อย (2)	ปฏิบัติ ปาน กลาง (3)	ปฏิบัติ มาก (4)	ปฏิบัติ มาก ที่สุด (5)
1	ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่					
2	ท่านสนทนากับเพื่อนที่มาจากสามจังหวัดชายแดนใต้ด้วยภาษาไทย					
3	ท่านสนทนากับเพื่อนต่างศาสนาด้วยภาษาไทย					
4	เมื่อท่านไม่เข้าใจในวิชาที่เรียนท่านมักจะถามอาจารย์ผู้สอนในวิชานั้นอยู่เสมอ					
5	ท่านมักจะเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาเมื่อท่านมีปัญหาด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว					
6	หลังจากเลิกเรียนแล้วท่านมักจะทบทวนสิ่งที่เรียนมาอยู่เสมอ					
7	ท่านสามารถส่งงานที่ได้รับมอบหมายได้ตามกำหนดเวลา					
8	เมื่อมีเวลาว่าง ท่านมักเข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้า					
9	ท่านมักจะมีการทบทวนวิชาที่เรียนกับกลุ่มเพื่อน ๆ เสมอ					

ข้อ	รายการคำถาม	ระดับการปฏิบัติ				
		ปฏิบัติ น้อย ที่สุด (1)	ปฏิบัติ น้อย (2)	ปฏิบัติ ปาน กลาง (3)	ปฏิบัติ มาก (4)	ปฏิบัติ มาก ที่สุด (5)
10	ท่านมักจะดูแลสุขภาพร่างกายให้ แข็งแรงอยู่เสมอ					
11	หลังจากเลิกเรียนท่านมักจะทำกิจกรรม กับเพื่อนๆ ในสถาบัน					
12	หลังจากเลิกเรียนท่านมักจะไปเที่ยว ตามห้างสรรพสินค้า เพื่อพักผ่อนและ ทำกิจกรรม เช่น เลือกร้านค้าต่าง ๆ ชมภาพยนตร์					
13	ท่านมักจะมี การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และภาษา ระหว่างเพื่อนต่างศาสนา เสมอ					
14	ท่านมักจะทักทายอาจารย์และเพื่อน ต่างศาสนาอย่างสม่ำเสมอ					
15	ท่านเคยเข้าชมรมหรือทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมของศาสนาอิสลาม หรือไม่					
16	ท่านมักทำกิจกรรมในชมรมที่ท่านเป็น สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

1. ท่านคิดว่าสถาบันของท่านควรจะดำเนินการหรือปรับปรุงในเรื่องใดที่เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าตัวท่านมีจุดเด่นในสถาบันอุดมศึกษาที่ท่านศึกษาอยู่ในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าตัวท่านมีจุดด้อย อุปสรรคในสถาบันอุดมศึกษาที่ท่านศึกษาอยู่ในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

4. ท่านต้องการที่จะให้สถาบันของท่านจัดโปรแกรมหรือโครงการอะไรในการที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความกรุณาอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์

แนวนโยบายและแนวการพัฒนาบัณฑิตนักศึกษไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้
ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา (ได้แก่ รองอธิการฝ่ายวิชาการหรือรอง
อธิการฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

.....

..

2. ระดับการศึกษาสูงสุด

ปริญญาเอก หลักสูตร.....สาขา

สถาบัน

ปริญญาโท หลักสูตร.....สาขา

สถาบัน

ปริญญาตรี หลักสูตร.....สาขา

สถาบัน

3. ตำแหน่ง

.....

.....

4. สถาบัน / หน่วยงาน

.....

.....

5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

.....

6. ผลงานทางวิชาการ / ผลงานทางด้านกิจการนิสิตนักศึกษาตอนที่ 2 แนวคำถามที่ใช้ใน
การสัมภาษณ์

1. ท่านมีนโยบายในการพัฒนากลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาของท่านอย่างไรบ้าง (ด้านบริหาร ด้านวิชาการ และด้านกิจการนิสิตนักศึกษา)
2. ในอีก 2 ปีข้างหน้าประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ท่านมีนโยบายที่จะรองรับนักศึกษาอาเซียนที่เป็นมุสลิมส่วนใหญ่อย่างไรบ้าง
3. ในสถาบันของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนกลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอย่างไรบ้าง (ห้องละหมาด ห้องน้ำ หอพักสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม)
4. ท่านคิดว่าสถาบันของท่านมีการสนับสนุนเพื่อพัฒนากลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพียงพอหรือไม่
5. ท่านคิดว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีปัญหาอะไรบ้าง ท่านมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร และช่วยเหลืออย่างไร ในปัจจุบันนี้มีปัญหาหรือยัง (ปัญหาด้านยาเสพติด ปัญหาด้านเพศสัมพันธ์ ปัญหาการแบ่งแยก) แล้วท่านมีวิธีการหรือได้วางนโยบายในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอย่างไร
6. ท่านมีโปรแกรมหรือโครงการอะไรบ้างในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ (การจัดกิจกรรม ชมรม) ก่อนเปิดภาคเรียนมีการเตรียมอะไรบ้าง และช่วงปิดภาคเรียนมีกิจกรรมอะไรบ้าง
7. ท่านมีงบประมาณพิเศษในการจัดสรรให้กับกลุ่มนิสิตนักศึกษามุสลิมอย่างไรบ้าง
8. ในการจัดตารางสอน ท่านได้อำนวยความสะดวกอย่างไรบ้าง เช่น การจัดตารางสอนในวันศุกร์ (การทำละหมาดหมู่ที่มีสยิดทำอย่างไร) ช่วงถือศีลอดทำอย่างไร ช่วงสอนเสริม การเรียนเสริม มุมมองของฝ่ายวิชาการจะช่วยนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมอย่างไร และฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา จะช่วยเหลือนิสิตนักศึกษามุสลิมอย่างไร

แบบสัมภาษณ์
การพัฒนาจินตนาการนักศึกษไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาใน
สถาบันอุดมศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อาจารย์ที่ปรึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

.....

2. ระดับการศึกษาสูงสุด

ปริญญาเอก หลักสูตร.....สาขา

สถาบัน

ปริญญาโท หลักสูตร.....สาขา

สถาบัน

ปริญญาตรี หลักสูตร.....สาขา

สถาบัน

3. ตำแหน่ง

.....

4. สถาบัน / หน่วยงาน

.....

5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

.....

6. ผลงานทางวิชาการ / ผลงานทางด้านกิจการนิสิตนักศึกษา

.....

.....

.....

.....

7. จำนวนนิสิตนักศึกษาที่รับผิดชอบ คน

ตอนที่ 2 แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1. ท่านมีวิธีให้คำปรึกษากลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาของท่านอย่างไรบ้าง
2. สภาพปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้มีอะไรบ้าง แล้วท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษาอย่างไรบ้าง
3. ท่านมีการสนับสนุนนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์อย่างไรบ้าง และควรทำอย่างไร
4. ใน 1 ภาคการศึกษาท่านพบนิสิตนักศึกษากี่ครั้ง สาระที่ปรึกษาและการสนทนาเป็นเรื่องอะไร ช่องทางในการพบในด้านใดบ้าง หัวข้อที่มาพบ (มีกี่คน พบเรื่องอะไร ปัญหาอะไร) ใน 1 ภาคการศึกษาพบกี่ครั้ง พบกับนิสิตนักศึกษาทุกคนหรือไม่ พวกที่ไม่มาพบจะติดต่ออย่างไร มีการให้คำปรึกษาพิเศษอย่างไรบ้าง และนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้ามาพบบ่อยหรือไม่

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดน
ใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ประธานนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

.....

..

2. ตำแหน่ง

.....

.....

3. สถาบัน / หน่วยงาน

.....

.....

4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

.....

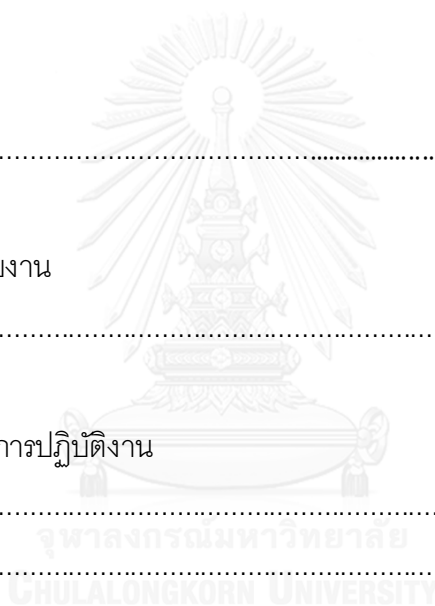
.....

.....

.....

.....

..

ตอนที่ 2 แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าผู้บริหารของสถาบันท่านควรมีการดำเนินการหรือพัฒนาให้กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ทางด้านใดบ้าง
2. ปัญหาของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ มีอะไรบ้าง แล้วท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาและช่วยรุ่นน้องอย่างไรบ้าง
3. ที่ผ่านมาก ท่านมีโครงการหรือโปรแกรมอะไรบ้างที่พัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้และเมื่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเข้ามาในชั้นปีที่ 1 ท่านมีกิจกรรมอะไรบ้างในการให้รุ่นน้องปรับตัวเข้ากับสถาบันและเรียนอย่างมีความสุข
4. นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมีความต้องการที่จะให้สถาบันปรับปรุงหรือจัดบริการในด้านใดบ้าง

แบบบันทึกการพัฒนาตนเองและการวางแผนชีวิต
ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

แบบบันทึกการพัฒนาตนเองและการวางแผนชีวิต จัดทำขึ้นเพื่อให้ นิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้นำไปวางแผนในการพัฒนาตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 การประเมินตนเอง และตอนที่ 3 การกำหนดอนาคตของตนเอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ – สกุล

.....

ปัจจุบันท่านอายุ ปี

เพศ ชาย หญิง

คะแนนเฉลี่ยสะสมที่ผ่านมา

ท่านประสงค์จะประกอบอาชีพใดในอนาคต

ตอนที่ 2 การประเมินตนเอง

สิ่งสำคัญที่คิดถึงในด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัวในแต่ละวันและด้านการศึกษาของฉันมีอะไรบ้าง

ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัวในแต่ละวัน	ด้านการศึกษา
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

ฉันคิดว่าในช่วงปีการศึกษาที่ผ่านมาท่านได้พัฒนาการดำเนินชีวิตส่วนตัวในแต่ละวัน และการศึกษาอย่างไรบ้าง (สิ่งที่ฉันคิดว่าฉันได้พัฒนาแล้ว)

ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัวในแต่ละวัน	ด้านการศึกษา
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

ฉันคิดว่าในช่วงปีการศึกษาที่ผ่านมาท่านยังไม่ได้พัฒนาการดำเนินชีวิตส่วนตัวในแต่ละวันและการศึกษาอย่างไรบ้าง (สิ่งที่ฉันคิดว่าฉันยังไม่พัฒนา)

ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัวในแต่ละวัน	ด้านการศึกษา
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

ใน 1 ปีที่ผ่านมาฉันได้ประกอบศาสนกิจของศาสนาอิสลามในชีวิตประจำวันอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

แนวทางในการเรียนรู้และการปรับตัว

1. ฉันคิดอย่างไรกับความแตกต่างของเพื่อนแต่ละคนทั้งศาสนาเดียวกันและต่างศาสนา

.....

.....

.....

.....

2. ฉันมีเทคนิคในการเลือกเพื่อนสนิทอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. การทำงานเป็นทีมของฉันเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ความสัมพันธ์ระหว่างฉันกับอาจารย์เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ฉันจัดการเวลาในการเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

6. ฉันจัดการเวลาเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจในศาสนาอิสลามอย่างไร

.....

.....

.....

.....

7. ฉันเตรียมตัวสอบอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

8. ฉันเข้าร่วมกิจกรรมในศาสนาอิสลามของฉันอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

9. ฉันเข้าร่วมกิจกรรมต่างศาสนากับเพื่อนต่างศาสนาอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

จุดแข็ง (ความถนัด ความสามารถพิเศษ) และจุดอ่อน (ข้อเสีย) ของตัวฉันคือ

จุดแข็งของฉัน	จุดอ่อนของฉัน

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาฉันมีความภาคภูมิใจในเรื่องใดมากที่สุด โดยเรียงลำดับความสำคัญ

.....

.....

.....

.....

ฉันชอบวิธีการเรียนการสอนของอาจารย์แบบใด

.....

.....

.....

.....

ฉันอยากให้สถาบันที่ฉันเรียนจัดบริการอะไรให้ฉัน

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การกำหนดอนาคตของตนเอง

ฉันต้องการให้อาจารย์และเพื่อนรู้สึกร้อย่างไรเกี่ยวกับตัวฉัน

.....

.....

.....

.....

บุคคลที่ฉันนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการเรียนของฉันคือใครและเขามีลักษณะเด่นอย่างไร

ชื่อบุคคลต้นแบบ	ลักษณะเด่นของบุคคลต้นแบบ
ด้านการดำเนินชีวิต	
ด้านการเรียน	

แบบประเมินความพึงพอใจนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธ
ในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้
ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ผู้ตอบแบบประเมิน : นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธชั้นปีที่ 1 ที่
ศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

คำอธิบายความหมาย

5	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
3	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ด้านเนื้อหา					
รูปแบบการจัดกิจกรรมที่นิสิต นักศึกษาได้รับ					
เนื้อหาของกิจกรรมมีความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
ความรู้ที่นิสิตนักศึกษาได้รับ จากการเข้าร่วมกิจกรรม					
ด้านกระบวนการ					
ผู้สอน / วิทยากร					
การมีส่วนร่วมระหว่างนิสิต นักศึกษากับผู้สอน					
การมีส่วนร่วมระหว่างนิสิต นักศึกษาด้วยกัน					
สถานที่ในการจัดกิจกรรม					
เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม					
บรรยากาศในห้องเรียน					
บรรยากาศนอกห้องเรียน					
การจัดกิจกรรมที่สนใจศึกษา					
การจัดกิจกรรมการดำเนิน ชีวิตในมหาวิทยาลัย					
การจัดกิจกรรมพัฒนา บุคลิกภาพและการเข้าสังคม					
การจัดกิจกรรมออกกำลังกา ย					

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
การจัดกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์					
การจัดกิจกรรมด้านพหุ วัฒนธรรม					
การจัดกิจกรรมมัสยิด – วัด					
การจัดกิจกรรมความเป็น พลเมือง					
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ นิสิตนักศึกษา					
กิจกรรมช่วงปฐมนิเทศ					
กิจกรรมช่วงปัจฉิมนิเทศ					
ความหลากหลายในการจัด กิจกรรม					
ด้านสื่อและเอกสารในการ จัดกิจกรรม สื่อ (คอมพิวเตอร์ เครื่องฉาย LCD)					
คู่มือ เอกสารที่ใช้ในการจัด กิจกรรม					
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ความเหมาะสมในกิจกรรม					
การที่นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ได้รับประโยชน์จากกิจกรรม					

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
การร่วมกันทำกิจกรรม ระหว่างนิสิตนักศึกษาไทย พุทธกับไทยมุสลิม					
การที่นิสิตนักศึกษาไทยพุทธ ได้รับประโยชน์จากกิจกรรม					
การแก้ไขปัญหาของนิสิต นักศึกษาไทยมุสลิม					
การแก้ไขปัญหาของนิสิต นักศึกษาไทยพุทธ					
การจัดกิจกรรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมี ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ กับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ชั้นปีที่ 1 ในรุ่นต่อไป					
การจัดกิจกรรมที่ทำให้นิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมและไทย พุทธได้เกิดความสามัคคีกัน					
โดยภาพรวมของการจัด กิจกรรมการพัฒนานิสิต นักศึกษาไทยมุสลิมในครั้ง นี้					

**แบบบันทึกผลการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม
ของนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา**

คำชี้แจง

ให้นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้ง
นี้บันทึกผลที่นิสิตนักศึกษาได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรม
ความรู้ที่ท่านได้รับจาก การเข้าร่วมกิจกรรมนี้	
สิ่งที่ท่านประทับใจจาก การเข้าร่วมกิจกรรม	 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY
ท่านวางแผนนำสิ่งที่ ได้รับจากการเข้าร่วม กิจกรรมไปพัฒนา ตนเองอย่างไร	

กิจกรรมที่ 2	ชื่อกิจกรรม
สิ่งที่ท่านได้จากการเรียนรู้	
ข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านได้รับ	
สิ่งที่ท่านประทับใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม	
ท่านวางแผนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองอย่างไร	

กิจกรรมที่ 3	ชื่อกิจกรรม
สิ่งที่ท่านได้จากการเรียนรู้	
ข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านได้รับ	
สิ่งที่ท่านประทับใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม	 <p data-bbox="580 1317 1015 1413">จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>
ท่านวางแผนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองอย่างไร	

กิจกรรมที่ 4	ชื่อกิจกรรม
สิ่งที่ท่านได้จากการเรียนรู้	
ข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านได้รับ	
สิ่งที่ท่านประทับใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม	
ท่านวางแผนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองอย่างไร	

กิจกรรมที่ 5	ชื่อกิจกรรม
สิ่งที่ท่านได้จากการเรียนรู้	
ข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านได้รับ	
สิ่งที่ท่านประทับใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม	 <p data-bbox="582 1317 1013 1411">จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>
ท่านวางแผนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองอย่างไร	

กิจกรรมที่ 6	ชื่อกิจกรรม
สิ่งที่ท่านได้จากการเรียนรู้	
ข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านได้รับ	
สิ่งที่ท่านประทับใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม	
ท่านวางแผนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองอย่างไร	

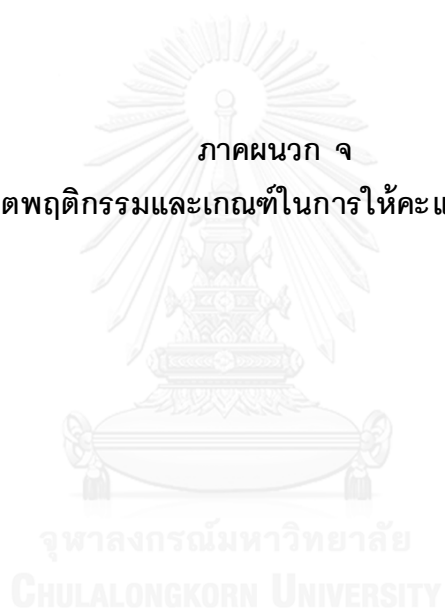
กิจกรรมที่ 7	ชื่อกิจกรรม
สิ่งที่ท่านได้จากการเรียนรู้	
ข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านได้รับ	
สิ่งที่ท่านประทับใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม	
ท่านวางแผนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองอย่างไร	

กิจกรรมที่ 8	ชื่อกิจกรรม
สิ่งที่ท่านได้จากการเรียนรู้	
ข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านได้รับ	
สิ่งที่ท่านประทับใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม	
ท่านวางแผนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองอย่างไร	

กิจกรรมที่ 9	ชื่อกิจกรรม
สิ่งที่ท่านได้จากการเรียนรู้	
ข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านได้รับ	
สิ่งที่ท่านประทับใจจากการเข้าร่วมกิจกรรม	
ท่านวางแผนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองอย่างไร	

ขอให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเองและมีความสุขในการใช้ชีวิตใน
สถาบันการศึกษา

ภาคผนวก จ
แบบสังเกตพฤติกรรมและเกณฑ์ในการให้คะแนนระดับคุณภาพ

**แบบสังเกตพฤติกรรมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธ
ในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้
ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา**

**ผู้ตอบแบบประเมิน : นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและนิสิตนักศึกษาไทยพุทธชั้นปีที่ 1 ที่
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา**

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตพฤติกรรมสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ในการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสังเกตความพร้อมในการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา
2. แบบสังเกตพฤติกรรมนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ ประกอบด้วยองค์ประกอบของโครงสร้างของบุคลิกภาพ 5 ด้าน หรือ Five Factor Approach (FFA) ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสังเกตพฤติกรรมของดิกแมน (Digman, 1998; อ้างถึงในสุภชฌาน์ ศรีเอี่ยม, 2554)
3. โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตารางสังเกตพฤติกรรมระหว่างร่วมทำกิจกรรมตามความเป็นจริง

ลำดับ ที่	ชื่อ - นาม สกุล	รายการสังเกต					รวม (20)	แปล ผล	รายละเอียด
		การ ยอมรับ ซึ่งกัน และกัน (4)	ความกล้า แสดงออก (4)	ความ คล่อง แคล่ว ว่องไว (4)	การให้ ความ ร่วมมือ ในการ ทำ กิจกรรม (4)	ความ ตั้งใจ ในการ ทำ กิจกรรม (4)			
24									
25									
26									
27									
28									
29									
30									

ระดับคุณภาพ

ช่วงคะแนน

แปลผล

4

19 – 20

ดีมาก

3

17 - 18

ดี

2

15 – 16

พอใจ

1

ต่ำกว่า 15

ปรับปรุง

ภาคผนวก ฉ
ประมวลภาพการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม
จากสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

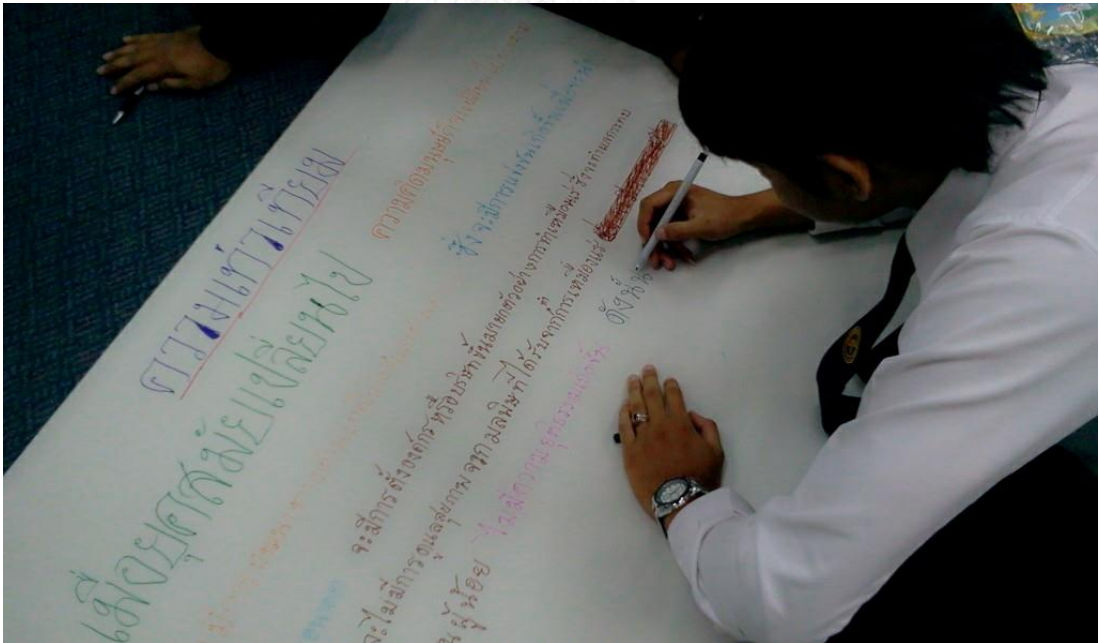

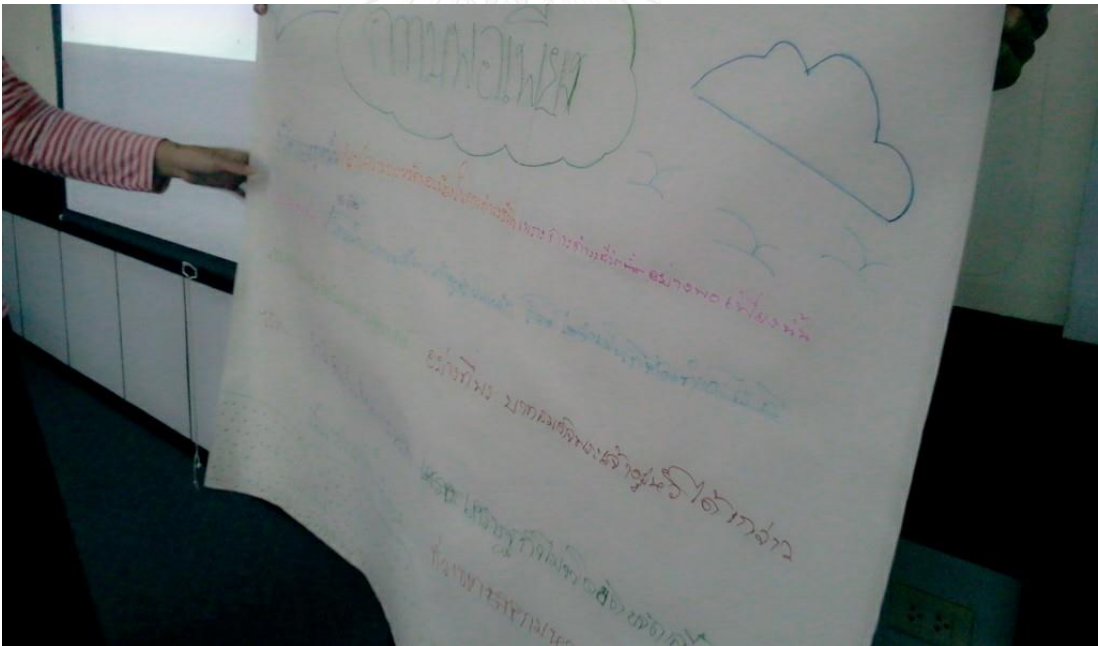
ประมวลภาพกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนใต้
ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

กิจกรรมครั้งที่ 1 กิจกรรมการปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อม

ครั้งที่ 2 เรื่องกิจกรรมการใช้ภาษาไทยทางการเขียน

ครั้งที่ 3 เรื่องกิจกรรมมนุษย์สัมพันธ์และการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัย

กิจกรรมการอ่านคัมภีร์อัลกุรอานและระดมความคิดเกี่ยวกับการแสดงจิตสำนึกในการ
รับผิดชอบต่อสังคม

ครั้งที่ 4 เรื่องกิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทในการเข้าสังคม

ครั้งที่ 5 เรื่องกิจกรรมการออกกำลังกายสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

ครั้งที่ 6 เรื่องกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์
การแสดงดีเกสูฐ

การร้องเพลงอนาซีด

ครั้งที่ 7 เรื่องกิจกรรมพหุวัฒนธรรม

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมของศาสนาพุทธ ณ วัดภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทัศนศึกษามัสยิดภูเขาทอง

ครั้งที่ 8 เรื่องกิจกรรมความเป็นพลเมืองสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

ประมวลภาพการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ประมวลภาพกิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพภาษาไทย
(ทดสอบสมรรถภาพการฟัง พูด อ่าน เขียน เป็นเวลา 2 วัน)
ณ สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายธีระพงศ์ บุศราภูล เกิดที่จังหวัดเพชรบุรี สำเร็จการศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจ บัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรม จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คลองหก จังหวัด ปทุมธานี (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี) เมื่อปีการศึกษา 2539 และหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544 ได้เริ่มต้นทำงานใน ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน พระนครศรีอยุธยา หลังจากนั้นได้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการศึกษา วิทยาลัยการการ วมหาวิทยาลัยมหิดล รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คณบดีคณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี แห่ง อโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ โดยในปี 2552 ได้เข้าศึกษาหลักสูตรครุ ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทาง การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ประจำปีงบประมาณ 2556 ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษสอนระดับปริญญาตรีและโท ในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและ เอกชน